

pentecosta

comunió d'església i llengua

núm. 121 · castelló de la plana, gener-març de 2023

segle XX

Pentecosta

comunió d'església i llengua

núm. 121 gener-març 2023
associació josep climent
segle XX

Edita:
Associació Josep Climent

Coordinació del número:
Avel·lí Flors Bonet

Textos i imatges:
Junta Directiva de l'Associació Josep Climent
Enric Arenós QUIQUE

Disseny i muntatge:
J. Oriol Flors Mas
Dolors Mas Alegre

Redacció, Administració i Publicitat:
Av. de la Mar 1 4, p.2
12003 Castelló de la Plana
Adreça postal:
Av. de la Mar 1 4, p.2
Apartat de correus 349
12001 Castelló de la Plana

Reproducció:
Impressions Sebastià
C/ Marqués de Valverde, 2
1 2003 Castelló de la Plana

Dipòsit legal: CS 1 99-1 991

La reproducció total o parcial d'aquesta publicació és permesa sempre que se'n faça menció expressa de la procedència. La redacció de PENTECOSTA no s'identifica necessàriament amb les opinions que s'hi exposen.

Portada: Bisbes al concili II del Vaticà
Portada interior: Pont i Gol i Vicent Tarancón al concili II del Vaticà
Contraportada: interior de la Basílica de la Sagrada Família d'Antoni Gaudí
Contraportada interior: dos acudits d'Enric Arenós QUIQUE

ÍNDEX

Pròleg.....	pàg. 1
Potser el segle millor.....	pàg. 3
El nostre segle XX.....	pàg 5
Cronologia.....	pàg 15
Textos.....	pàg 77
Sants.....	pàg118
Bibliografia.....	pàg161
Teologia del segle XX.....	pàg 163
Bibliografia.....	pàg 188
Cristianisme alternatiu.....	pàg 191

POTSER EL SEGLE MILLOR

*'Recuerde el alma dormida, avive el seso y despierte,
contemplando cómo se pasa la vida, cómo se viene la muerte
tan callando, quan presto se va el placer
y cómo, después de acordado, da dolor,
cómo a nuestro parecer, cualquier tiempo pasado fue mejor'*
JORGE MANRIQUE (1440-1479)
Coplas por la muerte de su padre (1476)

En alguns moments clau de la història, la humanitat ha tingut la percepció que el segle que acabaven de viure era, sens dubte, el pitjor de tots temps; i sembla que esta percepció s'aguditza cada vegada més, de què en tenim algun exemple evident. Al segle XV, l'any de la caiguda de Bizanci en mans de les tropes musulmanes (1453), els habitants d'esta gran ciutat, durant mil anys capital de l'imperi romà d'orient, se sentiren molt malament per l'amenaça de les tropes musulmans; i, per salvar aquell irremissible segle, no trobaren més fórmula que salvar la cultura que havien atresorat durant tants anys d'història. I així es posaren, desesperadament, a salvar els còdexs, llibres i manuscrits dels arxius i les llibreries de la ciutat per endur-se'ls a Venècia; allí serien estudiats i traduïts al llatí. Així salvarien la gloriosa tradició grega d'orient, transmetent-la a occident, quan semblava que s'enfonsaven els fonaments de la seua història.

El dubte, la incertesa i la sensació de frustració en l'inici dels segles també queden descrites en *El baró rampant* (1957) d'Italo Calvino (1923-1985), parlant del segle XIX: '... Ara ja no sé què ens portarà aquest segle que ha començat malament i que continua pitjor. Pesa sobre Europa l'ombra de la Restauració; tots els innovadors (per més jacobins i bonapartistes que fossen) derrotats; l'absolutisme i els jesuïtes dominant novament la situació; els ideals de la joventut, les llums, les esperances del nostre segle, tot en cendres ...'

L'escriptor català Joan Sales (1912-1983), en *Incerta glòria* (1956), comentant la desfeta del seu poble, en ple segle XX, fa seues les paraules de Mn. Cruells: '... que n'haurà fet de soroll, aquest segle que era 'el nostre' ... sempre, [amb al·lusió a França] sempre *le jour de gloire*; però allò que arriba de veritat, fills meus, és la repugnant carnisseria: Robespierre i Napoleó, Hitler i Stalin, la guillotina o la cambra de gas, els camps de concentració, un oceà de sang o de merda ...'

Al 'nostre' segle XX ens ha tocat de ple la guerra pels quatre cantons, una almenys cada decenni: la guerra de bòers i britànics a Sud-àfrica (1899-1902), la guerra dels Balcans (1912-1913), la primera guerra mundial (1914-1918); la guerra entre Bolívia i Paraguai pel territori del Chaco (1928-1935); la guerra civil espanyola (1936-1939), la segona guerra mundial (1939-1945), les guerres àrabo-israelianes (1948, 1967, 1973 i 1982), la guerra de Corea (1950-1953), la guerra per la independència d'Algèria (1954-1962), la guerra del Vietnam (1964-1975), la guerra entre l'Iran i l'Iraq (1980-1988), la guerra del Golf per la possessió de Kuwait (1990-1991) i, la cirereta final, la guerra de Bòsnia i Hercegovina (1992-1995). I, entre guerres, naturalment, infinitat de conflictes entre pobles i estats que més val que no en comencem a establir la llista.

Durant aquest sofert segle XX, l'església Catòlica s'ha deixat guiar per la personalitat dels seus caps, els papes italians Giuseppe Melchiorre Sarto, (sant) Pius X (1903-1914); Giacomo Paolo Giovanni Battista della Chiesa, Benet XV (1914-1922); Achille Ratti, Pius XI (1922-1939); Eugenio Pacelli, Pius XII (1939-1958); Angello Giuseppe Roncalli, (sant) Joan XXIII (1958-1963); Giovanni Battista Montini, (sant) Pau VI (1897-1978); Albino Luciani (sant) Joan Pau I (1978) i Karol Wojtyła, (sant) Joan Pau II (1978-2005); als quals hauríem d'afegir una llarga nòmina de bisbes, preveres,

monjos, monges, laics i laiques que destacaren pel seu valent testimoni, durant aquest segle, començant pels sants màrtirs de qui fem memòria en l'apartat dedicat als sants del segle XX.

I és que no podem perdre de vista l'immens treball dels creients del segle, perseverant i admirable, adreçat a desempallegar-nos de moltíssimes adherències que, durant segles de rutines i dubtoses tradicions, han acabat desfigurant l'autèntic rostre de l'església nascuda de Jesús; aquell personatge històric que, vora el llac de Galilea, aquella maig de l'any 30, feia esclatar la major primavera de la història.

Durant aquest 'nostre' segle XX, a l'Església no li ha faltat mai el servei als pobres, com no ha mancat tampoc mai la pregària, comunitària o solitària, als deserts i als monestirs, en les esglésies i parròquies, i també en la intimitat de les cases, com aconsellava el Mestre; com no han mancat mai, al front de les comunitats (des del ministeri petrí fins als humils rectors de poble) autèntics servidors de la fe. Com no han mancat mai, quan l'església s'ha desviat del recte camí, els intents sincers de reforma, als monestirs, als ordes religiosos i a la mateixa Església universal. Com no ha fallat mai el testimoni de la fidelitat dels esposos i l'heroica castedat de monjos, monges i verges en ple segle XX. Com no ha faltat mai, a l'església, el treball dels predicadors, els mestres i els catequistes que, oportunament i importunament, no han deixat de sembrar la paraula i engendrar el Crist en el cor dels fidels, aquest mateix segle XX que, mirant-ho tot imparcialment, potser podríem considerar el millor de la història, almenys, contemporània.

Igual ara, que acabem de fer un tomb pel segle XX, com en els segles que ens han precedit (i no menys ara que en el passat), Crist continua sent la petita llavor que creix en el cor de la terra bona; i continua mostrant el seu rostre amable, enamorant ànimes nobles, obertes a la veritat, a la bondat, a la bellesa i a la transcendència. No és cert allò del poeta castellà '*cualquier tiempo pasado fué mejor*'. No foren millors els segles que ens han precedit. Crist no és ara més vell que al principi de l'anomenada era cristiana. Continua sent tan atractiu com el primer dia, quan trepitjava els polsosos camins de Galilea, les vies de la suspecta Judea i els carrers empedrats de la traïdora Jerusalem. Crist, com proclama als quatre vents la litúrgia pasqual, continua sent 'ahir i hui, principi i fi, alfa i omega; d'ell són els temps i els segles: a ell la glòria i el poder per tota l'eternitat'. I responem, els qui voldríem ser testimonis seus al segle XX, amb un unànime Amén.

EL 'NOSTRE' SEGLE XX

I subratllem açò de 'nostre'. Perquè és el segle dels qui escrivim estes ratlles maldestres, i el dels qui les llegiran benèvolament. Per començar, ací teniu, reproduïda, a grans trets, una interessant visió o resum global, d'aquests cent anys tan importants en la història de la humanitat, treta d'internet:

Durant el segle XX, el ritme dels canvis científics, tecnològics i socials s'accelera vertiginosament. S'hi dóna una explosió demogràfica, i, cap a la fi del segle, la població mundial arriba als sis mil milions. Completada la revolució industrial, es desplega una revolució del coneixement i de les comunicacions basada en la informàtica: comença la globalització econòmica i política del planeta. Els estats Units esdevenen la potència dominant, sobretot després del col·lapse de la majoria de règims comunistes. Tot i la promulgació dels drets de l'home i la constitució de l'organització de les nacions unides (ONU), el segle XX ha conegut diverses guerres i conflictes, i el respecte dels drets humans és encara, aquest segle, bastant precari en molts llocs del planeta.

El segle XX, en la història de la humanitat, ve marcat per les dos guerres mundials (la primera, entre 1914 i 1918 i la segona, entre 1939 i 1945); marcat també pels nacionalismes naixents i creixents, per la descolonització de múltiples nacions i estats (sobretot a l'Àfrica i l'Àsia), per la guerra Freda i els conflictes durant i després d'esta guerra somorta; també per l'homogeneïtzació cultural a causa dels desplegaments en els transports i en les comunicacions, pels viatges espacials, per problemes en el medi ambient i pel naixement de la revolució digital.

Entre els esdeveniment rellevants del segle XX, caldria destacar les conquestes de la ciència i la tecnologia com serien la teoria de la relativitat i la mecànica quàntica; el descobriment, en biologia, de l'estructura de l'àcid desoxirribonucleic (ADN); en astronàtica, de l'exploració de l'espai amb el programa Apollo de la NASA que duu l'home a la lluna (1969); en tecnologia dels avanços en televisió, telèfon, informàtica, internet i automoció ... i, finalment, en l'àmbit de la medicina, del definitiu descobriment de la penicil·lina.

Entre els desastres més significatius, començaríem comptant l'epidèmia de la grip (1918), el desastre nuclear de Txernòbil (Ukràina, 1986), l'epidèmia de la (SIDA) que causaria milions de morts, sense oblidar que, tot i les millores tecnològiques, al començament del nou segle XXI, gran part de la humanitat continua vivint sota el llindar de la pobresa ... I, parlant de desastres, cap més funest que les guerres, de les quals parlem a continuació.

Perquè el nostre segle comença amb la guerra a Sud-àfrica entre holandesos i africàners o bòers (1899-1903), seguida de la revolució d'Octubre a Rússia (1917) que termina amb la creació

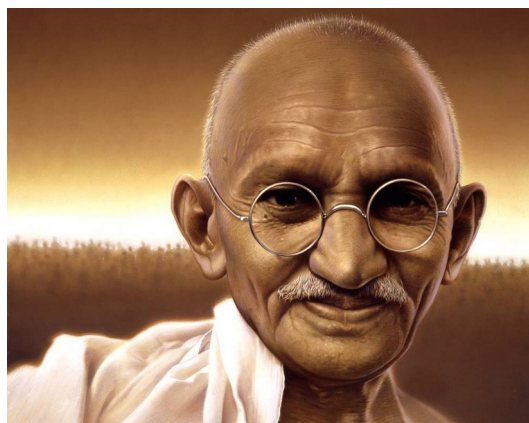

de la unió de repúbliques socialistes soviètiques (URSS), a les quals caldria afegir noves revolucions de signe comunista tant a la Xina (1949) com a Cuba (1959). De major abast serien les dues guerres anomenades, amb tota raó, mundials (la primera, de 1914 a 1918; la segona, de 1939 a 1945). D'entre nosaltres, cal recordar, naturalment, la cruel guerra civil (de 1936 a 1939) que acabà portant-nos la implantació i consolidació de la llarga dictadura del general Franco (1939-1975). Llargues i penoses guerres comportaria també el procés de descolonització d'Àfrica i d'Àsia, més el conflicte, a l'orient Mitjà, que sembla no acabar mai, entre àrabs i israelians; la guerra del Vietnam amb la desafortunada intervenció dels estats Units (1954-1975), la guerra del Golf entre l'Iran i l'Iraq i la inoportuna guerra de Kuwait; finalment, la cruel guerra dels Balcans (1991-1995)

I, com que no tot han de ser desgràcies, recordem que, a la dictadura del general Franco, des de 1975, seguiria la transició democràtica a l'estat espanyol, l'aprovació de la constitució espanyola (1978), i, per a nosaltres en particular, els estatuts d'autonomia per a Catalunya (1982), el país Valencià (1983) i les illes Balears (1983). També hem de recordar la constitució de la Unió Europea, la caiguda del mur de Berlín i la consegüent caiguda de l'URSS i altres règims afins a l'Europa de l'Est, juntament amb la felix reunificació de les dos Alemanyes.

Entre els científics rellevants del segle XX, esmentaríem el físic alemany d'escendència jueva Albert Einstein (1879-1955); la científica francesa d'origen polonès Marie (Sklodowska) Curie (1867-1934); el físic alemany Werner Heisenberg (1901-1976) i el físic austríac Erwin Schrödinger (1887-191961).

D'entre els polítics i líders socials podríem esmentar el tristament recordat general Francisco Franco (1892-1975), autoproclamat generalíssim i cap d'estat; Adolfo Suárez (1932-2015), president del govern espanyol (1976-1978); Joan Carles I, rei d'Espanya (1975-2017); Vladimir Ilich Ulianov Lenín, president de la república Soviètica (1870-1924); Jossif Vissarionovich Djoougatchvili Stalin, generalíssim dels exèrcits soviètics (1879-1953); Mijail Gorbachov (1931-2022), secretari general del partit Comunista; Ruz Castro (Fidel, 1927-2015), cap d'estat i de govern de Cuba; Winston Spencer Churchill, primer ministre del regne Unit (1809-1965); el gran polític nord-americà Franklin Delano Roosevelt (1882-1945); l'altre gran polític nord-americà John Fitzgerald Kennedy, candidat del partit Demòcrata i president dels estats Units (1917-1963); el polític italià Benito Mussolini (1883-1945), president del govern (1889-1945); el tristament cèlebre canceller de la república Alemanya Adolf Hitler (1889-1945); el cap d'estat de la república democràtica Alemanya Eric Honecker (1912-1994); el polític xinès Mao Tse Tung (1893-1976), secretari general del partit Comunista i president de la república popular Xinesa; i, finalment, el gran polític indi Mohandas Karamchand Gandhi (1869-1948).

Entre els artistes, distingiríem els següents pintors: el català Joan Miró (Barcelona 1893-1983); l'andalús Pablo Ruiz Picasso (1881-1973); el nord-americà d'origen txec Andy Warhol (1930-1987) i el rus Wassili Kandinsky (1866-1944). D'entre els literats recordaríem, entre altres, aquests noms: el llatinoamericà Gabriel García Márquez (1928); el txec en llengua alemanya Franz Kafka (1883-1924); l'escriptor alemany Thomas Mann (1875-1955); i d'entre els catalans el poeta Marius Torres (Lleida, +1940); la novel·lista Mercè Rodoreda (Barcelona 1909-1983); el poeta Salvador Espriu (1913-1985) i el mallorquí Marià Villangómez.

D'entre els eclesiàstics, esmentaríem els papes italians Giuseppe Melchiorre Sarto, (sant) Pius X (1903-1914); Giacomo Paolo Giovanni Battista della Chiesa, Benet XV (1914-1922); Achille Ratti, Pius XI (1922-1939); Eugenio Pacelli, Pius XII (1939-1958); Angello Giuseppe Roncalli, (sant) Joan XXIII (1958-1963); Giovanni Battista Montini, (sant) Pau VI (1897-1978); Albino Luciani (sant) Joan Pau I (1978) i Karol Wojtyła, (sant) Joan Pau II (1978-2005). Als quals podríem afegir una llarga llista de bisbes, preveres, monjos, monges i laics que destacaren pel seu valent testimoni, aquest segle; i començaríem pels sants màrtirs de qui fem memòria en el corresponent apartat dels SANTS). Per acabar, fem ara un repàs cronològic de personatges i esdeveniment distribuït el segle XX en els següents tres apartats: **món, estat espanyol i país**.

En l'apartat primer, sobre el **món**, recordem les guerres entre britànics i bòers o afrikàners pel predomini a l'Àfrica del Sud (1899-1902); la fi del pontificat del papa Lleó XIII i l'inici del papat de (sant) Pius X (1903); Einstein enuncia la teoria de la relativitat (1905); arran de l'assassinat, a Sarajevo, de l'arxiduc Ferran d'Àustria, comença la I guerra mundial (1914-1918); a Rússia comença la guerra civil amb l'execució del tsar i la seua família; també la violenta epidèmia de la grip (1918); Sigmund Freud (1856-1939) publica les seues investigacions psiquiàtriques (1920); Hitler (1889-1945) comença a imposar-se políticament i militarment a Alemanya amb el seu partit Nazi (1921); terminada la guerra civil russa, es funda la unió de repúbliques socialistes soviètiques (URSS), el mateix any que J. Joyce publicava el seu monumental *Ulisses* (1922); l'any següent el doctor Fleming descobria la penicil·lina (1923); l'any següent, amb la mort de Lenín, Stalin esdevenia el líder incontestable de l'URSS; tot seguit A. Hitler publicava el seu decisiu i maligne llibre *Mein Kampf* (1925); l'any 1927 es crea l'acadèmia d'arts i ciències cinematogràfiques de Hollywood; dos anys després té lloc l'impactant crac de la borça de Nova York; en la dècada dels trenta, el papa Pius XI publica les determinants encíclics *Quadragesimo anno*, sobre la qüestió social, i *Mit brennender Sorge*, contra l'amenaça del nazisme; Hitler, de fet, arribat al poder com a canceller d'Alemanya (1933), començà aprovant les reis racistes de Nuremberg (1935) i continuà envaint diversos països com Renània (1936) Àustria (1938),

Txecoslovàquia (1938), Albània i Polònia (1939), Dinamarca, Noruega, Bèlgica, Holanda, França i l'URSS (1940). Comença, però, la caiguda del règim nazi amb la capitulació de la ciutat de Leningrad (1943), el desembarcament de les tropes aliades a Normandia i l'alliberament de París (1944) fins a la caiguda d'Alemanya, el llançament de les primeres bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki (1945), amb la fi de la II guerra Mundial i amb l'inici del procés de Nuremberg (1945).

El segle XX remunta, a partir d'ara, amb l'esperança que apunta Eva Duarte (de Perón) que desencadena el moviment de '*los descamisados*', visitant la ciutat de Barcelona; segueix amb la fundació de la UNESCO, la creació del fons de les nacions unides per la Infantesa (UNICEF), la consecució de la independència de l'Índia i del Pakistan, amb l'assassinat de Gandhi (1947), la proclamació de l'estat d'Israel i l'inici de la guerra freda (1948). També és ara que Sud-àfrica instaura el règim de l'*apartheid* mentre l'ONU proclama la declaració universal dels drets humans. L'any següent és el de la creació de l'OTAN (1949), amb la proclamació de la república popular de la Xina amb Mao Zedong (1949).

Inicia la dècada del cinquanta del segle XX amb l'esclat de la guerra de Corea (1950) i la mort del malson de Stalin (1953), la independència d'Indo-xina dividida en quatre estats: Laos, Cambotja i el doble Vietnam (1954); pel seu compte les nacions dins el bloc soviètic s'agrupen pel pacte de Varsòvia (1955) i l'Europa occidental s'aglutina al voltant de la Comunitat econòmica europea (CEE, 1957). El general De Gaulle esdevé president de la V república francesa mentre l'església Catòlica estrena nova etapa amb la mort del papa Pius XII i el pontificat de Joan XXIII (1958); l'any següent l'ONU proclamava la declaració dels drets de l'infant (1960) i quinze països d'Àfrica obtenien la independència (1960); ara també es creava l'organització de països exportadors de petroli (OPEP).

Els anys seixanta comencen amb la presidència de J.F Kennedy al front dels estats Units, mentre a Alemanya s'alçava el mur Berlín que tardaria trenta anys a enderrocar-se (1961), i es consolidava l'*apartheid* a Sud-àfrica. L'església s'obre a l'esperança amb l'inici del concili II del Vaticà (1962) que presidirà aviat el papa Pau VI (1963-1978). A la Xina comença la famosa revolució cultural amb Mao Zedong (1965) i Pau VI publica l'encíclica de caire social *Populorum progressio* (1967); l'any següent Rússia esclafava la primavera de Praga (1968) mentre es coïa, a França, l'abril del 68 i, als estats Units, era assassinat el pastor evangèlica Martin Luther King (1968). El decenni seixanta termina amb l'home enfilat a la lluna (1969) i Salvador Allende presidint, de moment, la república de Xile.

En la dècada dels setanta, Pinochet escombra l'obra i la vida de Salvador Allende (1972); als estats Units l'escàndol de Watergate obliga el president Nixon a dimitir. Però tenim la sort amb la fi de la dictadura amb l'alçament dels coronels a Grècia i la revolució dels clavells a

Portugal; i, més encara, amb la fi de l'absurda guerra del Vietnam (1975). Sent J. Carter president dels estats Units, mor el líder xinès Mao Zedong, i vivim el cop d'estat militar a l'Argentina (1976). A Itàlia tenim l'assassinat del president Aldo Moro a mans de las màfia siciliana, la mort de Pau VI i de Joan Pau I i l'inici del pontificat del discutit papa (sant) Joan Pau II (1978); l'any següent, Rússia invadeix l'Afganistan i, a l'Iran, es produeix la fatal implantació de l'estúpida revolució islàmica, mentre que, a Nicaragua, la revolució sandinista enderrocava la dictadura de Somoza (1979). La dècada dels vuitanta comença amb la presidència de R. Reagan als estats Units i l'inici de la guerra entre l'Iran i l'Iraq (1980). El món sencer es veu amenaçat pel virus de la SIDA i, mentre que a Rússia M. Gorbtxov és president de l'URSS, és assassinat el president suec Olof Palme (1986); Espanya i Portugal entren a la unió Europea i, a Ucraïna, té lloc la catàstrofe de Txernòbil (1986). Comença tot seguit la ininterrompuda intifada a Palestina (Gaza i Cisjordània, 1987), G. Bush pare presideix els estats Units i, el 1989 veem caure el mur de Berlín i termina d'una vegada la guerra freda. L. Walesa és elegit president de Polònia i, a la Xina, presenciem la cruel matança a la plaça Tiananmén de Pekín (1989).

El segle XX termina amb la dècada del noranta, amb amb l'ocupació de Kuwait, mentre al món sencer es desenvolupa la informàtica, les autopistes de la informació i l'internet; el primer any (1991) comença la guerra del Golf, es dissol el pacte de Varsòvia i desapareix l'URSS (1991). L'any següent els membres de la unió Europea signen el tractat de Maastrich (1991) que millora el tractat de Roma (1957). Comença, però, ara la terrible guerra a Bòsnia i Hercegovina, sota la presidència de B. Clinton als estats Units; l'any següent es dividia Txecoslovàquia entre Txèquia i Eslovàquia; el 1994, amb les noves eleccions a Sud-àfrica Nelson Mandela n'arribava a la presidència; l'OTAN, finalment, intervé a Bòsnia per resoldre el conflicte armat, i, pels acords de Dayton termina finalment esta guerra. Al regne Unit el laborista Tony Blair es fa amb la presidència del govern (1997) i la colònia britànica d'Hong Kong torna tristament a sobirania xinesa. És ara que intervenen les forces de l'OTAN a l'antiga Iugoslàvia, es reproduïx el conflicte de Kosovo i, lamentablement, Vladimir Putin esdevé president de Rússia (1999).

En el segon apartat, **Espanya**, en complir-se la majoria d'edat d'Alfons XIII, termina la regència de la reina Maria Cristina, i es forma el primer govern Maura (1902); Santiago Ramon y Cajal és premi Nòbel de medicina (1906) i ja és famós el pintor malagueny Pablo Ruiz Picasso (1907). Comença la guerra del Marroc; naix la confederació nacional del treball (CNT, 1911); tres anys després es produeix l'aliança entre UGT i CNT; amb el nou govern Maura (1918) es creen els sindicats únics; el 1919 s'aconsegueix la jornada de huit hores, es funda el banc Central i es creen els sindicats lliures. En la guerra entre el Marroc i Espanya, té lloc el lamentable desastre d'Anual (1920) i es crea al partit comunista d'Espanya (PCE); tres anys després el general Primo de Rivera donava un colp d'estat de signe conservador (1923) i començava a perseguir i a il·legalitzar els partits i els sindicats obrers (1925); l'any següent terminava la guerra al Marroc.

Amb el tercer decenni es produeix la dimissió de Primo de Rivera i la fi de la dictadura militar i es dona un colp d'estat de signe republicà a Jaca (1930); el mes d'abril amb la victòria de les forces republicanes (i l'exili a Itàlia del rei Alfons XIII) es proclama la II república espanyol (1931) amb la presidència de l'estat per a Azaña i la presidència del govern per a Alcalà Zamora; l'any següent es funda el partit d'extrema dreta Falange española i els partits de dreta (CEDA) guanyen les eleccions generals (1933) i acaben formant el nou govern amb ministres de la CEDA liderats per F. Lleroux. El 1936 comença amb la formació del front Popular que triomfa a les eleccions, amb Azaña, president de la república i Largo Caballero, de govern; poc després es produïa l'assassinat del ministre Calvo Sotelo, l'alçament militar del general Franco i el

començament de la guerra civil espanyola (1936-1939). Amb la incorporació de l'aviació alemanya, la legió Cóndor bombardeja la ciutat de Guernika; formant el govern Negrín, les tropes franquistes ocupen Bilbao, Santander i Gijón; l'any següent cau Terol i té lloc la cruel batalla de l'Ebre amb la immolació de la majoria de soldats de l'anomenada quinta del Biberó; en caure Madrid (1939) la guerra Civil es dona per terminada; comença la dictadura del general Franco que acaba aliant-se amb Hitler i amb Mussolini.

El decenni dels quaranta comença a Espanya amb la formació de la *Divison Azul*, fent costat als exèrcits nazis (1940), amb la fundació de l'INI i la creació de la RENFE; es crea també el document nacional d'identitat (DNI); es dóna el manifest de Joan de Borbó i es promulga el *Fuero de los españoles* (1945); l'any següent l'ONU condemnava el règim franquista i es procedia a la retirada dels ambaixadors de la capital; l'any següent, però, es ratificava la llei de successió a la *jefatura* de l'estat i es consolidava el tractat Franco-Perón, al qual s'uniria el concordat de l'Estat amb la santa Seu; començava també el reconeixement internacional de la dictadura.

I així, el decenni dels cinquanta, les coses comencen a millorar: retornen els ambaixadors dels estats estrangers a Madrid (1950); arriba la fi del racionament i es declara el pla Badajoz; se celebra el congrés eucarístic de Barcelona com un gran desplegament confessional de l'estat nacionalcatòlic (1952); s'arriba a la signatura del concordat entre l'Estat i la santa Seu (1953) i es dóna l'entrada d'Espanya a l'ONU. Després tindrem la independència del Marroc, la revolta universitària i la creació de radiotelevisió espanyola (RTE) el 1956; els conflictes al Sàhara i a Ifni i la guerra d'Ifni (1958); l'invent de l'utilitari SEAT 600 i l'aprovació de la llei de *principios del movimiento*. El decenni dels cinquanta termina amb la creació de l'organització basca ETA (1959).

Els anys seixanta s'estrenen amb la vaga minera a Astúries i la creació clandestina del sindicat comissions obreres (CCOO) el 1962: el ministre de l'Opus Dei López Rodó presenta el *I plan de desarrollo* (1963) i es desplega la propaganda estatal dels vint-i-cinc anys de pau, que contesta l'abat Esquerrer des de *Le monde* (1963); els anys següents són d'agitació universitària. El govern espanyol es vol reafirmar amb les lleis de premsa i la llei orgànica de l'estat aprovada en referèndum (1966); l'any següent es dóna l'estat d'excepció a Biscaia, es produeix la devaluació de la moneda i comença un llarg període de conflictivitat a tots els nivells (1967); l'any següent té lloc la independència de Guinea, el primer assassinat d'ETA i la posada en circulació del *II plan de desarrollo* (1968). A continuació el general Franco designa Carles de Borbó com a successor seu, es dóna l'escàndol MATESA i es torna a repetir l'estat d'excepció (1969).

Els anys setanta s'inaugura amb el procés de Burgos contra quinze militants d'ETA, l'escàndol de MATESA i la nova llei d'Educació (1970); ve després el *III plan de desarrollo* que termina amb l'assassinat del president del govern, l'almirall Carrero Blanco, per un escamot d'ETA, la constitució del govern d'Arias Navarro i el judici contra dirigents de CCOO (1973). L'any següent serà de crisi en les relacions entre l'església i l'estat mentre Arias Navarro promet

reformes (1974). L'estat espanyol, aleshores, en previsió de majors conflictes, emet la llei de prevenció del terrorisme, afusella militants d'ETA i el FRAP; té ara també lloc la crisi del Sàhara amb la marxa Verda, es crea la plataforma Democràtica, mor el general Francisco Franco i Joan Carles I esdevé rei mentre es manté el govern continuista d'Arias Navarro (1975). Amb Adolfo Suárez com a cap del govern, les Corts aproven la llei de reforma política, ratificada en referèndum, mentre es produeix una gran coordinació democràtica i creix també una forta agitació social, quan el govern aprova la llei d'associacions polítiques, es legalitzen partits polítics com el PCE i el PSUC i els sindicats (1976); *la unión de centro democrático* (UCD) guanya les eleccions i es dona la darrera amnistia (1977). L'any següent s'aprova en referèndum la nova constitució espanyola (1978); l'altre encara continuava al poder la UCD, es donaven les primeres eleccions municipals mentre s'aguditzava la crisi econòmica (1979).

Els anys huitanta del segle XX coneix la dimissió d'Adolfo Suárez, el colp d'estat del 23 de febrer promogut pels generals Milans del Bosch i Armada i la trista presidència de L. Calvo Sotelo. L'any següent Espanya entrava a l'OTAN i s'aprova la trista llei d'harmonització de les autonomies (LOAPA). En les eleccions generals arrasava el PSOE i Felipe González era elegit president del govern; s'obria la reixa de Gibraltar i se celebrava, a Espanya, el mundial de futbol (1982). L'any següent coneixerà la dissolució de la UCD i la reconversió en el Centre democràtic i social (CDS), l'expropiació de RUMASA, les segones eleccions municipals i l'inici de la reconversió industrial (1983); tenim després el pla energètic nacional (1984) i la reactivació econòmica posterior (1985) més l'aprovació de la llei de l'avortament. L'any següent Espanya s'adhereix a la comunitat econòmica europea (CEE) i a l'OTAN i, en les noves eleccions generals, el PSOE continua arrasant (1986); l'any següent, noves eleccions municipals i primeres europees (1987) i la vaga general del 14 de desembre; tanquen el decenni les eleccions europees i les generals en què el PSOE perd la majoria absoluta (1989).

El decenni dels noranta coneix (1990) el cas Guerra i l'aprovació de la reforma del sistema educatiu (LOGSE); l'any següent (1991), tenim noves eleccions municipals; i l'altre (1992) es produeix l'agudització de la crisi econòmica mentre Espanya es llua en l'Exposició Universal de Sevilla (1992); l'any següent tenim noves eleccions generals amb discreta victòria del PSOE i nova crispació política (1993); després hi haurà noves eleccions europees (1994); després noves eleccions municipals (1995), i, l'any següent, victòria del partit popular (PP) amb la presidència de José Maria Aznar (amb acord de governabilitat entre PP i CiU). El 1998, Espanya, en complir els criteris de convergència europees, s'adhereix als països fundadors de l'euro; ETA declara l'alto el foc total i indefinit mentre els partits nacionalistes CiU, PNB i BNG signen la declaració de Barcelona (1998). El darrer any del segle, el tanca les eleccions municipals i europees, mentre ETA alça la treva que havia pactat (1999).

I ara, finalment, tractem una mica sobre el **país**, entenent per país aquells territoris que parlen la nostra llengua, coneguts usualment com **països catalans**, és a dir, **país Valencià, Catalunya i illes Balears**, per als quals el segle comença amb la fundació de la Lliga regionalista i la victòria del catalanisme mentre el govern central enviava A. Lerroux a provocar el trencament social del país (1901); l'any següent coneix la vaga general revolucionària de Barcelona reivindicant la jornada de huit hores (1902). El 1903 Joan Maragall pronunciava el seu bellíssim *Elogi de la Paraula*. Tenim després l'obertura de l'empresa Hispano Suïza, la fundació de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis (1904); ve a continuació la inauguració de la línia electrificada entre Sarrià i Barcelona mentre comencen les obres del palau de la música catalana (PMC, 1905). L'any següent es constitueix el partit Solidaritat catalana, mentre A. Antoni Gaudí

comença la construcció de la Pedrera, es publica *La nacionalitat catalana* de Prat de la Riba i el *Glosari* d'Eugeni d'Ors (1906); el mateix any que se celebra el I congrés internacional de la llengua catalana; l'any següent té lloc la victòria electoral de Solidaritat catalana amb l'elecció de Prat de la Riba com a president, també la fundació de l'institut d'estudis catalans (IEC) mentre que, l'any següent, en la contesa electoral hi ha victòria lerrouxista (1908). L'any següent serà trist per l'horror de la setmana tràgica i la seua injusta repressió, la vaga general i la insurrecció popular per la guerra del Marroc, que comportà una gran repressió militar (1909). Els anys deu coneixen els inicis de la futura CNT, de gran repercussió social arreu dels països i de l'estat espanyol (1910). Els anys següents s'hi aproven les normes ortogràfiques de l'IEC (1913); es constitueix la mancomunitat de Catalunya (1914), es crea l'escola Montessori (1915); la Lliga publica el seu manifest 'Per Catalunya i l'Espanya gran' (1916); l'any següent els partits catalans prenen la decisió de participar en el govern de Madrid (1917); entre vagues i moviments de protesta, mor Prat de la Riba i Puig i Cadafalch esdevé nou president de la Mancomunitat (1917); l'any següent F. Cambó és ministre de Foment a Madrid mentre, a Catalunya el pistolerisme s'apodera del carrer (1918); l'any següent s'elabora un estatut d'autonomia per a Catalunya i té lloc la vaga de la Canadenca a Barcelona (1919).

Els anys vint comencen amb la violència creixent a la ciutat de Barcelona (1920) i l'assassinat de l'advocat laboralista F. Layret; l'any següent Cambó és ministre d'Hisenda de l'estat mentre s'incrementa el pistolerisme a la ciutat (1921); l'altre any es funda Estat català, acció catalana i la unió de Rabassaires. El 1923 és l'any del colp d'estat del general Primo de Rivera i l'assassinat del Noi del Sucre (1923); l'any següent és de persecució i il·legalització de partits polítics i sindicats obrers (1924); l'altre coneix la dissolució de la mancomunitat i el complot del Garraf (1925); i l'any següent, el complot de Prats de Molló liderat per Francesc Macià (1926); després d'anys de sequera, pel mal govern de Primo de Rivera (1923-1931), podem esmentar la inauguració del metro de Barcelona i l'Exposició Internacional de 1929.

El anys trenta del segle XX són rics en esdeveniments i (males) notícies per al país (països): amb la fundació d'esquerra republicana (ERC), la proclamació, per F. Macià de la república catalana (1931) i l'aprovació de l'estatut de Núria, poc abans de la mort del seu promotor (1932), l'any que s'aprova el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC. Amb L. Companys com a president, hi ha nombroses insurreccions anarcosindicalistes en diverses localitats (1933); l'any següent es proclama l'estat català i és detingut el govern de la Generalitat (1934) mentre l'any següent se suspèn indefinidament l'estatut de Catalunya (1935). L'altre any (1936) va ple de fets rellevants començant pel triomf del front Popular, d'esquerres, el retorn de L. Companys, el fracàs de l'alçament militar mentre els republicans triomfen a Barcelona i comença l'horrible guerra civil, es crea el partit unificat de Catalunya (PSUC) i, amb la complicitat entre CNT i la FAI, es posa en marxa el moviment revolucionari que s'apodera del control del país (1936); l'any següent, mentre dura la guerra fratricida, es donen els fets de Maig, la persecució del POUM, la generalitat perd diverses competències mentre Barcelona esdevé capital de la República (1937); l'any següent, de trista recordació, les tropes franquistes ocupen Lleida, el govern de Franco decreta l'abolició de l'estatut de Catalunya i té lloc la terrible batalla de l'Ebre (amb la mort de la majoria dels soldats de la quinta del Biberó) i l'ofensiva final sobre Catalunya (1938), l'any següent, amb l'ocupació de Tarragona i la caiguda de Barcelona i de Girona, termina la guerra civil i comença el trist exili de milers de ciutadans, catalans i espanyols (1939).

Els anys quaranta són ben tristos per al país. La Gestapo deté el president L. Companys que serà executat al castell de Montjuïc; el mateix any que els monjos cistercencs tornen al monestir de Poblet (1940) i hi comença la restauració de les tombes reials de la corona d'Aragó;

l'any següent comencen els enfrontament entre els maquis i la guàrdia civil (1941), l'altre és executat el sindicalista Joan Peiró mentre Carles Riba escriu les seues *Elegies de Bierville* (1942); l'any següent Mn. Batlle reprenia tímidament (1943) l'escoltisme català; el 1944 els maquis ocupaven la vall d'Aran; en el camp de les lletres, es creaven els premis Nadal de narrativa i els de poesia de Cantonigròs (1944); l'any següent es fundava, en la clandestinitat, el moviment socialista de Catalunya (PSC), es creava el nou cos del sometent i Josep Pla començava a publicar, novament, en català (1945): l'any següent es fundava l'editorial Selecta, primera en català, i es donava el primer concert de l'Orfeó Català (1946). L'any 1947 moria, a l'exili, el ric economista i polític català, F. Cambó; Eva Duarte de Perón visitava Barcelona i se celebraven les festes del cinquanta aniversari de l'entronització de la imatge de la MaredeDéu de Montserrat (1947); l'any següent s'obria el túnel de Viella, s'agreujaven les restriccions elèctriques i moria a l'exili Pompeu Fabra, mentre que, a València, la institució Alfons el Magnànim de la diputació provincial iniciava una interessant sèrie de publicacions (1948); i, en el darrer any del decenni, eren afusellats quatre membres del partit socialista unificat de Catalunya (PSUC, 1949)

Els anys cinquanta comença amb la constitució, a Barcelona, de la fàbrica SEAT (1950); l'any següent té lloc la vaga de tramvies; al Barça debuta el davanter Kubala i se celebren els primers premis literaris de la nit de santa Llúcia (1951); l'any següent s'inaugura la fàbrica de cotxes SEAT, se celebra el congrés eucarístic de Barcelona i un grup d'intel·lectuals denuncien a la UNESCO la situació que passa la llengua catalana (1952); el següent es reuneix a Mèxic la conferència nacional catalana i, a Barcelona, se celebra el primer trofeu comte Godó de tennis. El 1954 J. Tarradelles és president de la generalitat a l'exili, arriben al país el repatriats de la *división Azul* i J. Vicenç Vives publica *Notícia de Catalunya* (1955); l'any 1956 es produeix un general descontentament obrer i universitari que arriba a provocar el tancament de la universitat de Barcelona; l'any següent, J.M. de Porcioles és alcalde de la ciutat, temps en què té lloc la I assemblea lliure d'estudiants a la universitat de Barcelona, mentre que, en esports, s'inaugurava el Camp Nou (1957); l'any següent es constituïa el consell de forces democràtiques de Catalunya, mentre es produïen diverses vagues d'empreses i es reprenien les obres de la Sagrada Família (1958); del darrer any 1959 només retenim la inauguració de l'embassament d'Oliana.

Més activitat constatem durant la dècada dels seixanta que comencem amb els fets del palau de la música Catalana i la mort del guerriller Quico Sabater (1960); l'any següent es funda *Omnium Cultural* i comencem a sentir les primeres veus de la Nova Cançó (1961); l'any següent és de gran conflictivitat laboral mentre al país Valencià, Joan Fuster publicava *Nosaltres els valencians* i començava l'activitat d'Edicions 62; a les illes Balears es creava l'*Obra Cultural Balear* (1962); l'any següent és interessant per les declaracions de l'abat de Montserrat, A. Esquerrer, a *Le monde* arran de la campanya '*Veinticino años de paz*' (1963); per commemorar els 250 anys de la pèrdua de les llibertats catalanes, hi ha la primera manifestació, mentre F. Candel publicava *Els altres catalans* (1964); l'any següent es creava l'escola de mestres Rosa Sensat i era expulsat, de la universitat de Barcelona, el professor M. Sacristan, líder del PSUC (1965); l'any següent es fundava el sindicat democràtic d'estudiants, tenia lloc la famosa Caputxinada i apareixia el setmanari *Tele/estel* (1966); dos anys després, Joan M. Serrat reclamava poder cantar en català al festival d'Eurovisió i, per això, era substituït per Massiel i ell, desterrat. El darrer any de la dècada, es creava la coordinadora de forces polítiques de Catalunya, es fundava el PSAN, començava la publicació de la *Gran Enciclopèdia Catalana* i s'inaugurava el premi d'honor de les lletres catalanes (1969).

La dècada dels setanta comença amb la tancada a Montserrat (1970) i la fundació de l'assemblea de Catalunya (1971), i, dos anys després, es produeix la mort de P. Ruiz Picasso i de

Pau Casals (1973); l'any següent es funda convergència democràtica de Catalunya (CDC) i la fundació Miró, el mateix any que és executat l'anarquista S. Puig Antich (1974); l'any següent, el de la mort del dictador F. Franco, es forma el consell de forces polítiques de Catalunya mentre l'ajuntament de Barcelona rebutja cap ajuda al català (1975). L'any següent comencen les manifestacions convocades per l'assemblea de Catalunya; es constitueix l'organització militar Terra Lliure; apareix el diari *Avui*, es commemora el primer 11 de setembre a sant Boi del Llobregat i se celebra el congrés de cultura catalana; comencen les emissions de Radio 4; l'IEC és reconegut per l'estat; es promou la campanya 'Volem l'estatut'; s'instaura la generalitat provisional amb J. Tarradellas de president i té lloc la manifestació multitudinària de l'11 de setembre de Barcelona (1977); l'any següent, hi ha la constitució del partit socialista de Catalunya (PSC) i la formació de la coalició Convergència i Unió (CiU), la incorporació del català als diversos nivells de l'ensenyament i l'aparició del *Periódico de Catalunya* (1978). Finalment, de 1979 és l'aprovació de l'estatut d'autonomia de Catalunya en referèndum; l'aparició del diari gironí *Punt diari* i és l'any que el Barça guanyava la primera recopa d'Europa de futbol.

En la dècada dels huitanta, tenim les eleccions al parlament de Catalunya, amb victòria de CiU, i J. Pujol president de la Generalitat quan Joan Coromines comença a publicar el seu monumental *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (1980); l'any següent tenim el pla de reconversió del tèxtil, el manifest dels 2.300 intel·lectuals, l'acte multitudinari de la Crida a favor de la llengua, la cultura i la nació catalanes, amb la mort de Josep Pla (1981). L'any següent es produeix l'escissió del PSUC i la crisi de Banca Catalana, la manifestació contra la LOAPA, la celebració del dia de la Llengua i la inauguració, a Barcelona, del Mundial de futbol (1982). L'altre any, el tribunal constitucional anul·lava la LOAPA, comença el moviment en contra de la central nuclear d'Ascó, el parlament català aprova la llei de normalització lingüística i s'inaugura TV3 (1983). El 1984 reapareix la crisi de Banca Catalana, es publica el setmanari *El temps* i el govern central legalitza TV3 (1984). L'any següent tenim la inauguració del segon congrés internacional de la llengua catalana, la transferència de l'ensenyament universitari, la fira d'abril de Barberà del Vallés i l'èxit de l'expedició catalana de muntanyencs a l'Everest (1985); l'altre any naix la coalició Iniciativa per Catalunya (IC) i Barcelona és nominada seu dels jocs olímpics del 1992; el 1987, el parlament aprova la LOT i té lloc el desastrós atemptat d'ETA al centre Hipercor de Barcelona (1987); i l'any 1988, tenen lloc les eleccions autonòmiques amb nova victòria de CiU, així com la vaga a l'ensenyament i l'inici de les emissions de Canal 33 (1988)

Finalment, durant els anys noranta, tenim la inauguració del Palau de Sant Jordi (1990), les noves eleccions autonòmiques amb victòria de CiU, el F.C. Barcelona guanya la primera copa d'Europa a Wembley i se celebren els jocs Olímpics de Barcelona (1992). Després d'un any lamentem diversos incendis a la Catalunya central mentre el tribunal constitucional avalava la llei de normalització lingüística; el 1995 tenien lloc noves eleccions autonòmiques, amb nova victòria de CiU; el 1996 té lloc l'escissió d'ERC; el 1997 hi ha traspàs de competències de l'INEM, i s'aprova la nova llei del Català (1997); després, els mossos d'esquadra assumeixen el control del trànsit a Girona, i es produeixen nous incendis a la Catalunya central. El segle XX termina, al nostre país, amb les noves eleccions autonòmiques que acabarà amb victòria ajustada de CiU.

CRONOLOGIA DEL SEGLE XX

- 1900, El català Josep Morgades Gili, bisbe de Barcelona
 El català Tomàs Costa Forneguera, arquebisbe de Tarragona
 El valencià Pere Rocamora Garcia, bisbe de Tortosa
 El porto-riqueny Manuel Cerero Solís, bisbe de Sogorb
 L'andalús Sebastian Herrero Espinosa de los Monteros, arquebisbe de València
 Lenin torna a Rússia després de tres anys d'exili a Sibèria per haver participat en activitats revolucionàries clandestines; a continuació s'ha de tornar a exiliar, ara a Suïssa, on edita el diari *Eskra*, distribuït a Rússia des de Munic
 Funden l'associació política Centre Nacional Català
 Els bòxers, societat secreta dels 'Punys victoriosos i harmoniosos', hostil a la presència occidental a la Xina, es revolten contra les potències colonialistes, i l'ambaixador alemany hi és assassinat
 Una partida carlista comandada per Josep Torrents ataca el quarter de la guàrdia civil de Badalona
 Sigmund Freud publica a Àustria *La interpretació dels somnis*; segons l'autor, els somnis són un element essencial per a interpretar l'inconscient
 L'escriptora francesa Gabrielle Sidonie Colette escriu *Claudine à l'école*, primer d'una sèrie de llibres amb trets autobiogràfics
 Juan Ramon Jiménez publica *Almas de violeta*
 A París coincideixen les festes per l'Exposició universal i els segons Jocs Olímpics
 Claude Monet exposa, per primera volta, *Les Ninfes*, quadre que pintava des del 1883, a la galeria Durand-Ruel
 Hector Guimard s'encarrega de decorar les estacions del metro de París amb elements vegetals propis de l'*art Nouveau*
- 1901, Resposta del sant Ofici a l'arquebisbe d'Utrecht sobre la matèria del baptisme (DH 3356)
 Es forma la **Commonwealth** d'Austràlia amb la unió de Nova Gal·les del Sud, Queensland, Austràlia del Sud, Victòria, Tasmània, el territori del Nord i Austràlia de l'Oest
Mor la reina Victòria d'Anglaterra, símbol de l'imperi britànic.
 El seu fill, Eduard III, rei d'Anglaterra
 Funden la Lliga Eegionalista, resultat de la coalició de la Unió Regionalista i el Centre Nacional Català. L'èxit de la candidatura dels 'quatre presidents' en les eleccions facilita la configuració del partit
 Amb el protocol de París, França obté del sultà de Marroc la sobirania sobre el Sàhara, i una política d'associació per als territoris fronterers
 El president William McKinley és assassinat a l'Exposició panamericana de Buffalo (Nova York).
 Theodore **Roosvelt, nou president dels estats Units d'Amèrica**
 La pau de Pequín posa fi a la rebel·lió dels bòxers. Els xinesos es veuen obligats a pagar una forta indemnització a les potències europees
 Sud-Àfrica continua la **guerra dels Bòers**, convertida ara en guerra de guerrilles. Les forces angleses repel·leixen els guerrillers prop de Ciutat del Cap

El pedagog **Francesc Ferrer Guàrdia** funda, a Barcelona, l'*escola Moderna*, institució pedagògica per una escola racionalista i en règim de coeducació

Max Weber publica *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*, en què exposa l'opinió que les idees de la Reforma han contribuït al desenvolupament industrial i econòmic dels països protestants

Primers premis Nobel, que atorga Alfred Nobel, l'inventor de la dinamita, que volgué que la seua fortuna fos invertida a premiar tots els que treballaven pel bé de la pau de la humanitat

Publicat, a Londres, *Lord Jim*, novel·la d'aventures escrita per l'anglès Joseph Conrad
Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll comencen la redacció del **Diccionari català valencià balear**

Anton Tkèkhov estrena *Les tres germanes* al teatre de l'Art de Moscou

Sergeix Rakhmaninov presenta el concert núm. 2 en do menor

Gustav Mahler presenta, a Munic, la simfonia núm. 4 en sol major

Funden, a França, l'escola de Nancy a iniciativa de Victor Prouvé i Emile Gallé que es proposen una aliança provincial de les indústries de l'art

Arístides Mallol esculpeix *Mediterrània*, obra mestra de l'artista de Banyuls de la Marenda (Rosselló)

Comencen les obres de l'Hospital de sant Pau, projecte de l'arquitecte Lluís Domènech Montaner

El bioquímic britànic Frédèrik Gowland Hopkins isola el primer aminoàcid a partir d'una proteïna, i descobreix la necessitat de les vitamines per aconseguir una dieta equilibrada

Emil von Behring guanya el primer premi Nobel de medicina i fisiologia pel descobriment de l'antitoxina de la diftèria

El català Salvador Cassanyes Pagès, bisbe de Barcelona

1902, Resposta del sant Ofici a la facultat de Teologia de Montreal sobre diverses maneres d'extraure un fetus (DH 3358)

Encíclica *Mirae caritatis* sobre el Crist eucarístic com a vida dels homes i el nexa de l'eucaristia amb l'Església i amb la comunió dels sants (DH 3360-3364)

Per tal d'evitar la conquesta de Corea per part de Rússia, el Japó estableix una aliança militar amb Gran Bretanya

Declarada pels anarquistes una vaga general a Barcelona

Alfons de Borbó arriba a la majoria d'edat, i ja reina amb el nom d'**Alfons XIII, rei d'Espanya**

Termina, a Pretòria, la guerra dels bòers, tot garantint als bòers que no hi haurà canvis amb relació a la política dels blancs i els negres a Sud-Àfrica

Itàlia signa un pacte de no agressió amb França que, de fet, trenca la triple Aliança

Els estats Units d'Amèrica compren, per 40 milions de dòlars, la companyia francesa del **canal de Panamà**: l'any següent obtenen la concessió de la zona del canal de

Panamà a canvi d'una indemnització de 10 milions de dòlars i una renda anual de 250.000 dolars l'any

Caterina Albert Paradís, amb el pseudònim de Víctor català, publica *Drames rurals*, que marcarà l'estil d'un nou gènere narratiu, el drama rural naturalista

Ramon María de Valle-Inclan publica *Sonatas*.

Pio Baroja escriu *Caminos de perfección*

Apareix *Què fer?*, l'obra cabdal de Lenín, on diu que la lluita de classes és l'essència del marxisme, hi predica la vinguda d'una societat igualitària i exposa com s'ha d'organitzar el partit revolucionari

Claude Debussy estrena, a l'òpera Còmica de París, la seua òpera *Première de Pelleas et Melisandre*

Cèsar Comas i Agustí Prior, pioners de la radiologia a la península ibèrica, publiquen les seues investigacions sobre radiologia estereoscòpica

El cirurgià i biòleg francès Alexis Carrel desplega una tècnica per suturar els vasos sanguinis

Mor, a Barcelona (Vallvidrera), el poeta Mn. Jacint Verdeguer

1903, Mor, al Vaticà, el papa Lleó XIII

Giuseppe Sarto, papa (sant) Pius X

El mallorquí Antoni Maura, cap del govern

Funden, al cafè 'Els quatre gats' de Barcelona, el centre autonomista de dependents del comerç i la indústria (UCADSI)

Eleccions al congrès de diputats, a les corts generals de l'estat; al Principat, amb majoria republicana i catalanista,

El rei Alexandre I de Sèrbia i la seua dona són assassinats per l'organització secreta Mà Negra, formada per oficials nacionalistes serbis

Entre els pobles de Macedònia esclata una revolta nacionalista contra l'imperi otomà, anomenada revolta *Ilinden*, que els turcs reprimeixen amb duresa

Panamà se secessiona de Colòmbia i se'n declara **independent**

Antoni Maura, cap del partit Conservador, ara nou cap del govern, intenta substituir el caciquisme per un dret de vot col·lectiu i directe

Els **estats Units d'Amèrica arrenden a Cuba la ciutat de Guantánamo**

A França, el radical Émile Combes fa aplicar la llei d'Associacions de 1901, que prohibeix, a les congregacions religioses, la docència; prop de 10.000 escoles confessionals han de tancar

Antonio Machado escriu *Soledades*

Vicent Blasco Ibáñez publica *La catedral*, novel·la de crítica social

Convoquen, a Barcelona, el concurs internacional d'avantprojectes d'enllaç de la zona de l'eixample de Barcelona i els pobles agregats, concurs que guanya el francès Léon Jaussely

Comencen les obres de la Central Station de Nova York, edifici que marca el moment culminant de l'estil *beaux-arts*

Claude Debussy compon el poema simfònic *Preludi a la migdiada d'un faune*

Maurice Ravel estrena la *Pavana per a una infanta difunta*

Els germans Orville i Wilbur Wright fan el primer vol a bord del *Flyer*, una màquina que pesa més que l'aire i va proveïda d'un motor

- El botànic holandès Hugo de Vries confirma la teoria de l'evolució de Darwin amb la publicació de la *Teoria de la mutació*, en què demostra que el fenomen de les mutacions espontànies és l'origen de la selecció natural
- 1904, Encíclica *Ad diem illum* sobre la Mare de Déu com a mitjancera de les gràcies (DH 3370)
- Inaugurada la **Caixa de Pensions per a la vellesa i l'Estalvi de Catalunya i Balears**.
L'asturià Victoriano Guisasola Menéndez, arquebisbe de València
- El Japó declara la guerra a Rússia davant l'oposició dels russos d'evacuar Corea. L'exèrcit rus esperava una victòria, però l'armada japonesa inicia el setge de Port Arthur
- Anglaterra continuarà amb la colonització d'Egipte i França, amb el Marroc
- Mor la reina Isabel II**, reina d'Espanya entre 1833 i 1868, a París, on vivia exiliada
- El govern espanyol rep compensacions territorials al Marroc a canvi d'aprovar els termes de l'*Entente Cordiale* entre França i el regne Unit
- Apareix **El Patufet**, la revista infantil més llegida a Catalunya, dirigida per Josep Maria Folch Torres
- La **II Internacional** té lloc a Anvers, i condemna el fet que els socialistes col·laboren amb governs burgesos
- Lev Trotski publica *Les nostres tasques polítiques*, en què expressa el temor de cara al bolxevisme, que proposa la revolució del proletariat sense passar per una revolució burgesa
- Luigi Pirandello escriu *El difunt Mattia Pascal*, en què tracta el seu tema predilecte, la identitat de l'home
- L'òpera de Puccini **Madame Butterfly**, estrenada al teatre de la Scala de Milà
- Termina la construcció de l'església de sant Joan evangelista de Montmartre, a París, la primera construïda amb formigó armat
- Henry Matisse pinta *Luxe, calma i voluptuositat*, en estil puntillista
- Edward H. Thompson, cònsol dels estats units d'Amèrica, descobreix les ruïnes de Chichén Itzà, a la península de Yucatan, amb piràmides i temples de la civilització maia
- El tren transsiberià fa el seu viatge inaugural entre Moscou i Vladivostok, la línia fèrria més llarga del món
- En astrofísica, ressalten els treballs de l'alemany Johannes Franz Hartmann, que descobreix l'existència de la matèria interestel·lar, després d'inventar l'espectrocomparador
- El fisiòleg i psicòleg rus Ivan Petrovitx Pavlov rep el premi Noble pels seus estudis sobre les secrecions gàstriques i els reflexos condicionats
- 1905, Resposta de la comissió Bíblica sobre les cites implícites en l'Escriptura (DH 3372)
- Resposta de la comissió Bíblica sobre les parts de l'Escriptura que només aparentment són històriques (DH 3373)
- Decret *Sacra tridentina Synodus* sobre la comunió eucarística diària (DH 3373-3383)
- Caterina Albert Paradís (Víctor Català)** publica **Solitud**
- Albert Einstein publica la Teoria de la relativitat**
- Diumenge Roig a Sant Petersburg:** Els obrers indignats per l'augment dels impostos, les desfetes militars al Japó i les males collites, ixen al carrer i són reprimits violentament per les tropes del tsar
- Mateu Morral atempta, a Madrid, contra el rei Alfons XIII, i hi moren 26 persones
- Noruega s'independitza de Suècia**
- Carles de Dinamarca, rei també de Noruega

Revolta al cuirassat Potemkin, ancorat al port d'Odessa (Rússia)

Una vaga general obliga el tsar a atorgar una constitució i establir una Duma per garantir les llibertats civils

El **Tractat de Portsmouth** posa fi a la guerra russo-japonesa, ratifica la victòria del Japó i marca el començament de la seua expansió asiàtica

A Catalunya, la Lliga Regionalista organitza el banquet de la victòria en les eleccions generals

L'acte dóna peu a un acudit del *Cu-cut* que fon considerat ofensiu a l'exèrcit

Un grup de militars assalten i destrueixen els tallers del setmanari *El cu-cut*, fet que dóna peu a la promulgació de la llei de jurisdiccions

França promulga la llei de separació de l'església i l'estat, amb l'oposició del Vaticà

Lord Curzon, virrei de l'Índia, divideix Bengala entre hindús i musulmans, fet que complica encara més les relacions entre les dos comunitats

Formen, a Londres, el grup de Bloomsbury, integrat per intel·lectuals

Apareix, a Madrid, *Cantos de vida y esperanza*, himne a la hispanitat, del poeta Rubén Darío

Pío Baroja publica *Aurora roja*, novel·la ambientada en el Madrid proletari; l'any següent publica la novel·la dialogada *Paradox rey* que forma trilogia amb *Aventuras, inventos i mixtificaciones de Silvestre Paradox* (1901) i *Camino de perfección* (1902)

El **compositor Zoltan Kodaly** du a terme la primera compilació de cants populars d'Hongria

Creen, a Dresde (Alemanya), el grup *Die Brücke*, que té com a objectiu servir d'intermediari entre els creadors revolucionaris

Primera exposició de *fauves* al Salon d'Autumne de París, amb obres de Matisse, Derain, Vlammick, Rouault i Braque, amb predomini dels colors forts

Albert Einstein publica la teoria de la relativitat en la qual demostra que l'energia és igual a la massa; també publica els seus treballs sobre la velocitat de la llum i la percepció del temps i l'espai

1906, Decret *Provida sapientique cura* sobre la llei tridentina dels matrimonis contrets clandestinament (DH 3385-3388)

Decret del sant Ofici sobre la forma necessària en la unció dels malalts (DH 3391)

Resposta de la comissió Bíblica sobre l'autoria mosaica del Pentateuc (DH 3394)

Comença la conferència d'Algesires sobre la presència europea al Marroc. El sultà marroquí accepta el protectorat de França i Espanya al territori

Les corts generals aproven la llei de jurisdiccions, per la qual passen a jurisdicció militar els delictes contra l'exèrcit i els símbols de l'estat. Esta llei esperona Solidaritat Catalana

El tsar de Rússia redueix el poder de la Duma, que acaba dissolent-se.

Bolxevics i menxevics es reuneixen a Estocolm

El partit del Congrés de l'Índia demana la independència per primera vegada

Comença la publicació d'*El poble català*, diari polític republicà, òrgan del centre nacionalista republicà. Hi col·laboren Pompeu Fabra, Eugeni d'Ors, Rovira Virgili i Pere Coromines

La confederació general del treball (CGI) de França fa pública la carta d'Amiens, que estableix les bases de l'anarcosindicalisme

El **moviment Noucentista**, amb autors com Eugeni d'Ors, Jaume Bofill Mates (Guerau de Liost), Josep Carner o F. d'Assís Galí, comença a despuntar a Catalunya

A *Vaga de masses, partit i sindicats*, Rosa Luxemburg s'oposa a les tesis de Lenín i dóna protagonisme a l'espontaneïtat de les masses

Veu la llum, a Barcelona, el diari esportiu *El mundo deportivo*

Isaac Albéniz s'instal·la a París i compon el primer quadern d'*Ibèria*, recull de peces per a piano amb reminiscències de música popular espanyola

El pintor espanyol Juan Gris s'instal·la també a París

Enric Prat de la Riba funda l'**Institut d'Estudis Catalans (IEC)** amb una secció històrico-arqueològica

Pablo Ruiz Picasso triomfa a París

El mallorquí Antoni Maria Massenet Verd, bisbe de Sogorb

1907. Resposta de la comissió Bíblica sobre l'autor i la veritat històrica del quart evangeli (DH 3398-3400)

Decret del sant Ofici *Lamentabili*, sobre errors dels modernistes; l'exegesi s'emancipa del magisteri de l'Església, la inspiració i la inerrància de la sagrada Escripura, el concepte de la revelació i del dogma, Crist, els sacraments, la constitució de l'Església i la immutabilitat de les veritats religioses (DH 1401-3466)

Decret de la sagrada congregació del Concili *Ne temere* sobre els esponsals i el matrimoni (DH 3468-3474)

Encíclica ***Pascendi dominici gregis*** sobre els errors dels modernistes: el concepte de fe, els dogmes teològics, els principis de la ciència històrica i crítica i el mètode apològic (DH 3475-3500)

Motu proprio *Praestantia Scripturae* sobre l'autoritat de les decisions de la comissió Bíblica (DH 3503)

Se celebren eleccions a les Corts de l'estat, amb candidatures de *Solidaritat Catalana* que triomfen en la majoria de districtes catalans

França i el Japó signen un tractat que garanteix el lliure accés dels dos països a la Xina
Solidaritat Obrera, organització sindical per la coordinació de les societats obreres de Barcelona

A l'Iran, mentre els liberals van aconseguint preponderància, el xa nomena un visir conservador. Rússia i Anglaterra divideixen el país en dos zones d'influència i arriben a un acord pel que fa a les desavinences colonials que mantenen a l'Àsia.

La II conferència de Pau de la Haia, convocada pel president nord-americà Roosevelt, acaba amb l'oposició d'Alemanya a la limitació d'armament

Nova Zelanda és reconeguda com a estat independent, sense desvincular-se de l'imperi Britànic

Els estats units d'Amèrica intervenen a Hondures afavorint-ne el desenvolupament econòmic, potenciant el conreu de la banana i inflexionant-ne les estructures polítiques cap al republicanisme

Enric Prat de la Riba funda l'**Institut d'Estudis Catalans** (IEC),

Comença la publicació del setmanari **Solidaridad obrera**, finançat per **Francesc Ferrer Guàrdia**

El lingüista francès **Ferdinande de Saussure** estableix les bases de la ciència lingüística pura, separant-la de la filologia

Santiago Rossinyol escriu *L'auca del senyor Esteve*, personatge que encarna l'estil de la petita burgesia catalana del segle XIX

Apareixen els llibres *La mare*, de Maksim Gorki,
El viatge més llarg, d'Edward Morgan Forster,
i el *Meravellós viatge de Nils Holgerssons a través de Suècia*, de Selma Lagerlöf

El quadre *Les senyorettes del carrer Avinyó*, de Pablo Picasso, inici del moviment cubista

Els germans Ringling compren el Barnum and Bailey Circus (1881) que esdevé el *Ringling Bros, Barnum ad Bailey Circus* amb el seu 'espectacle més gran del món'

El desconsol, de Josep Llimona, que representa una dona nua agenollada

Anna Pavlova interpreta, al teatre Marinski de Sant Petersburg, el ballet *La mort del cigne*, adaptació del *Carnaval dels animals* de Camille Saint-Saëns

1908, Resposta de la comissió Bíblica sobre el caràcter i l'autor del llibre d'*Isaïes* (DH 3505-3509)

Resposta de la comissió Bíblica sobre el caràcter històric dels primers capítols del *Gènesi* (DH 3512-3519)

La mort de Mustafà Paixà Kemal d'Egipte fa que, al país, rebrote el moviment nacionalista

El nomenament del cristià copte Butros Gali, com a nou ministre, produeix fortes protestes per part dels musulmans

El grup revolucionari dels joves Turcs aconseguix el poder a Turquia

Es produeix la **unió de Creta a Grècia**

Leopold II de Bèlgica cedeix el Congo a la nació belga

L'estat lliure del Congo passa a anomenar-se **Congo belga**

L'imperi austro-hongarès s'anexiona Bòsnia i Hercegovina, amb l'oposició de Rússia, Sèrbia, Montenegro i Turquia, i amb el suport de Berlín, França i Anglaterra que s'arreglaren amb Rússia

Bulgària es declara independent

Inaugurat, a Barcelona, el **Palau de la música Catalana**, creada per l'arquitecte Lluís Doménech Montaner, edifici considerat una de les joies del modernisme

Henvi van Velde funda l'escola d'arts decoratives de Weimar (Alemanya) que prepara l'èxit de la futura Bauhaus

Edward Deeds i Carles Kettering, treballadors de l'empresa americana Cadillac, **inventen el delco**, per una posada en marxa elèctrica per a cotxes

L'enginyer alemany Hermann Anschütz-Kaempfle inventa l'agulla giroscòpica

El bacteriòleg ucraïnès Ilja Mecnikov, premi Nobel de medicina pels seus estudis de fagocitosi, base del sistema immunitari dels essers vius

A Salzburg (Austria) se celebra el I congrès internacional de psiquiatria, amb la presència de Freud i Jung

La **psicoanàlisi** va agafant prestigi entre els cercles mèdics

1909, Ali Kuh Khan, després de pendre Teheran, deposa el xa Mohammed Ali, que se'n va cap a l'exili

A Barcelona, vaga general, promoguda per *Solidaritat Obrera*, contra la guerra del Marroc, a la qual eren enviat els reservistes

L'exèrcit ix al carrer i comença un moviment insurreccional que ataca i incendia esglésies, convents i escoles.

Comença l'anomenada **Setmana Tràgica**, amb motins i aldarulls, amb un resultat de 67 edificis religiosos cremats (esglésies, convents i escoles)

Francesc Ferrer i Guàrdia, afusellat com a responsable dels aldarulls produïts a Barcelona durant la Setmana Tràgica

Tropes enviades des de València imposen l'orde als carrers de Barcelona

A Malàisia, els estats de Kedah, Perlis, Kelantan i Trengannu passen a sobirania britànica

Les forces del Japó entren a Corea, aprofitant-hi la crisi oberta, arran de l'abdicació de l'emperador coreà (1907)

L'italià Benedetto Croce planteja, a *La filosofia de la pràctica*, una teoria sobre el voler particular universal. La voluntat ètica emergeix de l'universal i depassa els objectius personals de la voluntat

El poeta italià Filippo Tommaso Marinetti publica, al diari *Le Figaro*, el seu *manifest futurista*, contra la decadència d'Occident

Pío Baroja publica la novel·la *Zalacaín el aventurero*, que té com a escenari el país Basc
Roden la pel·lícula *El comte de Montecristo*, dirigida per Selig, primera realitzada a
Hollywood

Arnold Schönberg compon *Tres peces per a piano*, primera obra atonal i atemàtica
Primera temporada del Ballets russos de Serguei Diaghilev que revolucionen el món de la
dansa tradicional

El nord-americà Robert Edwin Peary arriba al pol nord
Ferdinand von Seppelin funda la primera companyia aèria comercial

Louis Blériot, amb un avió model Blériot 10, és el primer a sobrevolar el canal de la
Mànega

El químic rus Phoebus Théodore Levene identifica els àcids ARN i ADN, el major
descobriment en el camp de la genètica

El patòleg austríac Karl Landsteimer estudia els problemes derivats de les transfusions de
sang, tot demostrant científicament l'existència de quatre grups sanguinis: A, B, AB
i 0

1910, Resposta de la comissió Bíblica sobre autors i temps de la composició dels *Salms*
(DH 3521-3528)

Decret de la sagrada congregació de Sacraments *Quam singulari* sobre la comunió
eucarística dels infants i l'extrema unció dels malalts (DH 3530-3536)

Motu proprio *Sacrorum antistitum*, amb el jurament antimodernista (DH 3537-3550)

Carta *Ex quo nono* als delegats apostòlics a Bizanci, Grècia, Egipte, Mesopotàmia etc.,
sobre els errors dels orientals (DH 3553-3556)

El dalai-lama, davant l'amenaça de la Xina, abandona el Tibet i es refugia a l'Índia

La *Soudt African Act* esdevé el document constitutiu de la Unió Sudafricana que, sota
administració britànica, reuneix el Cap, Natal, el Transvaal i l'Orange

Lesotho, Botswana i Swasiland queden com a illes independents dins la Unió

Sota administració britànica, queda constituïda la Unió Sud-africana

Corea passa a ser província de l'imperi del Japó, després de signar amb Rússia l'acord
sobre la frontera amb Manxúria

Congrés obrer d'àmbit estatal, convocat per *Solidaritat Obrera*, on acorden la creació de la
confederació nacional del Treball (CNT)

Revolució, a Portugal que acaba amb la deposició del rei Manuel II i la proclamació de la
república que instaura el sufragi universal

A **Montenegro**, el príncep Nicolau pren el títol de rei i **declara independent** el seu país
Esclata la revolució mexicana encapçalada per F. Indalecio Madero i secundada per
Pancho Villa

Proclamada la república a Portugal amb sufragi universal i mesures anticlericals

A Barcelona, primera manifestació feminista multitudinària de tot l'Estat

Jack London publica *Smoke Bellew*, una de les cinc obres que escriurà sobre la regió del
Klondike (Canadà) que, juntament amb *Ullal blanc*, faran que siga considerat
l'autor del gran Nord

Al Japó, comença l'*era del Tashio*, que produeix una literatura influïda pel simbolisme
francès i el seu esteticisme

Funden, a Madrid, la *Residencia de Estudiantes*

Igor Stranvisky compon la música per al ballet *Ocell de foc*

A Ceret (Rosselló), es forma un grup d'artistes aglutinats al voltant de Manolo Hugué (Pablo Picasso, Juan Gris, Max Jacob, Kisling i Jean Marchan) fundadors del corrent cubista

Improvisació 10, de Vassili Kandinsky, trenca amb la pintura figurativa

Fragments per a composició IV, primer intent d'art abstracte

El nord-americà Dunwoody i Pickard fabriquen la primera ràdio de galena amb cristall de sulfur de plom

1911, Resposta de la comissió Bíblica sobre autor, temps de la composició i veritat històrica de l'evangeli segons *Mateu* (DH 3561-3567)

Els alemanys, oposant-se a la política francesa al Marroc, envien la canonera Panther al port d'Agadir per tal d'assegurar els seus interessos a la zona.

Per la convenció de Berlín, a canvi de reconèixer el protectorat francès, Alemanya rep un territori que comprén des del Congo fins a l'Ubangui

Prats de la Riba proposa la creació de la mancomunitat de diputacions catalanes

Comença, a Barcelona, una vaga general, convocada per la CNT

Itàlia envaeix Trípoli (Líbia), primer episodi de l'enfrontament amb l'imperi otomà

Una comissió de les forces polítiques presenten a Canalejas, president del govern espanyol, el pla de la mancomunitat de les diputacions catalanes

Cau la dinastia manxú, i **Sun Yat-sen proclama la república de la Xina**

Mongòlia declara la seua independència

Pu-Yi, l'últim emperador, abdica el tron

Mor, a Barcelona, **Joan Maragall**, l'intel·lectual català més influent en la vida cultural i política del seu temps

Apareix, a Rússia, el primer número de *Pravda*, el diari oficial del partit bolxevic

Bertrand Russell, conegut per les seues posicions pacifistes, publica *Problems of Philosophy*

Thomas Mann escriu *La mort a Venècia*, obra pseudobiogràfica, en què el protagonista dedica la seua vida al culte a la bellesa

Creades les seccions filològica i de ciències de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC)

Els artistes del moviment *Der Blaue Reiter*, dedicats a la renovació del llenguatge artístic, fan la primera exposició a Munic (Alemanya), amb Vassili Kandinsky com a participant

Richard Strauss estrena, a Viena, l'òpera ***El cavaller i la rosa***, amb llibret d'Hugo Hofmann, caracteritzada per l'òsmosi entre drama i comèdia

El músic català **Enric Granados** compon ***Goyescas***, dos suites per a piano inspirats en frescos de Goya

Roald Amundsen, al cap d'una expedició noruega, arriba al pol Sud

Durant la conquesta de Líbia, les forces italianes usen, per primera vegada, avions per bombardejar objectius terrestres

La teoria nuclear d'Ernest Rutherford afirma que l'àtom està constituït per un nucli central positiu, al voltant del qual hi ha electrons satèl·lits

L'explorador nord-americà Hiram Bingham descobreix la ciutat inca de Machu-Pichu, a la zona peruana dels Andes

1912, Resposta de la comissió Bíblica sobre autor, temps de la composició i veritat històrica dels evangelis segons *Marc* i *Lluc* i la qüestió sinòptica o les relacions mútues entre els tres primers evangelis (DH 3568-3578)

França, davant la tensió amb Alemanya, firma amb Rússia un protocol d'intervenció ràpida en cas de guerra, i en signa un altre amb Anglaterra, en el mateix sentit

Comença la guerra dels Balcans. Bulgària i Turquia s'enfronten en una batalla que acabarà amb la derrota dels otomans

José Canalejas, cap del govern d'Espanya, és assassinat a Madrid per l'anarquista Manuel Pardiñas

A la guerra dels Balcans, Turquia reconeix la **independència d'Albània**

Grècia i Sèrbia lluiten també per recuperar els seus territoris

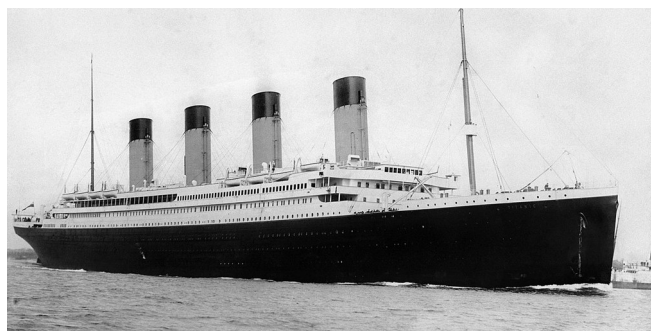
Antonio Machado publica **Campos de Castilla**, inspirats en la seua estada a Sòria, en un estil senzill, però de contingut profund

Estrena de *Nausica*, de Joan Maragall, basada en el personatge homònim de l'*Odissea* en què es nota la influència de Goethe,

Vassily Kandinsky publica *De l'espiritualitat en l'art i en la pintura en especial*, on l'autor teoritza sobre l'art abstracte

Roden, a Itàlia Quo vadis?, el primer film d'ambientació històrica, una obra mestra del cinema que assolí un èxit apoteòsic

S'enfonsa, en aigües de l'Atlàntic, el transatlàntic de luxe de la White Star Line **Titànic**, en xocar amb un iceberg durant el seu viatge inaugural.

La tragèdia provocà la mort de més de 1500 persones entre tripulació i passatgers
El geofísic alemany Alfred Wegener planteja una teoria completa sobre la deriva dels continents, que proposa la primitiva existència d'una única massa terrestre, la fragmentació de la qual originaria els continents.

1913, Resposta de la comissió Bíblica sobre autor, temps del llibre dels *Fets dels Apòstols* i autor, integritat i temps de la composició de les cartes pastorals de l'apòstol Pau (DH 3581-3590)

Autoritzada la creació de la **Mancomunitat de Catalunya**

L'IEC publica les seues Normes ortogràfiques

Antolín López Peláez, arquebisbe de Tarragona

El valencià Lluís Amigó Ferrer, bisbe de Sogorb

En la revolució mexicana, un nebot de l'expresident Díaz assetja Ciutat de Mèxic. Davant la fugida del president Madero, que és assassinat, Victoriano Huerta pren el poder

- Bulgària ha pres Adrianòpolis, i Turquia demana la pau en la guerra dels Balcans. La victòria búlgara porta a la firma del tractat de Londres
- Nou conflicte bèl·lic als Balcans: Sèrbia, Grècia, Romania i Turquia s'enfronten a Bulgària en una guerra que acaba amb la derrota de Bulgària i la firma del tractat de Bucarest
- Eduardo Dato, del partit Conservador, és el nou cap de l'executiu espanyol, després de la dimissió d'Antoni Maura
- A Mèxic, **Pancho Villa** pren Ciutat Juárez i pretén conquerir tot el país, ara en mans de Victoriano Huerta
- Autoritzada, des de Madrid, la constitució de la mancomunitat de Catalunya amb Enric Prat de la Riba com a president
- Guillaume Apollinaire publica *Alcools*, recull de poemes sense puntuació, a base d'una relació visual i auditiva entre les paraules
- Miguel de Unamuno escriu *Del sentimiento trágico de la vida*, i, després, la novel·la *Niebla*
- Marcel Proust publica *Pel cantó de Swann*, primer dels set volums amb el títol *A la recerca del temps perdut*, sobre la infantesa i la joventut de l'autor
- Michel Larionov funda, a Moscou, el *rayonnisme*, segons el qual 'les teles han de fer la impressió que esvaren fora del temps i de l'espai i suggerir la sensació d'una quarta dimensió'
- Charles Chaplin protagonitza *Charlot està content*, primer curtmetratge seu
- Estrenada a París *Jeux*, darrera obra simfònica de Claude Debussy
- Igor Stravinsky provoca un gran escàndol musical amb l'estrena de *La consagració de la primavera*
- L'alemany Friedrich Bergius aconsegueix obtenir pretroli de la pols de carbó a partir d'un tractament amb hidrògen a alta pressió
- A Alemanya Hans Heiger inventa un comptador que mesura les partícules emeses pels cossos radiocatiús i que perfecciona amb l'ajuda de Müller
- 1914, Resposta de la comissió Bíblica sobre autor i temps de la composició de la Carta als Hebreus (DH 3591-3593)
- Decret de la sagrada congregació per als Estudis sobre tesis confirmades de la filosofia tomista (DH 3601-3624)
- Mor, a Roma, (sant) Pius X**, pobre de naixença i esforçat lluitador per la vida de fe del seu poble (21 d'agost)
- Giacomo della Chiesa, papa Benet XV**
- Encíclica *Ad beatissimi Apostolorum* sobre l'àmbit per a la lliure disputa teològica (DS 3625-3626)
- Agents de la Mà Negra**, societat secreta de nacionalistes serbis, **assassinen, a Sarajevo, Francesc Ferran d'Austria i la seua esposa**
- Austria declara la guerra a Sèrbia, fet que comporta el començament de la **I guerra Mundial**
- Alemanya declara la guerra a Rússia, tradicional aliada de Sèrbia, i a França, arrenclerada al costat de Rússia.
- Anglaterra declara la guerra a Àustria i Alemanya, fets que confirmen la globalització de la primera guerra mundial
- El Japó declara la guerra a Alemanya per tal de recuperar les possessions alemanyes a la Xina

Els aliats entren en guerra amb Turquia, que s'ha posat al costat dels alemanys
Anglaterra estableix el protectorat d'Egipte i domina l'Àfrica des de Ciutat del Cap fins al Caire

Dirigents de la Unió nacional Republicana i el partit republicà Federal signen el pacte de sant Gervasi

Els estats units d'Amèrica envaeixen Veracruz, a Mèxic, després d'alguns actes hostils per part dels mexicans

A Mèxic esclata la guerra civil entre Carranza i Pancho Villa

Percy Wyndham Lewis i Ezra Pound funden el moviment *vorticista* que demana un art integrat en la societat industrial, mentre que condemna el futurisme i la decadència

L'irlandès Jame Joyce publica *Dublinesos*

El nord-americà Edgar Rice Burroughs escriu *Tarzan de les mones*

El poeta andalús Juan Ramon Jiménez escriu *Platero y yo*

José Ortega Gasset publica l'assaig *Vieja y nueva política*

Bernards Shaw estrena, al His Majesty's Theatre, la seua obra *Pigmalió*

Marcel Ducham exposa la seua escultura *Portaampolles*

Manuel de Falla estrena, a París, *La vida breve*

La llum de Tunísia fa descobrir el color a Paul Klee que pinta *El creador*

Obren a la circulació naval **el canal de Panamà**

El químic nord-americà Kendall aïlla la toxina, hormona secretada per la glàndula tiroides i responsable del creixement que actua també sobre el metabolisme

El cirurgià belga Hustin descobreix un mètode per a la conservació de la sang, que permet les transfusions sense la presència directa del donant

Usen ja la fotografia aèria com a document per a la localització d'objectius militars.

La pel·lícula reemplaça la placa.

L'asturià Andrés Mayoral Alonso de Mella, arquebisbe de València

El valencià Enric Reig Casanova, bisbe de Barcelona

1915, Resposta de la comissió Bíblica sobre la segona vinguda de Crist en les cartes paulines (DH 3628-3630)

Turquia organitza la deportació i el genocidi del poble armeni

Josep Martínez Ruiz (**Azorín**) comença a col·laborar en la premsa

El valencià **Vicent Blasco Ibáñez**, internacionalment conegut per les seues novel·les

Alemanya comença el bloqueig econòmic d'Anglaterra amb una ofensiva submarina

Itàlia entra en la primera guerra mundial en el bàndol aliat, amb l'esperança de recuperar els territoris italians sota dominació austríaca

La italiana **Maria Montessori** dóna a conèixer el seu mètode pedagògic per a infants entre 3 i 6 anys, i inicia cursos de formació per a mestres. L'any que ve impartirà un primer curs a Barcelona

Voluntaris armenis s'enrolen a l'exèrcit rus. Com a represàlia, Turquia organitza la deportació i el genocidi del poble armeni, que posa fi a la vida de més d'un milió d'armenis.

L'escriptor txec Franz Kafka publica *La metamorfosi*

A l'Índia, Rabindranath Tagore escriu *La casa i el món*, en què descriu els abusos del boicot de mercaderies angleses

Azorín publica *Al margen de los clásicos*

Le Corbusier fa el projecte de les cases *Dom-INO*, fabricades en ciment armat per tal de permetre'n la producció en sèrie

Pablo Picasso pinta *Arlequí* al mateix temps que Marcel Duchamp presenta *Casada despallada pels seus fadrins*, primer quadre de dadaisme

A Hèlsinki, primera audició de la *Símfonia núm. 5 en si bemoll major*, de Jean Sibelius

Jean-Claude Nicolas Forestier és l'enginyer encarregat del disseny dels jardins de la muntanya de Montjuïc de Barcelona

Manuel de Falla compon el ballet *El amor brujo* que estrena al teatre Lara de Madrid

Fèlix d'Hérelle descobreix el *bacteriògraf* que més avant serà usat en vacunes i antibiòtics

1916, Decret del sant Ofici reprovant les imatges que representen Maria amb vestidures sacerdotals (DH 3632)

Resposta de la sagrada Penitenciaría sobre l'ús onanístic del matrimoni (DH 3634)

Resposta del sant Ofici a diversos ordinaris sobre l'administració dels sacraments als moribunds cismàtics (DH 3635-3636)

Resposta de la sagrada Penitenciaría sobre l'ús onanístic del matrimoni mitjançant un instrument artificial (DH 3638-3640)

Comença l'ofensiva de **Verdun**, a la Lorena (França), batalla convertida en guerra de guerrilles i que es perllonga tot un any amb un resultat final de set-cents mil entre morts i ferits

A Mèxic, Pancho Villa fa una incursió, contestada amb una expedició de castic nord-americana comandada per John J. Pershing, que fracassa en l'intent de capturar Pancho Villa

Esclata, a Irlanda, una revolució republicana que fracassa per manca de suport popular. Londres reprimeix amb duresa la iniciativa i n'empresona els líders

Els àrabs es revoltent a Medina contra el poder otomà. Husayn Ibn Ali, xèrif de la Meca, aconsellat per T.E. Laurence, accepta esdevenir rei i funda la dinastia Hashemita

L'emperadriu Zaoditov d'Etiòpia nomena Tafari com a successor, abanderat de la lluita nacionalista panafricana, conegut com Haile Sélassie I d'Etiòpia

Henri Barbusse publica *Le feu*, novel·la antimilitarista, premi Goncourt per la narració dels horrors viscuts a les trinxeres, que provoca una gran polèmica,

Lenín, inspirat en l'obra de John Hobson *Imperialisme* (1902), publica *Imperialisme*, fase superior del capitalisme, carta de presentació del posicionament oficial del partit Comunista

Un grup d'artistes i literats presenten el **grup dadà** que es proposa alliberar l'art de l'academicisme i les convencions

Enric Prat de la Riba escriu *Missatge del consell permanent de la Mancomunitat de Catalunya en defensa dels drets de la llengua catalana*

Vicent Blasco Ibañez, desde Paris, publica *Los cuatro jinetes del Apocalipsis*

El romanès Constantin Brancusi presenta, a França, la seua escultura *La bruixa*, que manifesta la seua fascinació pel primitivisme africà

Els tancs, invent del britànic Ernest Dunlap, s'utilitzen per primera vegada en combat en la batalla de Some

Inventen, a Alemanya, el primer detergent sintètic, en substitució del sabó

Abert Einstein formula la teoria general de **la relativitat** que revoluciona el món de la física

Comença, en la I guerra Mundial, l'ofensiva de Verdun amb unes vuit-centes mil víctimes, entre morts i ferits

L'andalús José Salvador Barrera, arquebisbe de València

Inaugurat l'edifici de l'institut Francesc Ribalta de Castelló, segons els plans de l'arquitecte Vicent Traver Tomàs

1917, Resposta del sant Ofici sobre l'espiritisme (DH 3642)

Esclata la revolta de les tropes russes a Petrograd.

El tren en què viatja el tsar Nicolau II és interceptat i el monarca abdica en el seu germà Miquel que immediatament renuncia en favor d'un govern provisional encapçalat pel príncep Georgui Ievguenievitx Lvov

Els estats units d'Amèrica entren en la guerra europea al costat dels aliats

Funden, a Barcelona, el partit republicà Català

Per iniciativa de la Lliga regionalista, en una assemblea de parlamentaris catalans, aproven una proposició perquè Catalunya compte amb un règim autònom

Per tot l'estat Espanyol, es produeix una vaga general revolucionària per un canvi de règim polític, convocada per la CNT, la UGT i el PSOE

Esclata la revolució bolxevic a Petrograd que establirà el primer govern soviètic, amb els dirigents següents: Lenín, cap del govern bolxevic de Rússia; Lev Trotski, comissari d'afers exteriors; Iosif Stalin, comissari per les minories nacionals.

En aplicació del primer decret de Lenín sobre el final de les hostilitats, comencen les negociacions de pau entre Rússia i Alemanya, que acaben en el tractat de Brest-Litosvk, amb la cessió, a Alemanya, d'extensos territoris i protectorats de nova creació

Georg Simmel publica *Qüestions fonamentals de sociologia*, del corrent la 'sociologia formal', que analitza la realitat social com a resultat de les accions individuals

Tres pastorets diuen haver vist, a **Fàtima (Portugal), la Mare de Déu** que els demanava que preguessen per la pau mundial i el canvi polític (la 'conversió') a Rússia

Als Països Baixos, Piet Mondrian i Theo van Doesburg funden la revista i el grup *De Stijl*, des de la qual denuncien els principis del neoplasticisme, basat en l'abstracció total i l'ús exclusiu de línies horitzontals o verticals

- La primera exposició d'Amadeo Modigliani, a París, provoca la confiscació de nombrosos quadres de nus que havien causat protestes per ultratge al pudor
- El pintor austríac Egon Schiele pinta nus i imatges oníriques de paisatges urbans i escenes d'angoixa com *La mare i els dos infants*
- Mistinguett i Maurice Chevalier trionfen al Folies-Bergère de París amb l'espectacle *La Gran Revue*
- Paul Langevin usa el cristall de quars per a la creació d'ultrasons que permeten la detecció dels submarins, i inventa el sonar
- Comencen a comercialitzar-se els primers frigorífics domèstics
- Benet XV** publica el nou **Codi de Dret Canònic**

- 1918, Decret del sant Ofici sobre la ciència de l'ànima de Crist (DH 3645-3647)
- Torna a Espanya el govern d'unió nacional, amb **Antoni Maura** de president i **Francesc Cambó** de ministre de Foment
- Termina el congrés de Sants, de la CNT, amb la participació de delegats d'associacions i milers d'obres
- La revolució alemanya provoca l'abdicació del kàiser Guillem II i la proclamació de la república presidida per Ebert
- Capitulació d'Alemanya i signatura de l'armistici** seguint els 14 punts presentats pel president Wilson, amb evacuació dels territoris ocupats i el lliurament del material bèl·lic
- Abdica Carles I, emperador d'Àustria i rei d'Hongria
- La república Txeca** es declara **independent**
- Finlàndia, Estònia, Letònia, Lituània i Armènia** es declaren **independents**
- Tristan Tzara publica, a França, el **manifest dadà**
- Karl Kautsky publica *La dictadura del proletariat*, contrari al bolxevisme, al qual respon Lenín amb *La dictadura del proletariat i el renegat Kautsky*
- Guillaume Apollinaire escriu *Cal·ligrames*, que juga amb paraules de manera que els seus poemes formen dibuixos
- Erik Satie promou el **grup dels Sis** (Milhaud, Auric, Poulenc, Honneger, Tailleferre i Durey), joves compositors que cerquen la simplicitat i trenquen amb la música de Wagner
- La Corbusier i el pintor Ozenfant exposen les seues obres i publiquen *Després del cubisme*, com a fundadors del moviment purista que clama pel rigor i l'objectivitat
- L'hongarès **Bela Bartok** presenta, a Budapest, *El castell de Barbablava*

Joan Miró exposa per primera vegada a les galeries Dalmau, on presenta obres com *Molinet de cafè* o *Retrat de nena*

Als estats units d'Amèrica, Howell i Holt prossegueixen els treballs de MacLean sobre *l'heparina*, substància secretada pel fetge amb propietats anticoagulants, usada en el tractament d'embòlies i infarts

Termina la I guerra Mundial

L'obra del pintor Joan Miró internacionalment reconeguda

Pompeu Fabra publica la seua ***Gramàtica catalana***

1919, Resposta del sant Ofici sobre les doctrines teosòfiques (DH 3648)

Revolta comunista a Berlín, anomenada 'Insurrecció d'Espartac'.

Karl Liebknecht i Rosa Luxemburg hi són arrestats i assassinats per oficials de l'exèrcit mentre els duïen a la presó

S'obre la **conferència de pau de Versalles**, amb representants dels països vencedors.

El tractat obliga Alemanya a retornar a França l'Alsàcia i la Lorena, a cedir les colònies als aliats i a pagar fortes reparacions econòmiques

El **Sin Fein** declara independent la república d'**Irlanda**

Es declara la guerra entre independentistes irlandesos i tropes regulars angleses

Els diputats de la Mancomunitat catalana aproven un projecte d'estatut d'autonomia de Catalunya

Comença la vaga de la Canadenca que dura tres mesos i comporta la dimissió del governador civil de Barcelona i la caiguda del govern del comte de Romanones

Fundada la **Societat de Nacions**, creada per afavorir el desarmament, la salut i la legislació laboral

Signatura del tractat de Saint-Germain-en-Laye, que defineix els nous límits d'Àustria i posa fi a l'imperi austro-hongarès

Aconseguida la jornada laboral de vuit hores a Espanya

Rússia continua immersa en la guerra civil. Les poques victòries de les tropes blanques no poden aturar l'avanç de l'exèrcit Roig

Fundada, a Moscou, la III Internacional, amb l'objectiu de difondre el comunisme i provocar la revolució mundial

El senat dels estats Units d'Amèrica vota la llei seca que prohibeix la venda i fabricació de begudes alcohòliques

L'escriptor francès Marcel Proust publica *A l'ombra des jeunes filles en fleurs*

Valle-Inclan escriu *La pipa de Kif*

Juan Ramon Jiménez publica *Piedras y cielo*

Ramiro de Maeztu publica *La crisis del humanismo*

W. Gropius funda la Bauhaus, a Weimar, centre de recerca en l'art contemporani

Amedeo Modigliani, que mor enguany de tuberculosi i drogaaddicció, pinta la

Marchesa Casata i Dona gitana amb infant

Paul Klee pinta *Ocells de somni*

Kandisky pinta *El cementeri àrab*

Inaugurat, a París, el museu Rodin, amb les obres que l'autor havia donat al govern francès

Robert Wiene dirigeix la pel·lícula *El gabinet del doctor Calhigari*

Pablo Picasso pinta, a Barcelona, *l'Arlequí*, que exposa a les Arts i els Artistes, i després el regala a la ciutat

Arthur Eddington confirma la teoria de la relativitat d'Einstein en fotografiar un eclipsi de sol

Johan William Alcock i Arthur Whitten Brown aconsegueixen fer el primer vol sobre l'Atlàntic Nord sense escales a bord d'un biplà Vimi Vickers amb dos motors Rolls-Royce Eagle. La travessia, desde Newfundland fins a Irlanda, dura 16 h i 12 min

El físic nord-americà Robert Hutchings Goddard presenta un *Mètode per a assolir altituds extremes*, que prediu l'aparició de coets capaços d'abandonar el sistema gravitatori de la Terra i arribar a la Lluna

Conferència de pau de Versalles

Creada la Societat de Nacions

El català Francesc Vidal Barraquer, arquebisbe de Tarragona

1920, Encíclica *Spiritus Paraclitus* sobre la inspiració i la inerrància de la sagrada Escripura (DH 3650-3654)

Pel **tractat de Trianon** esdevenen independents **Txecoslovàquia, Hongria, Polònia i Iugoslàvia**

Pel tractat de Sèvres, firmat entre els aliats i l'imperi otomà, Constantinoble ha de renunciar a les seues possessions fora el territori turc: **Síria** queda **sota control de França** mentre que **Xipre i Egipte** passen a ser **domini britànic**

Es constitueix la societat Mines de potassa de Súria

Signatura del tractat de Tartu que posa fi a la guerra entre Rússia i Polònia pel traçat de les fronteres

La societat de Nacions es reuneix a Ginebra per primera vegada

Pistolers del sindicat Lliure assassinen, a Barcelona, l'advocat i polític republicà **Francesc Layret** quan eixia de casa i anava a impedir la deportació de Lluís Companys a Maó

A l'**Índia**, Mohandas **Gandhi** predica **el retorn a una economia tradicional** i promou la **desobediència civil** com a forma de protesta contra el govern britànic.

Als estats units d'Amèrica, les dones aconsegueixen el dret al vot

Barcelona acull honoríficament el mariscal Josep Joffre, fill de la Catalunya Nord i cap d'estat major de França als inicis de la I guerra Mundial

Organitzen la I fira de Barcelona

Ramon Maria de Valle-Inclán escriu *Luces de Bohemia i Divinas palabras*

Miguel de Unamuno publica *Tres novelas ejemplares*

Maurice Ravel estrena, a París, la suite *Les tombeau de Couperin*

Estrenen, a l'Òpera de París, el ballet *Pulcinella*, amb música d'Igor Stravinsky

Publiquen, a Rússia, el manifest constructivista, que proposa una estètica dinàmica alliberada de formes cubistes

E. M. McCollum descobreix una substància en l'oli de bacallà que pot curar la *xeroftalmia*, malaltia que produeix l'assecament de les membranes de la còrnia

El català Ramon Guillemet Coma, bisbe de Barcelona

El valencià Enric Reig Casanova, arquebisbe de València

1921, A la mort de Benet XV, **Achille Ratti, papa Pius XI**

Eduardo Dato, president del govern espanyol, és assassinat per dos anarcosindicalistes catalans

Les tropes espanyoles són derrotades pel cabdill berber **Abd el-Krim**, en la **campanya d'Annual** (Marroc); les pèrdues humanes s'eleven a 12.000 morts

Anglaterra reconeix la independència d'Irlanda. La nova república acull 26 del 32 comtats irlandesos. Els sis comtats protestants del Nord queden sota sobirania britànica

Agatha Christie publica *El misteriós cas de Styles*, la seua primera novel·la protagonitzada pel detectiu Hèrcules Poirot

L'escriptor portuguès Fernando Pessoa escriu *Poemes anglesos*

La russa Anna Akhmatova publica *Anno Domini MCMI*

Estrenen, a Roma, l'obra de Luigi Pirandello *Sis personatges a la recerca d'autor*, que presenta, per primera vegada, el teatre dins el teatre

El trompetista nord-americà King Oliver funda la Creole Jazz Band, la millor de les bandes d'estil *disieland* de Nova Orleans

La ballarina Isadora Duncan obre una escola de dansa a Moscou per invitació del govern soviètic

Picasso pinta *Tres músics*, obra mestra del cubisme

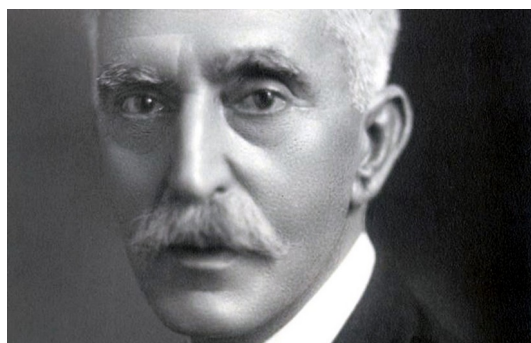
1922, Decret del sant Ofici sobre l'acte sexual fet a mitges, amb *copula dimidiata* (DH 3660-3662)

Acaba la conferència Washington sobre desarmament amb un acord naval que compromet el regne Unit, França, Itàlia, el Japó i els estats Units d'Amèrica. Espanya s'hi adherirà després.

Acaba el protectorat britànic sobre Egipte. El rei Ahmed Fauad compartirà amb els anglesos la sobirania del Sudan, i el canal de Suez queda sota control del regne Unit

Constitueixen l'exèrcit republicà Irlandès (**IRA**) per vetlar per l'honor i la independència de la república d'Irlanda

Francesc Macià funda **Estat Català**, moviment polític d'ideologia separatista, amb l'objectiu d'arribar a proclamar la república Catalana

Els feixistes italians marxen sobre **Roma**. El rei **Víctor Manuel III claudica** i cedeix el poder a **Benito Mussolini**, que implanta una **dictadura feixista**

Cau el segon govern liderat per Antoni Maura i Francesc Cambó, tot i haver adoptat mesures proteccionistes pel comerç de l'estat amb fixació de nous aranzels

A París se celebren els primers jocs olímpics Femenins, ara amb caràcter extraoficial

Ix al carrer el diari barceloní *La Publicitat*, dirigit per Nicolau d'Olwer

L'etnòleg i antropòleg polonès Borislav Malinowski publica *Els argonautes del Pacífic Oriental*

L'escriptor irlandès James **Joyce** publica, a París, la seua obra **Ulisses**, rebutjada per les editorials angleses, però que marca l'inici de la novel·la moderna

El dramaturg castellà **Jacinto Benavente**, **premi Nobel de literatura**

Schönberg acaba el seu tractat d'harmonia que proposa el mètode dodecafònic que obre les portes a la música atonal

Celebrat, a Salzburg, el primer festival Mozart

El cinema expressionista alemany arriba al seu punt àlgid amb *Nosferatu, una síntesi del terror* i *Dr. Mabuse, el jugador*

Marie Curie, membre de l'Acadèmia de ciències de França pels seus treballs sobre el radi

L'arqueòleg anglès Charles Leonard Wooley descobreix, a **l'Iraq, la ciutat d'Ur**, amb temples que remunten a 2.600 aC

Trobada, a la vall dels Reis d'Uxor, la **tomba intacta del faraó Tutankamon**

El canadenc Frederic Grant Banting i Charles Herbert usen la **insulina** per tractar malalts de diabetis

1923, Encíclica *Studiorum ducem* sobre l'obligatorietat de seguir la doctrina de sant Tomàs d'Aquino (DH 3665-3667)

Les tropes franceses ocupen la conca hullera del Ruhr (Alemanya) per l'incompliment dels lliuraments de carbó pactats a Versalles (1919)

És **assassinat Salvador Seguí (el Noi del Sucre)**, un dels dirigents obrers més influents del seu temps, caracteritzat pel seu tarannà dialogant i apolític; moria al carrer de la Cadena de Barcelona, assassinat per pistolers a sou de la patronal

Signen el tractat de Lausana, pel qual Turquia recupera l'estat de la Tràcia, Imvros i Tenedos, mentre que Grècia obté altres illes de l'Egeu.

Itàlia obté les illes de Duodecanès, mentre que es manté l'annexió britànica de Xipre

Polítics nacionalistes de Galícia, Euskadi i Catalunya signen el pacte Galesca, o Triple Aliança, per tal d'aconseguir, del govern de l'estat, el reconeixement de les peculiaritats nacionals dels seus països

Colp d'estat del general Primo de Rivera que, amb el suport de l'exèrcit, la classe dirigent i el rei Alfons XIII, aboleix la constitució i instaura un **règim de dictadura militar**

El nou govern o dictadura destitueix tots els ajuntaments, les diputacions i la mancomunitat de Catalunya

El govern nacionalista de Mustafà Paixà Kemal és l'únic poder reconegut pel parlament de Turquia després de caure el sultanat de Constantinoble

Adolf Hitler i Erich Ludendorff fan un intent fallit de colp d'estat a Munic (Alemanya).

Hitler, per això, és detingut i condemnat a cinc anys de presó

El poeta xilè **Pablo Neruda** publica la seua primera obra poètica *Crepúsculo*

Prohibit el català a les escoles

Creada, a Barcelona, la **Fundació Bernat Metge** dedicada a l'edició de traduccions al català de clàssics grecs i llatins

José Ortega Gasset funda, a Madrid, la mensual *Revista de Occidente*, dedicada a les humanitats

La Bauhaus s'instal·la a Weimar (Alemanya) amb el lema 'Art i Tècnica, una nova unitat'

Marcel Duchamp completa el quadre *Casada despullada pels seus fadrins*, sobre suport de vidre i fet amb fil de plom

Cecil Blunt de Mille dirigeix la pel·lícula *els Deu manaments*

Charlie Chaplin roda la pel·lícula *Una dona de París*

Pablo Picasso pinta els quadres *Els amants* i *Dama amb vel; Malenconia* i *Dona*

Un greu terratrèmol sacseja el Japó i destrueix les ciutats de Tòquio i Yokohama

Banting i McLeod reben el premi Nobel de medicina pel seus treballs sobre l'activitat del pàncrees i el paper de la insulina

El castellà Prudencio Melo Alcalde, arquebisbe de València

1924, Carta apostòlica *Infinita Dei misericordia* sobre la reactivació dels mèrits i els dons (DH 3670)

Mor, a Moscou, Iosif Lenin

Stalin, formant triumvirat amb Liev Boríssovix Kamenev i Grigori Ievseivix Zinoviev, **s'enfronta amb Lev Trotski** en una lluita a mort pel poder a la unió Soviètica

Mustafà Paixà Kemal aboleix el califat, institució que unificava el poder civil i religiós, i posa fi al poder que la dinastia otomana tenia a Turquia

Benito Mussolini usa tàctiques de pressió per a obtenir el 65% dels vots en les eleccions generals a Itàlia

Comença l'edició de la mensual **Revista de Catalunya**, fundada per Antoni Rovira Virgili

Ràdio Barcelona comença les seues emissions com a primera estació radiofònica de l'estat

André Bréton publica el *Manifest surrealista*, que impulsa una nova ètica que pretén transformar el món

Apareix **La muntanya màgica**, de **Thomas Mann**, obra en què l'autor exposa la confrontació entre les diferents ideologies de l'època i la seua preocupació per una Europa que considera malalta

Publiquen un nou recull de poemes de Pablo Neruda, *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*

L'anglès Edward Morgan Forster escriu *Viatge a l'Índia*

Se celebren, a Chamois (França), els primers jocs Olímpics d'hivern

Primera audició de la *Rhapsody in Blue*, de **George Gershwin**, que comprén una fusió dels ritmes de jazz, blues i ragtime

Al teatre dels Camps Elisis de París presenten el ballet *Le train bleu*

Inaugurat, a Barcelona, el primer tram del **ferrocarril metropolità** que cobria Lesseps-Catalunya

L'argentí Bernardo Houssay demostra que la glàndula pituïtària intervé, juntament amb el pàncrees, en el procés de descomposició del sucre

1925, Decret de la sagrada congregació del Concili sobre els quasi-duels anomenats *Bestimmungs-Mensuren* (DH 3672)

Encíclica *Quas primas* sobre la dignitat i autoritat règia de Crist home (DH 3675-3679)

Mussolini declara, per llei, el partit Feixista, l'únic reconegut a tot Itàlia

Reza Khan inicia un govern dictatorial a Pèrsia

Mor Sun Tat-sen, líder xinès fundador del Guomindang.

Chiang Kai-shek assumeix la direcció de l'organització

La invasió del Marroc francès dirigida per Abd el-Krim marca l'inici de la **guerra del Rif**

Descobert el 'complot del Garraf' que planificava un atemptat contra el rei Alfons XIII

Vicent Blasco Ibáñez veu embargats els seus béns pel seus comentaris antimonàrquics

Apareix el llibre *Mein Kampf* (la meua lluita) **on Adolt Hitler** exposa la seua ideologia nazi; la completarà el 1927 amb la col·laboració de Rudolf Hess

Apareix l'obra de Franz Kafka *El procés*

La literatura anglosaxona produeix obres com *El gran Gatsby*, i *Manhattan Transfer*

Rafael Alberti publica *Marinero en tierra* i Juan Ramon Jiménez, *Unidad*

Es dona a conèixer l'**art Deco** a l'exposició internacional d'arts decoratives de París

Serguei Eisenstein fa el llargmetratge *El cuirassat Potenkin*

Charles Chaplin triomfa amb *La quimera d'or*

Paul Klee pinta *Petita història d'un nan*

Matisse treballa en *Figura decorativa sobre fons ornamental*

Picasso presenta *Tres ballarines*

Les Corbusier dissenya el pavelló *L'esprit nouveau* i publica *Art décoratif d'aujourd'hui* per a l'exposició internacional d'arts decoratives de París

El general Primo de Rivera suprimeix la Mancomunitat de Catalunya

1926, Instrucció del sant Ofici sobre la cremació de cadàvers (DH 3680)

Tropes nord-americanes desembarquen a Nicaragua per protegir els seus interessos en vista de la revolta contra el president Emiliano Chamorro

A Polònia, el mariscal Pilsudski fa un colp d'estat que el durà al poder fins l'any 1955

Sota el comandament del mariscal Philippe Pétain, **una armada franco-espanyola**

derrota **Abd el-Krim**, que capitula sense condicions, i posa fi a la insurrecció del Marroc francès

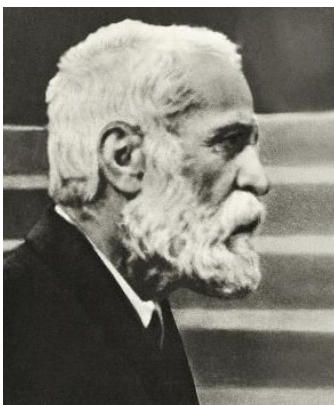
Esclata, a Mèxic, una revolta camperola com a resposta a les persecucions anticatòliques

Francesc Macià i els principals implicats en el **complot de Prats de Molló són detinguts** quan pretenien envair la Garrotxa

Mor l'emperador del Japó Yoshihito

El seu fill Hiro Hito I, nou emperador

Mor, a Barcelona, l'arquitecte Antoni Gaudí uns dies després de l'accident de tramvia

Paul Eluard publica *Capital del dolor*

Louis Aragon escriu *El pagès de París*

T. L. Laurence escriu *Els set pilars de la saviesa* en què relata les seues aventures a l'Aràbia durant la guerra

Apareix publicat *Tirano Banderas*, de Valle-Inclan

Gómez de la Serna publica les seues *Greguerías*

Pérez de Ayala publica *Tigre Juan*

Estrenada, al teatre de la Scala de Milà, l'òpera *Turandot* de Giacomo Puccini, després de dos anys de la mort del compositor

Manuel de Falla estrena, a Barcelona, *El concert per a clavecí, flauta, oboè, clarinet, violí i cel·lo*

Fritz Lang estrena la pel·lícula *Metropolis*

Floyd Bennet i Byrd exploren el pol Nord amb un bimotor

L'escapista Harry Houdine aconsegueix romandre sota l'aigua 91 min gràcies a les tècniques de control de la respiració

El físic escocès J.L Baird fa, a Londres, el primer assaig públic de retransmissió televisiva

Thomas Hunt Morgan fa pública la **teoria del gen**

El nord-americà Hermann Joseph Müller demostra que l'exposició als rajos X produeix mutacions genètiques

El basc Fèlix Bilbao Ugarriza, bisbe de Tortosa

El mallorquí Josep Miralles Sbert, bisbe de Barcelona

L'ajuntament de Castellò de la Plana dedica el carrer Major al general **Primo de Rivera**

1927, Declaració del sant Ofici sobre el *comma johanneum* (DH 3681-3682)

A la Xina, **Chiang Kai-sek posa fi a la revolta comunista de Xangai i Canton**, i estableix un govern del qual exclou l'esquerra i el partit Comunista

Iosig Stalin expulsa Lev Trotski del partit Comunista

Turquia esdevé un estat laic

A Madrid, Escrivà de Balaguer funda l'Opus Dei

Publicat el Manifest groc, partidari de l'avantguarda catalana

Fleming descobreix la penicil·lina

Encíclica *Mortalium animos* sobre la tasca i l'àmbit del magisteri eclesiàstic (DH 3683)

Federico Garcia Lorca publica Romancero gitano

Mickey Mouse, primera pel·lícula de dibuixos animats de Walt Disney

Pel tractat de Jidda, el regne Unit reconeix la **independència de l'Aràbia Saudita**

El Japó decideix iniciar una política d'expansió cap a la Xina, a la regió de Manxúria, que durarà fins a la desfeta de 1945

Comença la publicació del quotidià vespertí *La Nau*, fundat per Antoni Rovira Virgili

Malinoski continua els seus estudis antropològics i publica *La sexualitat i la repressió en les societats primitives*, que qüestiona la universalitat del complex d'Èdip

Hermann Hesse escriu *El llop estepari*, drama existencialista, el protagonista del qual es mou entre l'espiritualitat i l'instint animal

Miguel de Unamuno publica *Romancero del destierro*

Federico Garcia Lorca publica *Mariana Pineda*

Als estats Units d'Amèrica roden el film *El cantor de jazz*, primera pel·lícula sonora de la història

El Cotton Club està en un dels moments culminants amb Duke Ellington com a principal atracció. Enregistrat *Blackand Tan Fantasy*

Luis Buñuel dirigeix, amb la col·laboració de **Salvador Dalí** *Un gos andalús*, la seua primera pel·lícula

Carles Lindbergh, a bord de l'*Spirit of Saint Louis*, aterra a París, després de creuar l'Atlàntic en solitari

Concedit el monopoli del petroli a l'**empresa CAMPSA**

1928, A la Xina, Chian Kai-shek s'apodera de Pequín després de derrotar els senyors de la guerra i unifica el país sota la bandera del Goumindang

El president de Mèxic, Alvaro Obregón, és assassinat, i Plutarco Elias Calles continua sent-ne el virtual president

Signen, a París, el pacte Briand-Kellog pel qual 57 països (entre altres Anglaterra, els estats units d'Amèrica, Alemanya, França i el Japó) renuncien a la guerra

Esclata la guerra entre Bolívia i Paraguai pel territori del Chaco, guerra que continuarà fins 1935

Mussolini crea el gran consell Feixista, organisme director de l'estat italià

Prohibeixen, a Turquia l'ús dels caràcter aràbics en l'escriptura del turc, reemplaçats ara per l'alfabet llatí. Les referències religioses són suprimides de la Constitució, i el país esdevé un estat laic

Alfred Rosenberg i Hans Gunter, ideòlegs del partit Nazi, creen la lliga de combat per la cultura alemanya, que pretén lluitar contra el declivi dels valors tradicionals nacionals

Virginia Wolf publica la novel·la *Orlando*

Marcel Proust publica *El temps retrobat*, la darrera novel·la de *A la recerca del temps perdut*

Antonio Machado publica *Poesías completas*

Federico Garcia Lorca publica *Romancero gitano*

David Herbert Lawrence publica *L'amant de lady Chatterley* que provoca un gran escàndol

Publicat el *Manifest groc* signat per Salvador Dalí, Lluís Montanyà i Sebastia Gasch

Primera celebració dels Premis Oscar

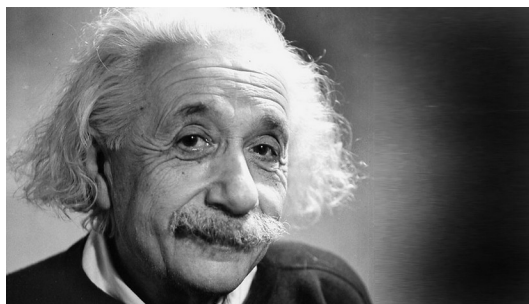
Estrenada, a Berlín, l'*Òpera de tres rals*, amb música de Kurt Weill i llibret de Bertold Brecht

Maurice Ravel compon el seu famós Bolero

Micke Mouse és el protagonista de *Steamboat Willie*, primera pel·lícula de dibuixos animats de **Walt Disney**

El bacteriòleg **escocès Alexander Fleming** descobreix les propietats antibiòtiques d'una floridura del gènere *Penicillium*, que secreta la *penicil·lina*, i revoluciona la medicina mundial

Eistein fa pública la teoria del camp unificat, en un intent d'establir una síntesi entre la teoria de la relativitat i la mecànica quàntica

- 1929, Decret del sant Ofici sobre la masturbació directa (DH 3684)
 Encíclica *Divini illius magistri* sobre el dret a l'educació i la tasca educativa en general, el dret de l'Església a educar, el dret de la família a educar, el dret de la societat civil a educar i l'educació sexual (DS 3685-3698)
 El conservador José Sánchez Guerra fa un intent de revolta contra la dictadura de Primo de Ribera, fet conegut com la 'conspiració de València'
- Trotsky, com Bakunin, són expulsats de la unió Soviètica**, acusats de fomentar activitats contra el partit Comunista
- Benito Mussolini i el cardenal Gaspari signen els pactes del Laterà** pels quals es reconeixia la **sobirania de la Ciutat del Vaticà**
- La caiguda de la Borsa de Nova York** provoca la fallida dels principals bancs dels estats Units que entren en una greu crisi econòmica de repercussió mundial.
- El 24 de setembre, conegut com el **Divendres Negre**
 Arreu de l'estat, revoltes estudiantils i tancaments a les universitats de Madrid i Barcelona
 Alfons XIII inaugura l'**Exposició Internacional de Barcelona**
 Urbanitzades les places d'Espanya i de Catalunya i la Diagonal
 Ix al carrer el diari *El matí*, de signe confessional catòlic
 Federico Garcia Lorca escriu *Poeta en Nueva York*
 Alberto Moravia escriu *Els indiferents*, una crítica a la societat italiana de l'etapa Mussolini
 El dibuixant belga Hergé crea el personatge més carismàtic del còmic, **Tintín**
 Estrenen, a Nova York el musical *Show girl* de George Gershwin
 El dibuixant de Nova York Elzie Cristler Segar crea el personatge **Popeye**, el mariner que menja espinacs, i la seua companya Olívia
 Hergé comença la saga *Tintín* amb *Tintín al país dels Sòviets*
 Exposició de l'impressionisme francès en la inauguració del *Museum of Modern Art* (MOMA) de Nova York
- Comença, als estats Units, l'època de les grans comèdies
 Marlene Doetrich i Emil Jannings protagonitzen el film *L'angel blau*, de Josef von Sternberg
 Samuel Albert Levine demostra la relació entre la hipertensió i la mortalitat en els atacs de cor
- A Alemanya, el neuropsiquiatre Hans Berger inventa l'electroencefalograma, fonamental en la diagnosi mèdica
- A partir de l'estudi dels espectres lluminosos de les galàxies, Edwin P. Hubbles proposa la hipòtesi de l'expansió de l'univers.
- 1930, Encíclica *Casti connubii* sobre la institució divina del matrimoni, els béns del matrimoni cristià, l'abús del matrimoni, l'occisió del fetus, sobre el dret al matrimoni i sobre l'esterilització i els divorcis (DH 3700-3724)
- Termina la dictadura de Primo de Rivera**, amb la seua dimissió
 El general Dámaso Berenguer Fuster, encarregat pel rei de formar nou govern
 A l'Índia, continua la lluita contra el colonialisme.
- Gandhi promou un nou boicot contra els producte anglesos**
 Diversos **partits polítics republicans es reuneixen a Sant Sebastià** i acorden constituir un comitè revolucionari que seria el futur govern de la República
- A l'**Argentina**, colp d'estat que duu a la creació d'una **dictadura feixista** presidida pel general José E. Uriburu
- El partit Nazi, segona força política a Alemanya en les eleccions legislatives

A la Xina, el govern prohibeix la societat de la Xina del Sud, grup teatral que pretenia modernitzar el teatre xinès amb noves formes occidentals

Ortega i Gasset reflexiona sobre la naturalesa humana i la política en el seu llibre ***La rebelión de las masas***

Dashiell Hammett publica la novel·la policíaca *El falcó maltès*

Agatha Christi escriu la novel·la policíaca *Crim a la vicaria*

A l'Índia, Gandhi promou un boicot als productes anglesos

Inauguració de l'Hospital de sant Pau, a Barcelona

El basc Manuel Irurita Alandoz, bisbe (i futur màrtir), de Barcelona

1931, **Encíclica *Quadragesimo anno*** sobre l'autoritat de l'Església en el camp social i econòmic, el dret a disposar i el dret a posseir, les relacions entre capital treball, la retribució justa pel treball, el recte orde social i el socialisme (DH 3725-3744)

Els republicans guanyen les eleccions municipals arreu de l'Estat.

Alfons XIII es veu obligat a abandonar l'estat el dia que es proclama la II república espanyola

A Sants, naix el partit Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)

Francesc Macià proclama la republicana Catalana dins la federació ibèrica

Té lloc l'ocupació de Manxúria pels japonesos

La Xina respon amb un boicot als producte japonesos

Aprovat l'estatut d'Autonomia de Núria

Niceto Alcalá Zamora, president de la república espanyola

Manuel Azaña, president del govern

Contituïda la *Commonwealth of Nations*, associació d'estats autònoms que abans havien format part de l'imperi Britànic

Ix al carrer el diari barceloní *L'opinió*

L'escriptor francès Georges Bernanos publica l'assaig *La gran por dels homes de bé*, que tracta de la fallida de la societat burgesa

Antoine de Saint Exupery escriu *Vol de nit*

Virgínia Wolf publica la novel·la *Les onades*

Henry Müller publica *Tròpic de càncer*

Miguel de Unamuno publica *San Manuel Bueno màrtir*

Garcia Lorca publica *Poema del cante jondo*

Miquel Llor escriu la novel·la *Laura a la ciutat dels sants*

Inaugurat, a Nova York, l'*Empire State Building*, de 102 plantes

Charlie Chaplin dirigeix *Llums de la ciutat*, crítica de la societat nord-americana

Boris Carloff protagonitza el *Frankenstein, l'home que creà un monstre*, de James Walsh

Maurice Ravel compon el *Concerto en sol major* i el *Concerto pour la main gauche*, de molta dificultat tècnica

Salvador Dalí pinta *La persistència de la memòria*

Inaugurat el tren cremallera de Ribes de Freser a Núria, un ferrocarril d'alta muntanya, de 12 km de longitud i que salva un desnivell de 900 m

Harold Clayton fa els primers assaigs en la producció d'energia atòmica

1932, Resposta de la sagrada Penitenciaría sobre l'ús exclusiu dels períodes d'infertilitat (DH 3748)

Una vaga general del sector tèxtil i la mineria desemboca en la insurrecció anarquista coneguda com l'alçament de l'Alt Llobregat

El Japó crea, a Manxúria, un estat vassall conegut com *Manxukuo*

Continuen les agressions japoneses a la Xina que culminen amb la presa de Xangai després d'atacar i bombardejar les ciutats del districte

El president de la III república francesa, Paul Doumer, és assassinat per un feixista rus

En les eleccions legislatives alemanyes, victòria d'A. Hitler i el seu partit NSDAP

Fracassa un intent de revolta militar protagonitzada pel general José Sanjurjo, a Sevilla i Madrid

En les eleccions al parlament de Catalunya, ampla victòria d'ERC

L'escriptor Aldous Huxley publica *Un món feliç*, que descriu una societat totalitària fundada sobre un sistema de castes, amb una visió pessimista i satírica del món

Celebrat el primer festival de cinema de Venècia

Luis Buñuel fa un documental etnogràfic sobre la regió de las *Hurdes* (Extremadura)

Joan Miró dissenya el vestuari i l'escenografia del ballet *Joc d'infants*, amb música de George Bizet

Arnold Schönberg estrena, a Frankfurt, les *Quatre cançons per a orquestra*

El bioquímic alemany Gerhard Domagk descobreix la sulfacrisoidina i obre el camí a la quimioteràpia amb sulfamida

Al regne Unit, John Duglas i Ernest Walton usen el primer accelerador de partícules per a obtenir la transmutació dels àtoms

Pompeu Fabra publica el *Diccionari general de la llengua catalana* de l'IEC

Mor, a Sevilla, santa Angela de la Cruz Guerrero González, fundadora de l'institut de germanes de la companyia de la Creu, que visqué al servei dels pobres que ella acostumava a anomenar els seus 'senyors' (2 de març)

1933, Resposta de la comissió Bíblica sobre la interpretació del *salm* 16, 10ss, de *Mateu* 16, 26 i de *Lluc* 9, 25, (DH 3750-3751)

Adolf Hitler, canceller d'Alemanya, i el seu partit Nazi (NSDAP) rep el 44% dels vots

Un incendi dels Reichstag permet a Hitler endegar una campanya anticomunista

Al Perú és assassinat el president Sánchez Cerro. El succeix Oscar Benavides

A Portugal, Antonio de Oliveira Salazar redacta una nova constitució i se'n converteix en dictador

El francès André Malraux amb *La condició humana*, on descriu la insurrecció de Xangai i l'imperialisme francès a l'Indo-xina, guanya el premi Goncourt

Luis Cernuda publica *Donde habite el olvido*

Pedro Salinas escriu *La voz a ti debida*

Federico García Lorca estrena l'obra *Bodas de sangre*, crítica amb els prejudicis de l'Espanya monàrquica

A Postdam, Hitler proclama el III Reich

Immediatament **el regim Nazi esdevé una dictadura feixista**

Comença, a Alemanya, una **campanya uniformadora de la cultura**

Mor Francesc Macià, president de la Generalitat Catalana

Lluís Companys Jover, president de la Generalitat

Greta Garbo és protagonista del film *La Reina Cristina*

El film *King Kong*, de M. Cooper, és la primera pel·lícula que incorpora efectes especials

Bela Bartok presenta el seu *Concert per a piano i orquestra núm. 2*

Catharine Hepburn protagonitza *Donetes*, pel·lícula dirigida per George Cutor
1934, Assassinat el guerriller nicaragüen **Augusto César Sandino**, invitat pel dictador Anastasio Somoza

El parlament de Catalunya aprova la **llei de contractes de conreu** que facilita l'accès dels pagesos a la propietat de la terra que conreen

A Alemanya, 'Nit dels Ganivets llargs' en què Hitler es desfà dels seus dissidents

A la mort de Von Hindenburg, president d'Alemanya, A. Hitler obté en un plebiscit el 88% dels vots necessaris per assumir la presidència, i adopta el títol de *führer*

Revolta coneguda com del **Sis d'Octubre** en què **Lluís Companys proclama l'estat Català** dins la república federal hispànica

A la **Xina** comença l'anomenada **Llarga Maxa**: més de cent mil xinesos, liderats per **Mao Zedong**, i perseguits per les tropes del govern nacionalista de Guomindang, recorren deu mil km a peu

Companys i part del govern Català és empresonat per sedició

A la mort de Von Hindenburg, **Hitler cap de l'estat**, adopta el títol de *Führer*, i es proposa l'ampliació de les fronteres alemanyes

Federico Garcia Lorca estrena, a Madrid, *Yerma*.

Salvador Dalí compareix davant un tribunal surrealista acusat de donar suport a Hitler i presentar una imatge degradant de Lenin. Dalí nega haver degradat Lenin. Bréton el convida a canviar d'opinió, però no l'expulsa del moviment

Lark Haushoker escriu *Poder i terra*, obra en què justifica la necessitat que té Alemanya d'ampliar-ne les fronteres

El parlament suís promulga la llei del secret bancari per tal de protegir els comptes dels jueus que fugen dels nazis

L'escriptor britànic Robert Graves publica *Jo Claudi* i *Claudi el déu i la seua esposa Mesalina*, novel·les històriques a manera d'autobiografia sobre l'emperador Claudi I

El novel·lista nord-americà Francis Scott Fitzgerald escriu *Tendra és la nit*

James Mallahan Francis Scott publica *El carter sempre truca dues vegades*

Grans crítiques segueixen la representació de l'òpera *Lady Macheth de Mzensk*, composta per Dimitri Xostakòvitx, que el diari *Pravda* titlla d'antisoviètica

La Philadelphia Orchestra toca, a Baltimore (estats Units d'Amèrica) la *Rapsòdia sobre un tema de Paganini per a piano i orquestra* de Sergei Vassilievitx Rakhmaninov

Hirst i Haworth sintetitzen la vitamina C en un laboratori del regne Unit, que rep el nom d'àcid ascòrbid

1935, Encíclica *Ad catholici sacerdotii* sobre els efectes de l'ordenació sacerdotal i les oracions litúrgiques (DH 3755-3758)

La regió del Sarre s'annexiona a Alemanya per voluntat popular expressada en plebiscit

Alemanya viola el pacte de Versalles i reinstaura el servei militar obligatori

La Generalitat recupera les competències que li havien retirat arran dels fets del Sis d'Octubre.

Companys i altres membres del govern català, condemnats a 30 anys de presó

El congrés del partit Nacionalsocialista, a Nuremberg, promulga dos lleis racials per salvaguardar l'honor i la puresa de la raça ària

Fundat, a Barcelona, el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM)

Acabada la llarga marxa, els comunistes xinesos, perseguits per les tropes del govern nacionalista de Guomindang, acaben formant govern a Yan'an

El matrimoni científic Curie, premi Nobel de ciències

1936, Resposta del sant Ofici sobre l'esterilització (DH 3760-3765)

Comença la guerra civil espanyola

Implacable repressió religiosa per iniciativa, sembla, de sindicats com la CNT

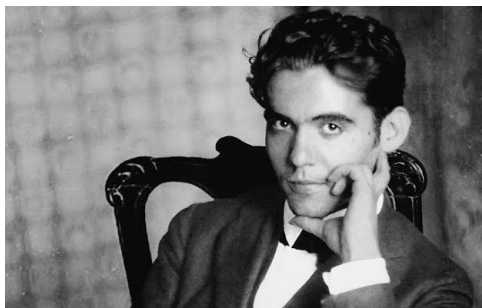
El front Popular d'esquerres obté una victòria rotunda en totes les eleccions

Olimpiada Popular de Barcelona, com a alternativa a l'olimpiada de Berlín, dominada per l'estat nazi

Arriben a Barcelona les **Brigades internacionals**

L'eix Roma-Berlín trameta la **legió Condor** per ajudar els insurgents de la guerra civil

Afusellat, a Granada, **el poeta Federico Garcia Lorca**

A Madrid, **uns guardes d'assalt assassinen el ministre Calvo Sotelo**

El **general Francisco Franco es revolta, a Melilla**, contra el govern republicà

L'església de santa Maria de Castelló, és incendiada, desmuntada i convertida en un munt de runa

Les altres esglésies de Castelló són incendiades

Mor, a les Coves de Vinromà (Plana Alta), **santa Isabel Calduch** Rovira, de l'orde de les clarisses Caputxines, i màrtir (15 d'abril)

Mor, a Barbastre (Aragó), el gitano sant **Ceferino Jiménez Malla**, el Pele, màrtir, que va viure per posar pau entre els seus (2 d'agost)

Mor, a la Vall d'Uixó, **Miquel Serra Socarrats**, bisbe de Sogorb, màrtir (9 d'agost)

Mor, a Almassora (Plana Alta), sant **Joan Agramunt Riera**, de l'orde dels clergues regulars de les Escoles Pies, màrtir (13 d'agost)

Mor, a la Torre d'en Besora (Baix Maestrat), sant **Josep Maria Peris Polo**, de la societat de sacerdots operaris diocesans, compositor i màrtir (15 d'agost)

Mor, a Orpesa (Plana Alta), sant **Josep Pasqual Carda Saporta**, de la germandat de sacerdots operaris diocesans, màrtir (4 de setembre)

Mor, a Vila-real (Plana Baixa), sant **Pasqual Fortuño Almela**, de l'orde dels germans menors, màrtir (8 de setembre)

Mor, a Lleida, el laic sant **Francesc de Paula Castelló Aleu**, màrtir (29 de setembre)

Mor, a Nules (Plana Baixa), sant **Recared Centelles Abat**, de la germandat de sacerdots operaris diocesans, màrtir (25 d'octubre)

Son afusellats, davant el cementeri de Benicàssim, set preveres màrtirs d'Artana

1937, Encíclica *Divini redemptoris* sobre els drets dels individus, els drets de l'Estat i la justícia social (DH 3771-3774)

Encíclica *Firmissimam constantiam* als bisbes dels Estats Units Mexicans sobre la resistència contra l'abús de l'autoritat per part de l'Estat (DH 33775-3776)

Un nou procés de Moscou permet a Stalin prosseguir la purga del partit Comunista de la unió Soviètica

Durant més de tres hores, l'aviació alemanya bombardeja la població basca de Gernika; la ciutat és completament destruïda i la població, massacrada

Tenen lloc, a Barcelona, els **Fets de Maig** on set mil guàrdies d'assalt reprimeixen els enfrontaments d'anarcosindicalistes i el POUM contra comunistes i el govern català

Són **detinguts i segrestats Andreu Nin i la resta del comitè executiu del POUM**; pocs dies després troben el cadàver d'Andreu Nin prop d'Alcalà d'Henares

El Japó segueix la seua ofensiva sobre Xina: pren Pequín, ocupa Xangai i Nanquín

Després d'una sagnant batalla, les tropes republicanes ocupen **Belchite**

(Saragossa), punt estratègic del **front d'Aragó**

Itàlia s'alia al pacte anti-Komintern amb Alemanya i el Japó

Inauguren l'exposició internacional de París

John Steinberg publica *Homes i ratolins*

El francès André Bréton escriu *L'amour fou*

André Malraux escriu *L'espoir*, sobre la lluita republicana en la guerra civil espanyola

El britànic d'origen hongarès Athur Koestler escriu *Testament espanyol*

Hitler inaugura, a Munic, la primera (doble) exposició d'art alemany: una que presenta ell (el món ideal que vol mostrar el règim nazi), i, de l'altra, la que exposen pintors que el règim nazi considera 'degenerats' com Picasso, Klee, Kandinsky i Chagall

Joan Miró pinta el quadre *El segador*

Picasso pinta el seu *Gernika* per al pavelló espanyol de l'exposició internacional de París

Els estudis Walt Disney produeixen *Blancaneus i els set nans*, primer llargmetratge de dibuixos animats

El compositor britànic Benjamin Britten estrena les *Variacions per a orquestra de corda sobre un tema de Frank Bridge* al festival de Salzburg

Walter Gropius, exiliat voluntàriament d'Alemanya, crea a Chicago la *New Bauhaus* Inaugurada, a la badia de sant Francisco (Califòrnia), el pont Golden Gate Bridge, que uneix la ciutat amb el comtat de Marin

El **cirurgià català Josep Trueta** implanta un nou mètode en el tractament de les fractures, llargament experimentat en la guerra civil espanyola, i aconsegueix reduir considerablement el nombre d'amputacions

1938, Invasió alemanya d'Àustria. Dimiteix el canceller Schuschnigg.

Seyssinwart, pronazi, nou canceller austríac

Afusellat, a Burgos, el fundador d'Unió democràtica de Catalunya, **Manuel Carrasco Formiguera**

Assistim a la més cruenta de les gestes de la guerra, la **batalla de l'Ebre**; al principi les tropes republicanes poden creuar l'Ebre; finalment, però, les tropes franquistes poden superar la defensa republicana

L'exèrcit franquista inicia una contraofensiva a la serra de Cavalls contra les tropes republicanes

A Alemanya, *Nit dels vidres trencats*: milers de cases i comerços de ciutadans jueus són destruïts per membres del partit Nacionalsocialista, i uns 300.000 jueus són deportats als camps de concentració i extermini

Publicada la primera historieta de *Superman*, superheroï defensor de la llei i la justícia, creat als Estats Units per Jerry Siegel i Joe Shuster

Orson Welles retransmet una adaptació radiofònica de *La guerra dels móns*, i la gent creu que s'està produint una invasió de marcians

L'escriptor britànic George Orwell escriu *Homenatge a Catalunya*, obra en què relata com els estalinistes reprimeixen els elements anarquistes i trotsquistes de l'esquerra independent durant la guerra civil

Jean Paul Sartre publica *La náusea*, i Karen Blixen (amb el pseudònim d'Isak Dinesen), *Memòries d'Àfrica*

La galeria de belles arts de París acull l'exposició internacional surrealista

La cineasta alemanya Leni Riefenstahl realitza *Olimpíada*, reportatge sobre els jocs Olímpics de Berlín del 1936, film aprofitat per a propaganda nazi

Glenn Miller comença la primera gira amb la seua orquestra

Roy Joseph Plunkett descobreix el tefló, material resistent a molts agents corrosius i que es manté estable a altes temperatures

El químic hongarès George Biro inventa el bolígraf, i Franz Seechs fabrica, a Califòrnia, el líquid viscos que permet l'escriptura

Richard Kuhn rep el premi Nobel de química per l'isolament de la vitamina B6 i la síntesi de la vitamina A

1939, A la mort del papa Pius XI, **Eugenio Pacelli, papa Pius XII**

L'exèrcit franquista ocupa Barcelona sense trobar-hi cap resistència armada

Travessen la frontera els primers refugiats republicans que s'instal·len en
improvisats camps de concentració de la Catalunya nord
Una allau de 450.000 persones, entre militars i civils, passen la frontera
entre els mesos de gener i febrer de 1939

El regne Unit i França són els primers a reconèixer el govern del general
Franco

Els franquistes entren a Madrid, i termina la guerra civil espanyola

El general Franco signa un pacte secret amb A. Hitler, pocs dies després d'haver-se adherit
Espanya al pacte anti-Komintern

Les tropes alemanyes, que havien entrat a Praga, ocupen Polònia.

França i Anglaterra declaren la guerra a Hitler.

Comença la II guerra Mundial

La **Unió Soviètica ocupa Polònia** que, dividida, passa a mans de russos i alemanys

Les **tropes soviètiques entren a Finlàndia**

Comença la publicació, a Barcelona, del diari *Solidaridad*

Comença la **depuració de tots els funcionaris** addictes a la Generalitat, les diputacions i
els ajuntaments catalans

Comença, també a Barcelona, l'edició del **setmanari Destino**

Els diaris d'ideologia comunista *L'Humanité* i *Ce soir* són segrestats

Jeanson i Giono, responsables de la publicació del *Manifest per una pau immediata*, són
segrestats a París

Ernst Jünger escriu *En els espadats de marbre* fent-hi una al·legoria contra el nazisme

John Steinbeck publica *Els raïms de la ira*

L'escriptor nord-americà Henri Miller escriu *Tròpic de Capricorn*

Víctor Fleming dirigeix les pel·lícules *Allò que el vent s'endugué* i *El màgic d'Oz*

Afusellat, a Girona, el periodista **Carles Rahola Llorenç**

A poc a poc, els estats europeus aniran reconeixent com a legítim el govern del general
Franco

Encíclica *Summi pontificatus* sobre la llei natural i el dret nacional i internacional,
(DH 3780-3786)

Termina la guerra civil Espanyola

La recerca atòmica prossegueix, tant a Europa com als estats units d'Amèrica i es descobreixen les propietats energètiques de l'urani

Comença la reconstrucció de l'**església de santa Maria de Castelló**

1940, **Les tropes alemanyes ocupen Polònia**

França i Anglaterra declaren la guerra a Alemanya

La unió Soviètica penetra en Polònia per l'est

Alemanya ocupa Noruega i Dinamarca

Capitulen Bèlgica i Holanda

Els alemanys ocupen París

El mariscal Pétain trasllada el govern francès a Vichy

Les tropes soviètiques ocupen Romania

Alemanya, Itàlia i el Japó signen un pacte d'assistència mútua

Des de Londres, el general De Gaulle rebutja la pau amb els alemanys i crea la *França lliure*

Les tropes soviètiques ocupen Romania després que Carol II es negue a cedir Bessaràbia i Bokovina a la unió Soviètica

Creat, a Londres, el **consell nacional de Catalunya** que integren Josep M. Batiste Roca, Josep Trueta, Ramon Perea i Fermí Vergés

Alemanya, Itàlia i el Japó signen un pacte d'assistència mútua, més conegut com l'**Eix**, al qual s'uneix també **Hongria i Romania**

Franco i Hitler s'entrevisten a Hendaia i signen un protocol sobre una eventual entrada d'Espanya en la guerra Mundial.

A final d'any **Franco s'entrevista també amb B. Mussolini**

Jean-Paul Sartre publica la seua tesi, *L'imaginaire*, en què afirma l'existència d'un món imaginari i una consciència atreta per allò que és irreal

El **català Ramon Mercader** assassina, a Mèxic, **Lev Trotski**

Lluís Companys és detingut a França per la Gestapo, lliurat a les autoritats franquistes i **executat al castell de Montjuïc**

L'escriptor nord-americà **Ernest Hemingway**, inspirat en l'experiència que passà en les Brigades internacionals durant la guerra civil, escriu ***Per a qui toquen les campanes***

El novel·lista britànic Graham Greene escriu *El poder i la glòria*
Charles Chaplin dirigeix i protagonitza *El gran dictador*, crítica burlesca de caràcter antinazi en què el personatge que representa Chaplin és el mateix Hitler

Colin, famós cartellista francès, és l'autor d'una campanya amb el lema 'Silenci, l'enemic escolta les teues confidències'

Descobreixen, a Montignac (França), la cova de Lascaux, que conté unes pintures i gravats rupestres que es remunten al període magdalenià (15.000 anys aC)

El bioquímic canadenc Martin David Kamen descobreix l'isòtop del carboni 14, bàsic en bioquímica i essencial en la datació de restes arqueològiques i orgàniques

Karl Landsteiner, que treballa al costat d'Alexandre S.Weiner, al Rockefeller Institute for medical Research de Nova York, descobreix el factor Rhésus o RH a la sang

Decret del sant Ofici sobre l'esterilització (DH 3788)

Decret del sant Ofici sobre l'occisió directa d'innocents per ordre de l'autoritat estatal

(DH 3790)

Milers de presoners republicans, mà d'obra barata en la construcció del **Valle de los Caídos** (Madrid)

1941, Carta de la comissió Bíblica als bisbes d'Itàlia sobre el sentit literal i espiritual de la sagrada Escripura i el sentit del decret tridentí sobre l'autoritat de la *Vulgata*
(DS 3792-3796)

Seguint el pla Barba-rossa, l'**exèrcit alemany envaeix la unió Soviètica**

Els **japonesos ataquen la base americana de Pearl Harbor**, a Hawaii, sense declaració prèvia de guerra

Alemanya i Itàlia declaren també la guerra als estats units d'Amèrica

El Japó ocupa Hong Kong

Entren, a ple rendiment, **els camps d'extermini programats pels plans criminals de Hitler**

Mor, al camp d'extermini d'Auschwitz (Cracòvia), **sant Maximilià Maria (Raimund) Kolbe**, de l'orde dels germans menors conventuals, màrtir (14 d'agost)

Al Vietnam, Ho Chi Minh funda el front per la independència del Vietnam, organització coneguda com el Viet-Minh

Mussolini censura personalment la publicació de *La mascherata*, d'Alberto Moravia, en reconèixer-se en el dictador sud-americà que protagonitza la novel·la

El zero i l'infinit, de l'escriptor Arthur Koestler, recrea els processos de Moscou

La poesia espanyola produeix obres com *Alondra de verdad*, de Gerardo Diego, i *Entre el clavel y la espada*, de Rafael Alberti

Celebrats els jocs Florals de la llengua catalana d'enguany a l'Argentina, on Josep Carner presenta el seu poema *Nabí*

Orson Welles dirigeix la seua primera pel·lícula *Ciudadà Kane*, considerat el millor film de la història del cinema

Olivier Messiaen, presoner en un camp nazi, compon *Quartet per a la fi del temps*, peça que és interpretada pel seus companys de confinament amb instruments fabricats per ells mateixos

El químic nord-americà Glenn Theodore Seaborg aïlla el plutoni al seu laboratori de Berkeley

1942, Mor, al camp d'extermini d'Auschwitz (Cracòvia), **santa Teresa Beneta de la Creu (Edith) Stein**, de l'orde de les carmelites Descalces, màrtir (9 d'agost)

Churchill i Roosevelt elaboren la Declaració de les Nacions Unides per a la postguerra

Els japonesos prenen Manila i ocupen les Índies holandeses, però són derrotats per la flota holandesa i dels estats units d'Amèrica en la **batalla de Macassar Strait**

Entren en funcionament els **campes d'extermini d'Auschwitz, Sobidor i Treblinka**

Cau Singapur, punt clau de la ruta cap a Austràlia

Erwin Rommel, mariscal de les forces alemanyes al nord d'Àfrica, pren Tobruk i fa presoners més de 25.000 britànics

El govern de Franco aprova la llei de creació de les corts espanyoles i instaura el seu sistema de democràcia orgànica

Les tropes britàniques de Montgomery derroten l'Afrikakorps, dirigit per Rommel en la batalla d'El-Alamein, a Egipte

Cruel batalla d'Stalingrad entre Alemanya i la unió Soviètica, amb baixes milionàries i victòria final de les tropes russes

El govern del general Franco crea el seu **sistema de democràcia 'orgànica'**

El govern del general Franco envia, en auxili de les tropes de l'Eix, la seua **División Azul**

L'aragonés Gregorio Modrego Casaus, bisbe de Barcelona

Roger Schutz funda la comunitat monàstica i ecumènica de Taizé que es proposa treballar per la unitat dels cristians i, finalment, per la de tota la família humana.

Albert Camus escriu *L'estrany*, la història d'un modest oficinista a l'Alger

Antoine de Saint Exupéry publica *Pilot de guerra*

Mao Zedong convoca una reunió d'artistes, les anomenades *Converses sobre les lletres i les artes*, que marquen l'inici del realisme socialista

Nova York esdevé refugi de molts artistes europeus que fugen de la guerra com Schönberg, Brecht, Chagall, Bréton, Duchamp

Ernst confecciona *Europa després de la pluja*, peça cabdal del període de les seues calcomanies

Roden la famosa pel·lícula *Casablanca*, amb Ingrid Bergman

Enregistren el film *Ser o no ser* d'Ernst Lubitsch

José Luis López Sanz dirigeix el film *Raza*, guió que podria haver elaborat el mateix dictador F. Franco

Britten presenta la primera audició de les *Diversions sobre un tema per a piano*, a l'Acadèmia de Música de Filadèlfia

Xostakòvitx compon la *Simfonia núm. 7 Leningrad*, que estrena a Moscou

Camilo José Cela escriu *La família de Pascual Duarte*

Ramon José Sender publica *Crònica del alba*

Comença a emetre el **NODO, Noticiarios y Documentales** per a propaganda del règim autàrquic

Un grup de científics treballen, a la universitat de Chicago, en la **primera reacció en cadena o fissió nuclear**

Per encàrrec de l'exèrcit dels estats units d'Amèrica, Louis F. Fieser fabrica el **napalm** que s'usarà en la fabricació de bombes

1943, Encíclica **Mystici corporis** sobre els membres de l'Església, la funció dels bisbes en el cos místic de Crist, la cooperació dels membres del cos místic amb el cap, l'Esperit Sant com a ànima de l'Església, l'essència del cos místic, la ciència de l'ànima de Crist, l'Església com a plenitud de Crist, la inhabitació de l'Esperit Sant en les ànimes, les tendències equivocades en la vida espiritual i la salvació dels homes fora de l'Església visible (DH 3800-3829)

Encíclica *Divino afflante Spiritu* sobre l'autenticitat de la *Vulgata*, els sentits literal i espiritual de la sagrada Escripura, els gèneres literaris en la sagrada Escripura i la llibertat per a la investigació científica de la Bíblia (DH 3825-3831)

Els generals alemanys es rendeixen, en la batalla d'Stalingrad, a la unió Soviètica, desorientats per la tàctica que Hitler els imposa

Al **guetto de Varsòvia**, la **població és massacrada**, després d'un mes de resistència
El rei **Victor Manuel III**, davant les desfetes militars, imposa el **cessament de Benito Mussolini**.

Pietro Badoglio negociarà la capitulació d'Itàlia

Sartre exposa les seues tesis existencialistes en *L'esser i el no res* afirmant que l'existència precedeix l'essència

El *Manifest del poble algerià* denuncia el colonialisme i proclama l'existència d'una nació algeriana

A la unió Soviètica, Stalin dissol la III Internacional

Leon Felipe escriu *Ganarás la luz*

Dionisio Ridruejo publica *Santos a la piedra*

Rafael Morales escriu *Poema del toro*

Josep Pla publica *Un señor de Barcelona*

Henri Georges Clouzot dibuixa l'ambient de la França ocupada en el seu film *El corb*, on cartes anònimes provoquen una allau de suïcidis

Gary Cooper i Ingrid Bergman protagonitzen el film ***Per a qui toquen les campanes***

Alfred Hitchcock dirigeix el film *L'ombra d'un dubte*

La comunitat mèdica accepta el test per a la detecció del càncer del coll de l'úter ideat per George Nicholas Papanicolaou, basat en la citologia exfoliativa

Antoine de saint Exupery escriu, als estats Units, *El petit príncep*

El menorquí de Ciutadella **Manuel Moll Salord**, operari diocesà, fins ara bisbe auxiliar de Lleida, **bisbe de Tortosa**

1944, Instrucció de la sagrada Penitenciària sobre l'absolució general (DH 3832-3837)

Decret del sant Ofici sobre els fins del matrimoni (DH 3838)

Decret del sant Ofici sobre el mil·linarisme (quiliarisme, DH 3839)

Encíclica *Mediator Dei* sobre els elements essencials de la litúrgica, l'eficàcia de les accions litúrgiques en l'orde de la gràcia, l'essència del sacrifici eucarístic, el sacerdoci dels

creients, la comunió com a acte que completa el sacrifici eucarístic i la presència de Crist en els misteris de l'Església (DH 3840-33855)

Al Pacífic, l'exèrcit aliat pren Sakhalin i ataca Truk (illes Carolines) base central dels japonesos a la zona

Les tropes aliades, comandades pel general Eisenhower, desembarquen a les platges de Normandia

El general De Gaulle allibera París, després de quatre anys de dominació alemanya

Un **contingent comunista**, d'uns quatre mil homes, que és conegut ací com a **maquis**, penetren a l'estat espanyol amb la pretensió de revifar l'oposició al govern del general Franco; però seran desbaratats en pocs anys, sense haver pogut aconseguir els seus objectius

Editorial Selecta publica les *Obres completes* de Mn. Jacint Verdeguer

Apareix, a París, el diari **Le monde**

Les franceses aconseguixen el dret de vot

Apareix, a París, el *Boletín de la unión de intelectuales españoles*, presidida per Picasso i Quiroga Pla

Descobert l'àcid desoxiribonucleic, **l'ADN**, identificador genètic dels individus

El gallec Manuel Arce Ochotorena, arquebisbe de Tarragona

El català Ramon Sanaüja Marcet, bisbe de Sogorb

1945, Constituint, a Tolosa del Llenguadoc, el moviment socialista de Catalunya (MSC)

La marina nord-americana desembarca a les Filipines amb el general MacArthur

La bomba atòmica, la proven al desert del nou Mèxic

L'exèrcit roig entra al camp de concentració d'Auswitz i revela al món el terror dels camps nazis

Reunida a Jalta, la conferència dels presidents Roosevelt, Churchill i Stalin planifica el nou ordre mundial postbèl·lic.

Naix al Caire la **Lliga Àrab** amb l'objectiu d'una col·laboració mútua i de lluita per la independència dels seus pobles

Benito Mussolini és mort pels partisans quan intentava fugir del país amb la seua companya Chira Petacci; i arroseguen pels carrers de Milà el seu cadàver

A Reims (França) Alemanya es rendeix sense condicions a les forces aliades

Signada, a San Francisco, la **carta de les nacions unides**, document fundacional de l'organització de les nacions unides (**ONU**)

Adolf Hitler se suïcida a Berlín amb la seua companya, Eva Braun

Els **estats Units llencen les primeres bombes atòmiques sobre les ciutats japoneses de Hiroshima i Nagasaki**

Termina la II guerra Mundial

Naix, al Caire, la **Lliga Àrab**

A Espanya promulguen *El fuero de los españoles* per sostraure de tota responsabilitat els vencedors en la guerra civil

L'editorial Destino convoca els **premis Nadal** que enguany s'emporta **Carmen Laforet** amb **Nada**

El congrès mundial sionista demana l'admissió a Palestina d'un milió de jueus

George Orwell escriu *La revolta dels animals*, fàula al·legòrica sobre la revolució

Jean-Paul Sartre, després de l'*Age de raison*, escriu *Les chemins de la liberté* i *La mort dans l'ame*

L'escriptor nord-americà Robert Penn Warren escriu *Tots els homes del rei*, meditació sobre la condició humana

Max Ernst pinta *La temptació de sant Antoni*

Henri Moore esculpeix *Grup de família*

Roberto Rossellini roda **Roma ciutat oberta**, que reflecteix la lluita del poble contra el feixisme

El quintet de Charlie Parker enregistra el primer disc *bebop* i revoluciona el llenguatge musical

Benjamin Britten triomfa, al regne Unit, amb l'òpera **Peter Grimes**

Prokofiev recull temes del folklore eslau, i estrena la seua *Simfonia núm. 5 en si bemoll major*

Estrenen, al teatre Avenida de Buenos Aires, *La casa de Barnarda Alba*, de Federico Garcia Lorca

El baró Spencer inventa el **forn microones**, que serà comercialitzat per Raygtheron a partir de 1947

1946, **L'assemblea general de l'ONU condemna la dictadura del general Franco**, veta la incorporació d'Espanya i recomana el tancament de les ambaixades a Madrid

França tanca les fronteres amb Espanya durant dos anys

Itàlia destitueix per referèndum el rei Humbert II i es proclama república

Les illes Filipines aconseguen la independència dels estats Units d'Amèrica

A la Xina, Mao Zedong ordena la guerra total contra els nacionalistes de Chian Kai-shek

El front patriòtic guanya les eleccions búlgares i el comunista Dimitrov n'és cap del govern

Bulgària entra dins l'òrbita soviètica

Domingo Perón, president de la república Argentina

Terminen els processos de Nurenberg contra els alts càrrecs de l'administració nazi

Grècia vota a favor de la monarquia: hi comença una guerra civil entre monàrquics i republicans

Esclata la **guerra a Indo-xina**

Itàlia trenca amb la monarquia i es declara república

Borin Vian publica *Escopiré sobre les vostres tombes*, llibre prohibit pel seu erotisme i violència

Nikos Kazantzakis escriu **Aleix Zorbàs**

El guatemaltec Miguel Angel Asturias publica *El señor presidente*

Comença tímidament a usar-se el català el teatre Romea i en actuacions de l'Orfeó Català

Salvador Espriu escriu Cementiri de Sinera

Pablo Picasso pinta *Faune tocant la flauta*

Recomença el festival de cinema de Cannes ajornat des de 1939, amb alguns films interessants.

Apareix també el **cinema negre americà** en films com

El carter sempre truca dues vegades

Primera audició, al Carnegie Hall de Nova York, de la *Simfonia en tres moviments* d'Igor Stravinsky

L'ENIAC, la primera màquina electrònica capaç de treballar amb programes enregistrats, és un ordinador que pesa 30 tones

El basc Marcelino Olaechea Loizaga, arquebisbe de València

El rector de sant Jaume de Vila-real Vicent Enrique

Tarancon, promogut bisbe de Solsona

1947, Constitució apostòlica *Sacramentum ordinis*, sobre la matèria i forma del sagrament de l'orde (DH 3857-3861)

Àrabs i jueus rebutgen la proposta britànica de divisió de Palestina.

Un nou pla, acceptat per jueus, és rebutjat pels àrabs.

Comencen els atacs de la lliga Àrab

Celebren, a Espanya, un referèndum sobre la llei de successió al cap de l'estat

Mor, a Buenos Aires, Francesc Cambó, el polític més influent de la primera meitat del segle XX

Un colp d'estat porta Hongria a convertir-se en un nou aliat dins l'òrbita soviètica

Entra en vigor el **pla Marshall** per la reconstrucció econòmica d'Europa

L'Índia, ja independent esclata en **conflicte per la creació d'un estat musulmà al Pakistan**

Miquel I de Romania abdica, i el país esdevé un nou estat comunista sota la influència soviètica

Descoberta, en unes coves del Qunram (Palestina), abundant documentació del segle I aC

Índia i Pakistan, països independents

L'entronització de la imatge de la marededéu de Montserrat, primer acte d'afirmació nacional catalana

A Alemanya es forma el Grup 47 que impulsa una nova tradició literària antiautoritarista i de compromís social

Albert Camus parla de l'absurditat del destí a **La peste**

Boris Vian publica *L'escuma dels dies*

Alberto Moravia escriu *La romana*

Apareix *La mina d'or de Dig Digger*, primera historieta de **Lucky Luke**, cowboy creat pel dibuixant belga Morris

Primera edició de l'Edinburg Festival of The Artistes

Picasso pinta *Ulisses amb les seues sirenes*

Henri Matisse pinta *Jove noia anglesa*

Jean Dubuffette, pinta *H. Plume, retrat d'Henri Michaux*

Henry Moore treballa en *Tres personatges drets*

Heitor Vilalobos compon *Bachianas brasileiras núm. 3* per a piano i orquestra

Arthur Honegger estrena, a Sant Francisco, la *Simfonia núm. 2*

Gerty Cori i el seu marit, premi Nobel de medicina pels seus treballs sobre control hormonal de les accions enzimàtiques

L'arqueòleg britànic **Francis Steele reconstrueix el Codi d'Hammurabi**, recull de lleis del segle XVIII aC, procedent de les excavacions de Nippur, a Mesopotàmia

Edwind Land inventa un aparell fotogràfic que revela la pel·lícula instantàniament, conegut com càmera Polaroid

1948, Carta del secretari de la comissió Bíblica a l'arquebisbe de París, cardenal Suhard, sobre qüestions crítiques del Pentateuc (DH 3862-864)

A Nova Delhi és assassinat el mahatma Gandhi per un extremista hindú

Fundada, a Colòmbia, l'organització d'estats americans (OEA), per al manteniment de la pau i la lluita contra el comunisme

La lliga Àrab rebutja la creació de l'estat d'Israel

Comencen les guerres àrabo-israelianes

Stalin ordena el bloqueig de Berlín, per demostrar la disconformitat amb la unificació de les zones d'ocupació occidental

Fundat el Consell Ecumènic de les esglésies

Celebrats, a Londres, els primers jocs Olímpics des dels celebrats a Berlín el 1936

Ezra Pound, internada en un psiquiàtric, publica *Cantos*, una sèrie de poemes autobiogràfics

Comença a publicar-se la revista *Dau al Set*

Josep Vicenç Foix que havia publicat ja *Sol i de dol*, escriu enguany *Les irrealis omegues*

Naix, a París, el moviment 'Cobra', amb la voluntat d'experimentar en l'art

Louis Amsstrong, Mezz Mezzrow i Claude Luter participen en el I festival internacional de jazz de Niça (França)

Vittorio de Sica roda el film *Lladre de bicicletes* i Luchino Visconti dirigeix *La terra tremola*, clars exponents del cinema neorealista italià

1949, Decret del sant Ofici contra el comunisme (DH 3865)

Carta del sant Ofici a l'arquebisbe de Boston sobre la necessitat de l'Església per a la salvació (DH 3866-3873)

Al·locució del papa Pius XII al IV congrés internacional de metges catòlics sobre la fecundació artificial (DH 3873a)

Resposta del sant Ofici sobre la intenció del ministre dels sagraments (DH 3874)

Terminen les hostilitats entre l'Índia i el Pakistan i cessa, de moment, el conflicte per la pertinença del Caixmir

Creen el consell d'assistència econòmica mútua (COMECON), destinat a integrar, en l'òrbita soviètica, les economies dels països de l'Est

Executats, al camp de la Bóta, quatre militants del PSUC.

Signen, a Rides, un armistici entre Israel i Egipte que després subscriuen també Líbia, Transjordània i Síria

Naix l'OTAN amb la firma del tractat de l'Atlàntic Nord

Proclamació de la república d'Irlanda

Establert el repartiment territorial entre la república Federal i la república Democràtica d'Alemanya

Proclamada la república popular de la Xina, amb Mao Zedong com a president del govern

La publicació de l'obra *Les estructures elementals del parentiu*, de l'antropòleg Lévi-Straus, marca el naixement de l'estructuralisme francès

Creada, a Europa, la confederació internacional de sindicats lliures que organitzen els sindicats no comunistes

Publicat el llibre *El segon sexe*, de Simone de Beauvoir, companya de Jean-Paul Sartre

Fernand Brudel escriu *La Mediterrània i el món mediterrani a l'època de Felip II*, que evidencia la necessitat de relacionar la recerca amb les ciències humanes, sobretot la geografia i la història

Alberto Moravia escriu *L'amore coniugale e altri racconti*

Cesare Pavese publica *La casa in collina*

Anaïs Nin publica *House of 'Incest*

El novel·lista britànic Graham Green escriu *El tercer home*

George Orwell publica *1984*, una visió pessimista sobre el futur de la humanitat

Proclamada la República popular de la Xina

Amb la signatura, a Washington, del tractat de l'Atlàntic Nord, naix l'OTAN

Pau Casals organitza els seus festivals a Prada del Conflent

Turquia perd el caràcter laic que havia tingut amb Mustafà Kemal Paixà, i torna a les tradicions i pràctiques islamistes

Antoni Tàpies inaugura la seua primera exposició

Pablo Picasso pinta *El colom de la pau* en ocasió del congrés mundial de la Pau

Arthur Miller presenta, a Nova York, *La mort d'un viatjant*

Rodada la pel·lícula de Jacques Tati *Jour de fete*

Estrenat, a Londres, el ballet *La bella i la bèstia*

Miles Davis i Bill Evans experimenten un nou estil de jazz, conegut com *third stream*, amb instruments clàssics

La unió Soviètica fa esclatar la seua primera bomba atòmica, creada per Andrei Sakharov

El *Comet*, primer avió de línia de reacció, de fabricació britànica, fa les primeres proves de vol

Monroe Schulz inicia el còmic *Peanuts* amb *Charlie Brown* i el gos *Snoopy*

El gallec Benjamín de Arriba i Castro, arquebisbe de Tarragona

1950, Encíclica ***Humani generis*** que parla dels nous corrents i perills de la teologia: el coneixement de Déu, tendències perilloses de la filosofia actual, el mètode apologètic, la terminologia teològica que s'ha de conservar, l'autoritat del magisteri eclesiàstic, ús i abús de les fonts de la revelació, conseqüències de les noves tendències teològiques, els principis d'una sana filosofia, aplicació de les ciències positives a la religió (DH 3875-3899)

Constitució apostòlica ***Munificentissimus Deus***, amb la **definició dogmàtica de l'assumpció de la verge Maria en cos i ànima al cel** (DH 3900-3904)

Oberta al culte la meitat de l'església de santa Maria de Castelló

Forces nord-americanes invadeixen Corea del Sud per aturar la invasió del territori per les forces nord-coreanes

Comença la guerra de Corea, que durarà tres anys, i que enfronta setze països contra l'exèrcit comunista

En plena caça de bruixes, als estats Units d'Amèrica, promulguen una llei que prohibeix tota activitat relacionada amb el comunisme

L'exèrcit xinès envaeix el Tibet que no acceptava un règim d'autonomia dins la república popular xinesa

L'ONU anul·la les mesures preses abans contra Espanya Washington i Madrid reprenen les relacions diplomàtiques

Comença la celebració de la nit de santa Llúcia amb la creació del premi Joanot Martorell de novel·la

Margueritte Duras recrea la seua infantesa a Indo-xina en el seu llibre *Un dic contra el Pacífic*

Apareix l'obra poètica de **Pablo Neruda *Canto general***, on exalta el continent americà i clama contra l'explotació dels pobles

L'uruguaià Juan Carlos Onetti escriu *La vida breve*

Cesare Pavese publica *La luna e i falò*

Ernest Hemingway escriu *Més enllà del riu i sota els arbres*

Charles Monroe Schulz inicia el còmic *Peanuts* amb personatges tan coneguts com ***Charlie Braun* i el seu gos *Snoopy***

El *manifest dels irascibles* denuncia el menyspreu del museu d'art modern de Nova York (MOMA) per l'avantguarda americana

Estrenen, al theatre des Noctambules de París, *La cantant calva*, d'Eugène Ionesco, exponent del teatre de l'absurd

Al cinema, estrena de *Tot sobre Eva*

John Huston roda *La jungla de l'asfalt*
 Vicente Minnelli roda *El pare de la núvia*
La Ventafocs, nova pel·lícula animada de la factoria Disney
 Francis Poulenc estrena el seu *Concert per a piano i orquestra*
 Pau Casals organitza el primer festival de Prada

Als estats units d'Amèrica fan les primeres emissions de televisió en colors

Els Wallace Laboratories of Carter Products fabriquen els primers ansiolítics que no produeixen somnolència als pacients

La Haloid Co. of Rochester produeix la **primera copiadora Xerox**

1951, Encíclica *Sempiternus rex* sobre la humanitat de Crist (DH 3905)

A Barcelona, vaga de tramvies, primera manifestació popular contra el règim del general Franco

Creada la **Comunitat europea del carbó i l'acer (CECA)**

El català Josep Pont i Gol, promogut bisbe de Sogorb

Aturada per l'exèrcit de l'ONU l'ofensiva de les forces comunistes, **comença la reconquesta de Corea del Sud**

Boicot als tramvies de Barcelona, que provoca la substitució de l'alcalde de la ciutat

A l'Iran, el govern nacionalitza la indústria petrolera, i el regne Unit bloqueja el país

Creada la Comunitat europea del Carbó i de l'Acer (CECA) a partir de la proposta feta per Jean Monnet i Robert Schuman

El Japó recupera la seua sobirania després de suportar, durant sis anys, un govern militar aliat

Signat un **tractat de pau entre el Japó i 48 estats occidentals**

Albert Camus, en *L'homme révolté*, considera que el comunisme porta al totalitarisme polític

Als estats units d'Amèrica, Truman Capote publica *L'arpa d'herba*

Camilo José Cela publica, a Buenos Aires, *La colmena*, basada en l'opressió de la postguerra

Hannah Arednt publica *Els orígens del totalitarisme*, on pretén trobar els orígens del funcionament dels mètodes del terror i dels sistemes totalitaris

El japonès Kawabata Yasunari, en *El mestre de go*, expressa la necessitat d'afrontar la modernització del país i d'oblidar la tradició

Picasso continua pintant els horrors de la guerra en *Massacre a Corea*

Le Corbusier rep, de part de Nehru, l'encàrrec de dissenyar la nova capital del Punjab (Índia)

Eugène Ionesco, en la seua obra *La lliçó*, continua produint teatre de l'absurd

Katharine Hepburn i Humphrey Bogard protagonitzen *La reina d'Àfrica*, de John Huston

Jean Renoir dirigeix la filmació, a l'Índia, d'*El riu*

Elia Kazan dirigeix *Un tramvia anomenat desig*, amb Marlon Brando i Vivien Leigh

1952, *Monitum* del sant Ofici sobre les relacions sexuals amb evitació de l'orgasme (DH 3907)

Acaba, a l'estat espanyol, el racionament de pa, sucre i altres matèries, amb les corresponents 'cartilles'

Són **empresonats els líders anti-apartheid sud-africans**

Celebren, a Barcelona, el XXXV congrés eucarístic internacional

A la mort del rei Jordi VI, Elisabet II, reina de la gran Bretanya

Fulgencio pren el poder a Cuba després del cop d'estat conegut com la revolta dels sergents

Son empresonats diversos líders nacionalistes que seguien una campanya no violenta contra el règim d'*apartheid* a Sud-àfrica

Per un colp d'estat, a Egipte, Mohamed Naguib derroca la monarquia, i el rei Fark marxa a l'exili europeu,

Entra en vigor el tractat constituït de la CECA, amb l'obertura del mercat europeu
Comença a Kènya la insurrecció Mau-mau, amb una revolta contra el poder colonial britànic

En un article a *Ars*, André Breton critica la mediocritat de l'art soviètic

Jules Romain publica *Homes de bona voluntat*

L'escriptor nord-americà Johan Steinbeck escriu *A l'est de l'Edén*

Ernest Hemingway publica *El vell i la mar*, una glorificació de la força moral i la solitud de l'home

La UNESCO rep un memorial sobre la situació de Catalunya, redactat per Pau Casals, Josep Carner i Lluís Nicolau d'Olwer

El minimalista americà Adolf Reinhard pinta *Red Painting*; Willem de Kooning, *Dona i bicicleta*; Jackson Pollock, *Número tres*

Cantant sota la pluja triomfa als cinemes i esdevé un dels clàssics dels musicals americans

Elia Kazab dirigeix Marlon Brando en *Viva Zapata!*

El cineasta valencià **Luis García Berlanda** roda ***Bienvenido mister Marshall***

Serguei Prokofiev interpreta, a Moscou, la *Simfonia concertant en mi menor*

Construeixen, a Nova York, el *Lever Building*

Konrad Lorenz demostra que el procés de selecció natural de Darwin no sols actua sobre la forma física, sinó també en el comportament

Les observacions de l'astrònom nord-americà Walter Baade referents a la distància de la galàxia d'Andròmeda obliguen els científics a revisar l'estimació que tenen sobre les dimensions de l'univers i la distància de les galàxies

Mor **Eva Duarte de Perón**

1953, Encíclica *Fulgens corona* sobre la coredepmció de Maria (DH 3908-3910)

Iugoslàvia estrena nova constitució: **Tito, primer president de la república iugoslava**
Mor Iòssif Stalin

Khruixtxov, secretari general del partit; Malenkov, cap del govern

França signa el protocol de reconeixement de la **independència de Cambodja**, però lluita per conservar el Vietnam i la Cotxinxina

Als estats units d'Amèrica és executat el matrimoni Rosenberg acusat de passar informació nuclear a la unió Soviètica

El xa Reza Khan recupera el poder a l'Iran gràcies a un colp d'estat patrocinat per la CIA

L'estat espanyol firma diversos acords econòmics i militars amb els estats Units d'Amèrica, coneguts com els **pactes de Madrid**

Concordat del govern espanyol i la santa Seu, un pas important en el reconeixement internacional del règim franquista

IBM fabrica el primer ordinador

Primers treballs sobre l'estructura de l'ADN

Jame Baldwin, fugint dels prejudicis de la societat americana contra negres i homosexuals, escriu *Go tell it on the Mountain*

Ian Fleming escriu *Casino Royal*, primera novel·la protagonitzada per James Bond, l'agent 007 del servei secret autoritzat a matar

El govern dels estats Units prohibeix l'entrada a Charlie Chaplin

Èxit de l'obra de Samuel Becket *Tot esperant Godot*

Als estats Units d'Amèrica Arthur Miller usa l'argument de *Les bruixes de Salem* per condemnar la caça de bruixes de McCarthy

El cinema japonès filma pel·lícules com *Contes de la lluna vaga després de la lluna pàl·lida d'agost* i *Els contes de Tòquio*, en què critica la guerra i la societat japonesa

Fred Zinemann dirigeix *D'ací a l'eternitat*

Pederico Fellini dirigeix *I vitelloni*, i Jacques Tati *Les vacances de monsieur Hulot*

Edmund Hillary i el xerpa Tenzing Norgay són els **primers a trepitjar el cim de l'Everest**

L'empresa IBM fabrica el seu **primer ordinador l'IBM 701**

1954, Encíclica *Sacra virginitas* sobre l'estima del matrimoni i la virginitat (DH 3911-3912)

Encíclica *Ad caeli reginam* sobre la dignitat règia de Maria (DH 3913-3917)

A la renúncia de Josep Irla, Josep Terradellas, president de la Generalitat a l'exili

A Egipte, un govern militar, dirigit per Gamal Abdel Nasser, reemplaça Mohamed Naguib en la presidència del país

Al Paraguai, el general Alfredo Stroessner aconsegueix el poder amb un colp militar

Els acords de la conferència de Ginebra decreten l'armistici a Indo-xina i la partició del Vietnam en dos zones separades pel paral·lel 17

La republica federal d'Alemanya entra a formar part de l'OTAN

Esclata, a l'Algèria, una revolta contra el colonialisme i es crea el front d'aliberament nacional (FLN)

La cort suprema dels Estats Units d'Amèrica declara inconstitucional la discriminació racial als centres escolars

El partit Comunista és declarat il·legal als estats units d'Amèrica

El general Charles De Gaulle publica *L'Appel*, primer volum de les seues *Mémoires de guerre*

Alberto Moravia escriu *Menyspreu*, i Albert Cohen, *El llibre de ma mare*

La jove **Françoise Sagan** escriu *Bon dia tristesa*, i Simone de Beauvoir publica *Els mandarins*

Alfred Hitchcock dirigeix *La finestra del pati*, i Billy Wilder roda *Sabrina*

A **Hollywood**, continua la **producció de musicals** com *Set núvies per a set germans* i *Ha nascut una estrella*

Arnold Schömberg estrena, a Colònia, el *De profundis* per a cor mixt a capella

El *Nautilus*, primer submarí atòmic, salpa de Groton, als estats Units d'Amèrica
Al Peter Brent Brigham Hospital fan el **primer transplantament de ronyó** amb èxit
Inaugurada, a Rússia, la **primera central nuclear del món**

1955, Decret del sant Ofici, sobre l'anticoncepció (DH 3917a)

La unió Soviètica i els països de l'Est signen el pacte militar de Varsòvia

Espanya entra a l'organització de les nacions unides (ONU)

Mao Zedong col·lectivitza l'agricultura a la Xina

Comencen a sentir-se els **primers ritmes populars del rock**

A Barcelona, la factoria **SEAT comença a fabricar el model de cotxe Seat 600**

Severo Ochoa aconsegueix la síntesi de l'àcid ribonucleic (ARN)

1956, Instrucció del sant Ofici sobre l'ètica de situació (DH 3918-3921)

Encíclica *Haurietis aquas* sobre el culte al sagrat Cor de Jesús i la maternitat de Maria
(DH 3922-3926)

Tunísia i el Marroc s'independitzen de França

Revolta antisoviètica a Hongria: els tancs de la unió Soviètica en reprimeixen la revolta

Els tancs israelians s'emparen de la península del Sinaí

Inaugurada la Televisió Espanyola

Juan Ramon Jiménez, premi Nobel de literatura

Clausurada la universitat de Barcelona a causa de les protestes estudiantils

Primeres actuacions dels integrants de la **Nova cançó catalana**

1957, Decret del sant Ofici sobre la validesa de la concelebració (DH 3928)

Boicot popular, a Barcelona, per la nova tarifa dels tramvies

Inaugurat el Camp Nou del FC Barcelona

A Barcelona, primera assemblea lliure d'estudiants

Signatura del tractat de Roma, acta fundacional de la comunitat econòmica Europea
(CEE)

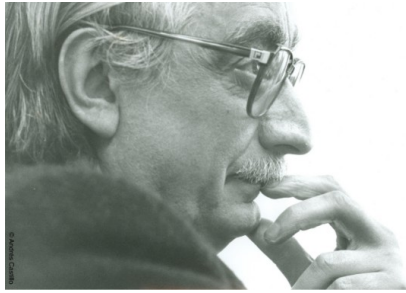
Tunísia, república independent de la metròpoli

Ocupació marroquina d'Ifni

- El satèl·lit Sputnik I en òrbita al voltant de la Terra
- 1958, A la mort del papa Pius XII, **Angelo Giuseppe Roncalli**, papa (sant) **Joan XXIII**
 Cinquena república francesa presidida pel general De Gaulle
 Construcció de la presa d'Assuan a l'Egipte
 Els estats Units llancen a l'espai el satèl·lit Explorer I
 Creada l'Agència Nacional per a l'Aerodinàmica i l'Espai (NASA)
 Ifni, nova província espanyola, independent del Sàhara
- 1959, Resposta del sant Ofici sobre l'elecció de delegats que donen suport al comunisme
 (DH 3930)
 La Xina aixafa una insurrecció dirigida pels lames
 Enfrontaments, a Rwanda, entre hutus i tutsis
 A l'estat espanyol, vaga nacional pacífica, reprimida durament per la policia
El satèl·lit soviètic Luna 3 fotografia la cara oculta de la Lluna
El papa Joan XXIII convoca la celebració del concili II del Vaticà
- 1960, **Castelló de la Plana esdevé cocapital diocesana en constituir-se la nova diòcesi de Sogorb-Castelló**
Josep Pont i Gol, primer bisbe de Sogorb-Castelló
L'església de santa Maria de Castelló esdevé cocatedral diocesana
 Tenen lloc, a Barcelona, els coneguts com Fets del Palau
 A Cuba, Fidel Castro compta amb una forta ajuda de la unió Soviètica
Johan Fitzgerald Kennedy, president dels estats Units
Inaugurada Brasília, la nova capital del Brasil
El grup de música The Beatles comencen a actuar pertot
- 1961, Publicació de la carta Encíclica **Mater et magistra** amb els capítols següents: síntesi de la doctrina social de Lleó XIII, síntesi de la doctrina social de Pius XI, doctrina social de Pius XII, el principi de subsidiarietat, les normes per a un salari just, la participació en la gestió de l'empresa, el dret a la propietat i la naturalesa d'aquest dret i la fecundació artificial (DH 3935-3953)
Comença la construcció del Mur occidental de Berlín
Fundada, a Barcelona, l'associació Omnium Cultural
 Apareix **Cavall fort**, revista infantil i juvenil
 Constituïda la companyia discogràfica de cançó catalana **EDIGSA**
 Els **Setze jutges** consoliden la nova cançó catalana
L'astronauta soviètic Iuri Gagarin fa la primera volta a la Terra
- 1962, **CONCILI II del VATICÀ I (XXI ecumènic)**
 Primer període de sessions, amb Joan XXIII
Joan Carles I i Sofia de Grècia es casen a Atenes
 Cent polítics de l'estat espanyol es reuneixen a Munic reclamant democràcia
 Fundada, a Londres, **Amnistia internacional**
Algèria, independent. Ahmed ben Bella, president del país

Joan Fuster publica *Nosaltres els valencians*

La sonda espacial Mariner 2 arriba a Venus

1963, Encíclica de Joan XXIII ***Pacem in terris***, amb els capítols següents: l'ordre imposat per Déu als homes, la persona humana com a subjecte de drets i deures, els drets fonamentals de l'home en particular, obligacions que la llei natural imposa als homes, característiques de l'actual vida social, necessitat de l'autoritat i origen diví d'esta, l'autoritat del poder estatal i la contribució al bé comú, definició i font dels drets i els deures civils, la superació de les desigualtats socials, els drets de les minories nacionals, els drets dels refugiats polítics, l'esforç per al desarmament, la necessitat d'una autoritat política universal, la col·laboració dels catòlics amb persones d'altres creences en el camp social (DH 3955-3997)

Mor el papa sant Joan XXIII, home ple d'humanitat, iniciador del concili II del Vaticà (3 de juny)

L'abat de Montserrat Antoni M. Esquerrer critica la campanya *25 años de paz*, qualificant-la de *25 anys de victòria*.

Creada l'organització de la unitat africana (OUA)

Giovanni Battista Montini, papa (sant) Pau VI

Segon període de sessions del II concili del Vaticà

Tercera sessió pública: Constitució dogmàtica ***Sacrosantum concilium*** sobre la sagrada litúrgia: Proemi. Cap. I. Principis generals per a la reforma de la sagrada litúrgia. Cap. II. El sacrosant misteri de l'eucaristia (DH 4001-4048)

Instrucció del sant Ofici *Piam et constantem* sobre la cremació dels cadàvers (DH 4400)

Assassinat, a Dallas, el president dels estats Units Johan F. Kennedy

Matin Luter King pronuncia el famós discurs 'Jo somie' i organitza la gran marxa sobre Washington per la igualtat de drets

1964, Tercer període de sessions del II concili del Vaticà

Cinquena sessió pública

Constitució dogmàtica **Lumen gentium** sobre l'Església. Cap I. El misteri de l'Església. Cap. II. El poble de Déu. Cap. III. La constitució jeràrquica de l'Església i, en particular, de l'episcopat. Cap IV. Els laics. Cap V. La vocació universal a la santedat en l'Església. Cap VI. Els religiosos. Cap VII. Caràcter escatològic de l'Església peregrina i la seua unió amb l'església del cel. Cap. VIII, La benaurada verge Maria, mare de Déu, en el misteri de Crist i de l'Església (DH 4101-4179)

Cinquena sessió pública,

Decret **Orientalium ecclesiarum** sobre les esglésies orientals catòliques, sobre la conservació del patrimoni espiritual de les esglésies orientals i el tracte amb els germans de les esglésies separades (DH 4180-4183)

Cinquena sessió pública.

Decret **Unitatis redintegratio** sobre l'ecumenisme: Introducció. Cap. I. Principis catòlics de l'ecumenisme. Cap. II. L'exercici de l'ecumenisme (DH 4185-4192)

Instrucció de la pontifícia comissió Bíblica *Sancta mater Ecclesia*, sobre la veritat històrica dels evangelis (DH 4402-4407)

La conferència dels estats àrabs auspicia la creació de l'organització per l'alliberament de Palestina (OAP)

Es posa **de moda la minifaldilla** de les dones

Campanya *25 años de paz* del règim del general Franco

A la parròquia de sant Medir de Barcelona funden Comissions Obreres

1965, Quart període de sessions i **clausura del II concili del Vaticà:**

Setena sessió pública. Declaració **Nostra aetate** sobre les relacions de l'Església amb les religions no cristianes (DH 4195-4199)

Vuitena sessió pública: Constitució dogmàtica **Dei Verbum** sobre la divina revelació: Preàmbul. Cap. I. Naturalesa de la revelació. Cap II. La transmissió de la revelació divina. Cap. III. La inspiració divina de la sagrada Escripura, interpretació. Cap IV. L'antic Testament. Cap. V. El nou Testament. Cap. VI. La sagrada Escripura en la vida de l'Església (DH 4201-4235)

Novena sessió pública:

Declaració **Dignitatis humanae** sobre la llibertat religiosa: Doctrina general sobre la llibertat religiosa. La llibertat religiosa a la llum de la revelació (DH 4240-4245)

Constitució pastoral **Gaudium et spes** sobre l'Església en el món actual:

Proemi. Exposició preliminar: la condició de l'home en el món de hui.

Primera part: L'Església i la vocació humana. Cap. I. La dignitat de la persona humana. Cap. II. La comunitat humana. Cap. III. L'activitat humana en el món actual. Cap. IV. Funció de l'Església en el món actual

Encíclica **Mysterium fidei** sobre diversos errors relatius a l'eucaristia, la presència substancial de Crist en l'eucaristia i la presència de Crist després de la consagració (DH 4410-4413)

Al·locució a l'assemblea general de les Nacions Unides a Nova York **Au moment de prendre** sobre la significació històrica de la trobada i la construcció de la pau (DH 4420-4425)

Declaració conjunta del papa Pau VI i el patriarca Atenàgores I de Constantinoble **Penetrés de reconnaissance** (DH 4430-4435)

Les tropes americanes bombardegen Vietnam del nord
L'abat de Montserrat Aureli M. Esquerrer, expulsat de l'estat espanyol
Comencen els nomenaments de bisbes catalans, responent a la campanya 'Volem bisbes catalans'

El general Mobutu lidera un colp d'estat al Congo

Hassan II restableix la monarquia absoluta al Marroc

Houari Boumedienne fa un colp d'estat a Algèria

1966, Andreu Martínez Motos crea Joventuts Unides de la Sènia (Montsià)

Imatge de Manuel Fraga banyant-se a Palomares (Almeria)

Indira Gandhi, primera ministra de l'Índia

A la Xina, **Mao Zedong impulsa la seua revolució cultural** i promou una onada de purgues a l'exèrcit, el partit i la universitat.

A Barcelona, estudiants i intel·lectuals es tanquen, al convent de Caputxins de Sarrià, i funden el sindicat democràtic dels estudiants de la universitat de Barcelona (l'anomenada **Caputxinada**)

Als estats units d'Amèrica, **proliferen les comunitats de hippies** que abonen l'amor lliure, l'ús d'estupefaents i la pau

1967, Encíclica **Populorum progressio** del papa Pau VI sobre la necessitat del desplegament dels pobles, el seu desequilibri creixent, el desplegament global, els béns del món destinats a tothom, el liberalisme econòmic, l'ús de la violència i la revolució, l'acció de tothom en comú, el creixement demogràfic, l'autèntica humanitat, la fraternitat, les relacions econòmiques, el racisme i l'esperança d'un món millor (DH 4440-4469)

Comissions Obreres promou **vagues a Madrid, Astúries i Barcelona** en la jornada de lluita sindical

A Grècia, colp d'estat dels coronels contra el govern de Constantí II

Biafra, república independent de Nigèria

El **grup dels Setanta (G-77)** elabora la **carta d'Alger** demanant l'11% del PIB per a desenvolupament econòmic

Tropes israelianes, en sis dies, ocupen Cisjordània, Gaza, els Alts del Golan i la península del Sinai

El Che Guevara, capturat i executat a Bolívia

Cien años de soledad de Gabriel Garcia Márquez

El castellà Marcelo González Martín, bisbe de Barcelona i resposta irada de l'església de Barcelona

1968, Encíclica ***Humanae vitae*** del papa Pau VI sobre l'amor conjugal, l'acte conjugal, les formes il·lícites del control de la natalitat i el control lícit de la natalitat (DH 4470-4479)

Document de la **II conferència general de l'episcopat llatino-americà a Medellín**

(Colòmbia), Presència de la Iglesia que tracta els temes de la justícia, la pau, la joventut i per una església pobra (DH 4480-4496)

Mor, al convent de sant Giovanni Rotondo (Apúlia, Itàlia), sant Pius de Pietrelcina

(Francesc) Forgione, de l'orde dels germans menors Caputxins, conformat amb Crist crucificat (23 de setembre)

Als estats units d'Amèrica, assassinats de Martin Luter King i de Robert Kennedy

A París, la nit de les barricades aplega un milió de persones

Tancs soviètics posen fi a la **Primavera de Praga**

Naix la universitat catalana d'estiu (UCE)

L'encíclica ***Humanae vitae***, del papa Pau VI, objecte d'opinions encontrades

L'Apollo 8 fa el primer vol pilotat al voltant de la Lluna

A Barcelona, vaga obrera a la factoria de SEAT

A Barcelona, comença la publicació de la **Gran Enciclopèdia Catalana**

1969, A Barcelona, la policia deté molts dels estudiants aplegats en una assemblea a la universitat central

El general Franco designa Joan Carles de Borbó, successor seu

Tropes britàniques a Irlanda del Nord per combatre els alçaments catòlics de Belfast i Londonderry

A Líbia, **el coronel Gadaffi** enderroca la monarquia i proclama la república

Neil Amstrong, tripulant la nau Apollo II, primer home que **trepitja la superfície lunar**

El valencià Ricard Maria Carles Gordó, bisbe de Tortosa; nomenament que provoca també indignació entre sectors catòlics catalans

1970, **El govern iraquí concedeix l'autonomia al seu poble kurd**

Als estats Units, se succeeixen les manifestacions contra la guerra al Vietnam

Salvador Allende, president de Xile

Consell de guerra contra alguns militants d'ETA que seran executats

1971, Amb ocasió dels 80 anys de l'encíclica *Rerum novarum* del papa Lleó XIII, el Papa Pau VI publica la Carta apostòlica ***Octogesima adveniens*** que adreça al cardenal Maurice Roy (DH 4500-4512)

Josep Maria cases d'Ordal, segon bisbe de Sogorb-Castelló

A l'església de sant Agustí de Barcelona es constitueix l'**Assemblea de Catalunya**, que integra l'oposició antifranquista catalana

La unió Soviètica posa en òrbita la primera estació espacial, la Soyut I per a l'exploració i l'experimentació científica

El català Narcís Jubany Arnau, arquebisbe de Barcelona

1972, Declaració de la congregació per a la Doctrina de la Fe ***Mysterium fidei*** sobre els darrers errors cristològics i trinitaris (DH 4520-4522)

L'OLP assassina onze atletes israelians als jocs Olímpics de Munic

Richard Nixon dimiteix el càrrec de president per l'afer *Watergate*

Destruïda, per un terratrèmol, la ciutat de Managua

L'empresa holandesa ***Philips comercialitza la cinta de vídeo***

1973, Declaració de la congregació per a la Doctrina de la Fe ***Mysterium ecclesiae*** sobre l'única Església de Crist, la seua infal·libilitat, i, també, la del seu magisteri (que no ha de ser limitat ni falsejat) associat al sacerdoci de Crist (DH 4530-4541)

El general Franco nomena president del govern l'almirall Luis Carrero Blanco, que mor en un atemptat perpetrat per ETA

Lluís M. Xirinacs fa vaga de fam davant la presó model

En la **guerra del Yom Kippur**, Israel ix triomfant

El **general Augusto Pinochet lidera un colp d'estat a Xile**

El **president Salvador Allende hi mor**, i hi ha milers de detinguts, torturats i desapareguts

Domingo Peron torna a l'Argentina i és elegit president

Mor, a Mougins (Provença), el pintor malagueny **Pablo Picasso**

Els nord-americans posen en òrbita l'*Skylab*, primera estació a l'espai

1974, Declaració de la congregació per a la Doctrina de la Fe sobre l'avortament, *Questio de abortu procurato* (DH 4550-4552)

Malgrat l'indult que demanà el papa Pau VI, **Salvador Puig Antich és executat vilment a la presó model de Barcelona**

Jordi Pujol i Miquel Roca funden, a Montserrat, Convergència democràtica de Catalunya (CDC)

Colp d'estat militar a Portugal, conegut com la **revolució dels clavells**

Un **altre colp d'estat substitueix el govern de l'illa de Xipre.**

Grècia tanca la dictadura dels Coronels amb l'elecció del govern de Konstantinos Karamanlis

1975, Respostes de la congregació per a la Doctrina de la Fe a la conferència episcopal nord-americana *Haec sacra congregatio* sobre l'esterilització (DH 4560-4561)

Exhortació apostòlica ***Evangelii nuntiandi*** sobre el missatge de Jesús, l'evangelització com a tasca principal de l'Església, l'evangelització i la cultura, l'evangelització i la promoció humana (DH 4570-4579)

Mor el general Francisco Franco

Joan Carles I, rei d'Espanya

Arias Navarro, president del govern

Acaba la guerra del Vietnam amb la conquesta de Saigon pel Vietcong

Hassan I de Marroc organitza la marxa Verda sobre el Sàhara espanyol

Espanya acaba cedint el Sàhara a Mauritània i el Marroc

Primer acoblament, a l'espai, entre dos naus, una d'americana i una altra de soviètica

Bill Gates i Paul Gardner funden Microsoft

1976, Declaració de la congregació per a la Doctrina de la Fe sobre algunes qüestions d'ètica sexual *Persona humana* (DH 4580-4584) sobre la dignitat humana i la llei divina, la doctrina de l'Església i la llei natural, la labor pastoral i l'homosexualitat, la labor pastoral i la masturbació

Declaració de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Inter insigniores* sobre la qüestió de l'admissió de dones al sacerdoci, que tracta de la tradició eclesial, la de Crist i els apòstols, i del sacerdoci i el ministeri apostòlic (DH 4590-4606)

El **94% de la població de l'estat espanyol vota sí al referèndum** sobre la llei per la reforma política

Manifestació per la 'Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia', a sant Boi de Llobregat
Comencen les sessions del *Congrés de Cultura Catalana*

Un grup d'actors creen, a Barcelona, el *Teatre Lliure*

Mor, a Pekín, Mao Zedong

A Sud-àfrica es viuen uns **dies d'intensa violència racial**

Funden, a Califòrnia, Apple Computer, empresa dedicada a la fabricació d'ordinadors personals

1977, A Madrid, un **grup d'extrema dreta assassina cinc advocats laboralistes**

En les eleccions democràtiques, hi guanya el partit Unió de centre democràtic (UCD)

Adolfo Suárez, president del govern espanyol

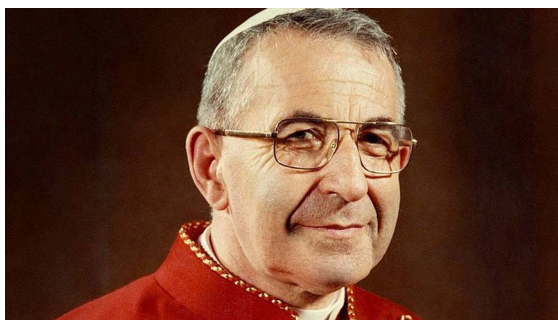
Josep Terradellas arriba a Barcelona com a president de la Generalitat

Clausuren, a Barcelona, el *Congrés de cultura Catalana*

El govern de la Xina rehabilita Deng Xiaoping nomenant-lo primer ministre

1978, **Mor, a Roma, el papa (sant) Pau VI**

Albino Luciani, papa (sant) Joan Pau I

A la mort d'Albino Luciani, 33 dies després de l'elecció papal, Karol Wojtyła, papa (sant) Joan Pau II

Aprovada la nova constitució espanyola, subscripta per una amplíssima majoria dels electors en referèndum

Es ratifiquen els **estatus d'autonomia presentats com el de Catalunya** (o de Sau)

Congrés constituent del partit dels socialistes de Catalunya (PSC)

Constituït el grup teatral *Dagoll Dagom*

A Itàlia, les **brigades Roges** segresten i assassinen **Aldo Moro**

Reunits a **Camp David** (Washington), **signatura de l'acord de pau amb reconeixement de l'estat d'Israel per part d'Egipte i els estats Units**

El mallorquí Miguel Roca Cabanelles, arquebisbe de València

1979, Document de la **III conferència general de l'episcopat llatino-americà a Puebla** (Mèxic)

La evangelització, que consta dels capítols següents: la veritat no rebaixada sobre Jesucrist, el servei de l'evangelització, evangelització i religiositat popular, l'evangelització com a alliberament, violència motivada políticament, l'opció pels pobres i l'opció pels joves (DH 4610-4535)

Joan Pau II desautoritza la teologia de l'alliberament que promouen teòlegs llatino-americans com Leonardo Boff, Jon Sobrino i altres

Encíclica *Redemptor hominis*, primer encíclica de Joan Pau II sobre la dimensió humana de la redempció, i l'home com a primer camí de l'Església (DH 4640-4645)

Carta de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Recentiores episcoporum synodi*, sobre qüestions escatològiques (DH 4650-4659)

A l'estat espanyol, en les eleccions municipals, victòria aclaparadora de l'esquerra

El xa de Pèrsia Rezha Palhevi ha d'abandonar l'Iran que opta per un govern en forma de **república islàmica amb l'aiatol·là Khomeini com a cap**

Dura repressió, a l'Iran, contra les dones que es neguen a vestir com mana la llei islàmica

La monja Teresa de Calcuta, premi Nobel de la pau

Els Voyager 1 i 2 arriben al planeta Júpiter

1980, Declaració de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Iura et bona* sobre l'eutanàsia (DH 3660-4666)

Instrucció de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Pastoralis actio* sobre el bateig d'infants (DH 4670-4674)

Encíclica *Dives in misericordia*, sobre l'essència de la misericòrdia, l'amor més fort que la mort, la justícia sola que no és suficient i el testimoni de l'Església (DH 4680-4685)

En les primeres eleccions autonòmiques, al principat de **Catalunya**, **victòria clara de Convergència i Unió. Jordi Pujol, president de la Generalitat**

Mor, a Barcelona, el sociòleg i polític marxista-catòlic Alfons Comín

Joan Coromines comença a publicar el seu exhaustiu ***Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*** (10 vols)

Mor, a Iugoslàvia, **el general Iòssif Tito**; disgregació de l'estat iugoslau en diversos estats

A **Polònia funden el sindicat Solidaritat** que multiplica les vagues dels seus obrers

Comença la guerra entre Iran i Iraq per la delimitació de les pròpies fronteres

Assassinat, a Asunción (Paraguai) Anastasio Somoza, el dictador de Nicaragua

John Lenon és assassinat prop de sa casa

1981, Encíclica *Laborem exercens*, en el 90 aniversari de la *Rerum novarum*, on el papa Joan Pau II accentua la primacia del treball sobre el capital: el treball al servei de l'home, el capitalisme, el bé del treball, la primacia del treball i el dret a la propietat (DH 4690-4699)

Adolfo Suárez presenta la dimissió com a cap del govern

Durant el procés d'investidura de Calvo Sotelo, **fallit colp d'estat del tinent coronel Tejero**

El capità general de València, **Jaume Milans del Bosch**, declara l'estat d'excepció a la ciutat

Gabriel García Márquez publica *Crónica de una muerte anunciada*

Decret de reforma per la separació de poders i la creació del govern andorrà

Assassinat, al Caire (Egipte), Anwar al-Sadat per extremistes islàmics; **Hosni Mubàrak** el succeeix en el càrrec

Comencen a aparèixer, als estats units d'Amèrica, els **primers casos de SIDA** (o VIH)

Exhortació apostòlica *Familiaris consortio* sobre la vocació de l'home a l'amor, que desplega aquests temes: els esposos testimonis de la salvació, l'Església advocada de la vida, carta dels drets de la família i el matrimoni com a font de santedat (DH 4700-4716)

1982, Intent, no reeixit, d'imposar una llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic (LOAPA)

En les eleccions generals, el PSOE arrasa

Felipe González, cap del govern socialista

Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona

Gabriel García Márquez, premi Nobel de literatura

1983, Instrucció de la sagrada congregació per a la Doctrina de la Fe *Sacerdotium ministeriale* sobre el ministre de l'eucaristia (DH 4720-4723)

El govern espanyol expropia el grup RUMASA

Aprovades les lleis de normalització lingüística, a Catalunya i el país Valencià

Lex Walesa, líder de Solidaritat, premi Nobel de la pau

Assassinat Benigno Aquino, cap de l'oposició filipina

El català Ramon Torrella Cascante, arquebisbe de Tarragona

1984, Instrucció de la congregació per a la Doctrina de la fe *Libertatis nuntius*, motivada per la teologia llatino-americana de l'alliberació, contra autors com Leonardo Boff i Jon Sobrino. En subratllaríem els capítols VII. Anàlisi marxista i IX. La lluita de classes (DH 4730-4741)

Comercialització dels **primers reproductors de discos compactes**

SONY posa al mercat el waikman, un magnetòfon en miniatura

Al principat de **Catalunya, Convergència i Unió guanya les eleccions amb majoria absoluta**

A València, ix al carrer **el setmanari el Temps**

A Nova Delhi és **assassinada Indira Gandhi** per extremistes sikhs

El bisbe anglicà Desmon Tutu, premi Nobel de la pau
Identificat el virus causant de la SIDA o HTLV-3

1985, **Michail Gorbatxov, secretari general de la unió Soviètica**

Una expedició catalana arriba al cim de l'Everest

El volcà Nevado (Colòmbia) provoca la mort de vint mil persones

1986, Instrucció de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Libertatis conscientia* sobre el desig de llibertat, l'autèntica llibertat, l'evangeli i la justícia, l'opció pels pobres, els principis de la doctrina social de l'Església i la tasca dels laics (DH 4750-4776)

Encíclica *Dominum et vivificantem* sobre l'Esperit Sant com a expressió personal de l'amor de Déu (DH 4780-4781)

Espanya i Portugal ingressen a la CEE com a membres de ple dret

Referèndum sobre la permanència d'Espanya a l'OTAN

Barcelona serà seu dels XXXV jocs Olímpics

Incendi a la muntanya de Montserrat, potser provocat

Assassinat el primer ministre de Suècia **Olof Palmer**

La perestroika de Gorbatxov allibera Andrei Sakharov del seu confinament a Gorki (Rússia)

Cory Aquino, presidenta de les Filipines

Important accident a la central nuclear de Txernòbil (Ukràina)

La unió Soviètica posa en òrbita l'estació espacial Mir.

Explosiona la llançadora espacial *Challenger* 1987

1987, Instrucció de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Donum vitae* sobre el respecte a la vida humana incipient i sobre la dignitat de la procreació, amb aquests punts: la investigació biomèdica i l'ensenyament de l'Església, criteris fonamentals per a un judici moral, alguns punts principals de la doctrina del magisteri eclesial, el respecte als embrions humans, com valorar moralment la investigació i l'experimentació sobre els embrions i sobre els fetus humans, intervencions sobre la procreació humana, moral i llei civil (DH 4790-4807)

Encíclica *Sollicitudo rei socialis*, en els 20 anys de la *Populorum progressio*, analitza les modernes qüestions del desenvolupament, amb una penetrant crítica al consumisme i la política de blocs. Hi són importants els conceptes de 'estructura de pecat' i 'solidaritat' (DH 4810-4819)

En les eleccions municipals, els **socialistes continuen sent la força més votada, a l'estat espanyol**

Atemptat d'ETA al pàrquing d'Hiperacor de Barcelona

Gorbatxov i Ronald Reagan signen un **primer acord sobre desarmament nuclear**

Comença **la intifada a Gaza i Cisjordània** contra les tropes d'Israel

Comencen les **obres de construcció del tunel sota el canal de la Mànega** entre França i el regne Unit

1988, Motu proprio *Ecclesia Dei* que condemna l'actitud del bisbe Lefèvre tot oferint-li una nova oportunitat de comunió dins l'església catòlica (DH 4820-4823)

Carta apostòlica *Mulieris dignitatem* que descriu la funció de la dona dins la història de la salvació, el valor de la maternitat i la virginitat, la funció d'esposa, mentre rebutja el seu accés al ministeri ordenat (DH 4830- 4841)

Exhortació apostòlica postsinodal *Christifideles laici* tractant de la vocació dels laics a la santedat a l'Església i al món (DH 4850-4858)

Julio Anguita, secretari general del PC

Vaga general contra la política econòmica de Felipe González

George Bush, president dels estats units d'Amèrica

La comunitat internacional condemna l'ús d'armament químic contra els kurds per part de Saddam Hussein

Benazir Buhto, presidenta del Pakistan

Salman Rushdie, condemnat a mort pels seus *Versos satànics*

Terratrèmol a Armènia amb més de cent mil morts

Mor el president Josep Terradellas

1989, Carta de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Orationis formas* sobre variades formes de pregària procedents, principalment, d'Orient (DH 4860-4862)

El partit **Alianza Popular canvia de nom: és ara Partido Popular**

El PSOE guanya les eleccions al parlament europeu

Les eleccions legislatives tornen a donar la **victòria al PSOE**

Mor, a Madrid, **Dolores Ibarruri, la Passionària**

Mor, a Barcelona, **Ramon Trias Fargues**

Mor, a Figueres, el pintor **Salvador Dalí**

Angel Colom, secretari general d'ERC

Desastre ecològic del petrolier Exxon Valdez, a Alaska

Comença l'enderrocament del mur de Berlín

Camilo José Cela, premi Nobel de literatura

A la Xina, dura **repressió policial dels estudiants** que es manifestaven a la **plaça Tiananmen de Pekín**

IBM fabrica el primer ordinador personal, el PC

Inaugurat el tren de gran velocitat francès, que arriba a atényer 380 km/h

Encíclica *Redemptoris missio* sobre la necessitat de l'activitat missionera a causa de la dèbil presència quantitativa i qualitativa de l'Església en molts pobles (DH 4890-4896)

Aprovada l'associació cultural **Josep Climent** de Castelló de la Plana

1990, Signats els **acords de Schengen** per a la lliure circulació dels europeus

La **reunificació de les Alemanyes és ja un fet**

Creat l'**Institut Cervantes** per a suport de la cultura espanyola

Saddam Hussein ordena la invasió de Kuwait

Esclata l'**escàndol de les vaques boges** al regne Unit

Terminen les **obres del tunel que unirà França i la gran Bretanya pel canal de la Mànega**

El valencià Ricard M. Carles Gordó, arquebisbe de Barcelona, nomenament que desagrada molts catalans catòlics

Després de 27 anys de presó, Nelson Mandela és alliberat

1991, Encíclica *Centesimus annus*, en el centenari de la *Rerum novarum*, esbossa el camí seguit per les transformacions socials i mostra l'obligació social de la propietat i tracta sobre les relacions entre l'Estat, l'economia i la cultura (DH 4900-4914)

L'OTAN llança un ultimàtum a l'Iraq i, després, inicia l'operació que anomena **Tempesta del desert**

Les forces de Saddam Hussein es retiren de Kuwait

Terra lliure anuncia que es dissol com a grup armat: els seus militants s'incorporen a ERC

Mor, a Barcelona, el filòsof Josep Ferrater Mora

Mor, a Barcelona, l'escriptora Montserrat Roig

A punt, la **torre de comunicacions de Collserola**, de Norman Foster

Assassinat Rajiv Gandhi, primer ministre de l'Índia

Boris Ieltsin, president de Rússia

Arran de la proclamació d'independència de Croàcia i Eslovènia, comença la **guerra de Iugoslàvia**

Dissolució del COMECON i el pacte de Varsòvia

Gorbatxov dimiteix com a president de l'URSS

Mor, a Londres, el cantant Queen Freddie Mercury

Inaugurades, a Barcelona, moltes infraestructures per als jocs Olímpics del 1992

El català Lluís M. Martínez Sistach, bisbe de Tortosa

1992, Carta de la congregació per a la Doctrina de la Fe *Communionis notio*, sobre una excessiva accentuació del valor de les esglésies particulars en detriment de l'Església universal i del magisteri de Pere (DH 4920-4924)

Document final de la **IV conferència general de l'episcopat llatino-americà a Santo Domingo** *Convocados por*. De les tres parts de què es compon el document, la

segona es fixa en la importància dels drets humans, els desafiaments de l'ecologia, els problemes de la pobresa i les qüestions fonamentals de l'ordre social; tracta igualment sobre la diversitat i els drets de les cultures indígenes, afroamericanes i mestisses (DH 4930-4942)

Butros Gali, secretari general de les Nacions Unides

Inaugurada l'**Exposició universal de Sevilla**

El FC Barcelona guanya la primera copa d'Europa

Jordi Pujol, president de l'assemblea de regions d'Europa

Inaugurats, a Barcelona, els XXXV jocs Olímpics

Incendi a la muntanya de Montserrat, potser provocada

Bill Clinton, president dels Estats Units

Després de 359 anys, l'Església admet que Galileu tenia raó

El castellà Vicente Agustin Garcia Gasco, lamentablement arquebisbe de València

1993, Encíclica *Veritatis splendor*, un clar enfrontament a postures de teòlegs que no esmenta, sobre qüestions fonamentals de la teologia moral que han provocat una autèntica crisi; tracta, sobre una fonamentació bíblica, de qüestions relatives a la llibertat i la llei, la consciència moral i la veritat, l'opció fonamental, la conducta concreta i la naturalesa de l'acció moral (DH 4950-4971)

Desapareix Txecoslovàquia en dividir-se'n el territori entre la república Txeca i Eslovàquia

Pel tractat de Maastrich, **la Comunitat Econòmica Europea (CEE)** s'anomenarà, des d'ara, **Unió Europea (UE)**

Mor Joan Carles de Borbó, fill del rei Alfons XIII i pare del rei Joan Carles I

En les eleccions legislatives, guanya el PSOE sense majoria absoluta

Jordi Pujol i Felipe González signen un pacte de governabilitat per a l'estat espanyol

Mor, a Madrid, el bioquímic Severo Ochoa

1994, Carta apostòlica *Ordinatio sacerdotalis* provocada per les ordenacions de dones a bisbes en l'església anglicana, i suposa una reafirmació de la postura catòlica, des de Pau VI fins a Joan Pau II, oposada a l'ordenació sacerdotal de dones, i determina que esta decisió té caràcter vinculant (DH 4980-4983)

Rabin i Arafat signen un acord que dóna autonomia limitada als palestins de **Gaza, Jericó i part de Cisjordània**

Nelson Mandela, premi Nobel de la pau

Els aborígens australians recuperen les terres que els arrabassaren els colons europeus fa dos segles

A Chiapas (Mèxic), la guerrilla indígena **Ejército Zapatista de Liberación Nacional** s'enfronta a l'exèrcit federal

Acord de creació de la **federació Bòsnia-Herzegovina**

Silvio Berlusconi, amb el partit *Forza Italia*, guanya les eleccions generals a Itàlia

En la **guerra de Rwanda**, entre els **rebels d'ètnia tutsi amb el govern dels hutus**, centenars de milers de morts de tutsis i de hutus moderats

Nelson Mandela, president de Sud-àfrica

Obren el primer registre de parelles de fet i d'homosexuals a Vitoria-Gasteiz (Alaba)

La Generalitat Valenciana compra la casa de Joan Fuster, a Sueca

Incendi del **Liceu de Barcelona**

Inauguració de l'Eurotúnel que uneix França i el regne Unit per sota el canal de la Mànega

Primeres imatges de les primigènies èpoques de les galàxies preses amb el telescopi espacial Hubble

1995, Encíclica *Evangelium vitae*, contra totes les formes modernes de delictes contra la vida, sobretot l'avortament i l'eutanàsia, i a favor d'una cultura de la vida, nascuda de l'esperit evangèlic (DH 4990-4998)

Encíclica *Ut unum sint* sobre la responsabilitat de l'església Catòlica, el camí que s'hi ha fet fins ara, la línia que hi cal seguir i la funció de Pere dins una perspectiva 'episcopal' en el diàleg ecumènic (DH 5000-5012)

Carta apostòlica *Ecclesia in Africa* que desplega noves perspectives per a la inculturació de les esglésies a Africa (DH 5020-5030)

Resposta de la congregació per a la Doctrina de la Fe, que ratifica la decisió en contra de l'ordenació sacerdotal de dones (DH 5040-5041)

Austria, Suècia i Finlàndia s'incorporen a la UE

El gaullista Jacques Chirac, president de la república francesa

Signat, a Dayton (els estats units d'Amèrica) un acord de pau als Balcans entre els presidents de Bòsnia, Croàcia i Sèrbia

El partit popular (PP) és el més votat a les eleccions autonòmiques i municipals

Inaugurat, a Vila-seca (Tarragonès), el parc temàtic **Port Aventura**

Assassinat, a Tel-Aviv, **el president d'Israel Yitzhak Rabin**

1996, **Josep Maria Cases d'Ordal** dimiteix com a bisbe de Sogorb-Castelló

Joan Antoni Reig Pla, tercer bisbe de Sogorb-Castelló

El PP guanya les eleccions generals sense majoria absoluta

José Maria Aznar, president del govern gràcies a Convergència i Unió

Boris Ieltsin, president de Rússia

Científics francesos descobreixen les **restes del port i la ciutat antiga**

d'Alexandria, enfonsats sota el mar, l'any 365, a causa d'un fortíssim sistme submarí provinent de Creta

Des de cap Canaveral, la nau espacial Globe Surveyor porta una missió al planeta Mart

Un satèl·lit nord-americà descobreix indicis d'un llac gelat a la cara oculta de la Lluna

Científics nord-americans revelen la possibilitat de vida primitiva a Mart fa més de tres mil milions d'anys

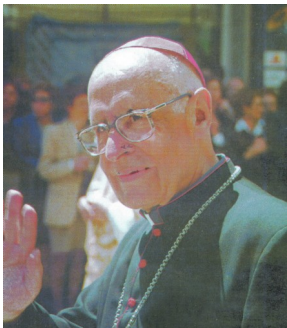
Moren vuitanta persones en un **camping de Biescas** (Osca, Aragó)

1997, *De quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectantem*. Instrucció de la congregació per al clergat i set congregacions o consells (Instrucció sobre els laics) que tracta sobre la importància creixent dels ministeris laicals a l'Església, (animadors comunitaris i pastorals (DH 5050-5053), que provocà un encés debat

El **laborista Tony Blair** obté una victòria contundent a les eleccions generals al regne Unit

El socialista **Lionel Jospin** guanya les eleccions generals a França

Escòcia celebra un referèndum per ampliar competències fiscals

Mor la princesa Diana de Gal·les, en un accident automobilístic a París

Felipe González deixa la secretaria general del PSOE

Mor, a Barcelona, el filòleg Joan Coromines Vigneaux

ix, des d'ara, **el Periódico** en **doble versió**, castellana i catalana

Mor, a Barcelona, el pianista jazzista Tete Montoliu

Inauguren el teatre nacional de Catalunya (TNC)

Mor Deng Xiaoping, líder comunista de la Xina

El regne Unit torna Hong Kong a la república popular Xina

Mor la mare (santa) Teresa de Calcuta

El líder rebel Laurent Kabila, president del Zaire, des d'ara república democràtica del Congo

Uns investigadors escocesos creen l'**ovella Dolly**

Un grup d'investigadors descobreixen a Atapuerca (Burgos) l'**Homo antecessor**, existent fa uns 750.000 anys.

El **valencià Xavier Salines Vinyals, bisbe de Tortosa**

1998, *De diaconatu permanenti*, declaració conjunta de la congregació per al Clergat i la congregació per a l'Educació Catòlica (DS 5060-5061) *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium*, de la congregació per a l'educació Catòlica, que pretén oferir uns principis orientatius sobre la formació dels diaques permanents i donar unes directrius que han de tenir en compte les conferències episcopals en les seues *Rationes* nacionals (DH 5062-5063)

Motu proprio *Ad tuendam fidem*, que completa i reforça la *Professio fidei* i també el *ius iurandum* de 1989 que havien estat mal rebuts (DH 5065-5066)

Motu proprio *Apostolos suos* sobre la naturalesa teològica i jurídica de les conferències episcopals (DH 5067-5068)

Professio fidei i nota doctrinal il·lustrativa de la fórmula conclusiva de la Professió de fe, congregació per a la Doctrina de la Fe (DH 5070-5072)

Declaració conjunta sobre la doctrina de la justificació, consell pontifici per a la promoció de la unitat dels Cristians i federació Luterana mundial, que resumeix els resultats de 30 anys de converses de consens entre luterans i catòlics romans (DH 5073-5074)

Encíclica *Fides et ratio* que tracta de la relació entre fe i raó, teologia i filosofia, en set capítols: I. Revelació de la saviesa de Déu. II. Creure per a comprendre. III. Comprendre per a creure. IV. Relació entre fe i raó. V. Intervencions del magisteri en qüestions filosòfiques. VI. Interacció entre teologia i filosofia. VII. Exigències i papers actuals (DH 5075-5080)

Els **irlandesos del Nord i la república d'Irlanda** signen els **acords de pau anomenats del Divendres Sant**

El partit nacionalista basc guanya les eleccions a Euskadi

Juan José Ibarretxe, lehendakari per majoria absoluta

Hugo Chávez guanya les eleccions presidencials a Venezuela

L'**huracà Micht** causa deu mil morts i catorze mil desapareguts a l'Amèrica Central

El CF Barcelona guanya la segona copa d'Europa

José Saramago, premi Nobel de literatura

El transbordador espacial *Discovery*, llançat a l'espai amb set tripulants a bord

1999, Declaració oficial a propòsit de la *Declaració conjunta sobre la doctrina de la justificació* (DH 5073ss) amb un annex sobre la declaració oficial conjunta: consell pontifici per a la promoció de la unitat dels Cristians i la federació Luterana mundial, amb què queda ratificada la declaració conjunta sobre la doctrina de la justificació mentre els socis es comprometen a continuar dialogant; en l'annex s'aclareix el consens obtingut: en el diàleg actual, els interlocutors ja no mostren les condemnes doctrinals mútues d'altres temps (DH 5081)

Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Asia*, amb un compendi dels resultats a què arriba l'assemblea extraordinària per a Àsia del sínode romà de bisbes (DH 5082-5083)

A Europa entra en vigor l'euro, la nova moneda europea

Les tropes sèrbies es retiren de Kosovo

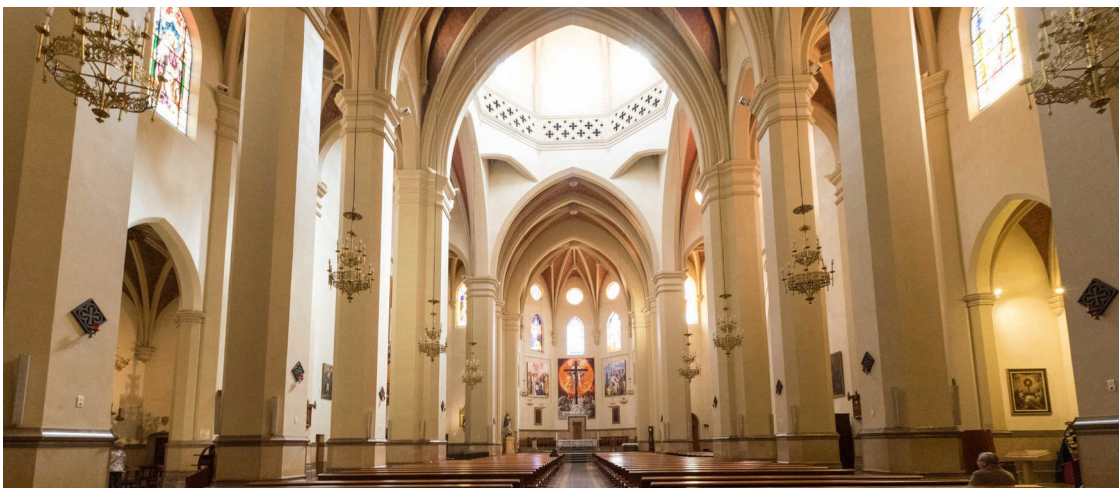
L'OTAN suspén els bombardejos sobre Iugoslàvia

Mor, a Rabat, el rei Hassan II del Marroc

El seu fill, Sidi Mohammed, el succeeix en el tron com a rei Hassan VI

Mor, a Recife (Brasil), **Helder Camara**, el bisbe Roig, pioner en la teologia de l'Alliberament

Consagració de la catedral de santa Maria de Castelló

TEXTOS DEL SEGLE XX O REFERITS AL SEGLE XX

1900

CONGRÉS SACERDOTAL A BOURGES

Un discurs de l'abat Birot, vicari general de la diòcesi d'Albi, sobre l'amor al país [França] i a aquest temps [1900] a la ciutat de Bourges:

'... Per actuar eficaçment sobre el món contemporani i conduir-lo novament a Jesucrist, és indispensable estimar el país i el nostre temps amb tot el cor, amb un amor sobrenatural i il·lustrat, però també efectiu i pràctic ... El nostre patriotisme té el defecte de ser trist ... Sembla com si estimàssem un altre país i no el nostre: un país que ja no existeix, una França d'uns altres temps, o bé una França que encara no existeix i que és, sens dubte, massa bonica per poder existir alguna vegada. No deu ser perquè estem hipnotitzats per aquest somni o paralitzats per estes enyorances perquè sentim eixa espècie de malestar davant la nostra verdadera pàtria, la que viu i pateix davant de nosaltres? ... Hem d'estimar les idees, els homes i les coses del nostre temps ... No remem contra corrent, perquè això potser seria contra Déu mateix; retardaríem inútilment la marxa del vaixell i paralaríem la mà que el condueix. Arribaríem tard, mullats i rendits ... En el punt àlgid, deixem-nos endur amb confiança plena d'amor al cim de la civilització, on hem de ser sempre els primers, sobretot a l'hora del perill ...'

1902

L'EVANGELI I L'ESGLÉSIA

La publicació del petit llibre roig de Loisy, *L'Evangelí i l'Església* [1902] marca el començament de la fase aguda de la crisi modernista. Mons. Enadoxe Irénee Mignot (1842-1919), arquebisbe d'Albi (1899-1905), l'havia aprovat en les seues grans línies. Les afirmacions que aleshores semblaren xocants, ho són molt menys quan les llegim dins el conjunt de l'obra. Heus ací, uns pocs fragments del llibre:

'... El missatge de Jesús es conclou en l'anunci del regne pròxim i en l'exhortació a la penitència per poder participar-hi. Tot allò que entraria en l'evangelí de Jesús, hi entrà en la tradició cristiana. Allò que és autènticament evangèlic en el cristianisme d'avui no és allò que mai no ha canviat ja que, en cert sentit, tot ha canviat, sinó allò que, malgrat tots els canvis exteriors, procedeix de l'impuls donat per Crist, s'inspira en el seu esperit, serveix al mateix ideal i a la mateixa esperança ... Jesús anunciava el regne, i vingué l'església. Vingué ampliant la forma de l'evangelí, que era impossible de mantenir tal com era, per tal com el ministeri de Jesús quedà tancat en la passió ...'

'És natural que els símbols i les definicions dogmàtiques guarden relació amb l'estat general dels coneixements humans en el temps i en l'ambient en què es constituïren. D'ací se segueix que un canvi considerable en l'estat de la ciència faça necessària una interpretació nova de les antigues fórmules que, concebudes en una altra atmosfera intel·lectual, ja no poden dir allò que és necessari, o no ho diuen tal com convindria dir-ho. En aquest cas es distingirà entre el sentit material de la fórmula, la imatge externa que presenta i que està en relació amb les idees rebudes en l'antiguitat, i el sentit significat pròpiament religiós i cristià, la idea fonamental, que pot conciliar-se amb altres visions sobre la constitució del món i la naturalesa de les coses ... Només la veritat és immutable, però no la seua imatge en el nostre esperit...'

'Com a conseqüència de l'evolució política i intel·lectual s'ha produït gairebé en totes parts un gran crisi religiosa. El millor mitjà per resoldre el mal no sembla que siga la supressió de tota organització eclesiàstica, de tota ortodòxia i de tot culte tradicional, cosa que llançaria el cristianisme fora de la vida i de la humanitat, sinó traure el millor partit d'allò que hi ha, mirant a allò que hauria de ser, sense rebutjar res d'allò que els segles cristians han transmés al nostre, apreciand com és degut a la necessitat i la utilitat de l'immens desplegament que s'ha donat en l'Església, arreplegant-ne els fruits i continuant-los, ja que hui, com sempre, s'imposa més que mai l'adaptació de l'evangeli a la condició canviant de la humanitat ...'

1905

MANIFEST DE LA SOCIETAT D'ESTUDIS RELIGIOSOS

El padre Laberthonnière, de l'Oratori, i el pare Portal, llatzerista, fundaren [1905] la Societat d'Estudis Religiosos que comprenia dos seccions: filosofia religiosa i unió de les esglésies. Laberthonnière s'interessa més per la filosofia a través de la revista *Annales de philosophie chrétienne*, i Portal per la unió de les esglésies mitjançant la *Revue Catholique des eglises*. Els dos firmaren el manifest de la Societat d'Estudis Religiosos (1905), del qual són els paràgrafs següents:

' ... Allò que caracteritza la nostra època, des del punt de vista religiós, és indubtablement que, per a la gran majoria dels esperits, el cristianisme ha perdut el seu sentit ... I això no solament és veritat per a la multitud inculata que ignora, sinó també i, sobretot, per als que saben, els que poblen les acadèmies, les universitats i les escoles ... S'ha constituït un món intel·lectual fora del cristianisme i en contra seu. I és aquest món el que regna sobre els esperits, és aquest món el que parla en veu alta, el que escriu, el que ensenya, el que és escoltat. Fins ara ens hem complagut pensant que ocupava només un lloc entre nosaltres, que nosaltres érem, en el fons, un país catòlic i que, per tant, ells eren entre nosaltres talment un enemic invasor. I des d'esta perspectiva podíem creure que, establerts en les nostres posicions, no teníem més que defensar-nos i preservar-nos contra les seues invasions, rebutjar les seues doctrines per posar els esperits fora de perill davant els seus atacs. Però ara es veu clarament que som més aviat nosaltres els que estem entre ells, i ja fa temps que ells han començat a fer-nos-ho sentir. Posar els esperits fora del perill dels seus atacs resulta impossible. Ells han penetrat pertot arreu; són amos de tot. Són el món sencer en el qual estem... Per tant, no pot tractar-se ja de defensar-nos elevant contra ells fronteres protectores ... Es tracta de convertir-lo, igual que els primers cristians convertiren el món grec i el món romà. Hem tornat als temps apostòlics ...'

1905

LA SEPARACIÓ DE L'ESGLÉSIA I DE L'ESTAT

Tres punts de vista. El primer, la visió del diputat socialista Maurice Allard [1905] que representa el laïcisme combatiu francès:

' ... Diguem-ho ben alt: hi ha incompatibilitat entre l'Església, el catolicisme i fins el cristianisme, per un costat, i qualsevol règim republicà per l'altre. El cristianisme és un insult a la raó, un insult a la natura. Per això declare francament que desitge prosseguir la idea de la Convenció i acabar l'obra de descristianització de França que es duia a terme amb tota tranquil·litat i feliçment fins el dia que Napoleó signà el seu Concordat [1801]... Per que nosaltres, els republicans, i, sobretot, els socialistes, volem descristianitzar aquest país? Per què lluitem contra les religions? Lluitem contra les religions perquè creem, ho torne a repetir, que són un

obstacle permanent al progrés i a la civilització ...' El segon punt de mira és el de la llei de separació de l'Església i l'Estat [1905] segons la qual:

'1. La República assegura la llibertat de consciència. Garanteix el lliure exercici de cultes només amb les restriccions dictades a continuació en interès de l'ordre públic. 2. La República no reconeix, ni paga salari ni subvenciona cap culte. Per tant, des d'ara, a la promulgació d'esta llei, se suprimiran dels pressupostos de l'Estat, dels departaments i dels municipis les despeses relatives a l'exercici dels cultes. Finalment tenim la veu del papa (sant) Pius X en la carta encíclica *Vehementer* [1906]:

'... Esta tesi de la separació és la negació de l'orde sobrenatural. En efecte, limita l'acció de l'Estat només a la prossecució de la prosperitat pública durant esta vida, que no és sinó la raó pròxima de les societats polítiques; i no s'ocupa de cap manera, com si li fos estranya, de la seua raó última, que és la benaurança eterna ... Les disposicions de la nova llei van en contra de la constitució segon la qual l'Església fou fundada per Jesucrist ... Esta Església és, per essència, una societat desigual, és a dir una societat que comprén dos categories de persones: els pastors i el ramat ... Estes categories són tan distintes entre si que només en el cos pastoral resideix el dret i l'autoritat necessària per promoure i dirigir tots els membres cap al fi de la societat; la multitud no té més deure que el de deixar-se conduir i seguir com un ramat dòcil els seus pastors ...'

1907

CONDEMNNA DEL MODERNISME

El decret *Lamentabili* (1907) condemna, *pro dolor!*, diverses proposicions extretes de l'obra de Loisy *L'Evangeli i l'Església* (1902). Heus-ne ací algunes de les condemnades

'... 1. La llei eclesiàstica que mana sotmetre a prèvia censura els llibres que tracten de les escriptures Divines no s'estén als estudiosos de la crítica o exègesi científica dels llibres sagrats de l'Antic i del Nou Testament ...'

'20. La revelació no pot ser altra cosa que la consciència adquirida per l'home de la seua relació amb Déu ...'

'36. La resurrecció del Salvador no és pròpiament un fet d'ordre històric, sinó un fet d'ordre merament sobrenatural, ni demostrat ni demostrable, que la consciència cristiana derivà paulatinament d'altres fets ...'

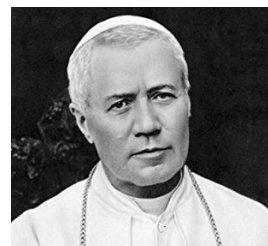
'40. Els sacraments tingueren el seu origen en el fet que els apòstols i els seus successors, per persuadir-los i moure'ls les circumstàncies i els esdeveniments, interpretaren talment una certa idea i intenció de Crist...'

'52. Fou aliè a la ment de Crist constituir l'Església com a societat que havia de durar per una llarga sèrie de segles sobre la terra; més aviat, en la ment de Crist, el regne del cel estava a punt d'arribar juntament amb la fi del món ...'

'65. El catolicisme actual no pot conciliar-se amb la verdadera ciència si no es transforma en un cristianisme no dogmàtic, és a dir en un protestantisme ampli i liberal ... (DH, 2001-2065).

Pius X escriurà també la carta encíclica *Pascendi dominici gregis* (1907) on proposa una espècie de robot del modernisme. Però cap dels anomenats 'modernistes' s'hi semblava en tots els seus trets. Diu així:

'... Qualsevol modernista representa i, com si diguéssim, aglutina en ell mateix diverses persones: el filòsof, el creient, el teòleg, l'historiador, el crític, l'apologista i el reformador; cal que les sàpia distingir bé, una per una, el qui vulga conèixer degudament el seu sistema i veure a fons els principis i les conseqüències de les seues doctrines ... Contemplant ara com en una sola

mirada el sistema sencer, ningú s'admirarà si el definim com un conjunt de totes les heretgies ... Han arribat tan lluny que, com ja insinuàvem, no sols han destruït la religió catòlica sinó tota religió en absolut ...' (DH, 2072-2110)

1909

BARCELONA, LA CIUTAT CREMADA

L'escriptor Joan Maragall, amb ocasió de l'anomenada 'Setmana tràgica', de juliol de 1909, escriu tres articles que el feren famosos: 'Ah Barcelona!' 'La ciutat del perdó' i 'L'església cremada'; heus ací uns fragments d'aquest últim:

'... Jo mai havia oït una missa com aquella: la volta de l'església esgalabrada, les parets fumades i escrostonades, els altars destruïts, absents, sobretot aquell gran buit negre al fons on fon altar major, la solera invisible sota la pols de la runa, cap banc per a seure, i tothom dret o agenollat de cara a una mesa de fusta amb un sant Crist damunt i un torrent de sol entrant per l'esgalabrada volta amb una munió de mosques dansant en la llum crua que aclaria tota l'església; i feia semblar que oïem la missa al mig del carrer. El sol queia de ple en la mesa de fusta on el capellà, pobrament ornamentat, celebrava; mentre que en el cor, sense barana, cantaven els altres, arrambats a la paret per a no caure endavant ... Jo mai no havia oït una missa com aquella. El sacrifici era allí present, viu i sagnant...'

1910

LA CONFERÈNCIA UNIVERSAL DE LES MISSIONS PROTESTANTS

La conferència universal de protestants tinguda a Edimburg [1910] és el punt de partida de l'ecumenisme que donarà peu a la constitució del Consell Ecumènic de les Esglésies. Ací tenim unes paraules del delegat d'una església de l'Extrem Orient que arreplega el pastor Boegner:

'... Vosaltres ens heu enviat missioners que ens han fet conèixer Jesucrist, i vos ho agraiïm. Però també ens heu portat les vostres diferències: els uns ens prediquen el metodisme, d'altres el luteranisme, el congregacionalisme o l'episcopalisme. Vos demanem que ens prediqueu l'evangeli i que deixeu Jesucrist que suscite, ell mateix, en el si dels vostres pobles, mitjançant l'acció del seu esperit, una església conforme també amb el geni de la nostra raça, que siga l'església de Crist a l'Índia, alliberada de tots els *-ismes* que poseu a la predicació de l'evangeli entre nosaltres ...'

El Centre 'Unitat Cristiana' de Lió, per cridar els cristians a la pregària, organitzà durant molt de temps, la Setmana de la Unitat. Esta setmana d'Oració per la Unitat dels Cristians' fon assumida després conjuntament pel Secretariat Romà per a la Unitat dels Cristians i pel Consell Ecumènic de les Esglésies. Significativament, a la imatge acompanyen aquests lemes: 'Cristians dividits' 'Els murs de la separació no arriben fins al cel'.

1909

EVOLUCIÓ DEL LATZARISTA FERNAND PORTAL

El latzarista Fernand Portal, quan es trobà amb l'anglicà lord Halifax, pensà, primer de tot, fer tornar els no catòlics a l'església de Roma. Aviat, però, arribà a una altra concepció de l'ecumenisme, molt més respectuosa amb la personalitat dels membres de les altres confessions cristianes. A propòsit dels esdeveniments de 1890-1891, F. Portal [1909] escriu:

'... Sent prevere havia de sentir naturalment l'esperança de convertir aquell anglicà que venia espontàniament a parlar-me de qüestions religioses. Aviat vaig constatar que res em permetia esperar aquest resultat, i, si, malgrat les opinions contràries, seguiren unes relacions

que a d'altres semblaven sense objectiu, és perquè vaig creure que la conversió no era l'únic camí que calia seguir. L'aproximació dels esperits i la desaparició dels prejudicis són també resultats apreciables, dignes de ser buscats per ells mateixos. Per la seua banda, crec que lord Halifax sentí de bona gana el desig d'instruir un sacerdot jove encara sobre l'església d'Anglaterra ...! I de la primera sessió del Grup de la Unió de les Esglésies [1911] són estes paraules del mateix Fernand Portal:

'... El mitjà que cal emprar no són els intents de conversió individual, sinó treballar per fer que caiguen els prejudicis que hi ha tant entre els catòlics com entre els cristians separats. Les conversions individuals fan l'acció odiosa, no fan més que augmentar les desconfiances ... Hi ha una analogia entre les condicions actuals de l'apostolat popular, tal com el concebem en les esglésies separades ... El problema de la unió de les esglésies no pot ser més que una meta llunyana que es plantejarà, ella mateixa, com a conclusió dels estudis. És important fer comprendre que, en la qüestió de l'Església, està implicada la qüestió social, la qüestió religiosa, la qüestió filosòfica ...'

1910

JURAMENT ANTIMODERNISTA

Pel motu proprio *Sacrorum antistitum*, de 1 de setembre de 1910, el papa (sant) Pius X imposava l'obligació de prestar aquest jurament; obligació que només deixaria d'estar prescrita obligatòriament per disposició del papa Pau VI, l'any 1967. Aquest és el text complet (DH 3537-3550)

'Jo, N.N., abraçe i accepte fermament totes i cada una de les coses que han estat definides, afirmades i declarades pel magisteri inerrant de l'església, principalment aquells punts de doctrina que directament s'oposen als errors de l'època actual.

I en primer lloc professe que Déu, principi i fi de totes les coses, pot ser conegut amb certesa, i, per tant, demostrat, com la causa pels seus efectes, per la llum natural de la raó 'mitjançant les coses que han estat fetes' (*Romans 1, 20*), és a dir per les obres visibles de la creació.

En segon lloc admet i reconec com a signes certíssims de l'origen diví de la religió cristiana els arguments externs de la revelació, és a dir fets divins, i, en primer terme, els miracles i les profecies, i sostinc que són sobre manera acomodades a la intel·ligència de totes les edats i dels homes, també els dels nostre temps.

En tercer lloc, crec igualment amb fe ferma que l'església, guardiana i mestra de la paraula revelada, fon pròximament i directament instituïda pel mateix, autèntic i històric, Crist, mentre vivia entre nosaltres, i que fon edificada sobre Pere, príncep de la jerarquia apostòlica i els seus successors per sempre.

Quart, accepte sincerament la doctrina de la fe transmesa fins a nosaltres des dels apòstols per mitjà dels pares ortodoxos, sempre en el mateix sentit i en la mateixa sentència; i, per tant, de tot punt rebutge la invenció herètica de l'evolució dels dogmes, que passarien d'un sentit a un altre distint del que primerament mantingué l'església; igualment condemne tot error segons el qual el depòsit diví, lliurat a l'esposa de Crist i que per ella ha de ser fidelment custodiat, substitueix un invent filosòfic o una creació de la consciència humana, lentament formada per l'esforç dels homes i que, d'ara endavant, ha de perfeccionar-se per progrés indefinit.

Quint: sostinc amb tota certesa i sincerament professe que la fe no és un sentiment cec de la religió que brolla dels amagatalls de la subconsciència, sota la pressió del cor i la inclinació de la voluntat formada moralment, sinó un autèntic assentiment de l'enteniment a la veritat rebuda de fora per l'oïda, pel qual creem ser verdaderes les coses que han estat dites, testificades i revelades pel Déu personal, creador i senyor nostre, i ho creem per l'autoritat de Déu, súmmament veraç.

També em sotmet amb la deguda reverència i de tot cor m'adherisc a les condemncions, declaracions i totes les prescripcions que es contenen en la carta encíclica *Pascendi* i en el decret *Lamentabili*, particularment en el punt que fa referència a la història dels dogmes.

També reprove l'error dels qui afirmen que la fe que proposa l'església pugua repugnar a la història, i que els dogmes catòlics en el sentit en què ara són entesos no es poden conciliar amb els més exactes orígens de la religió cristiana.

Condemne i rebutge també la sentència d'aquells que diuen que el cristià erudit es revist de doble personalitat, una de creient i l'altra d'historiador, com si fos lícit a l'historiador de sostenir allò que contradiu a la fe del creient, o assentar premisses de les quals es pugua seguir que els dogmes són falsos i dubtosos, sempre que aquests no siguen negats directament.

Reprove igualment el mètode de jutjar i interpretar la sagrada Escripura que, sense tenir en compte la tradició de l'església, l'analogia de la fe i les normes de la seu apostòlica, segueix els deliris dels racionalistes i abraça lliurement i temeràriament la crítica del text com a regla única i suprema.

Rebutge també la sentència d'aquells que sostenen que qui ensenya la història de la teologia o escriu sobre estes matèries, ha de deixar abans a un costat l'opinió preconcebuda, tant sobre l'origen sobrenatural de la tradició catòlica com sobre la promesa divina d'una ajuda per a la conservació perenne de cada una de les veritats revelades, i que, a més a més, els escrits de cada un dels pares han de ser interpretats només pels principis de la ciència, exclosa tota autoritat sagrada, i amb aquella llibertat de judici amb què solen investigar-se qualssevol monuments profans.

De manera general, finalment, em professe totalment aliè a l'error pel qual els modernistes sostenen que, en la sagrada tradició, no hi ha res diví, o cosa molt pitjor, ho admeten en sentit panteista, de manera que ja no quede més que el fet en estat pur i senzill, que ha de posar-se al nivell dels fets comuns de la història, és a dir uns homes que per la seua indústria, enginy i diligència continuen en les edats següents l'escola començada per Crist i els seus apòstols.

Per tant, mantinc firmíssimament la fe dels pares i la mantindré fins al darrer moment de la meua vida sobre el carisma cert de la veritat que està, estigué i estarà sempre en 'la successió de l'episcopat des dels apòstols'; no perquè es mantinga allò que és millor i més apte que pugua semblar conforme a la cultura de cada edat, sinó perquè 'mai siga cregut d'una altra manera, i mai d'una altra manera' s'entenga la veritat absoluta i immutable predicada des del principi pels apòstols.

Tot això, ho promet guardar íntegrament i sincerament i custodiar inviolablement sense apartar-me'n mai, ni ensenyant ni de cap altra manera, de paraula o per escrit. Així ho promet, així ho jure, que així m'ajude Déu i aquests sants evangelis de Déu'.

1912

EL PARE ANTONI VICENT DOLÇ

Aquest any mor, a València, el jesuïta Antoni Vicent Dolç, natural de Castelló de la Plana (1837), i conegut popularment com el 'pare Vicent', compromés de per vida amb els obrers. Des de 1861 s'hagué d'exiliar a França, arran de la revolució Gloriosa que posà fi a la monarquia d'Isabel II. Amb la restauració borbònica (1875), torna a Espanya i s'hi dedica a implantar els Cercles Catòlics Obrers que havia conegut a França; publica també la seua obra *Socialismo y anarquismo* (1893), comentari a l'encíclica de Lleó XIII *Rerum novarum* on propugna el cooperativisme com a alternativa al liberalisme i el socialisme; hi proposava també les corporacions gremials i la constitució d'un règim corporatiu, compost de persones del mateix ofici (patrons i obrers junts) per la defensa dels interessos, l'honor professional i el benestar moral i material dels individus. Els anys darrers de la vida, fins que mor a València (1912), es dedica a fomentar el cooperativisme agrari. Convençut, però, de la inutilitat de l'alternativa interclassista del cooperativisme catòlic, proposà la creació de sindicats obrers, opció que li valdria la negativa de la jerarquia eclesiàstica que li prohibí de continuar duent la seua obra social entre els obrers.

1912

ACCIÓ FRANCESA

L'occità Charles Maurras (1868-1952) fundava *Action française* [1889]. En el seu llibre *Política religiosa* (1912) Maurras ens feia conèixer el seu pensament:

'... Mantenim el nostre programa sencer: política per damunt de tot (política nacionalista), política del nacionalisme integral. I això significa hui que, quan és atacada la religió en el camp polític, cal defensar-la políticament; que esta defensa suposa i necessita un pensament contínuament present en interès de la nació ... Em compromet a combatre qualsevol règim republicà. A França, la República és el regnat de l'estranger. L'esperit republicà desorganitza la defensa nacional i afavoreix les influències religioses directament hostils al catolicisme tradicional. Cal donar a França un règim que siga francès. Per tant, el nostre únic futur és la monarquia, tal com la personifica l'hereu dels quaranta reis que, en mil anys, feren França. Només la monarquia assegura la salvació pública, i, responent de l'orde, preveu els mals públics que denuncien l'antisemitisme i el nacionalisme ... Si no haguessen tingut la seua República, els jueus haurien pogut donar esta llei de Separació? ...' Sentim ara el papa Pius XI en la seua al·locució consistorial [1926], condemnant l'actitud del moviment 'Acció Francesa':

'... No està permés als catòlics, de cap manera, adherir-se a les empreses i, en certa manera, a l'escola que posa els interessos dels partits per damunt de la religió i l'obliguen a sotmetre-s'hi ... Els catòlics no poden sostenir, estimular i llegir els periòdics publicats per homes els escrits dels quals, apartant-se del nostre dogma i de la nostra moral, no poden eludir la desaprovació ... proposant als seus lectors, sobretot adolescents i joves, coses en les quals trobarien més d'una ocasió de detriment espiritual ...' Finalment, 'Acció Francesa' respon amb la seua negativa: *Non possumus!* on diu:

'... És terriblement dolorós per als catòlics sincers trobar-se en la situació en què estem. És penós per a uns fills veure's obligats a resistir a les indicacions d'un pare ... El pare que demana al seu fill que mate o, cosa igual, que deixe matar sa mare, pot ser escoltat amb respecte, però no pot ser obeït. Rebutjant-lo, no podem deixar de ser bons catòlics; obeïnt-lo, deixem de ser bons

francesos en un temps en què França, enfrontada als pitjors perills, i traïda pel seu govern, té necessitat del coratge, la intel·ligència i l'energia de tots els seus fills ... No trairem la nostra pàtria. *Non possumus*'.

1917

MISSIÓ ORTODOXA A SIBÈRIA

L'arximandrita Espiridó, des de 1886 i 1906, evangelitzà diversos pobles més enllà del llac Baikal; i, en una revista a Kíev, publica *Les meues missions a Sibèria* [1917] on escriu:

' ... Al començament de la meua vida com a missioner, primer de tot volia batejar tots els que pogués, i sentia molt que en un poblet no hi hagués ningú per batejar. Després vaig experimentar un canvi. Mireu com. Una vegada aní a casa d'un buriat per dormir en la seua cabanya. I què hi vaig veure? Enmig de nombrosos ídols hi havia una imatge de la Mare de Déu amb l'infant Jesús en braços. 'Estàs batejat?' li preguntí. 'Sí', respongué. '*Tui nyre khynda?*' li preguntí també. 'Joan', em respongué el buriat. Aleshores, per què tens ídols a la cabanya? Només deuries tenir imatges cristianes i pregar Jesús, l'únic Déu verdader!' 'Pare, així ho feia abans, i pregava solament al nostre pare rus, però després morí la meua dona i més tard el meu fill; perdí molts cavalls. Em digueren que el nostre antic déu buriat estava molt enfadat amb mi, i que m'havia fet morir la dona i el meu fill i havia dispersat els cavalls. Per això li pregue ara a ell i al nostre déu rus ... 'Ja ho veus, pare; ara em resulta molt penós haver canviat el meu déu pel vostre, un déu nou'. Aleshores el buriat es posà a plorar. Sentí llàstima d'ell i de tots els qui havien passat les mateixes penes. De sobte compreguí què significava llevar-li a u l'ànima, privar-lo del seu bé més preciós, arrancar-se'l i furtar-li el seu sant dels sants, la seua religió i la seua filosofia naturals, per no donar-li a canvi més que un nom nou i una creu al pit. El buriat de qui parle se'm presentà com l'home més desgraciat, privat de la seua antiga religió i llançat a l'atzar del destí. Des d'aleshores prometí no batejar els indígenes, només els predicaria el Crist i l'evangeli ...'

1917

CRISTIANISME I PATRIOTISME A LA XINA

Impressionat pel 'patriotisme' francès d'alguns missioners europeus i pel control de les missions de la Xina pel cònsol de França, el pare Lebbe se sincerà amb el seu bisbe. Això li suposà caure en desgràcia i un retorn temporal a Europa. Tanmateix la carta *Maximum illud* de Benet XV [1919] i l'ordenació dels primers bisbes xinesos [1926] pel papa Pius XI confirmaren l'encert de les idees del pare Lebbe, que, des de Ningpo, escriu esta significativa carta al bisbe Reynaud [1917]:

' ... Els cristians xinesos tenen el dret, més encara el deure, de ser patriotes de la mateixa manera que els cristians d'Europa i d'Amèrica ... La impressió que m'han deixat aquests disset anys d'apostolat, una impressió molt clara, és que la qüestió nacional és l'obstacle fonamental, no dic l'únic, per a l'arribada del regne de Déu a esta gent, i que, humanament parlant, si no és per un miracle, la barrera que els separa de l'Església és infranquejable, i només podem suprimir-

la nosaltres. Per això, si el verdader patriotisme és digne d'elogi en les esglésies d'Europa, és necessari en el [patriotisme] de la Xina, i una de les condicions humanament indispensables perquè arrelle el catolicisme en el poble i atraga les masses cap a ell ... Monsenyor, vos ho dic de genolls i amb el front en la pols: en els seus trenta anys d'episcopat, heu format bons sacerdots, i m'ho han dit fins i tot alguns d'ells ben instruïts i diversos eminents. Se vos ha ocorregut pensar alguna vegada que el millor de tots, per exemple el pare Sun, podria comparar-se amb monsenyor Favreau o el pare Lepers? Que el pare Zi podria ser director del districte? Si teniu por que els nostres germans europeus no puguin admetre veure's sotmesos a un superior d'una altra raça, no és això menysprear-los? Potser els sacerdots no anem a ser capaços de fer, per amor de Jesucrist, allò que tants europeus civils fan per amor al diner en els ferrocarrils, les duanes i les escoles? Així la nostra preparació de sacerdots indígenes es va eternitzant amb la preparació d'una clerecia auxiliar ...'

1917

L'ESGLÉSIA EN LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

El papa Benet XV provocà un gran descontentament en l'opinió pública francesa en proposar de renunciar a la reparació dels desastres de la guerra [1914-1918] i en mostrar-se imprecís sobre la devolució d'Alsàcia i Lorena a França. Entre els catòlics, fins i tot els clergues, el sentiment nacional fou més fort que la tradicional submissió al papa. Estes són les propostes de pau fetes pel papa Benet XV [1917] que no satisfieren els francesos :

'... Primer de tot, el punt fonamental ha de ser que la força moral del dret acabe substituint la força material de les armes. Per això, un acord just de tots per la disminució simultània i recíproca dels armaments, segons regles i garanties que caldria establir en la mesura necessària i suficient per al manteniment de l'orde públic en cada Estat; després, en substitució dels exèrcits, la institució de l'arbitratge, amb la seua alta funció pacificadora, segons normes que s'han de concertar i sancions que s'han de determinar contra l'Estat que s'hi negàs, bé a sotmetre les qüestions internacionals a l'arbitratge, bé a acceptar-ne les decisions ...' 'En relació amb els danys que cal reparar i les despeses de la guerra, no veem cap més remei, per resoldre la qüestió, que establir com a principi general una condonació total i recíproca, justificada, a part d'això, pel immensos beneficis que es traurien del desarmament ... Quant a les qüestions territorials, com per exemple, les que es debaten entre Itàlia i Àustria o entre Alemanya i França, hi ha motius per a esperar que, en consideració als immensos avantatges d'una pau duradora amb desarmament, les parts en conflicte voldran examinar-les amb disposicions conciliadores ...'

Finalment aportem unes paraules del discurs del pare dominicà Antonin Sertillanges [1863-1948], parlant de la pau francesa, a l'església de la Madelaine de París [1917]:

' ... Santíssim Pare, de moment no podem atendre les vostres crides per la pau. Confessem que prolongar esta guerra una sola hora seria un crim, si hagués alguna possibilitat de terminar-la amb un tractat tranquil·litzador ... Però, en no ser possible, la nostra pau no seria una pau conciliadora. No seria la pau dels diplomàtics, ni la pau d'Estocolm, ni la pau dels soviets, ni la pau il·lusòria, encara que sincera, dels nostres socialistes; ni tan sols seria (i ho lamentem amb tota l'ànima) la pau per mitjà d'una paternitat que s'imposàs enmig de dos bàndols; seria la pau per mitjà de la guerra més cruel i duta fins al final, la pau del poder basat en la violència, la pau del soldat ... Nosaltres som els fills que diuen a vegades: No, no!, com el rebel aparent de l'evangeli ...'

1919

CAL FORMAR UNA NOVA CLERECIA LOCAL

La I guerra Mundial [1914-1918] desorganitzà les missions catòliques. Alguns missioners europeus hagueren d'abandonar els llocs que no comptaven amb clergat autòcton. D'altra banda els missioners a vegades donaven mostres d'un nacionalisme exacerbant, contra el missatge evangèlic. Est és el posicionament del papa Benet XV [1914-1922] en la seua carta apostòlica *Maximum illud* [1919]:

' ... Hi una punt en què tots els dirigents missioners han de posar tota l'atenció: el reclutament i la formació d'una clerecia indígena ... Esta insistència dels papes no ha pogut impedir una situació lamentable. Hi ha regions on el catolicisme duu molts anys introduït i no hi ha més que un clergat indígena de reputació inferior. Hi ha més d'un poble, dels que foren il·luminats aviat per l'evangeli, que ha pogut elevar-se de la barbàrie a la civilització i trobar en el seu si homes distingits en tots els camps de les arts i les ciències, però que no ha aconseguit produir, després de segles d'acció benefactora de l'evangeli i de l'església, bisbe que governassen ni preveres amb prestigi per imposar-se als seus conciutadans. Cal reconèixer que hi ha alguna cosa defectuosa o culpable en l'educació que hem donat fins ara a la clerecia en les missions... Sentim molta pena a l'haver vist aparèixer aquests darrers anys periòdics els redactors dels quals mostren més poca diligència pel interessos del regne de Déu que pels de la seua pròpia nació. Ens estranya que no s'hi mostre cap preocupació de veure que esta actitud pot apartar de la religió els esperits dels infidels... El missioners catòlic, en no ser missioners de la seua pàtria, sinó de Crist, han de portar-se de tal manera que ningú dubte que hi ha de trobar el ministre d'una religió que no és estranya a cap nació, perquè abraça tots els homes que adoren Déu en esperit i en veritat, per tal com en ella 'no hi ha grec o jueu, circumcís o incircumcís, bàrbar o escita, esclau o lliure, sinó Crist tot en tots (*Colossencs* 3, 11)'.

1928

PIUS XI CONTRA EL NAIXENT ECUMENISME

Aquest papa refusa de participar en els primers moviments ecumènics com 'Vida i Acció', 'Fe i Constitució'. Prohibeix a tot catòlic que en forme part en nom dels drets de la veritat que només posseeix l'església Catòlica. I en això no es distingeix del pensament dels papes del segle XIX, Gregori XVI [1831-1846] i sant Pius IX [1846-1878]. Mireu com es defineix Pius XI en aquest sentit en l'encíclica *Mortalium animos* [1928]:

' ... Alguns alberguen l'esperança que fàcilment podrem dur els pobles, malgrat les dissidències religioses, a unir-se en la professió de certes doctrines com a fonament comú de la

vida espiritual. Com a conseqüència, celebren congressos, reunions ... Eixos esforços no tenen dret a l'aprovació dels catòlics ja que recolzen en l'opinió errònia que totes les religions són més o menys bones i lloables ... Els que mantenen esta opinió rebutgen per això la religió verdadera ...!

'Així, els pancristians ... han fundat associacions que dirigeixen sovint els acatòlics, malgrat les seues divergències personals en matèria de fe ... Esta empresa ha captat la benevolència de nombrosos catòlics ... Sota les seduccions del pensament i l'afalac de les paraules, s'esmuny un error que és indubtablement dels més greus i capaç de minar des dels fonaments les bases de la fe catòlica ... La seu Apostòlica no pot, sota cap pretext, participar en aquests congressos, i els catòlics no poden, per cap motiu, afavorir-los amb els seus sufragis o amb la seua acció ... La seu Apostòlica no ha permés mai als catòlics assistir a les reunions d'acatòlics; la unió dels cristians solament es pot procurar afavorint el retorn dels dissidents a l'única i verdadera església de Crist que ells tingueren antany la desgràcia d'abandonar ...!

1929

L'ACCIÓ CATÒLICA ESPECIALITZADA

La Joventut Obrera Catòlica (JOC) publicava quinzenalment la revista *La Jeunesse Ouvrière*, que proposava als obrers una sèrie d'articles relatius a l'educació dels més joves: coneixement de tècniques modernes, prevenció d'accidents laborals, legislació ... Els seus editorials traduïen l'enorme entusiasme dels començaments del moviment. Com a mostra, est editorial de Jean Mondange [1929]:

' ... L'ambient de treball descristianitzat perverteix, corromp, esclafa el jove obrer i moltes vegades hi forja una ànima que ja no reacciona ni vibra. Mentre es mantinguen estes condicions de treball, no aconseguirem el nostre objectiu; mentre no es modifique esta situació, no haurem acomplert la nostra tasca ... No és un simple problema d'acció individual; és el problema profund d'una inversió completa de les condicions de vida d'esta massa immensa i poderosa que és el proletariat obrer. El futur jocista en el seu desplegament normal mitjançant l'acció profunda de la nostra JOC, per a elevar la classe obrera, per fer que la vida obrera, la cultura obrera, l'art obrer, siga una cosa que s'impose i irradie talment una veritat lliurement reconeguda ... El futur de la JOC s'aconseguirà quan la civilització obrera i cristiana siga un fet, com fon quan hi hagué una civilització feudal i cristiana. El futur de la JOC és tota la classe obrera vivint en un ambient que santifique les ànimes i defense els cossos, que protegesca els individus i les famílies ... El futur de la JOC és la classe obrera per a Crist. Fa tres anys, hi havia quatre jocistes; en tres anys més, en seran 40.000. En el futur seran tota la classe obrera ...! I un altre editorial de Georges Quiclet, també significatiu [1929]:

' ... La meua ambició, el meu ideal, és semblar-me a Crist, donar-me com ell als meus germans, estimar-los com ell els estimà ... Si trobes aquest llenguatge místic, pensa en els camarades comunistes que ens diuen que porten en ells la classe obrera del demà, el món en marxa cap a la llum i la fraternitat (per desgràcia, a través de l'odi!) ... Amb la mà estesa, anem junts cap a tots els joves treballadors, aïllats i enganyats, sobretot cap a aquells que esclafa el desànim, els que corren perill de passar ànsia de viure i d'immoralitat ... Al final salvarem la nostra classe obrera...! Finalment és el mateix papa Pius XI que defensa i confirma esta tàctica catòlica d'evangelització de l'ambient per l'ambient, en la seua carta encíclica *Quadragesimo anno* [1931]:

' ... Com en altres èpoques de la història de l'Església, ens enfrontem amb un món que ha caigut en gran part en el paganisme. Per tornar íntegrament a Crist esta classe d'homes que han renegat d'ell, cal seleccionar i formar, primer que tot, en el seu si els auxiliars de l'apostolat de

l'Església, que els comprenen i en comprenen la mentalitat, que coneixen les seues aspiracions i que saben parlar als seus cors amb un esperit d'amable i fraternal caritat. Els primers apòstols, els apòstols immediats dels obrers, han de ser els mateixos obrers; els apòstols del món industrial i del comerç han de ser homes sorgits d'eixos ambients ...'

1930

UNA FORMA DE SINCRETISME: EL MITE DEL CARGO

La predicació cristiana a vegades donà origen a alguns sincretismes, com és el culte del *Cargo*, una espècie de reactivació de mites antics a través de la lectura de la Bíblia, que posteriorment ha evolucionat, des de finals del segle XIX fins avui. El text següent correspon a la reformulació d'aquest mite, des dels anys 1930, difós a la Nova Guinea:

'... Al principi Anut [Déu] creà el cel i la terra. Sobre la terra donà origen a tota la flora i la fauna, i després Adam i Eva. Els donà poder sobre totes les coses que hi ha a la terra i els posà al paradís. Completà la seua obra benèfica creant el *cargo*: carn en conserva, instruments d'acer, sacs d'arròs, tabac en caixa, llumins, però no els donà roba de cotó. Durant un temps visqueren contents, però finalment ofengueren Déu abusant sexualment. Déu, enfurismat, els expulsà del paradís i els condemnà a bambar pel bosc. Els llevà el *cargo* i els condemnà a viure només amb el mínim vital ... Després mostrà a Noè com fer l'arca, una mena de vaixell de vapor com els que atraquen al port de Madang: li donà una gorra, una camisa blanca, uns pantalons curts, uns mitjons i unes sabates ...'

'Quan cessà el diluvi, Déu retornà a Noè i a la seua família el *cargo* com a prova de la seua bondat envers el gènere humà ... Sem i Jafet continuaren respectant Déu, i Noè continuà beneficiant-se dels recursos del *cargo*. Foren els avantpassats de la raça blanca que s'aprofitaren del seu bon judici. Però Cam era imbècil: destapà son pare despullat ... i Déu li retirà el *cargo*, i l'envià a Nova Guinea, on arribà a ser l'avantpassat dels nostres indígenes ... Déu havia dit als missioners: 'Els vostres germans a Nova Guinea estan immersos en una gran fosca: no tenen *cargo* per culpa de la insensatesa de Cam. Però en sent pietat i els vull ajudar. Per això vosaltres, els missioners, heu d'anar a Nova Guinea i reparar la culpa de Cam. Heu de tornar els seus descendents al bon camí. Quan em seguiran, els retornaré el *cargo*, igual que ara els hi envie a vosaltres, els homes blancs...'

1931

ENCÍCLICA QUADRAGESIMO ANNO

En celebrar els 40 anys de la publicació de l'encíclica *Rerum novarum*, pel papa Lleó XIII [1891], en un context de forta crisi econòmica, Pius XI amplia les perspectives del seu predecessor amb esta nova encíclica sobre la restauració de l'orde social, en plena conformitat amb els preceptes de l'evangeli. Heus ací uns breus fragments d'esta carta encíclica que encapçalen estes paraules: *Quadragesimo anno* [1931]:

'... La inestable situació econòmica i la de tot l'organisme exigeix, en tots els qui hi estan compromesos, l'activitat més absoluta. D'ací deriva en alguns tal enduriment de la consciència que tots els mitjans els semblen bons per a augmentar-ne els beneficis i defensar, contra els revessos de la fortuna, els béns tan fatigosament adquirits; els guanys tan fàcils que ofereix a tots l'anarquia dels mercats atrauen a les funcions de l'intercanvi molta gent, l'únic desig de la qual és obtenir beneficis ràpids per un treball insignificant ... El nou règim econòmic comença en un moment en què el racionalisme es propagava i s'implantava; d'ací s'ha derivat una ciència econòmica separada de la llei moral i, consegüentment, es donà lliure curs a les passions

humanes ... La matèria inert ix ennoblida del taller mentre que els homes s'hi corrompen i es degraden ... Els experts en ciències socials demanen clamorosament una racionalització que pugui restablir l'orde en la vida econòmica. Però aquest orde ... seguirà sent necessàriament incomplet ... si no realitza la unitat admirable del pla diví ... Orde perfecte que no deixa de predicar l'Església i que reclama la pròpia recta raó ...'

1931

DAVANT DELS TOTALITARISMES

Ací tenim tres textos significatius del magisteri del papa Pius XI [1922-1939] davant els totalitarismes que es perfilaven i triomfaven, a Europa, cap als anys trenta del segle XX. En primer lloc, contra el feixisme italià, Pius XI escriu la carta encíclica *Non abbiamo bisogno* [1931] que diu, entre altres coses:

'... Estem en presència de tot un conjunt d'afirmacions autèntiques, i de fet no menys autèntiques, que posen fora de dubte el propòsit, ja executat en gran part, de monopolitzar del tot la joventut, des de la primera infància fins a l'edat adulta, per a l'ús ple i exclusiu d'un partit, d'un règim, sobre la base d'una ideologia que explícitament es resol en una pròpia i verdadera estatolatria [adoració de l'estat] pagana, en ple conflicte, tant amb els drets naturals de la família com amb els drets sobrenaturals de l'Església ... Per a un catòlic no es pot conciliar amb la doctrina catòlica pretendre que l'Església, el papa, hagen de limitar-se a les pràctiques exteriors de la religió (la missa i els sacraments) i que la resta de l'educació pertanga totalment a l'Estat ...' Davant el nazisme alemany, s'alça nítidament la veu del mateix papa amb la carta encíclica *Mit brennender Sorge* ('Amb profunda preocupació', [1937]) per dir ben clar:

'... El qui prenga la raça o el poder o l'Estat o la forma d'Estat o els depositaris del poder o qualsevol altre valor fonamental de la comunitat humana (coses, totes elles, que ocupen en l'orde terrenal un lloc necessari i honorable), el que pren estes nocions per a retirar-les d'esta escala de valors, fins i tot religiosos, i les divinitza mitjançant un culte idolàtric, aquest derriba i falsifica l'orde de les coses, creat i ordenat per Déu ... L'home com a persona posseeix drets rebuts de Déu i que han de romandre davant la col·lectivitat fora de tot atemptat que pretenga negar-los, abolir-los o menysprear-los ...' I, finalment, contra el comunisme ateu, s'alça també la veu el papa Pius XI en la carta encíclica *Divini redemptoris* [1937]:

'... La lluita entre el bé i el mal, trista herència del pecat original, continua fent estralls al món ... Hi ha pobles sencers exposats a caure en la barbàrie més tremenda que aquella en què es trobava encara la major part del món a l'arribada del Redemptor. Aquest perill tan amenaçador, com deueu haver comprés ... és el comunisme bolxevic i ateu ... El comunisme és intrínsecament pervers, i no és possible admetre en camp terreny de col·laborar-hi per part de qui vulga salvar la civilització cristiana. Si alguns, induïts a error, cooperaven en la victòria del comunisme al seu país, serien els primers a caure, víctimes del seu desviament; i en la mesura que més es distingeixen per l'antiguitat i grandesa de la seua civilització cristiana, les regions on aconseguix penetrar el comunisme, més desolador s'hi mostrarà l'odi dels sense-Déu ...'

1935

CARLES CARDÓ: LA NIT TRANSPARENT

Un dels textos de prosa poètica més bells que mai s'hagen escrit és de Carles Cardó (1884-1958), canonge de la seu barcelonina, l'any abans de la guerra civil (1935), com a pròleg a un recull d'articles que havia publicat a *La paraula cristiana* amb el títol *La nit transparent*. El savi Josep Perarnau, visitant un dia el seu autor, tornat de l'exili i aclaparat a la vista de la situació creada en

la postguerra, perquè veés que no tot havia acabar, a Catalunya, l'animà recitant-li de memòria el pròleg d'aquest llibre que ací reproduïm per a goig dels qui gosen llegir-lo:

'La nit no és l'obscuritat, com el vulgar s'obstina a creure. En retirar-se la cortina de la llum solar, un gran alliberament s'opera en nosaltres: les colors de la Terra es morfonen, tota detonació cromàtica s'apaga, fins les remors dels vivents s'aturen en el silenci; la realitat recula fins a mig camí del desesser per tal de produir en els humans de vida interior aquella gran presència de si mateix que només dóna la solitud. La Terra perd tota la seva puixança seductora, i si en aquells moments els humans no cerquen altres seduccions il·luminades per llums efímers, poden rebre l'alta revelació de la tenebra transparent.

'Perquè, per una divina paradoxa, la tenebra és transparent i la llum és opaca. De dia, el mantell de llum amb què el Sol embolcalla l'hemisferi és mur impenetrable a les corporals, que la llum obsessionant i enganyosa del dia fàcilment ens faria creure coincidents amb les que pot abastar la nostra intel·ligència són, en comparança d'aquells, petites mesures d'insecte. Els humans en resten aclaparats, davant la seva petitesa corporal, però sols en aquells moments de contemplació ardent de la tenebra perforada és quan veu la immensitat de la seva pensa, la mesura de visió de la qual no exhaurirà mai l'univers, per més que les sines profundes dels seus espais vagin eixamplant-se.

'I com que tot, en aquesta vida, és fet a semblança de l'altra, i tots els elements de la Creació treballen per al nostre alliçonament espiritual, prou podem creure que la puixança reveladora de la nit respecte d'altres mons no és sinó una imatge justíssima del procés de la nostra il·luminació religiosa. La nit és l'hora de Déu.

'Moltes religions han vist en el somni un possible camí d'epifania, una cruïlla on els humans poden escaure's, i s'escau sovint, amb l'Esperit Creador. Manta vegada els profetes d'Israel reberen en somnis les paraules roents del Senyor; i no en manquen exemples en l'hagiografia cristiana, començant per les revelacions nocturnes de sant Pau relatades en els *Fets dels Apòstols*.

'I és que, talment com en l'ordre material la llum immediata ens ullprèn i limita a la Terra l'àrea de la nostra mirada, també en l'ordre espiritual les petites llumeneres d'aquesta vida, sense excloure'n la ciència i l'art, ens tenen espiritualment ullpresos en les coses d'ací baix, i mai no alçariem la vista a la llum eterna si la cortina de la llum material no es retirava, si no envoltava l'esperit la nit de la tribulació que mata les fulgors fugisseres i apaga les remors seductores del món de la matèria.

Ens cal la nit per a veure el cel. La llum d'aquest món és impura, perquè tant com il·lumina enlluerna. Il·lumina per fer veure el petit, enlluerna per no deixar veure el gran. És una condició trista, però certa, de l'esser humà que la prosperitat d'ací baix, majorment en avantatges i comoditats corporals, li limita la visió a una àrea poc més extensa que la de les bèsties, li

suggestiona la mirada de l'enteniment fins a no deixar-li apartar de les coses sensibles, l'enlluerna amb petites refulgències fugisseres que li permeten de veure les coses eternes, i, en aquesta distracció, el fa viure negligent de les seves supremes finalitats.

Per això Déu tan sovint apaga les llumeneres de la sensualitat, de la riquesa, dels honors mundanals, àdhuc de vegades de la ciència, i deixa l'ànima dins la tenebra més espessa. No triga llavors a apuntar la llum de l'altre món, fiblades d'estels que recorden als humans la immensitat del seu destí i la migradesa de les coses a què havia votat la seva ànima nobilíssima. Menja d'animals són totes les gaubances d'aquesta vida, sepulcre secular de tot vivent és aquesta habitació que tan afanyosament ens bastim ací baix. Retirada la cortina de la llum il·lusòria, la nit de l'ànima, plena de Déu, deixa veure, per fi, la immensitat veritable, l'existència de la llum incorruptible i d'altres móns que ens esperen, perquè la vida dels humans transcendeix els límits migradíssims d'aquesta Terra i els termes angoixosament estrets d'aquesta vida.

Els humans som immensos i immortals, però només la nit ens revela aquesta immensitat i aquesta immortalitat. I, si la nit de la tribulació ens les revela amb insinuacions imperfectes, la nit de la mort ens les revelarà amb plenitud d'evidència, però també, amb fixament eternament definitiu en la seva destinació.

Heus-la ací, la utilitat de la tribulació, si algú la ignorava. Heus ací per què Déu visita amb la desolació els humans i els pobles o nacions. Els humans, els pobles o nacions que desaprofiten dormint aquesta nit transparent, en lloc d'esmerçar-la a meditar sobre els seus destins i els mitjans avinents per a acomplir-los, es fan indignes de la llum eterna ...'

1935

EL PENSAMENT D'EMMANUEL MOUNIER

Emmanuel Mounier [1905-1950] fundà la revista *Esprit* (1932) per a profundir en els valors espirituals i per a una recerca en comú de les revolucions temporals que originen. En tots els seus escrits manifesta la preocupació per alliberar el cristianisme de les rèmores sociològiques i polítiques del passat. Inspirador del moviment personalista, es mostra molt atent a totes les qüestions dels no creients i, particularment, a les dels més pobres. En el seu llibre *Lenfrontament cristià* (1944), escriu:

' ... El deure d'encarnació, si fóssem fidels sense abusar d'esta paraula, ens obligaria, cada moment, a adoptar juntes les posicions més contradictòries per al sentit comú, a morir al món al mateix temps que ens hi comprometem, a negar la realitat quotidiana i a salvar-la, a afligir-nos pel pecat i a alegrar-nos per l'home nou, a comptar sempre amb el valor de la interioritat, però basant-nos en la natura per tal de conquerir la vida universal per a la interioritat, a reconèixer en nosaltres la dependència del no res i la llibertat d'un rei, i, per damunt de tot, a no considerar mai cap d'estes situacions compartides com substancialment contradictòria ni com definitivament

resolta en una experiència humana ...' I en el seu últim editorial, amb el títol de 'Fidelitat' [1950], escriu:

' ... Hem d'entendre'ns sobre açò que en diuen 'comunisme'. Vist des de Cahillot, és una bèstia horrorosa; des de les diverses Sorbones, un sistema erroni; des de l'Hotel Matignon, un complot contra la seguretat de l'Estat. Vist des de Montreuil o des de Clichy és la defensa dels rèprobes, l'únic que importa als seus ulls, l'única esperança de les seues jornades. Montreuil no és infal·lible, però Montreuil és enmig del problema; nosaltres rebutgem l'abstracció que prescindeix de la perspectiva de Montreuil ...'

1935

LA SETMANA DE L'ORACIÓ PER LA UNITAT

L'abbé Paul Couturier [1881-1953] propugnà l'ecumenisme espiritual i promogué [1935] la Setmana Universal d'Oració per la Unió dels Cristians. Són paraules d'ell, aquest mateix any:

' ... Enteneu bé que est octavari d'oració per la unitat (del 18 al 25 de gener) és una obra espiritual que cada u eleva en la sinceritat de la seua ànima, l'ortodox seguint en l'ortodòxia, l'anglicà seguint en l'anglicanisme, el catòlic seguint en el catolicisme ...' Novament el trobem escrivint, l'any següent [1936]:

' ... El fons de la qüestió és arribar a promoure una oració ecumènica en tots els grups cristians, una pregària que sia ressò del nostre patiment íntim per l'horrible pecat de la desunió. Tots hem pecat. Tots hem d'humiliar-nos, pregar sense descans i demanar incansablement el miracle de la reunió total. No la veurem, certament, però el nostre deure és preparar-la, per llunyana que sia; el Crist de tots nosaltres espera la pregària unànime, de tots els grups cristians, perquè els acabe reunint com i quan voldrà ... Ni l'oració catòlica, ni la pregària ortodoxa ni la pregària protestant basten. Se necessiten totes, i totes juntes ...'

1936

DEMOLICIÓ DE SANTA MARIA DE CASTELLÓ

Un cas únic en la història de la guerra civil espanyola (1936-1939): un temple gòtic, que datava, almenys dels segles XIV i XV, era enderrocat pedra a pedra (amb sous a càrrec de l'administració municipal) per ordre de la comissió gestora de l'ajuntament de Castelló, en mans del Front Popular, per l'ordre de 17 de novembre de 1936, l'acta del qual és del tenor següent: ' [la comissió gestora] ... *acordó aprobar ... llevar a efecto el derribo de la iglesia mayor ... que se tire una*

parte del edificio haciendo la oportuna selección del material y, asimismo, que dicho derribo continúe efectuándose a medida que las necesidades de material para otras obras así lo requieran ...'

I així es féu. La gent de Castelló, al marge de les seues creences, assistia perplexa davant la desintegració implacable de l'únic vestigi gòtic de la ciutat; i tot, pel sense sentit d'unes autoritats que es donaren pressa a fer-ne efectiu l'enderrocament per si alguna instància superior, a València o a Madrid, els ho impedia. De fet, des de València, arriba l'ordre d'aturar esta vergonyosa obra de destrucció; massa tard, però, perquè el mal era ja irreparable. Quan les tropes franquistes entraren a la ciutat de Castelló, el dia 14 de juny de 1938, en lloc de l'església de Santa Maria, només hi veren un solar; del noble edifici gòtic, únic a Castelló, només es mantenia dreta, com a mut testimoni del desastre, part de les tres portalades gòtiques.

1936

ASSASSINAT DEL BISBE DE SOGORB MIQUEL SERRA SOCARRATS

EL 9 de juliol de 1936 moria vora el cementeri de la Vall d'Uixó (Plana Alta) Miquel Serra Socarrats, natural d'Olot (la Garrotxa, Girona, 1868), que el mes de juny acabava d'arribar de Canàries d'on era bisbe. A finals de juliol pujava a Sogorb una columna de guàrdies civils que li oferiren la salvació si els acompanyava a Terol; ell, però, s'hi negà: 'No puc anar-me'n: jo he de seguir la mateixa sort que els meus sacerdots', digué. I així es quedà a Sogorb on el detingueren a finals de juliol; dos policies de les txeques de Castelló pujaren per fer-li l'interrogatori, entre tortures; un dels testimonis comentà: 'Després de cada interrogatori, al bisbe li eixia la sang per les cames, i tenia el cos ple d'hematomes ...' Els milicians de l'escamot que l'afusellà vora el cementeri de la Vall d'Uixó, comentaven: 'Quin home, el bisbe, a punt d'afusellar-lo i encara ens beneïa', perquè ell mateix, quan l'apuntaren amb les armes, els digué amb accent entranyable: 'Vosaltres podeu matar-me, però no impedireu que us beneïska'. Amb el seu bisbe, hi moriren 51 dels sacerdots del bisbat de Sogorb, és a dir la meitat del seu presbiteri.

1936

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA AL BISBAT DE TORTOSA MORT DE PREVERES, RELIGIOSOS, RELIGIOSES I LAICS

Fent justícia a la memòria històrica, no podem callar aquest fet luctuós de la nostra història. El llibre *Sacerdots diocesans fidels fins al martiri, diòcesi de Tortosa, 1936-1938*, [de Mn. Manuel Garcia Sancho, Tortosa, 1997], descriu, a partir de testimonis encara vius, el martiri de més tres-cents preveres, a banda una gran multitud de religiosos, de religioses i de laics, que foren sacrificats entre els anys 1936 i 1938. N'extractem uns paràgrafs significatius:

'... Durant la guerra civil, tota la diòcesi de Tortosa (de l'Hospitalet de l'Infant fins a Almenara) va romandre en la zona republicana. De 1936 a 1938 totes les esglésies hi foren

saquejades, i en gran part, incendiades; hi van ser assassinats més de tres-cents preveres seculars, molts religiosos i religioses i gran quantitat de laics; hi van desaparèixer moltíssimes obres d'art i es perderen per a sempre la majoria dels arxius eclesiàstics ...'

Dels religiosos que moriren màrtirs, només esmentarem els noms d'aquells ordes que tingueren baixes; els franciscans, els carmelites, els germans de les escoles cristianes, els caputxins, els escolapis i els operaris diocesans; i, de les religioses, les carmelites, les germanes de la Consolació, les clarisses, les trinitàries, les concepcionistes, les oblates, les dominiques, les carmelites, les serventes de Jesús, les caputxines, les vetladores de sant Josep, les germanetes dels pobres Ancians, les germanes de la caritat de santa Anna, les mínimes, les agustines, les santjoanistes, les concepcionistes i les teresianes. Comentant esta desfeta en vides humanes, diu est autor:

'Si un fenomen natural o de signe no religiós hagués costat la vida a 300 persones d'un col·lectiu de 516, segur que es recordaria sempre i es commemoraria puntualment. Al nostre presbiteri diocesà, en cosa de pocs mesos, li arrabassaren violentament, de forma calculada i sistemàtica, 301 dels seus membres'. En l'oració fúnebre que pronuncià Mn. Joan Baptista Manyà, home d'esquerres, gran teòleg i autor egregi de les lletres catalanes [perseguit també, tancat als ergàstuls del SIM, jutjat i exculpat pel tribunal popular], el 3 de novembre de 1939 en les solemnes exèquies dels preveres de la diòcesi assassinats els anys 1936-1938, els aplicà belles paraules, algunes d'elles extretes de la tradició eclesiàstica, que aplicà als nostres màrtirs:

'... Alguns es deixaren esquarterar, sense acceptar les propostes de llibertat per a obtenir la resurrecció a una vida millor; d'altres van sofrir la prova d'escarnis i d'assots, de cadenes i presons, foren apedregats, serrats, morts amb l'espasa, anaren d'ací d'allà coberts amb pells d'ovella, privats de tot, perseguits, maltractats, errants per deserts i muntanyes, per les coves i els forats de la terra; i és que el món no era indigne d'acollir-los' (*Hebreus 11, 35-38*). I en defensa de l'autenticitat de la seua mort martirial, és a dir a causa de la seua fe, diu sant Agustí: '*Martires non facit poena sed causa*' ['Els màrtirs són tals pel motiu, no per la pena' (*Narrationes in psalmos 34, 2, 13*). I continuà predicant: '... Alguns dels nostres assassinats escrigueren clandestinament als seus familiars, d'altres els parlaren personalment, d'altres se n'han recollit les últimes paraules. I quines paraules!, germans meus, quines cartes! ... valen més que tots els tresors ... Com estes darreres paraules d'alguns d'ells: 'Done gràcies a Déu', 'Em considere indigne de la gràcia del martiri' 'Sé que vaig directament al cel', 'No em ploreu, alegreu-vos de la meua mort' ... són talment un ressò d'aquell expressiu *Deo gratias* [Gràcies a Déu] que isqué espontani de llavis de sant Cebrià quan sentí que, per ordre de l'emperador, era condemnat a morir per l'espasa. I semblen el compliment de les paraules de Jesús. '... Quan vos porten als tribunals no us preocupeu de què haureu de dir ni de com parlareu; en aquell moment direu allò que us serà inspirat, perquè no sereu vosaltres qui parlareu, sinó l'esperit del vostre Pare per mitjà vostre' (*Mateu 10, 19-20*). I acabà la seua prèdica així:

'... I ara, ajudeu-nos i, espereu-me. Estem ansiosos de poder donar-vos aquella abraçada que no us poguérem donar el dia del vostre martiri, quan caiguéreu ensangonats sota la bales mortíferes, sense que una mà amorosa replegués el vostre darrer sospir. Sentim enyorança de la vostra companyia i '*taedet animam nostram vitae nostrae*' ['sentim vergonya de la nostra vida']. Sense vosaltres ens sentim forasters en esta terra, i només ens consola aquell '*praeterit figura huius mundi*' [la imatge d'aquest món és passatgera']. Com els primers cristians sentim l'espontaneïtat de saludar-vos amb aquell *Maranatha* que tan bé s'adapta als sentiments del nostre cor, assaborint les últimes paraules de l'*Apocalipsi*: Amen. *Veni, Domine Jesu!* [Veniu, senyor Jesús!]

1937

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Per a la majoria dels catòlics d'arreu del món i per a la santa Seu, la sublevació del general Franco apareixia talment una croada contra el comunisme. L'escriptor francès Georges Bernanos [1888-1948] també pensava així; en ser, però, testimoni d'execucions sumàries perpetrades pels partidaris de l'alçament militar franquista a Mallorca, s'indignà contra la pseudocroada i les violències recíproques. Així escriu a *Els grans cementeris sota la lluna*:

' ... Crec que la croada espanyola és una farsa que llança, un contra l'altre, dos xocs partidistes que ja s'havien enfrontat inútilment en el pla electoral i que s'hauran d'enfrontar sempre inútilment, ja que no saben què volen i exploten la força sense saber servir-se'n ... La guerra d'Espanya és una olla. És l'olla dels principis veritables i falsos, de les bones intencions i de les males. Quan s'hauran cuit juntes, en la sang i el fang, veureu en què s'han convertit, veureu quina sopa és la que haureu preparat. Si hi ha un espectacle digne de compassió és precisament el d'aquests pobres arrupits des de fa mesos al voltant de l'olla del bruixot i ficant-hi la forquilla, lloant cada u el tros que ha agafat: republicans, demòcrates, feixistes i antifeixistes, clericals i anticlericals, pobra gent, pobres diables ... He vist, he vist amb els meus mateixos ulls un humil poble cristià, de tradició pacífica, d'una extrema i gairebé excessiva sociabilitat, endurir-se sobtadament; he vist com s'endurien eixos rostres i, fins i tot, les cares dels infants ...'

1942

L'ESGLÉSIA FRANCESA DAVANT EL NAZISME:

LA IMPOSSIBLE CONCILIACIÓ ENTRE DRETS HUMANS I SUBMISSIÓ AL PODER

En un comunicat, el cardenal Gerlier, arquebisbe de Lió, mana llegir aquest text a totes les misses. Aquest comunicat és representatiu de l'actitud de gran nombre de bisbes francesos que volien, al mateix temps, defensar els jueus i afirmar la seua lleialtat al poder de Vichy que col·laborava en la deportació de jueus a la mort. Diu la nota de l'arquebisbe: 'Aquest text ha de ser llegit des del púlpit el diumenge 6 de setembre de 1942, sense afegir-hi cap comentari':

' ... L'execució de les mesures de deportació que es duen a terme actualment contra els jueus dóna lloc, a tot el territori, a escenes tan doloroses que tenim l'imperatiu i el dolorós deure d'eleva la protesta de la nostra consciència. Assistim a una cruel dispersió de les famílies, on no es respecta res, ni l'edat, ni la feblesa, ni la malaltia. El cor s'angoixa pensant en el tracte sofert per milers de persones humanes, i més encara quan hom imagina allò que no es possible preveure. No oblidem que tenim ací, per a l'autoritat francesa, un problema que cal resoldre, i mesurarem les dificultats amb que s'ha d'encarar el govern. Però, qui voldrà reprotxar a l'Església que afirme en veu alta, en esta hora ombrívola i en presència d'allò que se'ns imposa, els drets imprescriptibles de la persona humana, el caràcter sagrat dels vincles familiars, la inviolabilitat del dret d'asil i les imperioses exigències d'esta caritat fraterna de la qual Crist feu el distintiu dels seus deixebles? És un honor de la civilització, i ha de ser un honor per a França, no abandonar mai tals principis. No és amb la violència i amb l'odi com podrà construir-se el nou orde. No es podrà construir, i amb ell la pau, més que dins el respecte a la justícia, en la unió benefactora dels esperits i els cors, a la qual ens invita la gran veu del Mariscal [Vichy], i en la qual tornarà a florir el prestigi secular de la nostra pàtria. Que la Maredeu de la Fourvière es digne ajudar-nos a accelerar aquest retorn!...'

1943

RESISTÈNCIA CRISTIANA DAVANT LA INVASIÓ HITLERIANA

Durant l'ocupació alemanya de França per part de les tropes hitlerianes [1939-1943], els cristians francesos defensen una clara oposició al poder del govern de Vichy. Es publiquen a Lió els *Quaderns del Testimoni cristià*, i, des de 1943, a Lió i a París, el *Correu francès del Testimoni cristià*, vincle del front de resistència espiritual contra el hitlerisme. Llegim aquest article sobre els cristians i el front unit de la Resistència:

' ... Sabem que segueixen endavant els esforços per una unificació efectiva de les forces de resistència ... Estes iniciatives ens ofereixen l'ocasió de precisar les posicions dels cristians davant un front unit de la Resistència. Parlem, naturalment, de cristians que han comprés ... Parlant com a cristians, tenim plena consciència de la transcendència del nostre missatge. Seria insuportable que Crist fos situat en una organització humana en el mateix pla que qualsevol individu que acceptàs fer entrar el seu partit en un organisme humà més ample. Crist transcendeix els partits i els plans provisionals ... Però tampoc no es pot admetre que s'excusàs d'estar absent en el drama que sacseja el món amb el pretext de la transcendència del cristianisme. El cristianisme és transcendent, però no el cristià. Els cristians de França són francesos. El cristianisme, lluny de dispensar-los de les obligacions de simples francesos, hi afig, al contrari, a estes obligacions, les que són pròpies de la condició de cristià ... Per això els cristians de França poden, com qualsevol francès, trobar el seu lloc en els moviments de Resistència. D'altra banda sabem que n'hi ha moltíssims. Ells tenen el deure de fer que s'hi senta la veu de la seua consciència cristiana; tenen el deure de no acceptar-hi, com en cap altre lloc, allò que vaja contra el cristianisme. Direm que, quan són d'esta organització (deixant a banda la del Testimoni cristià), hi són allí com a francesos i no com a cristians. Com que França continua en guerra i cap francès no té dret a considerar-se desmobilitzat, és normal que haja de complir en les files d'eixos organismes, com fan tots els altres, els seus deures patriòtics ...'

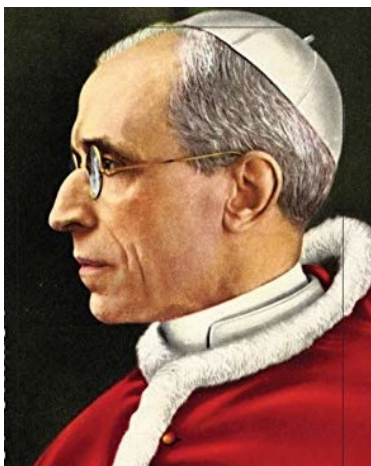
1943

SIGNIFICATIUS SILENCIS DE PIUS XII

Arran de la publicació de la novel·la *El vicari* [1963] de Rolf Hochhuth, es plantejà l'actitud del papa Pius XII [1939-1958] durant el nazisme. Ací tenim alguns dels textos en què Eugenio Pacelli, papa Pius XII (1939-1958) fa al·lusió als exterminis racials que després foren judicats com escassament explícits. Potser sí. Judiqueu vosaltres mateixos. Comencem pel radiomissatge de Nadal de 1942 (potser massa tard per emetre'l):

' ... La humanitat deu aquest desig [de retorn a la pau] a centenars de mils de persones que, sense cap culpa, pel mer fet de la seua nacionalitat o el seu origen ètnic, han estat destinats a la mort o a una progressiva extinció ... ' Un altre text, la carta enviada a Mons. von Preysing, bisbe de Berlín [1943]:

' ... Deixem els pastors en funció de la tasca d'apreciar si i en quina mesura cal usar de reserves, malgrat les raons que hi hagués per a intervenir per tal d'evitar mals majors, atés que les declaracions dels bisbes corren el perill d'ocasionar represàlies i pressions, i tenint en compte altres circumstàncies degudes potser a la duració i a la psicologia de la guerra. És aquest un dels motius pel quals limitem les nostres declaracions ...' Finalment tenim l'al·locució al sagrat col·legi dels Cardenals [1943]:

' ... El nostre cor respon amb sol·licitud atenta i commoguda a les pregàries dels qui giren contra nosaltres una mirada d'ansiosa súplica, turmentats com estan, a causa de la nacionalitat o la raça, amb les majors desgràcies, amb els més penetrants i terribles dolors, i lliurats sense cap culpa a mesures d'extermini ... No espereu que ací us exposem, ni tan sols parcialment, les coses que hem intentat i procurat dur a terme per disminuir-ne els patiments, per suavitzar-ne la situació moral i jurídica, per defensar-ne els drets religiosos imprescindibles, per remeiar-ne la misèria i les necessitats. Qualsevol paraula nostra, adreçada amb aquest fi a les autoritats competents, qualsevol al·lusió pública havia de ser seriosament pensada i mesurada per part nostra, en interès mateix dels qui pateixen, per no fer-ne, a desgrat nostre, més greu i més intolerable la situació ...'

1943

NECESSITAT DE REVISAR ELS MÈTODES APOSTÒLICS

H. Godin i Y. Daniel, militants d'Acció Catòlica Obrera, signen el llibre intitulat *França, país de missió?* [1943] on constaten la situació d'increença generalitzada a França, davant la qual s'imposa un canvi urgent en l'estil d'apostolat. Així, per exemple, escriuen:

' ... No són només els anarquistes o les dones perdudes, o els boxejadors els que no estan integrats en la comunitat parroquial. És tot el poble parisi, per molt educat que estiga, que no té res de cristià. Són les obreres de l'alta costura, és tal cap d'equip de Renault ... són gairebé tots els nostres camarades de regiment, que mai arriben a entrar en el cristianisme per l'adhesió a un grup que ells contempen invenciblement com un 'partit' diferent. És gairebé tota la massa obrera, amb els seus elements extrems, però també amb la seua massa intermitja ... Com totes les missions, la conquesta del proletariat és un treball auster i que pot seguir sent àrid durant molt de temps; per això exigeix de tots els qui s'hi dediquen una entrega total ... Per això, eixos missioners que han de fer-se poble ... han d'esperar veure's compromesos, fins i tot al ulls dels seus germans. Una tasca d'aquest estil exigeix sacerdots absolutament decidits que s'entreguen a aquest treball preferit de Crist sense massa esperances de poder-se recobrar mai. Hi ha partides per a la missió que no permeten pensar en el retorn. No deu ser una d'elles? ... Estem disposats, nosaltres, l'Acció Catòlica Obrera, a obrir un buit en aquest proletariat? Hi esteu disposats vosaltres, els bisbes, a acollir en la cristiandat i guardar-hi els neòfits que us enviem? Tot aquest estudi respon: no, l'Església de França no està preparada per fer-ho demà passat, no té les institucions ni, potser, l'esperit necessari per a això ...'

1948

CAL RENOVAR L'ENSENYAMENT RELIGIÓS

Joseph Colomb [1902-1979], prevere sulpicià, fon director d'ensenyament religiós de Lió [1945], i després [1954] director del Centre Nacional d'Ensenyament Religiós. Hagué d'abandonar esta funció [1958] després de la crisi de la catequesi. Tant per les seues fundacions com per les seues obres, és un dels primers renovadors de l'ensenyament religiós a França. En la seua obra *Per una catecisme eficaç* [1948] escriu:

' ... Seria desastrós que l'existència o la defensa de l'escola impedís veure el problema molt més ampli i molt més greu de l'ensenyament religiós. Sobretot perquè la solució a través de l'escola cristiana només val, prenent les coses en el millor dels casos, per a la majoria dels petits batejats. Cal considerar el problema de la catequesi tal com es planteja per a la gran majoria d'infants [a França], que en l'etapa primària assisteix a l'escola pública laica. Doncs bé, sembla ser que mai no hem pensat de veritat en les exigències de l'ensenyament religiós per ell mateix i en

ell mateix, separat de l'escola cristiana; mai no hem pensat en una catequesi pròpia d'un món que no és el de la cristiandat ...' I en un altre llibre seu, *Ferida oberta al costat de l'Església* [1953], escriu:

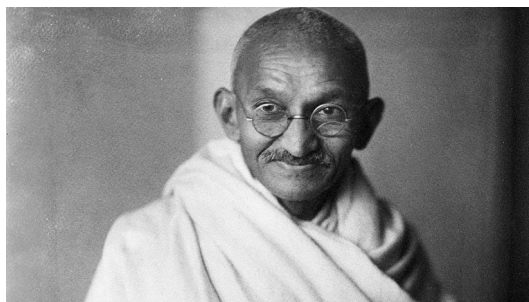
' ... Els catòlics actuen encara massa com si fossen estranys a l'escola laica; hi entren amb el sentiment que no els toleren, no els suporten (però els desitgen!), amb la condició que no facen sentir massa les seues exigències essencials de catòlics. Però cal superar esta actitud i vèncer aquest complex d'inferioritat, encara que el sectarisme faça tot allò que pot perquè es mantinga ... Encara recolzem massa en la comunió solemne, quan sabem que fa temps que va cedint a poc a poc. Abans que no siga massa tard, hem d'establir el nostre ensenyament sobre bases més sòlides i amb plena sinceritat ... La nostra catequesi 'obligatòria' és insuficient per a algunes famílies, mentre que és massa exigent i tolerada a la força per altres. Ens basem en l'obligació, i hi ha alguna cosa més per assegurar la perseverança ... Hem d'imaginar i aspirar a una catequesi didàctica al servei de la vida religiosa de cada edat i de cada dia, una catequesi íntimament unida a les famílies, a les parròquies, a tots els ambients profans dels infants. A nosaltres ens toca fer que hi haja allò que encara no existeix, i allò que ni tan sols sabem exactament com ha de ser ...'

1948

ASSASSINAT MOHATMA GANDHI

EL 30 de gener d'enguany mor, assassinat, el president de l'Índia a mans d'un fanàtic hindú que no tolerava que els musulmans poguessen entrar a formar part del govern, i que, fins i tot poguessen aspirar a constituir un estat independent, és a dir el Pakistan.

La seua vida està marcada arran del seu gest de negativa a secundar l'*apartheid* que imposava el govern anglés a la població negra, a Sud-àfrica, en negar-se a cedir el seu seient al tren por motius racials (1893). Des d'aleshores, tornat al seu país, Gandhi inicia una ampla campanya de protesta no violenta contra els drets de tots els indis. Després de molts arrestaments, el govern de l'imperi britànic a l'Índia acabarà reconeixent alguns dels seus drets. Des d'aleshores, considerat un herois nacional, és buscat per engegar un procés d'independència de l'Índia respecte de l'imperi Britànic. Gandhi, aleshores, engega una campanya de no-cooperació no violenta, comptant amb la coordinació de milions d'indis a tot el país. Hi ha violència contra els manifestants i empresonaments ocasionals, i la desastrosa massacre d'Amritsar.

Però el seu posicionament, finalment, enfronta la gran Bretanya al seu país, i, terminada la segona guerra mundial, Gran Bretanya opta per concedir la independència a l'Índia. Malgrat esta gloriosa victòria, comencen lluites internes molt violentes en el nou estat, especialment tensions religioses entre hindús i musulmans. Gandhi, horroritzat per tanta violència, es declara en vaga de fam prometent que no tornaria a menjar fins que no es detingués esta lluita fratricida. De fet,

els combats cessaren, però el país quedà dividit pel fet religiós. I, en bé de la pau, acabaren decidint que la zona nord-oest i la part oriental de l'Índia (ara Bangladesh), els dos territoris on els musulmans eren majoria, serien independents de l'Índia i constituïrien un nou país, el Pakistan.

Gandhi termina els seus dies tractant d'aconseguir la pau entre aquests dos pobles enguerrats. Però la seua actitud pacifista irrita els dos costats, i un fanàtic hindú l'acaba assassinant. En caure ferit, encara exclamarà 'On Déu'. El seu cos, seguint el vell costum del seu poble serà cremat. El seu exemple, però, i la seua doctrina de la no violència activa continuaran vigents i guiaran la conducta de molts seguidors a tot el planeta.

1950

DEFINICIÓ DE L'ASSUMPCIÓ DE MARIA AL CEL

La creença en l'assumpció de la Mare de Déu al cel en cos i ànima ja havia estat reclamada com a veritat de fe per part de molts bisbes durant la segona meitat del segle XIX. Pius XII, pel seu compte, féu una ampla consulta a l'episcopat mundial, i, en rebre una resposta unànime en favor de la seua declaració per part del magisteri eclesiàstic, cregué que havia arribat l'hora de dir una paraula solemne sobre esta creença, compartida per la majoria de les esglésies d'Orient i d'Occident. Estes són les paraules de la seua presa de posició segons la constitució apostòlica *Munificentissimus Deus*, d'1 de novembre de 1950:

'... Per això, a la manera que la gloriosa resurrecció de Crist fon part essencial i últim trofeu d'esta victòria; així també la lluita de la benaurada Verge comuna amb el seu fill, havia de concloure amb la glorificació del seu cos virginal; perquè, com diu el mateix apòstol, 'quan aquest cos mortal es revestirà de la immortalitat, llavors es complirà la paraula escrita: 'la mort ha estat absorbida en la victòria' [*1Corintis* 15, 54]). Per això l'augusta Mare de Déu, misteriosament unida a Jesucrist des de tota l'eternitat 'per un sol i un mateix decret de predestinació' (encíclica *Ineffabilis Deus* de Pius IX [1854]), immaculada en la seua concepció, verge integèrrima en la seua divina maternitat, generosament associada al diví redemptor que obtingué triomf complet sobre el pecat i les seues conseqüències, aconseguí, finalment, com a corona suprema dels seus privilegis, ser conservada immune de la corrupció del sepulcre i, de la mateixa manera que abans el seu fill, vençuda la mort, ser alçada en cos i ànima a la suprema glòria del cel, on brillaria com a reina a la dreta del seu fill, rei immortal dels segles' [cf. *1Timoteu* 1, 17].

'Per això, per a glòria de Déu omnipotent que concedí la seua particular benevolença a la verge Maria, per a honor del seu fill, rei immortal dels segles i vencedor del pecat i de la mort, per a augment de la glòria de la mateixa augusta mare i goig i alegria de tota l'església, per l'autoritat de nostre senyor Jesucrist, dels benaurats apòstols Pere i Pau i la nostra, proclamem, declarem i definim ser dogma revelat divinament que la immaculada Mare de Déu, sempre verge Maria, complit el curs de la seua vida terrenal, fon assumpta en cos i ànima a la glòria del cel. Per això, si algú (cosa que Déu no permeta) s'atreveix a negar-ho o voluntàriament a posar en dubte això que acabem de definir, sàpia que s'ha apartat totalment de la fe divina i catòlica'.

1951

L'ESGLÉSIA, UNA I MULTIFORME

J. Monchanin escriu [1951] una informació valuosíssima sobre el tema d'una Església ensems única i multiforme en la seua obra *Teologia i espiritualitat missionera* [1951]:

'... La meua estada de dotze anys a l'Índia, els meus contactes amb amics hindús no han fet més que intensificar en mi esta visió de la salvació total per Crist, tan universal com única ... Hi

ha cristians que, identificant més o menys el destí del món amb el cristianisme, tal com s'ha formulat durant els deu o quinze primers segles de la seua història, no veuen en l'arribada dels pobles nous al cristianisme més que un creixement numèric de l'Església i de la seua major difusió en l'espai. Després de sant Tomàs, queda alguna cosa per aprendre? Després de Trento, hi ha alguna institució per modificar? Ella ja ha arribat a la seua talla adulta i el que hi entrarà, entra en un temple on no falta cap pedra ...'

'En el pla de la revelació, l'Església ho té tot des del principi; en el pla del desplegament (on s'entra en l'element humà o, més ben dit, on l'element humà queda assumit i transformat) cap segle no marca un terme definitiu ... L'Església no dirà ja solament, com en temps de sant Agustí: 'Meua és la llengua llatina, meua la grega i també la siríaca'; hi afegirà el sànscrit, el tamul, el xinés, amb tot allò que eixes llengües hi aporten en idees i sentiments, que no han penetrat encara en el món mediterrani, germànic o eslau ...'

'Espiritualitats encara per explorar, modalitats contemplatives, formulacions noves del misteri, classes d'adoració i de vida consagrada estan esperant sens dubte, i esperaran potser durant segles, l'arribada de certes civilitzacions com la de l'Índia i la Xina en el si de l'Església, una i multiforme. El cristianisme que era d'ahir, que és d'avui, serà sempre 'el que ve'. L'Esperit etern serà sempre, en la creació, aquell que acaba enduent-s'ho tot a la perfecció ...'

1953

L'ESGLÉSIA A LA XINA COMUNISTA

Per a separar els catòlics xinesos de Roma, el partit Comunista llança la campanya de la triple autonomia (govern, finances, personal) respecte d'Occident. Els que no l'accepten són eliminats físicament o expulsats. Al mateix temps el Partit impulsa o obliga els catòlics a constituir-se en associacions patriòtiques que nomenaran els seus propis bisbes. En aquest sentit podem llegir J.Montsterleet a *Parlen els màrtirs de la Xina* (1953) en el capítol 'L'elecció del martiri':

'... Les tropes comunistes entraren a Shangai el 24 de maig de 1949. Prudentment el pare Beda Tsang, rector del col·legi de sant Ignasi de Zikawei, no temia exposar-se al perill quan ho exigia la defensa dels joves, dels quals era responsable ... La primavera de 1951 hagué de participar en un congrés d'escoles privades de la Xina de l'est, sota la direcció de l'oficina d'Educació [del partit Comunista]. Al final de la sessió demanaren als congressistes que aprovassen una declaració comuna en la qual es comprometien a promoure entre els alumnes catòlics el moviment de la triple independència. El pare Tsang, amb quatre delegats més, s'alçaren per expressar-ne el rebuig. Desplegà amb claredat alguns punts fonamentals de la doctrina catòlica, exposà l'autèntica concepció de l'autonomia de l'Església en cada país i apel·là a la comprensió del govern. Acabà assenyalant el fonament que l'amor a la pàtria trobava naturalment en la fe cristiana... Els delegats l'aplaudiren, però després s'aturaren clarament molestos. Hagueren de retirar la moció, però el pare Beda Tsang s'havia sentenciat a ell mateix ... El 9 d'agost de 1951, a la una del migdia vingueren a buscar-lo: la policia volia 'parlar' amb ell ... Al calabós li proposaren clarament presidir l'Església separatista de Shangai. En negar-se, intentaren trencar-li la fidelitat per a utilitzar-lo a pesar seu. Seguiren llargues nits d'interrogatoris en les quals l'insomni i la tensió interna es conjugaren per acabar amb les últimes resistències seues. Alguns presos el sentiren repetir: 'Jesús, Maria, Josep, salveu-me'. Els guardes superaren la mesura: el pare Tsang entrà en coma. Intentaren recobrar la víctima que se'ls escapava, el traslladaren a l'hospital de la presó, el dia 30 d'octubre. L'11 de novembre de 1951, a les 8 del matí, el pare G. Tsang se'ls escapà per sempre.

D'altra banda, el 17 de desembre de 1957, el congrés diocesà de Chentú elegí Li Hsiying bisbe de Chentú amb poders ordinaris. Ell prestà jurament sobre la Bíblia. No podem jutjar massa ràpidament les decisions d'un cert nombre de catòlics que, sens dubte, volgueren salvar allò que encara es podia salvar. En el seu llibre, *Vistes cristianes sobre la Xina*, en relació amb els bisbes que acceptaren la disposició del partit Comunista, H. Jomi comenta l'actitud del bisbe Li Hsiying que digué:

' ... Com que la veu del poble és la veu de Déu, he d'alçar-me i assumir la responsabilitat de la diòcesi. Des d'avui vull invitar els preveres i els quaranta mil fidels de la diòcesi a caminar sota la direcció del partit Comunista pel camí del socialisme, a oposar-se a qualsevol interferència i ingerència del Vaticà i a fer-se completament independent en els assumptes religiosos. Pel que fa a les doctrines que cal creure i les regles que cal observar, mantindrem relacions amb el Vaticà, però amb la condició essencial que no atempte ni contra la dignitat de la nostra pàtria ni contra els interessos del poble xinés...'

1954

ITINERARI D'UN CAPELLÀ OBRER

Uns sacerdots obrers de la Missió de París descriuen a Mons. Fetin, arquebisbe de la ciutat [1949], el seu itinerari. Aquests són alguns fragments del testimoni d'un sacerdot, obrer en una fundició, publicats en *Els sacerdots-obrers* [1954]:

' ... Quan vaig entrar als comptadors de Montrouge, eixia després de dotze anys ininterromputs de seminari. Anava a la classe obrera amb allò que jo creia que eren unes riqueses indispensables: cultura, equilibri humà, entusiasme, etc. Creia en la irradiació personal. Comptava molt amb el contacte personal. M'agradava discutir. Esperava imposar-me pel meu saber. Volia donar a Déu. I, allò que era més greu, vivia i actuava dissociant la meua fe personal en Déu del món al qual l'Església m'havia enviat. Aquest món és allò que jo ignorava. Dos mesos pels comptadors de Montrouge em féu perdre les il·lusions. Deixant la fàbrica per estar més disponible als barris del Kremlin-Bicetre i de Gentilly, mantenia la viva convicció que havia de perdre la meua cultura, mentalitat i comportament interior per a deixar-me agafar pel treball i l'esperança de la classe treballadora ... Allà vaig aprendre les dificultats diàries de les mares, viu les cases on s'amuntegaven deu persones en dos petites habitacions. I, sobretot, descobrí, subjacent però real, la revolta més o menys conscient d'eixes famílies obreres contra les condicions de vida inhumanes que els imposaven. Així, en la missió que se m'havia confiat, només era possible una orientació: el meu sacerdoci seria el 'seu' sacerdoci o no seria res ... Els homes que em voltaven, amb els quals em creuava pel carrer, amb els quals descarregava un camió, la vida dels quals compartia al mercat on vaig treballar dos anys, no esperaven de mi un consell ni un servei. Només podien ser sensibles a una cosa: teníem la mateixa vida i patíem el mateix destí ...'

1955

L'ESGLÉSIA I LA INDEPENDÈNCIA DELS POBLES

Els bisbes del Camerun reconeixen la legitimitat de les aspiracions a la independència dels pobles; advertint, però, contra els partits que s'inspiren en el marxisme. Així ho expressen en la carta col·lectiva de l'episcopat [1955]:

' ... Els desitjos dels camerunesos de pendre progressivament en les seues mans la direcció del seu país i conduir-lo a una vida lliure, honrada i pròspera, l'Església no pot menys que reconèixer-los com a justos, ben fundats i estimular-los, amb la condició que respecten les grans lleis de l'evangelí: veritat, justícia, prudència, caritat ... Cal que els cristians reconeguen els

signes indiscutibles dels partits que pretenen conduir-los. Alguns d'ells s'oposen a la veritat, la caritat, la justícia, la prudència. Els cristians han de conèixer els principis i els mètodes dels moviments amb els quals ara no poden menys que xocar ... No ens deixem enganyar ni seduir: el marxisme, si no rebutja els seus propis principis de manera que acabe no merèixer-ne el nom, és el perill actual de la nostra civilització ...'

1957

ELS BISBES, RESPONSABLES DE L'EVANGELITZACIÓ

El papa Pius XII, en l'encíclica *Fidei donum* [1957] ensenya que els bisbes són responsables de l'evangelització de tot el món. En aquest sentit escriu:

'... Units per un vincle més estret amb Crist i el seu vicari, venerables germans [els bisbes], voldreu pendre part amb esperit de viva caritat d'esta sol·licitud de totes les esglésies que pesa sobre els vostres muscles (2 *Corintis* 11, 28). Impulsats per la caritat de Crist (2 *Corintis* 5,14) voldreu sentir profundament amb nosaltres el deure imperiós de propagar l'evangeli i de fundar l'Església en el món sencer ... Una altra forma d'ajuda, més onerosa sens dubte, és la que practiquen alguns dels seus sacerdots, fins i tot a costa de molts sacrificis, a partir per posar-se, durant un temps limitat, a disposició dels ordinaris [bisbes] d'Àfrica. Obrant així, els presten un servei insubstituïble ...'

1960

NOU BISBAT DE SOGORB-CASTELLÓ

Formaven talment una trinitat de persones, una unitat en el mateix destí. Cadascun d'ells amb la seua funció determinada: Pont i Gol presidia la trinitat en autoritat; Perarnau marcava la pauta del coneixement i l'ensenyança; Deig era la cara amable i acollidora. Venien, tots tres, del bisbat de Solsona, en contacte i amb influència directa del bisbe Vicent Enrique Tarancon. Curiosament el bisbat de Sogorb, on sobreïsqueren aquests notables eclesiàstics, comptava amb una certa tradició de bisbes catalans, de feliç recordació: el màrtir Miquel Serra Socarrats (Olot, 1936), Ramon Sanaüja Mercè (Banyeres, 1944-1950), Josep Pont i Gol (Bellpuig, 1951-1970) i Josep Maria Cases d'Ordal (Santa Eulàlia de Riuprimer, 1972-1996).

Tots tres protagonitzen la incorporació de l'antiga diòcesi de Sogorb a la Plana de Castelló (1960); tots tres viuen intensament la preparació, la celebració i l'aplicació del concili II del Vaticà; tots tres impulsen la creació del nou seminari de la Mare de Déu a Castelló; tots tres, profundament arrelats en una neta catalanitat literària i espiritual. Del bisbe Josep Pont i Gol,

recordem la primera pastoral preconiliar a tot l'Estat: *l'Església davant el concili*, 1962), la seua estada a Roma seguint les tres sessions conciliars (1962-1965) i, sobretot, la publicació d'una òptima col·lecció dels documents conciliars amb els millors comentaris, extrets de la mateixa informació amb què comptaven els bisbes i perits del Concili.

Lamentablement, per al nostre bisbat, la trinitat s'anà desintegrant: Josep Perarnau passava (1968) a la facultat de Teologia de Barcelona; Pont i Gol era nomenat arquebisbe primat de Tarragona (1971) i Antoni Deig era promogut bisbe de Menorca (1977) i de Solsona (1990). Per sort el bisbat quedava en bones mans : Josep Maria Cases d'Ordal, un home de Déu i amic de les persones, que continuaria fidelment el treball engegat pel seu predecessor.

1962

NOSALTRES ELS VALENCIANS

Es tracta del títol del llibre que ha partit en dos la història del nostre poble: abans i després de *Nosaltres els valencians* (Edicions 62. Barcelona, 1962). Es tracta d'un llibre ple d'implicacions socials i polítiques, amb una enorme projecció ciutadana. Amb el temps l'obra no ha perdut actualitat i continua sent un llibre imprescindible, per més que puga semblar polèmic. Tots els valencians l'hauríem de conèixer, tant si hi estan d'acord com si, després de llegir-lo, en puguem dissentir. Uns pocs paràgrafs per fer-nos-en una idea:

'... De tot manera, fóra ridícul de pensar que, en travessar el límit administratiu que separa la província de Tarragona i la de Castelló, homes i ambients canvien en alguna mesura. El canvi, si n'hi ha, és imperceptible. Escolano, quan parla de la gent dels Ports de Morella, diu significativament *'en muchas cosas catalanean'*. Era una forma d'expressar que la transició entre el Principat i el país Valencià és tènue i sense ruptura. El fet que el mot 'català' haja quedat restringit, per a molts usos, a referir només les pertinences estrictes del Principat, acostuma a produir confusions estúpides. Però, fins i tot, en esta accepció esquifida, voler establir un 'salt' entre catalans i valencians en la divisòria dels vells Estats medievals seria un passatemp infantíl. Hi ha menys (infinitament menys) dissidències entre les comarques 'catalanes' i 'valencianes' contigües, que no pas entre dues comarques valencianes de llengua distinta. I no solament per la llengua (per bé que principalment per la llengua). Serà inútil de dissimular-ho. Al capdavant una unitat lingüística sempre és correlatiu d'una altra unitat subjacent, feta de societat viva o d'inèrcies no derogades.'

'Som vers catalans' que diria Muntaner. Uns catalans descolorits i invertibrats, podria objectar-hi algú. Torne a subratllar que el nom 'catalans', amb la seua ambivalència, permetria aquesta última precaució reticent. Acceptar-ho, però, en el seu valor més ampli, que abraça tots els pobles de llengua catalana, l'equívoc ja no és possible. La nostra realitat regional hi té el seu lloc, com la del Principat i la de les Illes. Fill d'un emplet català en la faixa litoral del sud de l'Ebre, el país Valencià no desment aquest origen: més encara, 'és' en tant que el perpetua en les seues concrecions locals. Dir-nos 'valencians', en definitiva, és la nostra manera de dir-nos 'catalans'. Ni la sostinguda intrusió castellano-aragonesa, ni l'hibridisme ètnic, no han pogut desfigurar aquesta primera autenticitat. Voler-ho ignorar, o deformar-ho amb arguments capciosos, equivaldria a interceptar el camí d'una comprensió sincera del 'cas valencià'. Un dels més lúgubres errors dels polítics indígenes del XIX i del XX ha estat, justament, d'haver desconegut la

gravetat d'aquest punt. Això era tant com pensar, parlar i actuar d'esquena als interessos més primaris de la mateixa societat.'

1963

JOAN XXIII: ENCÍCLICA *PACEM IN TERRIS*

Angelo Maria Roncalli, esdevingut papa Joan XXIII [1958-1963], sorprengué el món i l'església anunciant la convocatòria del concili II del Vaticà [1959] i, poc abans de la seua mort, ens regalava la delícia de la carta encíclica *Pacem in terris* [1963] que resumia el seu pensament, i on diu, entre altres coses:

'... El progrés científic i els avenços tècnics ensenyen clarament que en els essers vius i en les forces de la natura impera un ordre meravellós i que, al mateix temps, l'home posseeix una intrínseca dignitat, en virtut de la qual pot descobrir aquest orde i crear els instruments adequats per apropiarse d'estes forces i posar-les al seu servei ... [L'home] té dret a l'existència, a la integritat corporal, als mitjans necessaris per a un decorós nivell de vida com són, principalment, l'aliment, el vestit, l'habitatge, el descans, l'assistència mèdica i, finalment, els serveis indispensables que l'Estat ha de prestar a cada u ...'

'Entre els drets de l'home cal enumerar també el de poder venerar Déu, segons la norma de la seua justa consciència i professar la religió en privat i en públic ... Els homes també tenen ple dret a elegir l'estat de vida preferida ... L'home té dret natural al treball i a la lliure iniciativa en el desplegament del seu treball ... Argument decisiu de la missió de l'ONU és la *Declaració universal dels drets humans*, que l'assemblea general ratificà el 10 de desembre de 1948 ... i que cal considerar un primer pas introductor per a l'establiment d'una constitució jurídica i política de tots els pobles del món ... Desitgem, doncs, vehementment que l'Organització de les Nacions Unides pugui anar acomodant cada vegada millor les seues estructures i mitjans a l'amplitud i noblesa dels seus objectius. Tant de bo arribe aviat el temps que esta organització pugui garantir amb eficàcia els drets de l'home ... Per tant, entre les tasques més greus dels homes d'esperit generós cal incloure, sobretot, la d'establir un nou sistema de relacions en la societat humana, sota el magisteri i l'ègida de la veritat, la justícia, la caritat i la llibertat: primer entre els individus; en segon lloc, entre els ciutadans i els seus respectius estats; tercer, entre els estats entre si i, finalment, entre els individus, famílies, entitats intermèdies i estats particulars, d'una banda, i, de l'altra, la comunitat mundial. Tasca sens dubte gloriosa perquè amb ella es podrà consolidar la pau verdadera segons l'orde que Déu ha establert...'

1962-1965

EL CONCILI II DEL VATICÀ

Com unes mostres de la doctrina d'aquest gran concili, presentem un breu recorregut pels seus documents amb major repercussió en el món i en l'Església. Fem una tria de fragments d'aquests importants textos del magisteri eclesial (declaracions i constitucions), segons la versió de Josep Perarnau Espelt (Palau Episcopal, Castelló de la Plana, 1965-1969).

DECLARACIÓ SOBRE LA LLIBERTAT RELIGIOSA

'... Aquest concili declara que la persona humana té dret a la llibertat religiosa. Esta llibertat suposa que tots els homes han d'estar immunes de coacció tant per part de persones particulars com de grups socials i de qualsevol potestat humana; i això de tal manera que en matèria religiosa ni s'obligue ningú a obrar contra la seua consciència ni se li pugui impedir que hi actue d'acord en privat i en

públic, sol o associat amb altres, dins els límits deguts. Declara també que el dret a la llibertat religiosa es funda realment en la dignitat mateixa de la persona humana, tal com se la coneix per la paraula revelada de Déu i per la mateixa raó. Aquest dret de la persona humana a la llibertat religiosa ha de ser reconegut en l'ordenament jurídic de la societat, de manera que esdevinga un dret civil ...!

DECLARACIÓ SOBRE LES RELACIONS DE L'ESGLÉSIA AMB LES RELIGIONS NO CRISTIANES

' ... Tots els pobles formen una comunitat, tenen un mateix origen perquè Déu féu habitar tot el gènere humà sobre la faç de la terra, i tenen també el mateix fi últim, que és Déu, la providència del qual, manifestació de bondat i designis de salvació s'estenen a tots fins que s'unesquen els elegits en la ciutat santa que serà il·luminada pel resplendor de Déu, i en la qual els pobles caminaran a la seua llum ... Els homes esperen de les diverses religions la resposta als enigmes recòndits de la condició humana, que avui com ahir commouen íntimament el seu cor. Què és l'home? Quin és el sentit i el fi de la nostra vida? Què és el bé i què és el pecat? Quin és l'origen i el fi del dolor? Quin és el camí per aconseguir la verdadera felicitat? Què és la mort, el judici, i quina la retribució després de la mort? Quin és, finalment, aquest darrer i inefable misteri que envolta la nostra existència, del qual procedim i cap al qual ens dirigim? ... L'església Catòlica no rebutja res de verdader i sant que tenen estes religions ...!

CONSTITUCIÓ DOGMÀTICA SOBRE L'ESGLÉSIA *LUMEN GENTIUM*

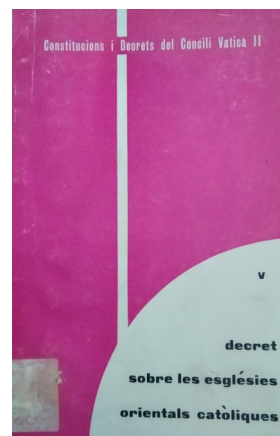
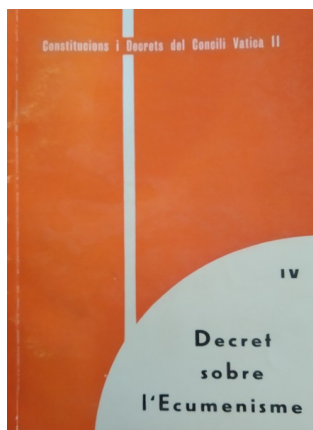
'... Fon voluntat de Déu santificar i salvar els homes, no aïllats, sense connexió alguna entre uns i altres, sinó constituint un poble que el confessà en veritat i el servís santament ... Crist convocà un poble de jueus i de gentils que s'unificàs no segons la carn sinó en l'Esperit, i constituís el nou poble de Déu. Perquè els qui creuen en Crist, nascuts no d'un germen corruptible, sinó d'un d'incorruptible, mitjançant la paraula del Déu viu (cf. 1 *Pere* 1, 23), no de la carn sinó de l'aigua i de l'Esperit (cf. *Joan* 3, 5), passen finalment a constituir un llinatge escollit, un sacerdoci regi, una nació santa, un poble d'adquisició ... que abans no era ni poble i que ara és poble de Déu ... (1 *Pere* 2, 9-10). Aquest poble messiànic, encara que ara no inclou tots els homes, i a vegades sembla un petit ramat, és tanmateix, per a tot el gènere humà, un germen seguríssim d'unitat, esperança i salvació. Crist que l'instituí per a ser comunió de vida, de caritat i de veritat, se'n serveix també com d'instrument de la redempció universal i l'envia a tot el món com a llum del món i sal de la terra (cf. *Mateu* 5, 13-16). Havent de difondre's per tot el món,

[l'Església] entra, doncs, en la història de la humanitat, tot i que transcendeix els temps i les fronteres dels pobles. Caminant, doncs, l'Església enmig de temptacions i tribulacions, es veu confortada amb el poder de la gràcia de Déu, que li ha estat promesa perquè no pugui defallir en la fidelitat perfecta per la feblesa de la carn, ans, al contrari, persevera com a esposa digna del seu senyor i, sota l'acció de l'Esperit Sant, no para de renovar-se fins que, per la creu, arribi a aquella llum que no coneix la posta ...! *Capítol II, el poble de Déu*

CONSTITUCIÓ SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA *SACROSANTUM CONCILIUM*

'... Per tant, l'Església, amb sol·lícit compte, procura que els cristians no vagin a assistir a aquest misteri de fe com a estranys i muts espectadors sinó que, comprenent bé a través dels ritus i les oracions, participen conscientment, piadosament i activament en l'acció sagrada, siguin instruïts amb la paraula de Déu, es vagin enfortint en la mesa del Senyor, donen gràcies a Déu ... Cal revisar l'ordinari de la missa, de manera que manifeste amb major claredat el sentit propi de cada una de les parts i la seua connexió mútua, i es torne més fàcil la piadosa i activa participació dels fidels. Com a conseqüència, caldria simplificar els ritus, conservant-ne amb cura la substància, suprimint aquelles coses menys útils que amb el pas del temps s'han duplicat o afegit; restablint, en canvi, d'acord amb la primitiva norma dels sants Pares, algunes coses que han desaparegut a causa del temps, segons si és convenient o necessari. Per tal que la mesa de la Paraula dispose de major abundància per als fidels, cal obrir amb major amplitud els tresors de la Bíblia, de manera que, en un període determinat d'anys, lligin al poble les parts més significatives de la sagrada Escripura ...! (*Capítol II, el misteri de l'eucaristia*).

CONSTITUCIÓ PASTORAL SOBRE L'ESGLÉSIA EN EL MÓN ACTUAL, *GAUDIUM ET SPES*

'Els goigs i les esperances, les tristors i les angoixes dels homes del nostre temps, sobretot dels pobres i de tots els qui pateixen, són també goigs i esperances, tristors i angoixes dels deixebles de Crist. No hi ha res verdaderament humà que no trobe ressò en el seu cor ... El Concili valora amb el major respecte quant hi ha de verdader, de bo i de just en les variadíssimes institucions fundades ja o que es funden sense parar en la humanitat. Declara també que l'Església vol ajudar i fomentar estes institucions en la mesura de les seues possibilitats sempre que puguin conciliar-se amb la seua pròpia missió ... El Concili exhorta els cristians, ciutadans de la ciutat temporal i de la ciutat eterna, a complir amb fidelitat els seus deures temporals, guiats

sempre per l'esperit evangèlic. S'equivoquen els cristians que, pretextant que no tenim ací ciutat permanent perquè busquem la futura, consideren que poden negligir les tasques temporals, sense adonar-se que la pròpia fe és un motiu que els obliga al més perfecte compliment de totes elles, segons la vocació personal de cada u. Però no és menys greu l'error dels qui, al contrari, pensen que poden lliurar-se totalment als assumptes temporals com si aquests fossen completament aliens a la vida religiosa, pensant que esta es redueix merament a certs actes de culte i al compliment de determinades obligacions morals. El divorci entre la fe i la vida diària de molts ha de ser considerat com un dels més greus errors de la nostra època ...! (proemi de la constitució *Gaudium et spes*)

1963-1978

EL PAPA PAU VI

Cal fer justícia a est home admirable, que sabé aplicar les decisions del concili II del Vaticà (1962-1965) els anys següents, pacientment i constantment. Nascut Joan Baptista Montini (Concessio, Brèscia 1897) esdevenia papa Pau VI, després de passar per la seu de Milà (1954) i la secretaria vaticana amb Pius XII (1939-1958) i Joan XXIII (1958-1963). Era de caràcter força introvertit, segons confessaria, quan seria elegit papa: '... jo ja era solitari abans, però ara la meua soledat serà més completa i impressionant encara ...!'

De la mà del cardenal Bea, treballà moltíssim per la unió dels cristians, per l'enteniment amb els jueus i amb membres de les altres religions i amb els ateus. Sempre recordaria la força de Pius XI, la intel·ligència de Pius XII i l'amor de Joan XXIII, però ell els avantatjaria en constància i dedicació per explicar sense dogmatismes, amb paraules senzilles, com es veu l'església a ella mateixa, amb les seues misèries, fins a demanar perdó a tots els grups humans (fins i tot als no creients) per si ella havia estat culpable de la separació o de l'allunyament dels seus membres. Per acostar-se a les comunitats cristianes separades de Roma, anà a trobar-se amb els caps de l'església ortodoxa de Jerusalem i de Constantinoble (1964 i 1967) amb visites especials al patriarca ecumènic Atenàgores de Constantinoble i el patriarca copte Shenouda d'Alexandria. S'entrevistà també amb l'arquebisbe de Canterbury, cap de l'església anglicana, Michael Ramsey, a qui diria: '...en entrar a casa nostra, esteu entrant a casa vostra, i som feliços d'obrir-vos les portes i els cors'

D'entre els ensenyaments del papa Pau VI destacariem la seua crida universal a la santedat, com ja havia expressat la constitució dogmàtica *Lumen gentium*: '... tots els fidels, de qualsevol estat o condició, són cridats a la plenitud de la perfecció en la caritat; per esta santedat, com una manera de vida més humana, es promou la societat terrena...' També té màxim interès la reforma de la litúrgia que impulsà ja la constitució *Sacrosantum concilium* (1962) i la posterior promulgació del nou *Missal romà* i la nova litúrgia de les hores (1970), amb la introducció de la llengua del poble en els textos. Partidari decidit del diàleg, Pau VI buscà sempre l'enteniment fins i tot amb els no creients i amb les mateixes autoritats comunistes de manera que les relacions vaticanes amb estats com Hongria, Polònia i Romania milloraren considerablement durant el seu pontificat .

Com una continuïtat del Concili, Pau VI establí el sínode bisbes com una institució permanent i un òrgan d'assessorament del papa. Viatjà a gairebé tots els continents; de les seues visites, ressaltariem l'estada als Estats Units i el seu famós discurs a les nacions unides: '...la nostra visita, molt breu, ens ha donat un alt honor: la d'anunciar a tothom, des de la seu de les Nacions Unides, la Pau! Mai no oblidarem est extraordinària hora. Tampoc no podem portar [esta trobada] a una conclusió més apropiada que expressant el desig que esta seu central de les

relacions humanes per a la pau civil pugua ser sempre conscient i digna d'aquest gran privilegi ... Mai més guerra, mai més la guerra; la pau!; és la pau la que ha de guiar els destins de les persones i de tota la humanitat ...' En l'històric viatge de l'home a la lluna, el papa hi enviava també un missatge: '... a la glòria del nom de Déu que dóna tant de poder als homes, que ardentment preguem per aquest meravellós començament ...'

Especialment significativa és la seua encíclica *Populorum progressio* (1967) que tracta del desenvolupament dels pobles i on ensenya que l'economia del món hauria d'estar al servei de la humanitat, i no només al servei d'uns pocs,, i on toca principis del magisteri social de l'església com el dret a un salari just, el dret a la seguretat social, el dret a unes condicions dignes de treball, el dret d'afiliació sindical, el dret de vaga i, també, el principi del destí universal dels béns i de les mercaderies.

El magisteri de Pau VI perdé audiència i acceptació, entre els mateixos catòlics, arran de les encíclicques que tocaven els temes del celibat dels preveres (*Sacerdotalis coelibatus*) i de les relacions sexuals (*Humanae vitae*) que encengueren una dura polèmica, amb viva contestació per part de sectors progressistes de la mateixa església Catòlica, sobretot a Europa. El papa, en aquests punts de la moral sexual, es mostrà altament tradicional, seguint els ensenyaments del magisteri dels papes anteriors, sense obrir una porta a l'esperança o a la contemplació d'una nova perspectiva de la sexualitat humana, d'acord amb el pensament i la praxi actual.

1967

EVANGELITZACIÓ I FUTUR DEL CRISTIANISME

Tres opinions sobre el tema. En primer lloc Athanase Bouchard publicava [1967] un article en la revista *Spiritus* intitulada 'Sempre hi haurà missioners', on diu:

'... El dia que l'Església pugua posar a l'atur els missioners, aquell dia arribarà la fi' (*Mateu 24, 14*). Per tant, ningú té a l'Església un futur més divinament assegurat que els seus missioners; el futur és seu en tota la seua integritat, fins al punt que són ells els qui tancaran la història quan segellen la missió, i el dia que 'hagen complert el seu horari', tot el món haurà esgotat també el seu ... S'anomenaran missioners, apòstols, evangelistes, ambaixadors de Déu, germans de l'evangeli, enviats del Pare o testimonis entre les nacions? De què serviria el canvi de nom! L'important no és canviar de nom, sinó donar-li sentit ...' Pel seu compte, Adrianus de Groot, en la revista *Concilium*, havia publicat, un any abans, l'article 'La missió després del Vaticà II' [1968] on sostenia:

'... Les religions no cristianes continuaran existint fins al final. I sempre hi haurà grups que mai no arribaran a trobar-se verdaderament en Crist, malgrat que l'evangeli haja estat predicat en totes les regions del món ... L'Església és portadora de la salvació completa ... Si l'Església renunciava a la seua labor missionera, negaria la seua mateixa naturalesa. L'orde de la salvació que Déu ha volgut, on estan incloses les altres religions, exigeix arribar a la plenitud ... El concili II del Vaticà no ha dit en cap lloc que les religions no cristianes siguen camins de salvació. Però tampoc no ho ha negat. La teologia hauria d'intentar demostrar que ho poden ser ...' I, finalment, Michel de Certeau, al capítol 'Una constatació' del seu llibre *El cristianisme esclatat* (1974), escrivia:

'... Quan pensem en la història de les civilitzacions, comprovem en el mapa l'escàs nombre de regions guanyades en profunditat pel cristianisme, i en les enquestes hi mesurem la dèbil proporció que hi representen els cristians ... El cristianisme és un fenomen limitat. Jutjant per la situació present, hi ha poques oportunitats perquè pugua aconseguir una major extensió.

Al contrari, tot n'indica una reducció progressiva. Cal tenir-ho en compte: encara que el debat no està conclòs per una situació de fet, seria temerari ignorar-ho ...'

1968

ELS CRISTIANS I LA REVOLUCIÓ:
CONSEQÜÈNCIES DEL MAIG DE 1968

Els grups cristians *Cristianisme Social, Economia i Humanisme, Germans del Món i Grups de Testimoni Cristià*, arran del maig de 1968 francès, signaren un significatiu manifest 'Cristians revolucionaris', que, en els fragments més significatius, diu:

'... La revolució se'ns presenta com l'únic camí possible, i suposa un canvi radical de les estructures econòmiques i polítiques. Però no hi haurà revolució estructural sense revolució cultural ... Esta revolució implica una discussió del cristianisme en les seues formes de pensament, d'expressió i d'acció. Estem convençuts que el nostre compromís ha d'inscriure's en la lluita de classes i de masses oprimides per la seua alliberació [a França] i al món. La lluita revolucionària s'inscriu en la perspectiva de la construcció del regne de Déu sense identificar-s'hi. Reconeixem el dret de tot cristià i de tot home a participar en aquest procés revolucionari, sense descartar la lluita armada ...' Significatiu és també l'informe de l'assemblea 'Intercanvi i Diàleg' (Dijon, 1970) signat per un grup de preveres amb el títol 'Alguns sacerdots s'alliberen':

'... En la major part de les diòcesis, els preveres han triat la llibertat: alguns de nosaltres s'han negat a viure de les propines, per dir-ho així, i han entrat en el món del treball per guanyar-se la vida com qualsevol home; d'altres han renunciat al monopoli de la paraula per retornar als fidels la llibertat d'expressió; alguns han entrat en un partit polític, d'altres han renunciat als privilegis clericals per viure una experiència de comunitat de base. Fins i tot no ha faltat qui s'ha casat per fidelitat a la fe i a la pròpia vida... Això és 'Intercanvi i Diàleg': sacerdots que no volen ser funcionaris, fetillers, espectadors des del balcó, i es permeten animar amb la seua veu i amb els seus gestos els homes implicats en la lluita ...'

1967

ENCÍCLICA *POPULORUM PROGRESSIO*

El papa Pau VI [1963-1978], en la seua carta encíclica *Populorum progressio* ['el Desplegament dels pobles' [1967], escriu:

'... Avui el fet més important del qual tots hem pres consciència és el de la qüestió social que ha adquirit una dimensió mundial ... Hi ha situacions la injustícia de les quals clama al cel. Quan poblacions senceres, carents de les coses més necessàries, viuen en una dependència tal que els està prohibida tota iniciativa i tota responsabilitat ... és gran la temptació de rebutjar per

la violència tals injúries a la dignitat humana ... El desplegament no es redueix al simple creixement econòmic. Per a ser autèntic, ha de ser integral, és a dir promoure tots els homes i tot l'home ... Es tracta de construir un món on tothom, sense excepció de raça, religió o nacionalitat, pugui dur una vida plenament humana, alliberada de la servitud que li ve dels homes i d'una natura insuficientment dominada ... Si el desplegament és el nom nou de la pau, qui no hi voldrà treballar amb totes les seues forces? ...' El mateix papa Pau VI, parlant als camperols colombians [1968], els diu:

' ... Seguirem denunciant les injustes desigualtats econòmiques entre rics i pobres, els abusos autoritaris i administratius en perjudici vostre i de la col·lectivitat. Continuarem encoratjant les iniciatives i els programes de les autoritats responsables ... a favor de les poblacions en vies de desenvolupament ... Permeteu-me, finalment, que us exhortem a no posar la vostra confiança en la violència i en la revolució; esta actitud és contrària a l'esperit cristià i pot també retardar i no afavorir l'elevació social a la qual aspireu legítimament ...' Finalment, Pau VI escriu un document final per a la conferència de l'episcopat llatino-americà de Medellín [1968], del qual són aquests fragments:

' ... Estem als llindars d'una nova època de la història del nostre continent, època plena d'un buf d'emancipació total, d'alliberació de tota servitud, de maduració personal i d'integració col·lectiva ... Com en altres temps Israel, l'antic poble, sentia la presència salvífica de Déu quan l'alliberava de l'opressió d'Egipte, així també nosaltres, nou poble de Déu, no podem deixar de sentir-ne el pas salvador quan es tracta del verdader desplegament que és el pas, per a cada un i per a tots, d'unes condicions de vida menys humanes a unes altres de més humanes ...'

1971

ALARMA CONTRA UNA ESGLÉSIA D'ESQUERRES

Maurice Druon clama alarmat contra una església que es perfila d'esquerres. Llegim-ho d'un article seu intitulat 'Una església que s'equivoca de segle' [1971]:

' ... Què li passa, a l'església Catòlica? Tots s'ho pregunten amb preocupació, tant si hi pertanyen com si no, hi hagen estat educats o no ... Quan l'Església viu una crisi de tanta envergadura, no és sols ella la que està en discussió; és el conjunt de la vida nacional allò que es veu afectat, i és la pròpia personalitat d'un poble la que pot veure's afectada. L'orde natural vol que les espècies siguin fidels a si mateixes. Ací no hi ha res a objectar, si es tracta d'un imperatiu de la vida per mantenir l'equilibri. De la mateixa manera l'equilibri de les societats vol que les institucions continuen sent fidels a la seua vocació. La vocació d'una Església és proporcionar certes, no estendre dubtes ... La facció esquerrera de l'Església ha escollit discutir i convulsionar una societat [França] ...' Finalment presentem André Mignot i Michel de Saint-Pierre, membres de l'Associació Credo, que subscriuen esta 'Professió de Fe Tradicionalista' [1976] que, de segur, escandalitzaria molts:

' ... Protestem amb dolor i lluitem amb energia: contra les traïcions a la fe en l'ensenyament públic o privat de la doctrina; contra les negacions de la moral cristiana; contra les fantasies afegides a la reforma litúrgica que escandalitzen els cristians advertits i que poden arribar a la indecència, a la nul·litat dels ritus, a la invalidesa dels sagraments i al sacrilegi ... Per això ens sublevem contra una catequesi de formes tan múltiples que les omissions més importunes i les deformacions més greus que s'hi esmunyen sense cap reacció, prevenció o rectificació per part de l'autoritat. Per això rebutgem les traduccions dubtoses o errònies, dels textos sagrats, doctrinals, litúrgics i disciplinaris ...'

1971

EL BON BISBE JOSEP MARIA CASES

Amb el nomenament de Josep Pont i Gol per a l'arquebisbat de Tarragona (1970), el bisbat de Sogorb-Castelló quedava orfe, i vingué a substituir-lo un prevere de Girona, Josep Maria Cases d'Ordal (Santa Eulàlia de Riuprimer 1928-Girona 2003). Venia amb una aurèola i fama de santetat. Al seu bisbat de Girona ja havia posat en marxa els Grups d'Oració i Amistat (GOA) que ja s'anaven implantant també en algunes diòcesis de l'estat i, també, d'Hispanoamèrica.

Com a segon bisbe residencial, el bisbe Josep Maria Cases estructurà el bisbat de Sogorb-Castelló en quatre zones pastorals, per a les quals instituí la figura del vicari episcopal. Personalment es caracteritzà per ser un home molt pròxim a la gent que li mostrà sempre un particular afecte. Tothom recorda l'acte de les seues exèquies amb una immensa gentada que omplia els carrers i la cocatedral de santa Maria, en la cripta de la qual foren deixades les seues despulles.

Els grups d'Oració i d'Amistat de les diòcesis de Sogorb-Castelló i de Girona iniciaren, l'any 2010, els tràmits pel seu procés de beatificació. De moment Josep Maria Cases és proclamat servent de Déu, i comencen a arreplegar-se la documentació per continuar-ne el procés de canonització.

1976

L'EVANGELI HA D'INCULTURAR-SE

Serge de Beaucueil havia escrit en *Dos mil anys de cristianisme* [1976] aquests significatius paràgrafs sobre la necessitat d'encarnació del cristianisme en les cultures i les llengües dels pobles:

'... Em sembla que és urgent retornar els cristians a ells mateixos, al seu ambient, a la seua cultura, als seus germans, i fer que en troben novament la personalitat pròpia. No cal que la conversió al cristianisme siga necessàriament una abjuració de la seua religió d'origen. D'un jueu convertit al catolicisme diuen sempre que és un catòlic més, no un jueu menys. Això deuria poder-se dir de tots els altres. Si l'hindú o el musulmà volen fer-se cristians, molt bé (evidentment sempre que siga per motius nets i amb coneixement de causa), però que això no els porte necessàriament a trencar amb l'hinduisme o amb l'islam; al contrari, que això siga per a ells una manera més fecunda de reconsiderar la seua tradició i d'exercitar més els valors de què són portadors. Quant més hi pense, més em sembla que, segons l'evangeli, tota 'conversió', començant per la nostra, és una 'transfiguració', mentre que és secundari l'aspecte de l'abjuració o el penediment', si és que no és un buit replegament sobre si mateix i sobre el propi passat. Deixar que l'Esperit transfigure l'hindú, el musulmà, el cristià que hem estat o que som, i deixar que ell se pugua servir de nosaltres, tal com ho desitja, per ajudar a esta transfiguració en els altres: quina vocació i quin programa!

1978

EL SOMRIURE DEL PAPA SANT JOAN PAU I

Només això ens ha quedat d'aquest home bo que fon papa només durant trenta-quatre dies. Elegit bisbe de Roma el segon dia del conclave, 26 d'agost de 1978, ens deixava el 28 de setembre. Es deia Albino Luciani, era natural de Forno di Canale, (Belluno, Itàlia [1912]). Tingué encara temps per abolir la coronació papal. Fon el primer a servir l'ordinal 'Primer' en el seu nom papal; també el primer a fer servir els dos noms dels seus immediats predecessors [Joan XXIII i Pau VI], i darrer papa a fer servir la cadira gestatòria. Darrere el seu lema '*Humilitas*', ens deixava el

regal del seu encisador somriure. Què ens hauria pogut oferir de millor? Ens ha deixat, però, un neguit, un interrogant que no ha tingut resposta: de què moria aquest papa bo, ple de salut i de gràcia? Per visitació de Déu o per maldat dels homes?

1978-2005

EL PAPA JOAN PAU II

Karol Józef Wojtyła [1978-2005], convertit en papa Joan Pau II, en l'homilia de la missa de la seua entronització (1978) predicava així:

'... Germans i germanes: no tingueu por d'acollir el Crist i d'acceptar-ne el poder. Ajudeu el papa i tots els qui volen servir el Crist, i, amb el seu poder, servir l'home i la humanitat sencera. No tingueu por! Obriu les portes a Crist! Al seu poder salvador, obriu les fronteres dels estats, els sistemes econòmics i polítics, els immensos àmbits de la cultura, de la civilització del desenrotllament. No tingueu por! Crist sap allò que hi ha en l'home, i només ell ho sap. Hui, per més que moltes voltes l'home ignore allò que té dins, en les profunditats del seu esperit i del seu cor. Encara que moltes voltes no està segur del sentit de la seua vida en esta terra. Invadit pel dubte, que es transforma en desesperació. Així doncs, permeteu (vos ho demane, vos ho implore amb humilitat i confiança), permeteu que el Crist parli a l'home. Només ell té paraules de vida, sí, de vida eterna ...'

ESCRITS DE CAIRE SOCIAL

A la mort sobtada del papa Joan Pau I [1978] era elegit nou papa el polonès Karol Wojtyła que adoptava el nom de Joan Pau II [1978-2005] i inaugurava un llarg pontificat, molt personalista, de caire conservador teològicament i disciplinàriament, però profundament innovador quant a la doctrina sobre justícia social, i també en la vessant cultural. Dels seus documents, caldria subratllar, al començament, l'encíclica *Laborem exercens* [1981] en la commemoració dels 90 anys de la *Rerum novarum*, on destaca la significació que el treball té per a l'home i accentua la primacia del treball sobre el capital [DH 4690-4699].

La instrucció de la congregació per a la doctrina de la fe *Libertatis nuntius* [1984] fa referència a la teologia llatinoamericana de l'Alliberació [DH 4730-4741]. En la instrucció *Libertatis conscientia*, la mateixa congregació es posicionava en contra del pensament del teòleg franciscà Leonardo Boff. Joan Pau II manifesta obertament crítiques sobre alguns aspectes de l'anomenada 'teologia de l'Alliberació', tot i mantenir molts dels posicionaments d'esta nova teologia com l'opció pels pobres [DH 4750-4776].

En la instrucció de la mateixa congregació per a la doctrina de la fe *Donum vitae* [1987], sobre la base de l'encíclica de sant Pau VI *Humanae vitae*, segons la qual la moralitat de la procreació humana pressuposa la integritat biològica de l'acte sexual, condemna no sols la

fecundació heteròloga sinó també la fecundació homòloga *in vitro* amb transferència d'embrions [DH 4790-4807].

Amb ocasió del 20 aniversari de l'exhortació apostòlica *Populorum progressio* del papa Pau VI [1967], Joan Pau II, en la nova encíclica *Sollicitudo rei socialis* [1987] es proposa valorar la importància del pensament del seu predecessor, i aprofita per enfocar les modernes qüestions del desenvolupament. Esta nova encíclica social conté, entre altres, una penetrant crítica del consumisme i afirma que, per a aconseguir la pau i el desenvolupament, cal superar la política de blocs. Són teològicament importants els conceptes de 'estructura de pecat' i de 'solidaritat'. Una versió abreujada de l'encíclica social conté l'al·locució pronunciada per aquest papa davant representants de la vida pública, amb motiu d'una cerimònia de commemoració [1988] [DH 4810-4819].

Fidel al seu pensament profundament conservador, Joan Pau II va publicar la instrucció de la congregació de la doctrina de la fe *Donum veritatis* [1990] la finalitat de la qual era aclarir les relacions entre teologia i magisteri eclesial. Les exposicions que fa sobre la 'dissensió' permeten sospitar que l'ocasió per a esta instrucció, l'ofereixen la famosa Declaració de Colònia [1989] i les publicacions subsegüents; en esta instrucció (com també en totes les referents a doctrina de fe durant el pontificat de Joan Pau II) s'hi nota clarament la mà del següent papa, Benet XVI, aleshores responsable de la congregació per a la doctrina de la Fe [DH 4870-4885].

En l'encíclica *Centesimus annus* [1991], que Joan Pau II publica en la commemoració del centenari de la *Rerum novarum* [1891], recapitula els enuncisats fonamentals del papa Lleó XIII, esbossa el camí seguit per les transformacions socials fins a 1989, i dilucida l'obligació social que incumbeix a la propietat, així com les relacions entre l'estat, l'economia i la cultura [DH 4900-4914].

En l'encíclica *Veritatis splendor* [1993], Joan Pau II s'enfronta a postures de teòlegs (que no esmenta pel seu nom) però que afecten qüestions fonamentals de la teologia moral i que han provocat una greu crisi. S'hi tracten també (després d'una fonamentació bíblica) les qüestions relatives a la llibertat i la llei, la consciència moral i la veritat, l'opció fonamental i la conducta concreta, i la naturalesa de l'acció moral [DH 4950-4971]. I en l'encíclica *Evangelium vitae* [1995], el papa s'adreça contra totes les formes modernes de delictes, sancionats socialment, contra la vida (especialment contra l'avortament i l'eutanàsia) a fi d'advocar per una 'cultura de la vida', nascuda de l'esperit de l'evangeli [DH 1990-1998].

Ben positiva és la declaració conjunta sobre la doctrina de la justificació, feta pel pontifici consell per a la promoció de la unitat dels cristians i la federació luterana mundial [1998] que ve a confirmar allò que el teòleg Hans Küng ja havia defensat en la seua tesi doctoral [1959] *La justificació. La doctrina de K. Barth i una reflexió catòlica*, que venia a concloure que el pensament de Martín Luter i la doctrina del concili de Trento sobre la justificació són coincidents, almenys no s'hi oposen. Esta feliç declaració del dicasteri romà resumeix els resultats de més de trenta anys de converses i consens entre luterans i catòlics romans. La declaració conjunta fon adoptada per l'església catòlica i la federació luterana mundial el 31 d'octubre de 1999, a la qual s'afeg un annex [DH 5073-5074 i 5081] segons el qual els interlocutors luterans i catòlics ja no mantenen les condemnes doctrinals mútues d'altres temps. També cal considerar positiva la declaració de la congregació per a la doctrina de la fe [2001] sobre el valor dels documents doctrinals referits al teòleg Antonio Rosmini [1797-1855], després que el mateix papa, en l'encíclica *Fides et ratio* [1998], hagués valorat positivament i elogiat la seua obra [DH 5091].

1979

UNA CRISI INÈDITA ALS NOSTRES DIES

Jean Delumeau publica al diari *Le monde* una article significatiu 'Une crise inédite' [1979] que aporta una reflexió lúcida sobre la situació actual del cristianisme:

' ... La confrontació amb el passat em sembla demostrar que la crisi actual del cristianisme és inèdita. Per això la necessitat de dur la imaginació al poder de l'Església i d'acceptar remeis heroics, especialment pel que fa al poder romà, la invenció de nous ministeris i la completa rehabilitació de la dona. No dubte a declarar-ho: avui hem de ser cristians abans que catòlics, protestants o ortodoxos. Per a mi, el futur del cristianisme passa per la consecució, almenys parcial, de l'ecumenisme, sense el qual no tornarà a recuperar-ne la credibilitat ... Sembla urgent 'descolonitzar' les esglésies locals. I això no es pot fer més que acceptant un ample pluralisme en la professió d'un mateix credo fonamental ...'

1985

EL RETORN DEL FACTOR RELIGIÓS

Tres opinions sobre l'actualitat dels aspectes religiosos produïts en les darreries del segle XX. Així s'expressava Jean Vernet [1985]:

' ... Els cronistes de l'actualitat comencen a inscriure correntment el fenomen del retorn del factor religiós entre els indicadors de tendències significatius per al futur. Hi engloben, però, el renovat interès per l'espiritualitat dels monestirs, així com el gust per la religiositat popular, l'ascens de l'islam i les simpaties que desvetla Joan Pau II, la seducció de l'Orient i la floració de sectes. En efecte, el retorn a Déu s'expressa sovint de forma salvatge. I al costat de la renovació espiritual, advertim un increment de pràctiques màgiques, un desvetlament de la credulitat ...' Pel seu compte Jean Louis Schlegel [1985] escriu:

' ... Es dibuixa una inversió important. El racionalisme, en la seua versió laica i científista, ja no convenç mentre que les grans institucions religioses perden visibilitat i els seus arrelaments socials queden parcialment deserts i deixen de suscitar l'adhesió o es veuen afectats per la crisi de la militància, de forma que apareixen només episòdicament en els grans circuits comercials i de comunicació social. Al contrari, es posa de manifest una religiositat múltiple, 'difusa', com se l'anomena ara, amb els seus missatges, els seus cultes, les seues investigacions i la seua producció cultural; interessa considerablement als mitjans de comunicació social que saben respondre així a una demanda ... Quan retrocedeixen les grans institucions portadores de la tradició occidental, la recerca religiosa o para-religiosa individual, la 'creença' en el seu sentit més ample, aniria creixent en proporció a l'individualisme conquistador d'avui, per a uns subjectes potser cosificats o atomitzats socialment, però que aspiren a un màxim de realització personal en la seua vida privada. A una certa resignació sobre la possibilitat de canviar la societat li correspondria, al contrari, una viva tenacitat per emplenar les deficiències, les incerteses i els desastres en les trajectòries individuals ...' I Paul Veyne, poc abans [1983] havia escrit:

' ... Vos ho dic amb tota veritat: molt aviat la religiositat comptarà més que la sexualitat que comença ja a saber-se de memòria. Amb la condició, però, que esta religió no tinga déus ni esglésies, que la sexualitat hi siga innocent i que no hi haja por a la mort, la qual no és res, com indica el seu mateix nom. Una religió no de creences, sinó de desplegament feliç ...'

1985

ARRELS CRISTIANES DE CATALUNYA

És aquest document exemplar, aprovat per la conferència episcopal tarraconense [i redactat pel bisbe Joan Carrera] en què descriu i defensa el patrimoni cristià que ha conformat Catalunya, sobretot durant el darrer mil·lenni. Al començament del document, hi trobem una interessant citació de Joan Pau II sobre la importància del fet cultural dels pobles: '... L'home sempre viu dins una cultura que li és pròpia, però que, al seu torn, crea entre els homes un nexa que els és també propi, que determina el caràcter interhumà i social de l'existència humana ... i és que la cultura de cada poble s'expressa, entre altres coses i més que en cap altra, en la llengua ... La llengua inclou els trets d'identitat particulars d'un poble i d'una nació; i, en un cert sentit, hi és latent el cor d'esta nació perquè, en la llengua, en la llengua pròpia, troba expressió allò de què viu l'ànima humana en la comunitat d'una família, de la nació, de la història ...'

El document després comenta que, juntament amb la tradició grega i romana, Europa està impregnada dels valors del cristianisme; i per això torna a citar un text de Joan Pau II en aquest punt: '... No serà certament exagerat d'afirmar en particular que, a través d'una multitud de fets, l'Europa entera (de l'Atlàntic a l'Ural) testimonia, en la història de cada nació així com en la de tota la comunitat, el lligam entre la seua cultura i el cristianisme...'

Més avant el document fa una ullada al moment actual, que viu immersa en una situació crítica respecte del cristianisme: '... respecte del sentit cristià de la vida, el vell anticlericalisme, sorgit en unes circumstàncies històriques determinades, sense desaparèixer del tot, deixa ara el lloc més aviat a una impregnació a-religiosa de la cultura, menys agressiva però més radical, que aspira a donar per superada, ridícula o interessada tota possible obertura a la transcendència ...'

Al final del document, insisteix en les arrels cristianes de la nostra nació '... les nostres arrels grecoromanes i cristianes, europees i mediterrànies, són la saba que vivifica el nostre esperit col·lectiu ...' I recorda els valors considerats específicament catalans com el seny i la rauxa, la ironia, l'aptitud pel treball ' com a l'eix de l'arrencada vital del país' que relaciona, molt especialment, amb la família ...

1989

ASSOCIACIÓ JOSEP CLIMENT

El mes de setembre, la Generalitat Valenciana reconeixia l'associació Josep Climent com a entitat cultural que es proposava actuar, sobretot, en l'àmbit religiós del país. La impulsà un grup de persones que duïen anys col·laborant en la recuperació de la consciència nacional dels valencians des de la parròquia de Santa Maria de Castelló en els camps de la cultura i l'educació. A l'església treballaren en consolidar la missa de les onze, en la llengua del país, a la catedral de Santa Maria, la qual es venia celebrant des de 1976; per a ella aplegaren el cor PENTECOSTA que no deixaria d'animar esta missa fins els nostres dies; amb el temps esta coral polifònica s'ha consolidat fins a oferir un variat repertori de cant religiós i profà, útil tant per a celebracions litúrgiques com per a concerts en esglésies i escenaris diversos.

En la dècada dels vuitanta, amb la iniciació de les línies en la nostra llengua als estudis reglats (primaris i secundaris), esta Associació consolidava una línia de catequesi infantil en la mateixa llengua. Finalment, durant els anys noranta, els membres d'esta associació comencen i acaben consolidant l'esplai PENTECOSTA, amb les seues colònies i campaments d'estiu AMUNT. Aquest mateix decenni començava la publicació de la revista *PENTECOSTA*, 'comunió d'església i fe' que mai no s'ha deixat de publicar, de moment fins a aquest número 121.

1989-1991

FINAL DE LA UNIÓ SOVIÈTICA

A nivell internacional assistim al compliment de dos fets transcendents: el primer en el temps, la caiguda del mur de Berlín, amb la reunificació en una sola Alemanya de la dos repúbliques anteriors, de l'est i l'oest, amb la caiguda del darrer pas fronterer, la porta de Brandenburg el desembre de 1989. Tothom ho celebrava, a Europa, tret de la insensata Margaret Thatcher que temia pel protagonisme d'Anglaterra en el concert europeu: '... No volem, va dir, una Alemanya unida: lideraria un canvi de les fronteres postbèl·liques, i no ho podem permetre perquè suposaria un desplegament que generaria inestabilitat en l'esfera internacional i podria posar en perill la nostra seguretat' ...

L'altre fet transcendental és la dissolució de la Unió Soviètica, sota la presidència del gran estadista Mikhaïl Gorbtxov, en què es desintgrenen les estructures polítiques federals i del govern central de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) que acabaria amb la independència de les quinze repúbliques de la Unió Soviètica entre el març de 1990 i el desembre de 1991. Després d'un darrer intent de reestructurar la Unió Soviètica en un estat menys centralitzat, amb els acords de Belaveja signats pels líders de les repúbliques russa, ucraïnesa i bielorrussa. Gorbtxov cedint davant de l'inevitable, dimitia com a president i traspassava els poders a Ieltsin, amb què el Soviet Suprem reconeixia l'extinció i la dissolució de la Unió Soviètica. Era també la fi de la Guerra Freda i el començament del protagonisme internacional dels Estats Units d'Amèrica.

1994

NELSON MANDELA, PRESIDENT DE SUD-ÀFRICA

Aquest extraordinari polític sud-africà, nat el 1918 a Umtata, Transkeim, de molt jove s'adherí al l'Afrikan National Congress (ANC), del qual esdevindria president. Líder indiscutit de la majoria negra, el 1956 fou acusat d'alta traïció pel govern de l'*apartheid* i detingut. Absolt el 1961, seria arrestat novament l'any 1962, i, finalment, condemnat a cadena perpètua el 1964. Malalt, el 1988 es ve beneficiar d'una mesura de gràcia que li permeté un cert alliberament gradual del règim carcelari.

Alliberat, finalment, de la presó l'any 1990, tornaria a l'activitat política, fins a esdevenir la figura més prominent en la lluita per l'alliberament racial, juntament amb el president Frederik De Klerk. El 1994, l'any que li concedien el premi Nobel de la Pau, amb el fins aleshores president de la república de Sud-àfrica, accedia a la presidència d'esta república, després de guanyar per amplíssima majoria les eleccions generals d'aquell any. El 1995 lluità per la superació de l'*apartheid*

1996-1999

CANVI AL BISBAT DE SOGORB-CASTELLÓ

Amb la renúncia al bisbat de Sogorb-Castelló i la immediata acceptació per part de la santa Seu (immediata i fulminant, sense esperar que el bon Josep M. Cases pogués celebrar ací els seus 25 anys de servei episcopal), la diòcesi de Sogorb-Castelló entrava en via morta. Totes les reformes que els bisbes Pont i Gol i Josep M. Cases havien consolidat treballósament seguint la nova orientació del concili II del Vaticà s'anaven esquerdant: eren destituïdes les anteriors persones de confiança al front dels càrrecs, tant laics com preveres; i, singularment, s'anava treballant per fer desaparèixer tot rastre de cultura popular, inclosa la llengua del país en la pastoral i la celebració litúrgica, remonent de les parròquies els preveres que la promovien. Només arribar al bisbat,

Joan Antoni Reig treballa perquè no es difonga la *Biblia Valenciana Interconfessional* (adaptació de la corresponent Bíblia catalana) i prohibeix la difusió dels tres manuals catequètics infantils que havia preparat el secretariat de catequesi cap al final del pontificat de Josep Maria Cases.

La revolució operada en el personal eclesiàstic és sistemàtica, amb la remoció dels preveres més vàlids pastoralment que, abans, comptaven amb la confiança dels seus superiors; referiríem també l'atac als mitjans de comunicació amb cartes desconsiderades adreçades als preveres Guillem Badenes i Vicent Bengoetxea, de la parròquia catedral de Santa Maria. Per augmentar la crisi, el bisbat es troba, aquests anys, immers en una gravíssima crisi econòmica, causada per una imprudent operació financera per culpa del desconeixement i la insensatesa del seu titular. En esta etapa es consolida, dins l'església universal i, molt especialment al nostre bisbat, una línia eclesial que afavoria el protagonisme d'un orde religiós: l'Opus Dei (Mn. Josep Burgos, rector de Santa Maria) i el moviment de comunitats neocatecumenals (per a les quals es crea un seminari específic '*Redemptoris mater*'), amb el general desconcert de les parròquies. I encara afegiríem l'ordenació indiscriminada, sense garanties ni adequada formació teològica, de nous preveres que no feen preveure bon futur per a la pastoral d'aquest malaguanyat bisbat. Per contrarestar tant de desfici, l'associació Josep Climent publicava uns articles anònims, sota la sigla 'Col·lectiu Joan XXIII', crítiques amb la incomprendible 'política' del seu bisbe.

Només una cosa arribaria a bon port aquests darrers anys del segle XX: l'acabament de les obres de la catedral de Santa Maria, comptant amb generoses i desmesurades subvencions per part de l'administració valenciana, ara en mans del partit Popular. L'operació es tancava així exitosament, coincidint amb la celebració de les festes del 75 aniversari de la coronació canònica de la imatge de la Maredeu de Lledó (1924-1999), amb la solemne consagració del temple presidida pel cardenal de la cúria romana Darío Castrillon.

SANTS DEL SEGLE XX LLISTA GENERAL

mes de gener

- A la ciutat de Hasselt, prop de Maastrich, Bèlgica, sant **Valentí Paquay**, prevere de l'orde dels germans Menors, que es distingí per l'admirable exemple de caritat cristiana, en la predicació, el ministeri de la reconciliació i en foment de la devoció del rosari, i en l'obtenció, amb el seu esperit d'humilitat, d'una sublim santedat (1 de gener de 1905)
- A Lvov, ciutat d'Ucraïna, sant **Segismund Gorazdowski**, prevere, originari de Polònia, que es distingí pel seu amor als altres, per ser precursor en l'afany de protegir la vida i per fundar l'institut de les germanes de sant Josep, dedicat a l'atenció dels pobres i abandonats (1 de gener de 1920)
- A Madrid, sant **Manuel González Garcia**, bisbe successivament de Màlaga i de Palència, que fon un pastor eximi segons el cor del Senyor; promogué el culte a la sagrada eucaristia i fundà la congregació de germanes missioneres eucarístiques de Natzaret (4 de gener de 1940)
- A Jazlowice, a Ucraïna, santa **Marcel·lina Darowska**, la qual, morta el seu espòs i el seu primogènit, es consagrà a Déu; i, preocupada per la dignitat de la família, fundà la congregació de germanes de la immaculada concepció de la verge Maria, per a l'educació de les joves (5 de gener de 1911)
- A Spoleto, Itàlia, sant **Pere Nonilli**, prevere, fundador de la congregació de germanes de la sagrada Família, per a atendre i educar les nines pobres i òrfenes (5 de gener de 1935)
- A Saragossa, Aragó, santa **Genoveva Torres Morales**, verge, que des de jove experimentà les contrarietats de la vida i suportà la malaltia que l'afectava; fundà l'institut de germanes del sagrat Cor de Jesús i dels sants Àngels, per a ajudar les dones (5 de gener de 1956)
- A Roma, santa **Rafela Maria del Sagrat Cor Porras Ayllón**, verge, fundadora de la congregació d'esclaves del sagrat Cor de Jesús; considerada com a malalta mental, passà santament els darrers anys de la seua vida entre tribulacions i penitències (6 de gener de 1925)
- A Montreal, a la província del Quebec, al Canadà, sant **Andreu (Alfred) Bessette**, religiós de la congregació de la santa Creu, que treballà incansablement en la construcció de l'insigne santuari dedicat a sant Josep que s'alça en aquella ciutat (6 de gener de 1937)
- A Perugia, Itàlia, santa **Francesca de Sales (Leònia) Aviat**, verge, que es dedicà, amb maternal amor i sol·licitud, a l'educació de les joves, i instituí les oblates de sant Francesc de Sales (10 de gener de 1914)
- A Madrid, santa **Maria dels Dolors Rodríguez Sopena**, verge, la qual, en mostra de gran caritat cristiana, es dedicà als més abandonats de la societat, especialment als suburbis de les grans ciutats. Per anunciar l'evangeli i atendre els pobres i els obrers en l'aspecte social, fundà la institució catequista Dolors Sopena i una associació apostòlica de laics (10 de gener de 1918)
- A Gedansk, ciutat de Polònia, sant **Francesc Rogaczewski**, prevere i màrtir, que per la seua fe fon afusellat durant l'ocupació de Polònia, en temps de guerra, per un règim contrari a Déu (11 de gener de 1940)
- Al lloc de Tomhom, prop de la ciutat de Bangkok, a Tailàndia, sant **Nicolau Bunkerd Kitbamrung**, prevere i màrtir, predicador eximi de l'evangeli, que fon empresonat en temps de persecució contra l'Església, i, a causa de la tisi que va contraure ajudant els malalts, morí de manera exemplar (12 de gener de 1944)

- A l'aldea de Steyl, a Holanda, sant **Arnold Janssen**, prevere, el qual, per a difondre la fe en les missions, fundà la societat del Verb Diví (15 de gener de 1909)
- A Berlín, Alemanya, sant **Nicolau Gross**, pare de família i màrtir, que, dedicat a les qüestions socials, s'enfrontà amb un règim contrari a la dignitat humana i a la religió. Per no voler actuar en contra dels preceptes de Déu, fon empresonat i penjat, i així obtenia la participació en la victòria de Crist (15 de gener de 1945)
- A València, santa **Joana Maria Condessa Lluch**, verge, que, amb sol·lícita caritat i esperit de sacrifici envers els pobres, infants, i, especialment, les dones que treballaven fora de casa, es lliurà completament al seu servei; i, per a tutela d'estes, fundà la congregació d'esclaves de Maria Immaculada (16 de gener de 1916)
- A la ciutat de Càssia, Itàlia, santa **Maria Teresa (Maria Joana) Fasce**, abadessa del monestir de l'orde de sant Agustí, que sabé unir l'ascesi i la contemplació amb obres de caritat envers els pelegrins i els indigents (18 de gener de 1947)
- A la ciutat de Sevilla, Andalusia, sant **Marcel Spínola Maestre**, bisbe, que fundà associacions de treballadors per a cooperar en el seu desenvolupament social, combaté en defensa de la veritat i la justícia i obrí sa casa als indigents (19 de gener de 1906)
- A la ciutat de Casoria, prop de Nàpols, a Itàlia, santa **Maria Cristina de la Immaculada (Adalheides) Brando**, verge, que dedicà la seua existència a la formació cristiana dels infants, i fundà la congregació de religioses víctimes expiadores de Jesús Sacramentat, amb què promogué intensament l'adoració a la sagrada Eucaristia (20 de gener de 1906)
- Al monestir de Mount Saint Bernard, prop de Leicester, Anglaterra, sant **Cebrià (Miquel) Iwene Tansi**, prevere de l'orde cistercenc, natural del territori de Onitsha, a Nigèria, i, sent encara infant, en contra de la seua família, abraçà la fe cristiana; s'ordenà de prevere i es dedicà amb molt de zel a la cura pastoral fins que, fet monjo, meresqué coronar amb una santa mort, una vida santa (20 de gener de 1964)
- A Junín de los Andes, a Argentina, santa **Laura Vicuña**, verge, natural de la ciutat de Santiago de Xile, alumna de l'institut de filles de Maria Auxiliadora, la qual, per a obtenir la conversió de sa mare, als tretze anys oferí la seua vida a Crist (22 de gener de 1904)
- A Castelletto di Brenzone, vora el llac de Garda, Itàlia, sant **Josep Nascimbeni**, prevere, fundador de l'institut de petites germanes de la Sagrada Família (22 de gener de 1922)
- A Viena, ciutat d'Àustria, sant **Ladislau Battyány-Strattmann**, pare de família, que donà testimoni de l'evangeli amb la santedat de la seua vida i les seues obres, tant en l'ambient familiar com en la societat civil. Honorà com a cristià el nom i la dignitat de metge, entregat amb totes les forces a atendre els malalts, per als quals fundà un hospital, on solament acollia els pobres i indigents, descartant tota mena de vanitat (22 de gener de 19231)
- A Roma, sant **Timoteu (Josep) Giaccardo**, prevere, que instruí molts deixebles en la pia societat de Sant Pau, per a anunciar l'evangeli amb un ús apropiat dels instruments de comunicació social (24 de gener de 1948)
- A Alessandria, a la regió del Piemont, Itàlia, santa **Maria Antònia (Teresa) Grillo**, religiosa, que en quedar viuda, assumí amb misericòrdia les necessitats dels pobres, i, després de vendre totes les seues possessions, fundà la congregació de germanes de la divina Providència (25 de gener de 1944)

- A Tortosa, Catalunya, sant **Manuel Domingo Sol**, prevere, que instituí la germandat de sacerdots Operaris diocesans del cor de Jesús, per a fomentar les vocacions sacerdotals (25 de gener de 1909)
- Prop de la ciutat de Munic, a Alemanya sant **Miquel Kozal**, màrtir, bisbe auxiliar de Wloclawek, el qual, sota el règim nazi, per defensar la fe i la llibertat de l'Església, passà amb gran paciència tres anys al camp de concentració de Dachau, fins a consumir-hi el martiri (26 de gener de 1943)
- A la ciutat de Kaunas, a Lituània, sant **Jordi Matulaitis**, bisbe de Vilna i, després, enviat apostòlic a Lituània, fundador de la congregació de clergues marians i de la congregació de germanes pobres de la immaculada Concepció de la santíssima verge Maria (27 de gener de 1927)
- A la ciutat de Daijiazhuang, a la província de Shandong, al sud de la Xina, sant **Josep Freinademetz**, prevere de la societat del Verb Diví, que treballà incansablement en l'evangelització d'aquella regió (28 de gener de 1908)
- A Bialystok, lloc de Polònia, santa **Boleslava Maria Lament**, verge, la qual, en un difícil període de canvis polítics, fundà la congregació de religioses missioneres de la Sagrada Família, per a fomentar la unió dels cristians, ajudar els marginats i educar cristianament els joves (29 de gener de 1946)
- A Malonne, població de Bèlgica, sant **Mucià Maria (Lluís) Viaux**, dels germans de les escoles Cristianes, que dedicà tota la seua vida, amb constància i generositat, a la formació dels joves (30 de gener de 1917)
- Al monestir de sant Benet de Maredsous, Bèlgica, sant **Columba (Josep) Marmion**, el qual, natural d'Irlanda i ordenat prevere, arribà a ser abat d'aquell monestir benedictí, on es distingí com a pare del cenobi, guia d'ànimes en el camí de la santedat, i, també, per la seua riquesa en doctrina espiritual i eloqüència (30 de gener de 1923)
- A la ciutat de Gdeszyn, Polònia, sant **Segismund Pisarski**, prevere i màrtir que, en temps de guerra, per no renunciar a la seua fe davant els perseguidors, fon afusellat al costat de la parròquia del lloc (30 de gener de 1943)

mes de febrer

- A la ciutat de Cúcuta a Colòmbia, sant **Lluís Variara**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales, que dedicà tota la seua activitat a favor dels leprosos, i fundà la congregació de germanes filles dels sagrats cors de Jesús i Maria (1 de febrer de 1923)
- A Milà, ciutat d'Itàlia, sant **Andreu Carles Ferrari**, bisbe, que treballà en favor de les tradicions religioses del seu poble i obrí nous camins per donar a conèixer al món l'amor de Crist i de l'Església (2 de febrer de 1921)
- A Verona, ciutat d'Itàlia, santa **Maria Dominica Mantovani**, verge, que, juntament amb sant Josep Nascimbeni, prevere, fundà l'institut de petites germanes de la Sagrada Família, del qual fon primera superiora, per a atendre els pobres, els orfes i els malalts, i dugué sempre una vida humil per amor de Crist (2 de febrer de 1934)
- A la població de Steyl, a Holanda, santa **Maria Elena Stollenwek**, verge, que col·laborà amb sant Arnold Janssen en la fundació de la congregació de missioneres serventes de l'Esperit Sant, i, després d'haver cessat en la funció de superiora, es lliurà a l'adoració perpètua (3 de febrer de 1900)

- A Rivolta d'Adda, al territori de Cremona, Itàlia, sant **Francesc Spinelli**, prevere, el qual, malgrat les persistents vexacions i dificultats, suportades sempre amb paciència, fundà i dirigí una congregació de germanes dedicades a l'adoració del santíssim Sagrament (6 de febrer de 1913)
- A Angri, prop de Salerno, a la Campània, sant **Alfons Maria Furcio**, prevere, que incansablement exercí el ministeri entre els agricultors, es preocupà, sobretot, per la formació dels joves pobres i orfes, i fundà la congregació de germanes de sant Joan Baptista (6 de febrer de 1910)
- A Savigliano, localitat del Piemont, Itàlia, santa **Josepa Gabriela Binino**, verge, que fundà una congregació religiosa sota la protecció de la sagrada Família de Natzaret, per a educar els orfes i assistir els malalts pobres (8 de febrer de 1906)
- A Premià de Mar, prop de Barcelona, sant **Miquel (Francesc Lluís) Febres Cordero**, religiós dels germans de les escoles Cristianes, que, durant quaranta anys, es dedicà a l'educació a la ciutat de Conca, a l'Equador, i, després, traslladat a Espanya, es distingí per la perfecta observança de la disciplina de la vida religiosa (9 de febrer de 1910)
- A Valverde del Camino, prop de Huelva, Andalusia, santa **Eusebia Palomino Yenes**, verge de l'institut de filles de Maria Auxiliadora, que, donant un egregi exemple d'humilitat i evitant tota ostentació, mostrà un esperit d'abnegació en les tasques més senzilles i meresqué els dons de la gràcia (10 de febrer de 1935)
- A l'aldea de Krasic, prop de Zagreb, a Croàcia, sant **Lluís Stepinac**, bisbe de Zagreb, que rebutjà amb fermesa les doctrines que s'oposaven a la fe i a la dignitat humana, i, per la seua fidelitat a l'Església, després de prolongada presó, víctima de la malaltia i la misèria, terminà egrègiament el seu episcopat (10 de febrer de 1960)
- A Torí, Itàlia, sant **Josep Allamano**, prevere, que, ple de fervor, per a propagar la fe cristiana, fundà les congregacions d'homes i de dones denominades missioners i missioneres de la Consolata (16 de febrer de 1926)
- A Rzeszow, a Polònia, sant **Antoni Lesczewicz**, prevere de la congregació de la companyia de Maria i màrtir, que durant l'ocupació militar de la seua pàtria en temps de guerra, fon lliurat a les flames pels perseguidors de l'Església a causa de la seua fe en Crist (17 de febrer de 1943)
- A la mateixa població, sant **Jordi Kaszyra**, prevere de la congregació de clergues marianistes i màrtir, que, durant l'ocupació militar de la seua pàtria en temps de guerra, fon cremat viu pels perseguidors de l'església, a causa de la seua fe en Crist (18 de febrer de 1943)
- A Bèrgam, Itàlia, santa **Gertrudis (Caterina) Comensoli**, verge, que fundà una congregació de religioses per a l'adoració del santíssim Sagrament i l'educació de la joventut (18 de febrer de 1903)
- A Aljustrel, lloc pròxim a Fàtima, Portugal, santa **Jacinta Marto**, la qual, sent encara nina de tendra edat, acceptà amb tota paciència la greu malaltia que l'afligia i demostrà sempre una gran devoció a la santíssima verge Maria (20 de febrer de 1920)
- A Bilbao, al país Basc, santa **Rafela d'Ybarra i Arambarri de Vilallonga**, que, sent mare de set fills i amb el consentiment del marit, féu professió religiosa i fundà la congregació dels sants àngels Custodis, per a la protecció de les joves i per a ensenyar-los el camí dels preceptes del Senyor (23 de febrer de 1900)
- A Roma, santa **Josepa (Judith Adaleide) Vannini**, verge, que fundà la congregació de filles de sant Camil, per a servir els malalts (23 de febrer de 1911)

Vora el riu Beijang, prop de Shaoguan, a la província xinesa de Guandlong, sants màrtirs **Lluís Versiglia**, bisbe, i **Calixt Caravario**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales, que patiren el maritri per haver donat assistència pastoral a les persones que els estaven confiades (25 de febrer de 1930)

A Bocairent, santa **Pietat de la Creu Ortiz Real**, verge, que per amor a Déu i als pobres necessitats, constituí la congregació de germanes salesianes del sagrat Cor de Jesús, i, en pocs anys, fundà nombrosos asils, hospitals, residències d'ancians, col·legis i escoles dominicals; morí precisament aquest dia, 26 de febrer de 1916, tal com ella havia predit

A la població de Pasto, a Colòmbia, santa **Maria de la Caritat de l'Esperit Sant (Carolina Brader)**, verge, que sabé conjugar admirablement la vida contemplativa amb l'activitat missionera; i, per a promoure la formació cristiana, fundà la congregació de germanes franciscanes de la Immaculada (27 de febrer de 1943)

A París, França, sant **Daniel Brottier**, prevere de la congregació de sant Sulpici, que es dedicà plenament a treballar en favor dels orfes (28 de febrer de 1936)

mes de març

A Sevilla, santa **Àngela de la Cruz Guerrero Gonzàlez**, verge, fundadora de l'institut de germanes de la companyia de la Creu, que no es reservà, per a ella, cap dret, sinó que ho deixà tot per als pobres, que acostumava a anomenar els seus 'senyors', servint-los de veritat (2 de març de 1932)

A Filadèlfia, ciutat de l'estat de Pensilvània, als estats Units de Nord-Amèrica, santa **Caterina Drexel**, verge, que fundà la congregació de germanes del santíssim Sagrament, i utilitzà amb generositat i de bon grat els béns de la seua herència per a educar i ajudar indis i negres (3 de març de 1955)

A la ciutat de Getafe, prop de Madrid, sant **Faustí Mínguez**, religiós de l'orde dels clergues regulars de la Mare de Déu de les escoles Pies, que, ordenat prevere, es donà tot sencer a la tasca docent i aconseguí gran prestigi com a mestre i perit en ciències naturals; diligent en la seua activitat pastoral, fundà l'institut calassanci de filles de la divina Pastora, per a l'educació integral de la dona (8 de març de 1925)

A Cracòvia, Polònia, santa **Àngela Salawa**, verge del tercer orde regular de sant Francesc, que, elegint entregar la seua vida al servei domèstic, visqué humilment entre les criades, i en summa pobresa descansà en el Senyor (12 de març de 1922)

A Sanremo, regió de Ligúria, sant **Lluís Orione**, prevere, que constituí la petita obra de la divina Providència, per a bé dels joves i de tots els marginats (12 de març de 1940)

A Przeysl, a Polònia, sant **Joan Adalbert Balicki**, prevere, que es dedicà amb ardor a l'exercici del ministeri en favor del poble de Deu, i demostrà una especial disposició a predicar l'evangeli i a assistir les joves desencaminades (15 de març de 1948)

A la localitat de Viedma, a la república Argentina, sant **Artèmides Zatti**, religiós de la societat de sant Francesc de Sales, que es distingí pel seu zel missioner; establert a la Patagònia, passà tota la vida en un hospital de la regió, ajudant amb fortalesa d'ànim, paciència i humilitat, els necessitats (15 de març de 1951)

A la ciutat de Màlaga, Andalusia, sant **Joan Nepomucè Zegri Moreno**, prevere, que santificà la seua vida en el ministeri de servei de l'església i de les ànimes; i, per a promoure més

eficaçment la glòria de Déu Pare en Crist, fundà la congregació de germanes mercedàries de la Caritat (17 de març de 1905)

A Bilbao, ciutat del país Basc, santa **Maria Josepa del cor de Jesús Sancho de Guerra**, verge, que fundà la congregació de germanes serventes de Jesús de la Caritat, que ella formà especialment per a la cura dels malalts i els pobres (20 de març de 1912)

A Lviv, a Ucraïna, sant **Josep Bilczewki**, bisbe, que es dedicà amb gran caritat a l'edificació dels costums i a la instrucció de la clerecia i el poble de ritu llatí, i, en l'atroç temps de guerra que assolà aquella regió (1914-1918) féu tot allò que estigué a les seues mans per ajudar els pobres i els necessitats (20 de març de 1923)

Prop d'ad-Dahr, ara el Líban, santa **Rebeca de Himlaya ar-Rayyas**, verge de l'orde de les germanes libaneses maronites, que, cega durant trenta anys, i, després, amb paràlisi en tots els membres, romangué contínuament en pregària, fixa només en Déu (23 de març de 1914)

Al lloc de Pniewite, vora Gdansk, a Polònia, santa **Maria Karłowska**, verge, que instituí la congregació de germanes del diví Pastor de la divina Providència per tal que recuperassen la dignitat de filles de Déu les joves i dones pobres de costums corromputs (24 de març de 1935)

A Roma, vora sant Pau, a la via Ostiense, sant **Plàcid Riccardi**, prevere de l'orde de sant Benet, el qual, tot i sentir-se afectat per febres contínues, malalties i paràlisi, abraçà incansablement l'observança de la regla i la pregària (25 de març de 1915)

Al lloc de Chervonohrad, vora Lwiw, a Ucraïna, santa **Josafata (Miqueleta) Hoirdàshevskia**, verge, que fundà l'institut de germanes esclaves de Maria Immaculada, i es dedicà a fer el bé on la necessitat fos major (25 de març de 1919)

A Catània, ciutat de Sicília, a Itàlia, santa **Magdalena Caterina Morano**, verge de l'institut de filles de Maria Auxiliadora, que es dedicà a impartir catequesis i recorregué sense parar tota esta regió (26 de març de 1908)

A Przemysl, lloc de Polònia, sant **Josep Sebastià Pelczar**, bisbe, fundador de la congregació d'esclaves del sagrat Cor de Jesús i mestre eximi de vida espiritual (28 de març de 1824)

A Torí, Itàlia, sant **Leonard Murialdo**, prevere, que fundà la congregació de sant Josep, per a educar en la fe i la caritat cristianes els infants abandonats (30 de març de 1900)

Prop de Viena, a Àustria, santa **Maria Restituta (Helena) Kafka**, verge de la congregació de germanes franciscanes de la Caritat cristiana, la qual, originària de Moràvia, exercí el servei d'infermera en un hospital, i, detinguda, en temps de guerra, pels enemics de la fe, morí decapitada (30 de març de 1943)

mes d'abril

A Maracay, població de Veneçuela, **santa Maria de sant Josep (Laura) Alvarado**, verge, que fundà la congregació de germanes agustines recoletes del sagrat Cor de Jesús, sempre sol·lícita en la seua caritat a favor de les joves òrfenes, els ancians i els pobres abandonats (2 d'abril de 1967)

A Győr, Hongria, sant **Guillem Apor**, bisbe i màrtir, que, en temps de guerra, obrí sa casa a uns tres-cents pròfugs, i, per defensar unes noies de mans dels soldats, el vespre del divendres Sant de la passió del Senyor, fon ferit i, tres dies després, morí (2 d'abril de 1945)

A Lwiw, a Ucraïna, sant **Nicolau Carnekyj**, bisbe, que, exercint com a exarca apostòlic de Volyn' i Pidljashja, en temps de persecució contra la fe, seguí com a pastor fidel les petjades de Crist, i, per la seua gràcia, arribà al regne dels cels (2 d'abril de 1959)

Al lloc d'Aljustrel, prop de Fàtima, a Portugal, sant **Francesc Marto**, que, consumit per una malaltia, quan era encara petit, excel·lí per la suavitat dels costums, la perseverança en els patiments i en la fe, i, també, per l'assiduitat en la pregària (4 d'abril de 1919)

A Reggio Calàbria, Itàlia, sant **Gaetà Catanoso**, prevere, que instituï la congregació de germanes veròniques de la santa Faç, per a alleujament dels pobres i els abandonats (4 d'abril de 1953)

A Torí, Itàlia, sant **Miquel Rua**, prevere, propagador eximi de la societat de sant Francesc de Sales (6 d'abril de 1910)

A la localitat de Fiobbo di Albino, prop de Bèrgam, Itàlia, santa **Petrina Morosini**, verge i màrtir, que, als vint-i-sis anys, quan tornava a casa des del treball, per defensar davant un jove la virginitat que havia promés a Déu, fon ferida de mort al cap (6 d'abril de 1957)

En el lloc de Goingerkou, a la Xina, santa **Maria Asunto Pallotta**, verge, de l'institut de germanes franciscanes missioneres de Maria, que, dedicada a càrrecs humils, treballà pel regne de Crist de forma senzilla i ignorada (7 d'abril de 1905)

Al convent de Belmonte, prop de Conca, Castella, sant **Domenge del santíssim Sagrament Iturrate**, prevere de l'orde de la santíssima Trinitat, que treballà amb totes les seues forces per la salvació de les ànimes i per a magnificar la glòria de la Trinitat (8 d'abril de 1927)

A Lucca, Itàlia, santa **Gemma Galgani**, verge, la qual, insigne per la contemplació de la Passió i pels dolors que suportava amb paciència, als vint anys consumà la seua angèlica vida, el dissabte Sant, 11 d'abril de 1995

A la mateixa ciutat de Lucca, santa **Elena Guerra**, verge, que instituï la congregació d'oblates de l'Esperit Sant, per a l'ensenyança de les nines, i instruï admirablement els cristians sobre la cooperació de l'Esperit Sant en l'economia de la salvació (11 d'abril de 1914)

A la ciutat de Los Andes, a Xile, santa **Teresa de Jesús (Joana) Fernández Solar**, verge, que sent novícia en l'orde de carmelites Descalces, consagrà, com ella mateixa solia dir, la seua vida a Déu pel món pecador; i, a l'edat de vint anys, morí consumida pel tifus (12 d'abril de 1920)

A Nàpols, Itàlia, sant **Josep Moscati**, metge de professió, entregat totalment i incansablement a l'assistència diària als malalts, sense reclamar als pobres cap paga, i, que atenant els cossos, curava també, amb gran amor, les ànimes (12 d'abril de 1927)

A Siena, ciutat de la Toscana, Itàlia, santa **Sabina Petrilli**, verge, que fundà la congregació de germanes de santa Caterina, per a ajudar les joves desemparades i pobres (18 d'abril de 1923)

A Campi Bisenzio, lloc de la Toscana, Itàlia, santa **Teresa Maria de la Creu Manetti**, fundadora de l'institut de terciàries carmelites de santa Teresa (23 d'abril de 1910)

Al monestir cistercenc de Grottaferrata, en les immediacions de Frascati, prop de Roma, santa **Maria Gabriela Sgheddu**, verge, que morí als vint-i-cinc anys, després d'oferir generosament la seua vida per la unió dels cristians (23 d'abril de 1939)

A Dinan, França, sant **Benet (Àngel) Menni**, prevere de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu, fundador de la congregació de les germanes hospitalàries del sagrat Cor de Jesús (24 d'abril de 1914)

A Roma, santa **Maria Elisabet Hesselbald**, verge, que oriünda de Suècia, després d'haver prestat servei durant molt de temps en un hospital, reformà l'orde de santa Brígida, i es dedicà

particularment a la contemplació, la caritat envers els necessitats i la unitat dels cristians (24 d'abril de 1957)

A l'aldea de Remedello, a la província de Brescia, Itàlia, sant **Joan Piamarta**, prevere, que, després de grans dificultats, fundà l'institut dels artesans de Brescia, en les rodalies d'un colònia agrícola, amb la finalitat de facilitar als joves una formació religiosa, i, també, l'aprenentatge d'un ofici; treball que preparà la formació de la congregació de la sagrada Família de Natzaret (25 d'abril de 1913)

Al monestir de sant Isidor de Dueñas, Castella, sant **Rafael Arnàiz Barón**, religiós de l'orde cistercenc, que, encara novici, afectat d'una greu malaltia, suportà amb gran paciència la seua malparada salut, confiant sempre en el Senyor (26 d'abril de 1938)

A Salamanca, Castella, santa **Maria Antònia Bandrés Elósegui**, verge de la congregació de filles de Jesús, que conclogué en poc de temps la seua vida consagrada, amb ànim serè i sense descoratjar-se (27 d'abril de 1919)

A Magenta, localitat pròxima a Milà, Itàlia, santa **Joana Beretta Molla**, mare de família, que, esperant un fill, no dubtà a anteposar amb amor la vida de la criatura a la seua pròpia (28 d'abril de 1962)

mes de maig

A Milà, Itàlia, sant **Ricard (Hermíni Felip) Pampuri**, que, després d'haver exercit generosament en el món la professió de metge, ingressà a l'orde hospitalari de sant Joan de Déu, i, al cap de dos anys, descansà piadosament en el Senyor (1 de maig de 1928)

A Dresde, Alemanya, sant **Gregori Frackowiak**, religiós de la societat del Verb Diví i màrtir, el qual, empresonat en temps de guerra, després de patir per Crist, fon degollat pels enemics de la fe (5 de maig de 1943)

A la ciutat d'Aranjuez, Castella-la Manxa, sant **Josep Maria Rubio Peralta**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús, que se significà per l'atenció als penitents en la confessió sacramental, la predicació d'exercicis espirituals i les visites als pobres als suburbis de Madrid (2 de maig de 1929)

A Susa, regió del Piemont, Itàlia, sant **Eduard Josep Rasaz**, bisbe, que, durant vint-i-cinc anys assistí pastoralment la diòcesi que li havien confiat, amb una dedicació especial envers els pobres; fundà la congregació de germanes del tercer orde de sant Francesc (3 de maig de 1903)

A la ciutat de Sherbrooke, a la província del Quebec, al Canadà, santa **Maria Leònia (Elòdia) Paradís**, verge, que fundà la congregació de les petites germanes de la Sagrada Família, dedicades al servei domèstic dels preveres (3 de maig de 1912)

A Roma, santa **Anna Rosa Gattorno**, religiosa, que, sent mare de família, quan quedà viuda, ho deixà tot i s'entregà per complet a Déu i als altres; fundà la congregació de les filles de santa Anna, mare de Maria immaculada, on excel·lí per la gran labor duta a terme a favor dels malalts, els febles i els infants desemparats, en el rostre dels quals contemplava el Crist pobre (6 de maig de 1900)

A Gènova, ciutat d'Itàlia, sant **Agustí Roscelli**, prevere, fundador de la congregació de germanes de la immaculada Concepció de la santíssima verge Maria, per a la formació de les nines (7 de maig de 1902)

Al lloc de Hegne, a la regió de Baden, Alemanya, santa **Ulrica (Francesca) Nisch**, verge, religiosa de la congregació de germanes de la caritat de la santa Creu, la qual, com a infatigable

serventa del Senyor, visqué sempre lliurada als treballs més humils, principalment en la labor d'ajudant de cuina (8 de maig de 1913)

A la ciutat de Zagreb, a Croàcia, sant **Ivan Merz**, el qual, dedicat a l'estudi de les lletres i a l'ensenyament, donà als joves l'exemple d'un mestre fidel a Crist i d'un laic creient lliurat al bé de la societat (10 de maig de 1928)

A Cremona, Itàlia, sant **Enric Rebuschini**, prevere de l'orde de ministres dels Malalts (Camils), que serví amb senzillesa els afectats per dolències (10 de maig de 1938)

A la ciutat de Drohovich, a Ucraïna, sant **Vidal Vladimir Bajrak**, prevere de l'orde de sant Josafat i màrtir, que, davant els perseguidors de la religió, aconseguí el fruit etern amb el combat de la fe (16 de maig de 1946)

A l'aldea d'Orgosolo, a la regió de Sardenya, Itàlia, santa **Antònia Mesina**, verge i màrtir, que als setze anys d'edat, lliurada a obres a favor de l'església, defensà la seua castedat fins a la mort (17 de maig de 1935)

A Mergentheim, Alemanya, santa **Blandina (Maria Magdalena) Merten**, verge de l'orde de santa Úrsula, que uní a la vida contemplativa la dedicació a la formació, humana i cristiana, de nines i adolescents (18 de maig de 1918)

Al lloc de Hartheim, prop de Linz, a Àustria, sant **Martí Oprzadek**, prevere de l'orde dels germans Menors i màrtir, el qual, de nacionalitat polaca, aconseguí per la violència el regne del cel (18 de maig de 1942)

A Cartagena de Nova Granada, a Colòmbia, santa **Maria Bernarda (Verena) Bütler**, verge, que, d'origen suís, fundà l'institut de germanes missioneres franciscanes de Maria Auxiliadora (19 de maig de 1924)

Al poble de Botticino Sera, prop de Brescia, Itàlia, sant **Arcàngel Tadini**, prevere, que treballà aferrissadament pels drets i la dignitat dels obrers, i fundà la congregació de religioses obreres de la santa casa de Natzaret, dedicada de manera especial a promoure la justícia social (20 de maig de 1912)

A Milà, a la regió de la Llombardia, Itàlia, sant **Lluís Talamoni**, prevere, el qual, fidel a la seua vocació d'educador de la joventut, exercí el seu ministeri amb extraordinària dedicació i amb una eficaç participació en les dificultats de la societat del seu temps; fundà també la congregació de germanes de la Misericòrdia de sant Gerard (20 de maig de 1926)

A la ciutat de Witowo, Polònia, sants **Josep Kurzawa i Vicent Matuszewski**, preveres i màrtirs, assassinats pels perseguidors de l'Església quan, en temps de guerra, la seua pàtria estigué sotmesa per la força a un poder estranger (23 de maig de 1940)

A la ciutat de Saint-Hyacunthe, al Canadà, sant **Lluís Ceferí Moreau**, bisbe, que, en les diverses activitats del ministeri pastoral, s'exhortava sempre a si mateix a sentir-se ardentment unit a l'Església (24 de maig de 1901)

Al lloc de Roma, a Lesotho, a l'Àfrica del Sud, sant **Josep Gerard**, prevere dels missioners oblats de Maria Immaculada, que, de primer, anuncià el Crist a la província de Natal, i, després, principalment i infatigablement, entre el poble dels basuts (29 de maig de 1914)

A Roma, trànsit de sant **Úrsula (Júlia) Ledóchowska**, verge, que fundà l'institut de religioses ursulines del sagrat Cor de Jesús Agonitzant, i afrontà fatigosos viatges a través de Polònia, Escandinàvia, Finlàndia i Rússia (29 de maig de 1939)

mes de juny

A Piacenza, sant **Joan Baptista Scalabrini**, bisbe, el qual treballà incansablement pel bé de la seua església i mostrà un interès especial pel preveres, els agricultors i els obrers, duent

particularment al cor els qui emigraven als països d'Amèrica, per als quals fundà dues pies societats del Sagrat Cor (1 de juny de 1905)

A Mesina, ciutat de Sicília, Itàlia, sant **Aníbal Maria di Francia**, prevere, que fundà la congregació de pares rogacionistes del Cor de Jesús i la de filles del diví Zel, per demanar al Senyor sants sacerdots per a l'església i per a atendre orfes sense recursos (1 de juny de 1927)

A la localitat de Bellegra, als voltants de Roma, sant **Dídac (Josep) Oddi**, religiós de l'orde dels germans Menors, eximi per la seua vida de pregària i la seua senzillesa (3 de juny de 1919)

A Roma, sant **Joan XXIII**, papa, la vida i l'activitat del qual estigueren plenes d'una singular humanitat. S'esforçà a manifestar la caritat cristiana envers tots i treballà per la unió fraterna dels pobles. Sol·lícit per l'eficàcia pastoral de l'església de Crist a tota la terra, convocà el segon concili ecumènic del Vaticà (3 de juny de 1963)

A Lecce, població d'Apúlia, Itàlia, sant **Felip Smaldone**, prevere, que es dedicà a atendre els sords i els cecs indigents; i, per a instruir-los humanament i cristianament, fundà l'institut de germanes salesianes dels sagrats Cors (4 de juny de 1923)

A la ciutat de Mèxic, trànsit de sant **Rafael Guizar Valencia**, bisbe de Veracruz, a Mèxic, que, durant el temps de persecució, tant clandestinament com a l'exili, exercí amb coratge la seua missió episcopal (6 de juny de 1938)

A l'aldea de Kuzhikkattussery, de l'estat de Kerala a l'Índia, santa **Maria Teresa Chiramel Mankidiyan**, verge, que, insigne per la seua vida eremítica enmig d'una austera penitència, buscà el Crist en els més pobres i abandonats, i fundà la congregació de religioses missioneres de la sagrada Família (8 de juny de 1926)

A Càller, a l'illa de Sardenya, Itàlia, sant **Nicolau (Joan) Medda de Gesturi**, religiós de l'orde dels germans Menors Caputxins, el qual, sempre a punt per atendre els pobres, amb l'exemple de la seua virtut i la seua benignitat, incità molts a l'amor envers els més necessitats (8 de juny de 1958)

A la ciutat de Moerzeke-les-Termonde, prop de Gant, a Bèlgica, sant **Eduard Poppe**, prevere, que, en temps difícils, amb els seus escrits i la predicació, propagà per Flandes la formació cristiana i la devoció a l'eucaristia (10 de juny de 1924)

A Ragusa, ciutat de la regió italiana de Sicília, santa **Maria Schininà**, verge, que escollí una vida senzilla i humil, dedicada a curar malalts, abandonats i pobres, i instituí les germanes del Sagrat Cor, per a prestar ajuda a tota mena de misèria (11 de juny de 1910)

A l'aldea de Kara-Kenpru, prop de Diyarbakir, a Turquia, sant **Ignasi Maloyan**, bisbe de Mardin, a Armènia, i màrtir, durant el genocidi dels cristians perpetrat, en aquella regió, pels perseguidors de la fe. Havent refusat d'abraçar cap altra religió, després de consagrar el pa per a la refecció espiritual dels seus companys de captiveri, fon afusellat, juntament amb un ingent nombre de cristians, vessant la seua sang per a aconseguir el fruit de la pau eterna (11 de juny de 1915)

A Ragusa, ciutat de Sicília, Itàlia, santa **Maria Càndida de l'eucaristia Barba**, verge de l'orde de carmelites Descalces, que donà testimoni d'una perfecta observança de la vida consagrada i de la regla, i procurà amb tota tenacitat l'edificació de nous monestirs (12 de juny de 1949)

- Prop de la ciutat de Liushuitao, al territori de Qianshengzhuang, a la província xinesa de Hebei, santa **Bàrbara Cui Lianzhi**, màrtir, que, havent presenciada la mort del seu fill, per salvar-se escapà de nit; detinguda, però, pels enemics de la fe cristiana, fon sotmesa a cruels tortures fins que expirà (15 de juny de 1900)
- A Alatri, a la regió del Laci, Itàlia, santa **Maria Rafela (Santina) Cimatti**, verge de la congregació de germanes hospitalàries de la Misericòrdia, que dugué una vida humil i oculta, i mostrà constantment la seua caritat atenent els malalts, especialment els pobres (23 de juny de 1945)
- A la ciutat de Guadalajara, a Mèxic, santa **Maria de Guadalupe (Anastàsia) Garcia Zavala**, verge, que participà activament en la fundació de la congregació de serventes de santa Margarida Maria i dels Pobres, i es distingí per les seues obres de caritat en favor dels indigents i els malalts (24 de juny de 1963)
- A Treviso, Itàlia, sant **Andreu Jacint Longhin**, bisbe, que, en les dificultats de la guerra, acudí generós a les necessitats dels pròfugs i captius, i, enmig de l'agitació del seu temps, amb singular sol·licitud, defensà els drets dels obrers, dels agricultors i de tots els necessitats (26 de juny de 1936)
- Als boscos de Birok, prop de Stradch, a la regió de Lviv, a Ucraïna, sants **Nicolau Konrad**, prevere, i **Vladimir Pryjma**, que, sota un règim contrari a Déu, donaren testimoni de l'esperança en la resurrecció de Crist, sense cap temor a la mort (26 de juny de 1941)
- A l'aldea de Sykhiv, a la regió de Lviv, a Ucraïna, sant **Andreu Iscak**, prevere i màrtir, que en la mateixa persecució fon afusellat per la seua fe en Crist (26 de juny de 1941)
- A Roma, sant **Josep Maria Escrivà de Balaguer**, prevere, fundador de l'opus Dei i de la societat sacerdotal de la santa Creu (26 de juny de 1975)
- A la ciutat de Drohobych, a Ucraïna sants màrtirs **Severità Baranyk** i **Joaquim Senkivskyj**, preveres de l'orde basiliana de sant Josafat i màrtirs, que, en temps de persecució contra la fe, amb el seu martiri foren partíceps de la victòria de Crist (28 de juny de 1941)
- A Lviv, a Ucraïna, commemoració de sant **Zenó Kovaluk**, prevere de la congregació del santíssim Redemptor i màrtir, que, en temps d'un règim hostil a Déu, obtingué la palma gloriosa en un dia no precís (30 de juny de 1941)
- A Winnipeg, a la província de Manitoba, al Canadà, sant **Basili Velyckovsky**, bisbe de l'església grecocatòlica d'Ucraïna i màrtir, que, per haver-se dedicat a exercir clandestinament, a la seua pàtria, el ministeri entre els cristians catòlics de ritu bizantí, sofrí molt per part dels enemics de la fe, i morí a l'exili, associat al sacrifici de Crist (30 de juny de 1973)

mes de juliol

- A Lieja, a Bèlgica, santa **Eugènia Joubert**, verge de la congregació de la sagrada família del Cor de Jesús, que consagrà la vida a ensenyar la doctrina cristiana a les noies, i, atacada per la tisi, seguí amb amor el Crist sofrent (2 de juliol de 1904)
- A Torí, ciutat d'Itàlia, sant **Pere Jordi Frassati**, jove militant de diverses associacions de laics catòlics i gran esportista, que s'entregà alegrement i amb tota la seua energia a les obres de caritat en favor de pobres i malalts, fins que, afectat per una paràlisi fulminant, descansà en el Senyor (4 de juliol de 1925)
- A Roma, santa **Maria Teresa Ledochowska**, verge, que, entregada totalment a la cura dels africans oprimits per l'esclavatge, fundà l'institut de missioneres del sodalici de sant Pere Claver (6 de juliol de 1922)

Santa **Maria Goretti**, verge i màrtir, que, en el transcurs d'una infància difícil, ajudant sa mare en les labors de casa, es distingí ja per la seua pietat. Quan no tenia més de dotze anys, morí en defensa de la seua castedat, a causa de les punyalades que li assestà un jove que intentava violar-la quan es trobava sola a casa, pròxima a la localitat de Nettuno, a la regió del Laci, Itàlia (6 de juliol de 1902)

A Buenos Aires, a l'Argentina, santa **Nazària (Ignàsia) de santa Teresa de Jesús March Mesa**, verge, nascuda a Madrid i emigrant amb la seua família a Mèxic, que, plena de zel missioner, consagrà la seua vida a l'evangelització dels pobres i necessitats en diversos territoris d'Amèrica llatina, i fundà l'institut de missioneres croades de l'Església (6 de juliol de 1943)

A la ciutat de Tianxiang, a la província d'Hebei, a la Xina, sant **Marc Ji Tianxian**, màrtir, el qual, exclòs per trenta anys de la comunió eucarística per no voler abstenir-se de l'ús de l'opi, no per això deixà de seguir demanant una mort santa per concloure la seua vida, i, citat a judici, després d'haver professat fermament la seua fe en Crist, fon admés al banquet etern (7 de juliol de 1900)

Al poble de Hijiacum, a Shenxian, a la província xinesa d'Hebei, santa **Maria Guo Lizhi**, màrtir, que durant la persecució, talment una altra mare dels Macabeus, donà ànim als set membres de la seua família que l'acompanyaven en el lloc del suplici, i així, després de veure partir abans tots cap al cel, finalment ella els seguí en la mateixa sort (7 de juliol de 1900)

Al poble de Kakunai, a Nova Bretanya, illa de Papua-Nova Guinea a la Melanèsia, sant **Pere To Rot**, màrtir, pare de família i catequista, que, en temps de guerra, fon arrestat per haver perseverat en el seu ministeri, i sofrí el martiri sota els efectes d'una injecció de verí letal (7 de juliol de 1945)

A la ciutat de León, a Nicaragua, santa **Maria Romero Meneses**, verge de l'institut de filles de Maria Auxiliadora, que al territori de Costa Rica es dedicà, amb bondat i eficàcia, a la instrucció de les joves, especialment les pobres i marginades, i difongué la devoció a l'eucaristia i a la santíssima verge Maria (7 de juliol de 1977)

A Sao Paulo, ciutat del Brasil, santa **Paulina del Cor de Jesús agonitzant (Amabilis) Visitainer**, verge, la qual, havent vingut d'Itàlia al Brasil sent encara una nina, després d'abraçar la vida religiosa, fundà la congregació de les germanetes de la Immaculada Concepció, per atendre els malalts i els pobres, que serví amb tota la humilitat i en assídua pregària, suportant molts treballs i penalitats (9 de juliol de 1942)

A Roma, santa **Maria de Jesús crucificat Petkovic**, verge, que, havent nascut a la població de Blato a l'illa de Korcula, a Croàcia, es dedicà fervorosament a la pregària i a les obres de caritat, i fundà la congregació de les germanes filles de la Misericòrdia, agregada al tercer orde regular de sant Francesc, al servei dels malalts i els marginats (9 de juliol de 1966)

A la ciutat d'Angostura, a Colòmbia, sant **Marià de Jesús Heuse Hoyos**, prevere, que, senzill i íntegre, es lliurà totalment a la pregària, als estudis i a la formació cristiana dels infants (13 de juliol de 1926)

A Caguas, ciutat de Puerto Rico, sant **Carles Manuel Rodríguez Santiago**, que es consagrà incansablement a la renovació de la sagrada litúrgia i a la difusió de la fe entre els joves (13 de juliol de 1963)

- Al poble de Bielsk Podlaski, a Polònia, sant **Antoni Beszta-Borowki**, prevere i màrtir, que, en temps de la guerra, fon fet presoner pels enemics de la fe, i descansà en la pau de Crist en ser afusellat (15 de juliol de 1943)
- A Leopoldov, lloc d'Eslovàquia, sant **Pau (Pere) Gojdich**, bisbe i màrtir, el qual, pastor de l'eparquia de Presov, sota un règim ateu, fon empresonat i sotmés a tota mena de tribulacions que, després d'atroces tortures, acollint finalment la paraula de Crist, amb una gloriosa confessió de fe, passà a la vida de la glòria (17 de juliol de 1960)
- A l'aldea de Krydnpopil, a Ucraïna, santa **Tarsícia (Olga) Mackiv**, verge de la congregació de germanes esclaves de Maria Immaculada i màrtir, que, en temps de guerra, aconseguí davant els seus perseguidors dues victòries: la de la virginitat i la del martiri (18 de juliol de 1944)
- A Borowikowssyczna, lloc de Polònia, sants **Aquil·les Puchala i Hermann Stepien**, preveres de l'orde dels germans Menors Conventuals, màrtires que, durant l'ocupació militar de Polònia, la seua pàtria, foren assassinats pels qui odiaven la fe (19 de juliol de 1943)
- A la ciutat de Presov, a Eslovàquia, sant **Basili Hopko**, bisbe auxiliar d'esta eparquia i màrtir, que, en temps d'un règim contrari a Crist i a l'Església, l'empresonaren per haver tornat al seu ministeri de servei als fidels de ritu bizantí, i, suportant cruels tractes, va contraure una dolorosa i llarga malaltia que l'acompanyà fins a la seua mort, amb què obtenia la palma del martiri (23 de juliol de 1976)
- A Madrid, santa **Maria del Carme Cellés Berengueres**, verge, fundadora de la congregació de missioneres de la Immaculada Concepció, per a l'educació de dones piadoses i incultes (25 de juliol de 1911)
- A La Valetta, a l'illa de Malta, sant **Jordi Preca**, prevere, que s'entregà amorosament a la formació catequètica dels infants, i fundà la societat de la doctrina Cristiana, amb la missió de testimoniar la Paraula de Déu i propagar-la al poble (26 de juliol de 1962)
- A la ciutat de Bharananganam, a l'estat de Kerala, a l'Índia, santa **Alfonsa de la Immaculada Concepció (Anna) Muttathuoadathu**, verge, que, per a evitar un matrimoni imposat, es cremà el peu al foc, i, admesa després a les clarisses Malabrenques, visqué gairebé sempre malalta, oferint la seua vida a Déu (28 de juliol de 1946)
- A Pavia, ciutat d'Itàlia, sant **Leopold (Bodgan) de Castellnou Mandic**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins, que cremà amb zel per la unitat dels cristians i dedicà tota la seua vida al ministeri de la reconciliació (30 de juliol de 1942)
- A la ciutat de Guadalajara, Mèxic, santa **Maria Vicenta de santa Dorotea Chávez Orozco**, verge, fundadora de l'institut de serventes dels Pobres, que, confiant només en Déu i en l'ajuda de la Providència, donà proves eloqüents d'humanitat i diligència envers els desemparats i els pobres (30 de juliol de 1949)
- En la mateixa ciutat mexicana, santa **Maria de Jesús Sacramentat Venegas de la Torre**, verge, que passà cinquanta-quatre anys curant malalts pobres en una petita infermeria, en la qual fundà la congregació de filles del sagrat Cor de Jesús (30 de juliol de 1959)
- A Kalizs, a Polònia, sant **Francesc Stryas**, màrtir, que durant la persecució i l'ocupació del seu país, després de passar per terribles turments, volà triomfador a l'encontre del Senyor (31 de juliol de 1944)
- A la ciutat de Trnava, a Eslovàquia, santa **Sidònia (Cecília) Schelingova**, verge de la congregació de germanes de la Caritat de la santa Creu i màrtir, que, en temps difícils per a l'església del seu país, patí molt en el cos i en l'esperit per haver protegit un prevere, i, afectada

finalment per una malaltia, es mostrà testimoni alegre i constant de Crist
(31 de juliol de 1955)

mes d'agost

- En un bosc pròxim a la ciutat de Nowogródek, a Polònia, santa **Maria Estrella del santíssim Sacrament (Adelheidis) Mardosewiz** i **deu companyes** més (**Maria Imelda de Jesús Hòstia (Hedwigis Carolina) Zak**, **Maria Raimunda de Jesús i Maria (Anna) Kukolowicz**, **Maria Daniela de Jesús i Maria Immaculada (Elionora Anbiela) Jozwik**, **Maria Canuta de Jesús a l'Hort de Getsemaní (Josepa) Chrobot**, **Maria Sèrgia de la Marededéu Dolorosa (Júlia) Rapiej**, **Maria Guidona de la divina Providència (Helena) Cierpka**, **Maria Felicitat (Paulina) Borowik**, **Maria Heliadora (Leocàdia) Martuszevska**, **Maria Canísia (Eugènia) Mackiewicz** i **Maria Boromea (Verònica Tarmontowicz)**), de la congregació de missioneres filles de la Sagrada Família de Natzaret, verges i màrtirs, que, en el funest temps de la guerra, entraren a la glòria del cel en ser afusellades pels enemics de la fe (1 d'agost de 1943)
- A Monreal, a la regió del Quebec, al Canadà sant **Frederic Janssoone**, prevere de l'orde dels germans Menors, el qual, per al progrés de la fe, difongué notablement les peregrinacions a terra Santa (4 d'agost de 1916)
- A Montevideo, a l'Uruguai, santa **Maria Francesca de Jesús (Anna Maria) Rubatto**, verge, que, en la ciutat de Loano, prop de Savona, a Itàlia, fundà l'institut de germanes terciàries Caputxines, i, després, translladant-se a Amèrica Llatina, posà tot el seu esforç al servei dels pobres (6 d'agost de 1904)
- A la ciutat de Zamora, santa **Bonifàcia Rodríguez de Castro**, verge, que fundà la congregació de serventes de sant Josep per a promoure cristianament i socialment la dona mitjançant la pregària i el treball, segons l'exemple de la sagrada Família (8 d'agost de 1905)
- A Sydney, Austràlia, santa **Maria de la Creu (Maria Elena) MacKillop**, verge, que fundà la congregació de germanes de sant Josep i del sagrat Cor de Jesús, i la dirigí enmig de grans dificultats i fatigues (8 d'agost de 1909)
- A Poggio a Caiano, a la Toscana, santa **Margarida Maria (Maria Anna Rosa), Caiani**, verge, que fundà l'institut de germanes franciscanes del sagrat Cor de Jesús, per a la formació de la joventut i l'assistència als malalts (8 d'agost de 1921)
- A Salamanca, Castella, santa **Càndida Maria de Jesús (Joana Josepa) Cipítria**, fundadora de la congregació de filles de Jesús, per a col·laborar en la labor de formació cristiana dels infants (9 d'agost de 1912)
- Als confins del Tibet, sant **Maurici Tornay**, prevere i màrtir, que primerament fon canonge regular de la congregació dels sants Nicolau i Bernat de Mont-Joux (Gran sant Bernat), i, després, anuncià amb constància l'evangeli a la Xina i al Tibet, on, finalment, rebé la mort a mans dels enemics del nom cristià (11 d'agost de 1949)
- A Berlín, al lloc anomenat Plötzensee, a Alemanya, sant **Jaume Gapp**, prevere de la companyia de Maria i màrtir, que, amb gran fermesa d'ànim, proclamà que els criminals projectes d'un règim militar enemic de la dignitat humana estaven en total desacord amb la doctrina cristiana, i, a causa d'això, sotmés a persecució, marxà a França i a Espanya com a exiliat; després, però, l'agafaren per engany uns emissaris, i morí decapitat després de cruels tortures (13 d'agost de 1943)

Memòria de sant **Maximilià Maria (Ramon) Kolbe**, prevere de l'orde dels germans menors Conventuals i màrtir, que, fundador de la milícia de Maria Immaculada, fon deportat a diversos llocs de captiveri i, finalment, internat al camp d'extermini d'Auschwitz, prop de Cracòvia, a Polònia, on s'oferí als botxins a canvi de la vida d'un altre captiu, oferint el seu ministeri com un holocaust de caritat i com a model de fidelitat envers Déu i els homes (14 d'agost de 1941)

A la ciutat de Wenga, a les rodalies de Busira, al Congo Belga, ara república democràtica del Congo, sant **Isidor Bakanja**, màrtir, que, iniciat en la fe cristiana des d'adolescent, la cultivà diligentment, i amb valentia en donà testimoni durant el seu treball; i, en odi de la religió cristiana, fon sotmés a continuats assots per part del director de la companyia colonial, i, pocs mesos més tard, lliurà a Déu el seu esperit perdonant el seu botxí (15 d'agost de 1909)

A Pàdua, ciutat d'Itàlia, sant **Claudi (Ricard) Granzotto**, religiós de l'orde dels germans Menors, que uní l'exercici de la seua professió religiosa amb l'art d'escultor, i, en pocs anys, aconseguí la perfecció imitant el Crist (15 d'agost de 1947)

A Barcelona, santa **Petra de sant Josep (Anna Josepa) Pérez Florido**, verge, que oferí amb alegria una atenció assídua als ancians abandonats, i fundà la congregació de mares de Desemparats i sant Josep de la Muntanya, per a atenció dels pobres (16 d'agost de 1906)

A Santiago de Xile, sant **Albert Hurtado Cruchaga**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús, que fundà una obra perquè els pobres sense sostre i els rodamons, sobretot infants, poguessen trobar una autèntica llar familiar (18 d'agost de 1952)

Memòria de sant **Pius X**, papa, que primerament fon prevere en una parròquia, després bisbe de Màntua i patriarca de Venècia, a Itàlia; finalment, elegit summe pontífex, es proposà com a programa de govern recapitular tot en Crist, projecte que dugué a terme amb simplicitat d'ànim, pobresa i fortalesa, promovent entre els fidels la vida cristiana amb la participació de l'eucaristia, la dignitat de la sagrada litúrgia i la integritat de la doctrina (21 d'agost de 1914)

A la localitat de Starunya, al territori de Stanislav, a Ucraïna sant **Simeó Lukac**, bisbe i màrtir, el qual, durant un govern hostil a la fe, exercí clandestinament el ministeri en favor dels fidels catòlics de ritu bizanti, i amb una mort fidel proclamà la glòria i l'honor de Crist el Senyor i de Déu (22 d'agost de 1964)

A Dresde, a Alemanya, sants **Ceslao Józwiak, Eduard Kazmierki, Francesc Kesy, Eduard Linik i Iarogniewo Wojciehowslci**, màrtirs, els quals, d'origen polac, detinguts i empresonats durant la mateixa persecució, consumaren el martiri a colps de destràl (24 d'agost de 1942)

- Al lloc de Kharsk, prop de Tomsk, a la regió russa de Sibèria, santa **Llorença (Leocàdia) Harasymiv**, verge de la congregació de religioses de sant Josep, que, oprimida la seua pàtria pels perseguïdors de la fe, la dugueren a aquell camp de concentració, on, amb la seua mort gloriosa, uní a la puresa de vida la perseverança en la fe (26 d'agost de 1952)
- A Roma, santa **Maria Beltrame Quattrocchi**, que, mare de família, visqué exemplarment la seua vida matrimonial, mostrant la comunió de fe i de caritat envers els altres, i il·luminant amb la llum de Crist la família i la societat (26 d'agost de 1965)
- A Sant Sebastià, país Basc, santa **Maria del Pilar Izquierdo Albero**, verge, que, molt provada per la pobresa i per greus malalties, serví Déu mostrant una caritat singular en favor dels pobres i afligits, pel servei del qual fundà l'obra missionera de Jesús i Maria (27 d'agost de 1945)
- A la ciutat de Nawojowa Gora, a Polònia, sant **Alfons Maria Mazurek**, prevere i màrtir, que, durant la guerra, per la seua fe en Crist, rebé la mort a mans dels invasors de la pàtria (28 d'agost de 1944)
- A Poznan, a Polònia, santa **Sanxa (Joanina) Szykowiak**, verge de la congregació de les filles de la Marede Déu dels Dolors, que, enmig de les dificultats de la guerra, s'ocupà, amb gran entrega, de l'assistència als empresonats (29 d'agost de 1942)
- A l'aldea de Santa Giulia, a la regió del Piemont, a Itàlia, santa **Teresa Bracco**, verge i màrtir, que, en temps de guerra, quan treballava al camp, morí a causa de les ferides que li causaren els cops d'un soldat, quan defensava valerosament la seua castedat (29 d'agost de 1944)
- A Nevegone, prop de la ciutat de Varese, a Itàlia, sant **Alfred Ildefons Schuster**, bisbe, que d'abat de sant Pau de Roma, fon elevat a la seu episcopal de Milà, on, amb gran sol·licitud i diligència, exercí, amb admirable saviesa i doctrina, el seu ministeri de pastor per al bé del seu poble (30 d'agost de 1954)

mes de setembre

- A Sillery, a la província del Quebec, al Canadà, santa **Maria de santa Cecília Romana (Dina) Bélanger**, verge de la congregació de religioses de Jesús-Maria, que, lliurada i confiant només en el Senyor, durant molts anys suportà una greu malaltia (4 de setembre de 1929)
- A Calcuta, a l'Índia, santa **Teresa (Agnès) Gonhxa Bojaxhiu**, verge, coneguda com 'mare Teresa', la qual, natural d'Albània tractà d'apagar la set de Crist elevat a la creu atenent amb exímia caritat els germans més pobres i fundant les congregacions de missioners i missioneres de la Caritat, per a atendre els malalts i abandonats (5 de setembre de 1997)
- A Varsòvia, a Polònia, sant **Miquel Czartoryski**, prevere de l'orde de Predicadors i màrtir, que, després de la invasió de Polònia, la seua pàtria, durant la guerra, per mantenir la seua fe, fon afusellat a la parròquia del lloc (6 de setembre de 1944)
- A Parma, ciutat d'Emília-Romanya, a Itàlia, santa **Eugènia Picco**, verge de la congregació de filles dels sagrats cors de Jesús i de Maria, que, entregada al compliment de la voluntat de Déu, promogué la dignitat de la dona i es dedicà a la formació de les religioses (7 de setembre de 1921)
- Vora la localitat de Gross-Rosen, a Silèsia, Alemanya, sant **Ladislau Bladzinski**, prevere de la congregació de sant Miquel i màrtir, que, en la mateixa persecució, fon deportat pels enemics de l'Església des de la seua pàtria, Polònia, a fer treballs forçats en pedreres on, després, seria assassinat (8 de setembre de 1944)

- A Bilbao, ciutat del país Basc, sant **Francesc Gárate Aranguren**, religiós de l'orde de la companyia de Jesús, que se santificà practicant la humilitat en l'exercici de porter durant quaranta-dos anys (9 de setembre de 1929)
- A Viena, Àustria, sant **Antoni Maria Schwartz**, prevere, que fundà la congregació per als obrers cristians sota la protecció de sant Josep de Calassanç, per a la cura pastoral de principiants i joves obrers i per a la defensa dels seus drets (15 de setembre de 1929)
- A Nàpols, Itàlia, sant **Pau Manna**, prevere del pontifici institut per a Missions Estrangeres, que fon missioner a Birmània, tot i que per raons de salut hagué de deixar-la per dedicar-se a l'evangelització, la predicació de la paraula de Déu i la promoció de la unió dels cristians (15 de setembre de 1952)
- Als boscos de Palmiry, prop de Varsòvia, a Polònia, sant **Segismund Sajna**, prevere i màrtir, afusellat en temps de guerra per no abdicar de la seua fe sota un règim estranger hostil a Déu (17 de setembre de 1940)
- A l'aldea de Paimol, prop de la missió de Kalongi, a Uganda, sants **David Okelo i Gildo Irwa**, catequistes i màrtirs, que havent-se ofert espontàniament per anunciar l'evangeli al poble, foren allancejats fins a morir, i així, en el martiri, manifestaren la força de Crist (18 de setembre de 1918)
- A la ciutat de Puebla, a Mèxic, sant **Josep Maria de Yermo y Parres**, prevere, fundador de la congregació de serventes del sagrat cor de Jesús i dels Pobres, per tal d'ajudar els abandonats en les seues necessitats espirituals i corporals (20 de setembre de 1904)
- Memòria de sant **Pius de Pietrelcina (Francesc) Forgione**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins que, en el convent de sant Giovanni Rotondo, a la regió italiana d'Apúlia, es dedicà a la direcció espiritual dels fidels i a la reconciliació dels penitents, mostrant una atenció especial envers els pobres i els necessitats; terminà, hui, la seua peregrinació terrena, tot configurant-se amb el Crist crucificat (23 de setembre de 1968)
- A Cracòvia, Polònia, santa **Bernardeta Jablonska**, verge, fundadora de la congregació del tercer orde franciscà de les serventes dels Pobres, sempre sol·lícita envers els necessitats i els malalts (23 de setembre de 1940)
- A Varsòvia, Polònia, sant **Josep Stanek**, prevere de la societat Apostolat Catòlic i màrtir, el qual patí, en temps de guerra, el martiri en ser penjat pels perseguidors de la fe (23 de setembre de 1944)
- A Roma, santa **Columba (Joana) Gabriel**, abadessa del monestir de Lviv, a Ucraïna, que, injustament calumniada, viatjà a Roma, on, vivint pobra i alegre, fundà la congregació de germanes benetes de la Caritat, a banda l'obra social anomenada Casa de la Família, per a joves obreres pobres o allunyades de la seua família (24 de setembre de 1926)
- A la població de Los Reyes, al Perú, sant **Lluís Tezza**, prevere de l'orde dels ministres dels Malalts, que, per a servir Déu dedicant-se als malalts, fundà la congregació de filles de sant Camil, que encaminà per dur a terme moltes obres de caritat (26 de setembre de 1923)
- A la ciutat de Karadzar, prop de Karaganda, a Kazajstan, sant **Nicetes Budka**, primer bisbe al Canadà al servei dels fidels catòlics de ritu bizantí, que, en temps d'un règimn hostil a Déu, fon deportat a un camp de concentració, on, per amor a Crist, perseverà en la fe afrontant la mort amb fortalesa d'ànim davant totes les adversitats (28 de setembre de 1949)

mes d'octubre

- A Saronno, prop de Varese, a la Llombardia, regió d'Itàlia, sant **Lluís Maria Monti**, religiós, el qual, malgrat la seua condició laical, instituí els fills de Maria Immaculada, congregació que dirigí amb esperit de caritat envers els pobres i els necessitats, ocupant-se especialment dels malalts i els orfes, i treballant en favor de la formació dels joves (1 d'octubre de 1900)
- A Fianarantsoa, a l'illa de Madagascar, sant **Joan Beyzym**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús, que exercí el seu ministeri entre els leprosos, als quals prodigà una obra de caritat en favor dels seus cossos i els seus esperits (2 d'octubre de 1912)
- A la ciutat de Stanislanow, a Polònia, santa **Maria Antonina Kratochwil**, verge de la congregació de germanes de les escoles de Nostra Senyora i màrtir, que, en temps de guerra, fon empresonada per la seua fe, i morí a causa de les tortures suportades per Crist (2 d'octubre de 1942)
- Al lloc de Mindelstetten, al territori de Ratisbona, a Alemanya, santa **Anna Schäffer**, verge, la qual, als denou anys, treballant al seu ofici de criada es cremà amb aigua bollint, i, després, en agreujar-se-li l'estat de salut, visqué amb ànim serè en esperit de pobresa i pregària, oferint el seu dolor per la salvació de les ànimes (5 d'octubre de 1925)
- A Pompeia, prop de Nàpols, Itàlia, sant **Bartomeu Longo**, jurisperit, que, preocupat pel culte a la Mare de Déu i la formació cristiana dels camperols i els infants, fundà el santuari del Rosari, a la vall de Pompei, i també una congregació de Germanes amb el mateix títol, amb els béns que generosament li havia legat la seua piadosa esposa (5 d'octubre de 1926)
- A Cracòvia, Polònia, santa **Maria Faustina (Elena) Kowalska**, verge de la congregació de germanes de la Marede Déu de la Misericòrdia, que anuncià sol·lícita el misteri de la divina misericòrdia (5 d'octubre de 1938)
- A l'aldea de Plonkowo, a Polònia, sant **Marià Skrzypczak**, prevere i màrtir, que, durant l'ocupació de la seua pàtria per un règim contrari a Déu, per la seua invicta fe, rebé el martiri en ser afusellat davant l'església del lloc (5 d'octubre de 1939)
- A Courtrai, Bèlgica, sant **Isidor de sant Josep de Loor**, religiós de la congregació de la Passió, que complí amb fidelitat les funcions que li encomanaren, i, havent emmalaltit, fon exemple per als seus germans en suportar dolors terribles (6 d'octubre de 1916)
- A Linz, Àustria, sant **Eduard Detkens**, màrtir, natural de Polònia, que morí a la cambra de gas durant la persecució nazi (10 d'octubre de 1942)
- Al lloc de Balasar, prop de Braga, Portugal, santa **Alexandrina Maria da Costa**, que, en intentar fugir de qui la perseguia per violar-la, quedà impossibilitada en tots els seus membres; i, en la contemplació de l'eucaristia, trobà la manera d'oferir al Senyor tots els seus dolors per amor a Déu i als germans més necessitats (13 d'octubre de 1955)
- A Lviv, població d'Ucraïna, sant **Romà Lysko**, prevere i màrtir, que, durant la persecució contra la fe, seguint de prop les petjades de Crist, per la seua gràcia arribà al regne celestial (14 d'octubre de 1949)
- A Treviso, Itàlia, santa **Maria Bertila (Anna Francesca) Boscardin**, verge de la congregació de germanes de santa Dorotea dels sagrats Cors, que, en el seu treball en un hospital, es mostrà sol·lícita per la salut corporal i espiritual dels malalts (20 d'octubre de 1922)
- A Viena, Àustria, sant **Jaume (Francisc Alexandre) Kern**, prevere de l'orde dels Premonstratesos, que, mobilitzat durant la guerra, el feriren en combat, i, més tard, es lliurà al ministeri pastoral; afectat per una llarga i penosa malaltia, la suportà amb admirable fortalesa d'ànim (20 d'octubre de 1924)

- Al lloc de Belencito, prop de Medellín, a Colòmbia, santa **Laura de santa Caterina de Siena Montoya Upeguí**, verge, que, amb notable èxit es dedicà a anunciar l'evangeli entre els pobles indígenes que encara desconeixien la fe en Crist, i fundà la congregació de germanes missioneres de Maria Immaculada i santa Caterina de Siena (21 d'octubre de 1949)
- A Como, Itàlia, sant **Lluís Guanella**, prevere, que fundà la congregació de servents de la Caritat, i, també, la de filles de santa Maria de la Providència, per a atendre les necessitats dels desemparats i els afluïts, i procurar-los la salvació eterna (24 d'octubre de 1915)
- A Ronco all'Adige, a la província de Verona, Itàlia, sant **Josep Baldo**, prevere, que, entregat al ministeri pastoral, fundà la congregació de les petites filles de sant Josep, per a atendre els ancians i els malalts, i, també, per a educar infants i joves (24 d'octubre de 1915)
- A la localitat d'Ejutla, a Mèxic, sant **Roderic Aguilar**, prevere i màrtir, que, durant la persecució, fon penjat d'un arbre pels soldats, i obtingué així gloriosament el martiri que desitjava (28 d'octubre de 1927)
- A la localitat de Dolinka, prop de Karaganda, al Kazajstan, sant **Aleix Zaryckyj**, prevere i màrtir, que, en un règim contrari a Déu, fon deportat a un camp de concentració, i, en el combat per la fe, aconseguí la vida eterna (30 d'octubre de 1963)
- A la localitat de Piotrkow Kujawski, a Polònia, sant **Lleó Nowakowski**, prevere i màrtir, que, durant l'ocupació militar de la seua pàtria, per la seua fe fon afusellat a mans d'un règim contrari a Déu (31 d'octubre de 1939)

mes de novembre

- A Munic, a la regió de Baviera, a Alemanya, sant **Rupert Mayer**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús, que fon zelosíssim mestre dels fidels, ajuda per als pobres i obrers, i predicador de la paraula de Déu. Patí persecució sota el nefast règim nazi, durant el qual el deportaren a un camp de concentració i, després, seria reclòs en un monestir, totalment incomunicat amb els seus fidels (1 de novembre de 1945)
- A Mukacevo, a Ucraïna, sant **Teodor Jordi Romzsa**, bisbe i màrtir, que, per mantenir la seua fidelitat infatigable a l'Església, en temps de persecució de la fe, aconseguí la palma gloriosa (1 de novembre de 1947)
- A Parma, ciutat d'Itàlia, sant **Guiu Maria Conforti**, bisbe i bon pastor, sempre a punt per la defensa de l'església i de la fe dels seu poble; mogut pel desig de l'evangelització dels pobles, fundà les missioneres Xaverianes (5 de novembre de 1931)
- A l'aldea de Hof, a Alemanya, sant **Bernat Lichtenberg**, prevere i màrtir, que, en veure trepitjada la dignitat de Déu i dels homes, no cessava de pregar en públic pels jueus inhumanament torturats i detinguts, i per això fon també pres i enviat al camp de concentració de Dachau, on destrossat pels mals tractes, però ell impàvid, donà la vida per Crist (5 de novembre de 1943)
- Al camp de concentració de la ciutat d'Abey, a la regió russa de la Sibèria, sant **Gregori Lakota**, bisbe de Przemyśl i màrtir, que, en veure menyspreada la fe de la seua pàtria pels perseguïdors, superà els turments corporals morint intrèpidament per Crist (5 de novembre de 1950)
- A Cremona, ciutat d'Itàlia, sant **Vicent Grossi**, prevere, que, dedicat al ministeri parroquial, fundà la congregació de filles de l'Oratori (7 de novembre de 1917)
- A Dijon, França, santa **Isabel de la santíssima Trinitat Catez**, verge de l'orde de les Carmelites Descalces, que, des de petita, desitjava buscar dins el seu cor el coneixement i la

contemplació del misteri de la santíssima Trinitat; i, afligida per molts patiments, encara jove, continuà caminant, com sempre havia somiat 'cap a l'amor, cap a la llum i cap a la vida (9 de novembre de 1906)

A Borysow, població de Polònia, sant **Enric Hlebpowicz**, prevere i màrtir, que, en la guerra cruel, morí afusellat pels qui odiaven la fe (9 de novembre de 1941)

A Roma, sant **Lluís Beltrame Quattrocchi**, pare de família, el qual, tant en els afers públics com en la vida familiar, seguí els preceptes de Crist i els proclamà amb fidelitat i integritat de vida (9 de novembre de 1951)

A Laski Piasnica, prop de Wejherowo, a Polònia, santa **Alicia Kotowska**, verge de la congregació de les germanes de la Resurrecció i màrtir, que fon afusellada per mantenir fidelment la seua fe en Crist (11 de novembre de 1939)

A Sofia, Bulgària, passió de sant **Eugeni Bossilkov**, bisbe de Nicòpolis i màrtir, de la congregació de la passió de Jesucrist, que, sota el règim comunista, per negar-se a trencar la comunió amb Roma, fon empresonat, cruelment vexat com a reu de lesa majestat, condemnat a la pena capital i, finalment, afusellat (11 de novembre de 1952)

A Sofia, Bulgària, sants **Pere Vicev, Pau (Josep) Dzidzov i Josafat (Robert) Mateu Siskov**, preveres de la congregació dels agustins de l'Assumpció, que, sota un règim hostil a Déu, acusats falsament i empresonats per ser cristians, meresqueren rebre per la seua mort el premi promés als deixebles de Crist (13 de novembre de 1952)

A Sanremo, a la regió de Ligúria, Itàlia, santa **Maria de la Passió (Helena) de Chappotin de Neuville**, verge, que, enamorada de la humilitat i senzillesa de sant Francesc, fundà les germanes franciscanes missioneres de Maria, per al servei de la dona en terres de missió (15 de novembre de 1904)

A Wadowice, a Polònia, sant Rafel de sant **Josep (Josep) Kalinowski**, prevere, que, durant la guerra, en la insurrecció del poble contra l'opressor, els enemics el feren presoner i el deportaren a Sibèria; després de patir moltes calamitats, finalment, recuperada la llibertat, ingressà a l'orde dels carmelites Descalços que havia promogut notablement (15 de novembre de 1907)

A Ceccano, vora Prosinone, Itàlia, sant **Grimoald de la Purificació (Ferran) Santamaria**, religiós de la congregació de la passió de Jesucrist, que, quan es preparava amb fervor i alegria al ministeri, consumit per la malaltia, morí santament (18 de novembre de 1902)

Al lloc de Wal-Ruda, a Polònia, santa **Carolina Kozka**, verge i màrtir, que, en el fragor de la guerra, sent encara adolescent, per amor a Crist, en voler defensar la seua castedat, morí travessada per l'espasa d'un soldat que la volia violar (18 de novembre de 1914)

A Verole, prop de Frosinone, a la regió del Laci Itàlia, santa **Maria Fortunata (Anna Felícia) Viti**, de l'orde de sant Benet, que pràcticament tota la vida estigué al servei de l'armari de la roba, intentant només ajustar-se de tot cor al compliment de la regla (20 de novembre de 1922)

A Roma, santa **Maria de Jesús Bon Pastor (Francesca) de Siedliska**, verge, que abandonà Polònia per problemes amb els governants; i, al servei dels emigrants de la seua pàtria, fundà l'institut de missioneres filles de la Sagrada Família de Natzaret (21 de novembre de 1902)

A l'aldea de Triora, a la regió de Ligúria, a Itàlia, sant **Tomàs Reggio**, bisbe de Gènova, el qual, a l'austeritat de vida, sabé unir una admirable mansuetud; aconseguí mantenir la concòrdia entre els ciutadans i atengué de mil maneres a les necessitats, fent impossibles per resoldre les dificultats de la convivència social (22 de novembre de 1901)

A Roma, sant **Jaume Alberione**, prevere, que, sol·lícit per l'evangelització, es dedicà del tot a posar al servei de la societat els instruments de comunicació social per a promoure la veritat de Crist, i instaurà, també, la pia societat de Sant Pau (26 de novembre de 1971)

mes de desembre

A Dire-Dawa, a Etiòpia. santa **Liduïna (Elisa Anagela) Meneguzzi**, verge de l'institut de sant Francesc de Sales, del qual, espill d'humilitat i caritat cristiana, mostrà la misericòrdia de Déu entre els pobres, els malalts i els captius (1 de desembre de 1941)

A Isiro, a la república democràtica del Congo, santa **Clementina Nengapeta Anuarite**, verge de la congregació de religioses missioneres de la Sagrada Família i màrtir, que, en la persecució que esclatà durant la guerra civil, fon capturada juntament amb altres religioses, a les quals exhortà que vigilassen i pregassen, i, en resistir-se, amb totes les forces, a l'intent de violació del capità dels soldats, aquest, enfurit, l'assassinà a causa de Crist, el seu espòs (1 de desembre de 1964)

A Ivano-Frankivski, a Ucraïna sant **Ivan Slezyuk**, bisbe i màrtir, a qui el Senyor atorgà la palma eterna pel seu ministeri clandestí, dut a terme infatigablement entre els fidels de ritu bizantí, sota un règim contrari a Déu, i per la seua impàvida constància en Crist davant els perseguïdors (2 de desembre de 1973)

A Verona, Itàlia, sant **Joan Calàbria**, prevere, que fundà les congregacions de pobres servents i pobres serventes de la divina Providència (4 de desembre de 1954)

A Torí, Itàlia, sant **Felip Rinaldi**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales, que treballà per propagar la fe en terres de missió (5 de desembre de 1931)

Prop de Munic, a la regió de Baviera, Alemanya, sant **Narcís Putz**, prevere i màrtir, que, en temps de guerra, i, amb Polònia, la seua pàtria, sota un règim estranger, fon deportat al camp de concentració de Dachau per la seua tenacitat en la fe, on morí esgotat per cruels turments (5 de desembre de 1942)

A Moricone, lloc de la Sabina, a la regió del Laci, a Itàlia, sant **Bernat Maria de Jesús (Cèsar) Silvestrelli**, prevere de la congregació de la Passió, el qual, elegit superior general, es dedicà amb entusiasme al seu increment i difusió (9 de desembre de 1911)

Al monestir de La Aldehuela, a Madrid, santa **Maria de les Meravelles Pidal Chico de Guzman**, verge de l'orde de les carmelites Descalces, que fundà molts monestirs a Espanya i a l'Índia, conjugant la vida contemplativa amb una sol·lícita caritat (11 de desembre de 1974)

Prop de Cracòvia, a Polònia, sant **Pius Bartosik**, prevere de l'orde dels germans Menors Conventuals i màrtir, que amb Polònia sotmesa a un règim estranger hostil a Déu, consumà el martiri al camp de concentració d'Auschwitz, fet malbé pels turments (12 de desembre de 1941)

A Rivalba, a Itàlia, sant **Climent Marchisio**, prevere, que, sent rector d'aquest lloc, fundà l'institut de religioses filles de sant Josep (16 de desembre de 1903)

A Nowe, a Polònia, sant **Honorat de Biala Podlaska (Florenci) Kazminsky**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins, el qual es dedicà admirablement a l'administració de la penitència, a la predicació de la paraula de Déu i al consol dels presos (16 de desembre de 1916)

Prop de la localitat de Mukdahan, a Tailàndia, sant **Felip Siphnog Onphitak**, màrtir, que, sent pare de família, l'elegiren coordinador de la seua comunitat en ser expulsat el prevere del

poble Song Khon, i, en iniciar-se la persecució contra els cristians, el dugueren vora el riu Tum Nok, on l'afusellaren (16 de desembre de 1940)

A Barcelona, Catalunya, sant **Josep Manyanet Vives**, prevere que fundà la congregació de fills i filles de la Sagrada Família perquè, a exemple de la santa família de Natzaret, Jesús, Maria i Josep, totes les famílies s'orientassen cap a la perfecció (17 de desembre de 1901)

A Don Benito, localitat pròxima a Badajoz, Extremadura, santa **Matilde del sagrat Cor Téllez Robles**, verge, que, contemplant en els altres la imatge de Crist, es consagrà amb afable diligència a l'auxili espiritual i, sobretot, material dels pobres, i fundà la congregació de filles de Maria, mare de l'Església (17 de desembre de 1902)

A Roma, a santa Sabina de l'Aventí, sant **Jacint (Enric) Cormier**, prevere, que, sent mestre general, governà prudentment l'orde de Predicadors, fomentant els estudis teològics i espirituals (17 de desembre de 1916)

A Borgari, prop de Torí, Itàlia, santa **Nemèsia (Julia) Valle**, verge de l'institut de germanes de la Caritat, que es dedicà de manera extraordinària a la formació i direcció dels joves segons l'evangeli, seguint el camí dels manaments del Senyor per amor als altres (18 de desembre de 1916)

Al poble de Slonim, a Polònia, santes **Maria Eva de la Providència Noiszewska i Maria Marta de Jesús Wolowsk**, verges de la congregació de germanes de la Immaculada Concepció i màrtirs, que, per mantenir la fe, en temps de l'ocupació de Polònia durant la guerra, foren afusellades (19 de desembre de 1942)

A Chicago, a l'estat d'Illinois, als estats Units de Nord-Amèrica, santa **Francesca Xaviera Cavrini**, verge, que fundà l'institut de missioneres del sagrat cor de Jesús, i amb exímia caritat es dedicà a la cura dels emigrants (22 de desembre de 1917)

A Roma, santa **Maria dels Apòstols (Maria Teresa) von Wüllenweber**, verge alemanya d'origen, que, inflamada per l'ardor missioner, fundà l'institut de germanes del diví Salvador, a Tívoli, població del Laci (25 de desembre de 1907)

A Cracòvia, Polònia, sant **Albert (Adam) Chmielowski**, religiós, cèlebre pintor, que s'entregà als pobres procurant ser bo amb tots, i, per a això, fundà les congregacions de germans i germanes del tercer orde regular de sant Francesc, servents dels pobres (25 de desembre de 1916)

Al poble de Song Khon, a Tailàndia, santes màrtirs **Agnès Phila i Llúcia Khambang**, verges de la congregació de germanes amants de la Creu, i també **Àgata Phutta, Cecília Busi, Bibiana Hampai i Maria Phon**, totes les quals, en no voler renegar de la fe cristiana, foren afusellades al cementeri del poble (26 de desembre de 1940)

Al lloc anomenat Dragali, a Montenegro, sant **Segon Pollo**, prevere de Vercelli, que, exercint de capellà castrense durant la guerra, en assistir un soldat moribund, fon ferit i morí poc després d'essagnat (26 de desembre de 1941)

A Kíev, a Ucraïna, sant **Gregori Khomysyn**, bisbe de Stanislaviv i màrtir, que, en temps de persecució de la fe, meresqué seure al convit celestial de l'Anyell (28 de desembre de 1945)

A Gènova, a la regió de Ligúria, Itàlia, santa **Eugènia Ravasco**, verge, que fundà l'institut de germanes filles dels sagrats cors de Jesús i Maria, a les quals encomanà l'educació de nines i la cura de malalts i infants necessitats (30 de desembre de 1900)

Al territori de Pancalieri, prop de Torí, Itàlia, sant **Joan Maria Boccardo**, prevere, el qual, treballant infatigablement en l'atenció als ancians i els malalts, fundà l'institut de filles pobres de sant Gaetà (30 de desembre de 1913)

A esta **llista general de sants i santes**, afegim els noms de nous sants i noves santes, amb alguna circumstància de major interès, que moriren màrtirs en les diverses persecucions de cristians que es donaren durant el segle XX.

PERSECUCIÓ A XINA

Comencem per la persecució promoguda, a la Xina, pels **boxers**, coneguda també com **Yihetuan**, que tingué lloc entre els anys 1900 i 1902:

A l'aldea de Wuyi, prop de la ciutat de Xianxian, a la província xinesa d'Hebei, sants **Remigi Isoré** i **Modest Andlauer**, preveres de l'orde de la companyia de Jesús i màrtirs, que, durant la persecució desencadenada pels seguidors del moviment Yihetuan, foren assassinats mentre pregaven davant l'altar (19 de juny de 1900)

Al territori de Qinshengzhung, a la província de Hebei, sant **Josep Ma Taishun** (26 de juny de 1900)

Al poble de Xiaoluyi, Shenxian, Hebei, sants **Pau Wu Joan**, el seu fill **Joan Baptista Wu Mantang** i el seu nebot **Pau Wu Wanshu** (29 de juny de 1900)

Al poble de Dujiadun Shenxianm Hebei, santes **Maria Du Tianshi** i la seua filla **Magdalena Du Fengju** (29 de juny de 1900)

Al territori de Chendum, Jaohe, Hebei, sants **Ramon Li Quanzhen** i **Pere Li Quanhui**, germans (30 de juny de 1900)

Al poble de Zhuhedian, Jieshu, Hunan, sant **Zhang Huailu** (1 de juliol de 1900)

A Dongyangtai, Shenxian, Hebei, els sants germans **Pere Zhao Mikngzhen** i **Joan Baptista Zhao Mingxi** (3 de juliol de 1900)

A la ciutat de Hengyang, Hunan, Xina, sant **Cecidi Giacomantoni**, prevere de l'orde dels germans Menors (4 de juliol de 1900)

A Huangeryin, Nindjinxian, Hebei, santes germanes **Teresa Chen Jinxie** i **Rosa Chen Aixie**, verges (5 de juliol de 1900)

A Sjuangzhoing, Jixian, Hebei, sant **Pere Wang Zuolong** (6 de juliol de 1900)

A la ciutat de Youngnian, Hebei, sant **Joan Wu Wrnyin**, catequista (8 de juliol de 1900)

A la ciutat de Taiyuanm Shanxi, passió dels sants màrtirs **Gregori Grasi** i **Francesc Fogolla**, bisbes de l'orde dels germans Menors i altres vint-i-quatre companys (**Elies Facchini** i **Teodor Balat**, preveres; i **Andreu Bauer**, religiós de l'orde dels germans Menors; **Maria Ermel-lina de Jesús (Irma) Grivot**, **Maria Pau (Maria Anna) Giuliani**, **Maria Clara (Clèlia) Nanetti**, **Maria de santa Natàlia (Joana Maria) Kerguin**, **Maria de sant Just (Anna Francesca) Moreau**, **Maria Adolfina (Anna Caterina) Dierk**, **Maria Amandina (Paulina) Jeuris**, religioses de l'institut de franciscanes missioneres de Maria; i també **Joan Zhang Huan**, **Patrici Dong Bodi**, **Felip Zhang Zhihe**, **Joan Zhang Jingguang**, **Joan Wang Rui**, **Tomàs Shen Jihe**, **Simó Chen Ximan**, **Pere Wu Anpeng**, **Francesc Zhang Rong**, **Maties Feng De**, **Jaume Yan Guodong**, **Pere Zhang Banniu**, **Jaume Zhao Quanxin** i **Pere Wang Erman**, martirs (9 de juliol de 1900)

A Liugongyin, Anping, Hebei, santes **Anna An Xinzhi**, **Maria An Gouzhi**, **Anna An Jiaozhi** i **Maria An Lihua**, verges (11 de juliol de 1900)

A Langziqiao, Hengshui, Hebei, sant **Pau Liu Jinde** (13 de juliol de 1900)

A Nangong, Hebei, sant **Josep Wang Guiji** i sant **Joan Wang Guyixin** (13 de juliol de 1900)

A Lüjiapo, Qinghe, Hebei, sants **Lang Yangzhi**, catecúmena, i el seu fill **Pau Lang Fu**
(16 de juliol de 1900)

A Zhangjiajin Ningjin, Hebei, santa **Teresa Zhang Hezhi** (16 de juliol de 1900)

A Zhujiaxieshuang, Shenxian, Hebei, sant **Pere Liu Ziyu** (17 de juliol de 1900)

A Lujiazhuang, Yingxian, Hebei, sant **Joan Baptista Zhou Wurui** (19 de juliol de 1900)

Al poble de Liucun, Renqin, Hebei, sants **Isabel Qin Bianzhi** i el seu fill de catorze anys **Simó Qin Chunfu** (19 de juliol de 1900)

Al poble de Zhoujiahe, Yingxian, Hebei, sant **Lleó Ignasi Mangin i Pau Denn**, preveres de l'orde de la companyia de Jesús, i santa **Maria Zhou Wuzhi**, laica (20 de juliol de 1900)

Al poble de Lujiazhuang, Yingxian, Hebei, sant **Pere Zhou Rixin** (20 de juliol de 1900)

Al lloc de Daliucun, Hebei, santa **Maria Fu Guilin**, mestra laica (20 de juliol de 1900)

Al poble de Wuqiao Zhaojia, Hebei, santa **Maria Zhao Goushi** i les seues filles **Rosa Zhao i Maria Zhao** (20 de juliol de 1900)

Al lloc de Dechao, Hebei, sant **Xi Guizi**, laic (20 de juliol de 1900)

A Yanzibian, prop de Yangpinggua, sant **Alberic Crecitelli**, prevere del pontifici institut per a les missions estrangeres (21 de juliol de 1900)

A Daining, Hebei, passió de sant **Josep Wang Yumei** (21 de juliol de 1900)

A Majiazhuang, Daining, Hebei, sants **Anna Wang**, verge, **Llúcia Wang Wangzhi** i el seu fill **Andreu Wang Tianqing** (22 de juliol de 1900)

A Daining, Hebei, santa **Maria Wang Lizhi** (22 de juliol de 1900)

A Daying, Zaoqiang, Hebei, sant **Josep Yuan Genguin**, laic (30 de juliol de 1900)

Al poble de Xixiapdun, Xinhexian, Hebei, sant **Pau Ke Tingzhu**, responsable dels cristians del lloc (8 d'agost de 1900)

A l'aldea de Fanjiazhuang, Wujiao, Hebei, santa **Rosa Fan Hui**, verge (16 d'agost de 1900)

PERSECUCIÓ A MÈXIC

Seguiria la persecució que tingué lloc a **Mèxic, contra els cristians** (anomenats ací **cristins**, en senyal de burla), entre els anys 1915 i 1928:

A la ciutat de Tocolatlan, Mèxic, sant **Gener Sánchez Delgadillo**, prevere (17 de gener de 1927)

A la ciutat de Guadalajara, Mèxic, sant **David Galvan**, prevere (30 de gener de 1915)

A la localitat de Valltiervilla, sant **Jesús Méndez**, prevere (5 de febrer de 1928)

A Durango, Mèxic, sant **Mateu Correa**, prevere (6 de febrer de 1927)

A Chihuahua, Mèxic, sant **Pere Maldonado**, prevere (11 de febrer de 1927)

A l'aldea de Tequila, Guadalajara, Mèxic, sant **Toribi Romo**, prevere (25 de febrer de 1928)

Prop de la ciutat de Cortázar, Mèxic, sant **Elies del Socors (Mateu Elies) Nieves del Castillo**, prevere de l'orde de sant Agustí (10 de març de 1928)

A l'aldea de San Julián, Guadalajara, Mèxic, sant **Juli Álvarez**, prevere (30 de març de 1927)

A l'aldea de San José, Chilpancingo, Mèxic, sant **David Uribe**, prevere (12 d'abril de 1927)

A l'aldea de Totoclan, Guadalajara, Mèxic, sant **Sabes Reyes Salazar**, prevere (13 d'abril de 1927)

A Nochistlan, Guadalajara, Mèxic, sant **Romà Adame**, prevere (21 d'abril de 1927)

A Catatlan, Guadalajara, Mèxic, sant **Cristòfol Magallanes** i sant **Agustí Caloca**, preveres (25 de maig de 1927)

Al lloc de Zapotlanejo, Mèxic, sant **Josep Flores**, prevere (21 de juny de 1927)

Al rancho de Las Cruces, Guadalajara, Mèxic, sants **Justí Orona** i **Atilà Cruz**, preveres (1 de juliol de 1928)

A Guadalajara, estat de Jalisco, Mèxic, sant **Josep Maria Robles**, prevere (26 de juny de 1927)

A Colima, Mèxic, sant **Miquel de la Mora**, prevere (7 d'agost de 1927)

A Chalchihuites, Durango, Mèxic, sants **Lluís Batis Sainz**, prevere; **Manuel Morales**, pare de família; **Salvador Lara Puente** i **David Roldan Lara** (15 d'agost de 1926)

Prop del lloc de Tepatitlan, Mèxic, sant **Tranquil·lí Ubiarco**, prevere i màrtir (5 d'octubre de 1928)

A Tuliman, Mèxic, sant **Margarit Flores**, prevere i màrtir (12 de novembre de 1927)

A la ciutat de Teocaltitlan, Mèxic, sant **Pere Esqueda Ramírez**, prevere i màrtir (22 de novembre de 1927)

A la ciutat de Guadalupe, Zacatecas, Mèxic, sant **Miquel Agustín Pro**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús (23 de novembre de 1927)

PERSECUCIÓ EN LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

En tercer lloc tindríem els màrtirs de la cruenta **guerra civil espanyola, entre 1936 i 1939**, especialment sagnant al territori valencià, durant l'any 1936, com veurem.

mes de gener

A Picassent, país Valencià, santa **Maria Lluïsa Montesinos Orduña**, verge (28 de gener de 1937)

A Torrent, país Valencià, santa **Carme Garcia Moyón**, mestra de la doctrina cristiana, que hi fou violada i cremada viva (30 de gener de 1937)

mes de febrer

A Pont de Molins, Girona, Catalunya, sants **Anselm Polanco**, bisbe de Terol i **Felip Ripoll**, prevere (7 de febrer de 1939)

A Vinaròs, al país Valencià, sant **Tobies (Francesc) Borràs Romeu**, religiós de l'orde hospitalària de sant Joan de Déu (11 de febrer de 1937)

A València, sant **Vicent Vilar David**, laic (14 de febrer de 1937)

mes d'abril

A les Coves de Vinromà, al país Valencià, santa **Isabel Calduch Rovira**, verge de l'orde de les Clarisses Caputxines (14 d'abril de 1936)

Al poble de Montjuïc, Girona, Catalunya, sant **Juli Junyer Padern**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales (26 d'abril de 1938)

mes de juliol

A Madrid, santes **Rita Dolors del cor de Jesús Pujalte Sánchez**, i **Francesca del sagrat cor de Jesús Aldea Araujo**, verges de l'institut de germanes de la caritat del sagrat Cor de Jesús (20 de juliol de 1936)

Al poble de Manzanares, Castella-la Manxa, sants **Nicèfor de Jesús i de Maria (Vicent) Díez Tejerina**, prevere, i **cinc companys** (sants **Josep dels sagrats Cors Estalayo Garcia**, **Epifani de sant Miquel Sierra Conde**, **Abili de la Creu Ramos Ramos**, **Zacaries del santíssim Sagrament Fernández Crespo** i **Fulgenci del Cor de Maria Calvo Sánchez**, religiosos), tots ells membres de la congregació de la Passió (23 de juliol de 1936)

A Carabanchel Bajo, Madrid, sants màrtirs **Germà de Jesús i de Maria (Manuel)**, prevere, i huit companys (**Felip del Cor de Maria Valcabado Granado**, prevere; **Maurili de l'infant Jesús Macho Rodríguez**, **Josep de Jesús i Maria Osés Sainz**, **Juli del sagrat Cor Mediavilla Consejero**, **Josep Maria de Jesús Muriente Ruiz Nartínez**, **Llaurí de Jesús Crucificat Proaño Cuesta**, **Anacari de la Immaculada Benito Nozal**, **Felip de sant Miquel Ruiz Fraile**, religiosos de la mateixa congregació de la Passió (23 de juliol de 1939)

A la ciutat de Toledo, sant **Pere Ruiz de los Paños** i **Josep Sala Picó**, preveres de la germandat de preveres operaris diocesans del Cor de Jesús (23 de juliol de 1936)

- A la ciutat de Guadalajara, santes **Maria Pilar de sant Francesc de Borja (Jacoba) Martínez Garcia, Teresa de l'infant Jesús (Eusèbia) Garcia Garcia, i Àngels de sant Josep (Marciana) Valtierra Tordesillas** de l'orde de les carmelites Descalces, verges (24 de juliol de 1936)
- A Barcelona, santa **Maria de la Mercè Prat**, verge de la companyia de santa Teresa de Jesús (24 de juliol de 1936)
- També a Barcelona, sant **Xavier Bordes Piferrer**, religiós salesià (24 de juliol de 1936)
- A Urda (Toledo), Castella la Manxa, sants **Pere del Sagrat Cor Largo Redondo**, prevere, **Fèlix de les cinc nafres Ugalde Irurzun i Pere de la Mare de Déu del Villar Solana Ruiz**, religiosos de la congregació de la Passió (25 de juliol de 1936)
- Prop de Talavera de la Reina (Toledo), Castella la Manxa, sants **Frederic (Carles) Rubio Alvarez**, prevere; **Prim Martínez de sant Vicent Castillo, Jeroni Ochoa Urdangarín i Joan de la Creu (Eligi) Delgado Pastor**, religiosos tots de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (25 de juliol de 1936)
- A Montsó (Osca), Aragó, sant **Dionís Pamplona Polo**, prevere, i **companys**, tots de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (25 de juliol de 1936)
- A Motril (Granada), Andalusia, sants **Deogracias Palacios, Lleó Inchausti, Josep Rada, Julià Moreno Moreno**, preveres; i **Josep Ricard Díez**, religiós, membres de l'orde dels agustins Recolets (25 de juliol de 1936)
- També a Motril (Granada), sants **Vicent Pinilla**, agustí recolet, i **Manuel Martín Sierra**, preveres (26 de juliol de 1936)
- A l'Olleria, al país Valencià sant **Joaquim Vilanova Camallonga**, prevere (27 de juliol de 1936)
- A Lliça d'Amunt, Catalunya, sant **Modest Vegas Vegas**, prevere de l'orde dels germans Menors Conventuals (27 de juliol de 1936)
- A Barcelona, sants **Felip Hernández Martínez, Zacaries Abadia Buesa i Santiago Ortiz Alzueta**, religiosos de la societat de sant Francesc de Sales (27 de juliol de 1936)
- A Madrid, sant **Pere Poveda Castroverde**, prevere, fundador de la institució Teresiana (28 de juliol de 1936)
- A Gabasa (Saragossa), Aragó, sants **Manuel Segura**, prevere, i **David Carles de Bergara Marazón**, religiós de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (28 de juliol de 1936)
- A Tarragona, Catalunya, sant **Jaume Ilari (Manuel) Barbal Cosan**, religiós de l'orde dels germans de les escoles Cristianes (28 de juliol de 1936)
- A Barcelona, sants **Josep Moncho i Josep Castell Campos**, preveres de la societat de sant Francesc de Sales (28 de juliol de 1936)
- A la població d'Esplugues, sant **Joan Baptista Egocuezábal Aldaz**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (29 de juliol de 1936)
- A Calanda (Terol), Aragó, sants **Lluci Martínez Mancebo**, prevere de l'orde de Predicadors, i **companys (Antoni López Couceiro, Felicíssim Díez González, Satori Rey Robles, Tirs Manrique Melero**, preveres; **Gumersind Soto Barros i Lambert de Navascués i de Joan**, religiosos de l'orde de Predicadors; i **Manuel Albert Ginés**, prevere (29 de juliol de 1936)
- A València, sant **Josep Calassanç Marqués**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales (29 de juliol de 1936)
- A Calafell (Tarragona), Catalunya, sants **Brauli Maria (Pau) Corres Díaz de Cerio**, prevere, i **catorze companys**, membres tots de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu: **Julià (Miquel) Carrasquer Fos, Eusebi (Antoni) Forcades Ferrater, Constanç (Sadurní) Roca**

Huguet, Benet Josep Labre (Arseni) **Mañoso González, Vicent de Paül Canelles Vives**, religiosos ; **Tomàs Urdànoz Aldaz, Rafel Flamarique Salinas, Antoni Llaurador Parsi, Manel López Orbara, Ignasi Tejero Molina, Enric Beltran Llorca, Domenge Pitarch Gurrea, Antoni Sanchis Silvestre i Manuel Jiménez Salado**, novicis
(30 de juliol de 1936)

Al lloc de Castellseràs (Terol), Aragó, sants **Josep Maria Muro Santmiquel**, prevere, **Joaquim Prats Baltueña**, religiós, ambdós de l'orde de Predicadors, i **Zòsim Izquierdo Gil**, prevere
(30 de juliol de 1936)

A Barcelona, sant **Sergi Cid Pazo**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales
(30 de juliol de 1936)

A la ciutat de Granollers, Catalunya, sants **Dionís Vicent Ramos**, prevere, i **Francesc Ramon Xàtiva**, religiós, ambdós de l'orde dels germans Menors Conventuals
(31 de juliol de 1936)

A València, sant **Jaume Buch Canals**, religiós de la societat de sant Francesc de Sales
(31 de juliol de 1936)

mes d'agost

A Madrid, sant **Benvingut (Josep) de Miquel Arahàl**, prevere dels terciaris caputxins de la Maredeu dels Dolors (1 d'agost de 1936)

A Barbastre, sants **Felip de Jesús Manáriz Azcona, Joan Díaz Nosti i Lleonci Pérez Ramos**, preveres, tots ells missioners fills de l'immaculat cor de la benaurada verge Maria
(2 d'agost de 1936)

Al mateix Barbastre, sant **Ceferí Jiménez Malla**, el 'Pelé', laic de raça gitana (2 d'agost de 1936)

Al poble d'Híjar (Terol), sant **Francesc Calvo Burillo**, prevere de l'orde dels Predicadors
(2 d'agost de 1936)

A Madrid, sant **Francesc Tomàs Serer**, prevere dels terciaris caputxins de la Maredeu dels Dolors (2 d'agost de 1936)

A Alacant, sant **Salvador Ferrandis Seguí**, prevere (3 d'agost de 1936)

Al poble de Samalús, Catalunya, sants **Alfons López López**, prevere, i **Miquel Ramon Salvador**, religiosos de l'orde dels germans Menors Conventuals (3 d'agost de 1936)

A Barcelona, sant **Francesc Bandrés Sánchez**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales
(3 d'agost de 1936)

A Madrid, sant **Gonçal Gonzalo**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu
(4 d'agost de 1936)

A Barcelona, sants **Josep Batalla Perramon**, prevere, **Josep Rabassa Ventanacs i Egidi Gil Rodicio**, religiosos de la societat de santa Francesc de Sales (4 d'agost de 1936)

Prop de Gandia, al país Valencià, sant **Carles López Vidal** (6 d'agost de 1936)

Al Saler, prop de València, sant **Antoni Silvestre Moya**, prevere (8 d'agost de 1936)

A València, santes Maria de l'infant **Jesús Baldillou Bollit** i les seues companyes (**Presentació de la sagrada Família (Pascalina) Gallén Martí, Maria Lluïsa de Jesús Giron Romera, Carmela de sant Felip Neri (Nazària) Gómez Lezaun, i Clemència de sant Joan Baptista (Antònia) Riba Mestres**) (8 d'agost de 1936)

A Barbastre, sant **Florentí Asensio Barroso**, bisbe i màrtir (9 d'agost de 1936)

A Barcelona, sants **Rubén de Jesús López Aguilar** i els seus sis companys (**Artur (Lluís) Ayala Niño, Joan Baptista (Josep) Velázquez Peláez, Eugeni (Alfons Antoni) Ramírez Salazar, Esteve (Gabriel) Maya Gutiérrez, Melquíades (Ramon) Ramírez Zuluaga** i

- Gaspar (Lluís Modest) Páez Perdonó**), religiosos de l'orde hospitalari de sant Joan de Deu (9 d'agost de 1936)
- Al poble d'Azanuy (Osca), Aragó, sants **Faustí Oteiza Segura**, prevere, i **Florentí Felip Naya**, religiós de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (9 d'agost de 1936)
- Al poble d'Argés (Toledo) sant **Guillem Plaza Hernández**, prevere de la societat de preveres operaris diocesans (9 d'agost de 1936)
- A Carcaixent, al país Valencià, sant **Germà (Josep Maria) Garrigues Hernández**, prevere, de l'orde dels germans Menors Caputxins (9 d'agost de 1936)
- Al Saler, al país Valencià, sant **Josep Toledo Pellicer**, prevere (1 d'agost de 1936)
- A València, sant **Joan Martorell**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales; i, també, sant **Pere Mesonero Rodríguez**, religiós salesià, que morí al Vedat de Torrent (10 d'agost de 1936)
- A Agullent, al país Valencià, sant **Rafel Alonso Gutiérrez**, pare de família; i, també, sant **Carles Díaz Gandia**, laic (11 d'agost de 1936)
- Al poble de Prat de Comte, Catalunya, sant **Miquel Domingo Cendra**, religiós de la societat de sant Francesc de Sales (11 d'agost de 1936)
- Al poble d'Hornachuelos (Còrdova), Andalusia, santa **Victòria Díez Bustos de Molina**, verge, mestra de la institució Teresiana (12 d'agost de 1936)
- A Valdemoro, Madrid, **sant Flavi (Atilà) Argüeso González**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (12 d'agost de 1936)
- A Barbastre, Aragó, sant **Sebastià Calvo Martínez**, prevere, i **companys** de la congregació de missioners de l'immaculat Cor de Maria (**Pere Conill Pedrós, Josep Pavon Bueno, Nicasi Sierra Ucar**, preveres; **Wencdeslau Clarís Vilaragut**, sotsdiaca, i **Gregori Chirivàs Lacambra**, religiós (12 d'agost de 1936)
- A Tarragona, sant **Antoni Perulles Estivill**, prevere de la germandat d'operaris diocesans (12 d'agost de 1936)
- A Barbastre (Osca), Aragó, sants **Secundí Maria Ortega Garcia**, prevere, i denou **companys** màrtirs de la congregació de missioners fills de l'immaculat Cor de Maria (**Xavier Lluís Bandrés Jiménez, Josep Brengaret Pujol, Manuel Buil Lalueza, Antoni Calvo Calvo, Tomàs Capdevila Miró, Esteve Casadevall Puig, Eusebi Codina Millà, Joan Codinac Tuneu, Antoni Maria Dalmau Rosich, Joan Echarri Vique, Pere Garcia Bernal, Alfons Miquel Garriga, Hilari Maria Llorente Martín, Ramon Novich Rabionet, Salvador Pigem Serra, Josep Maria Ormo Seró, Teodor Ruiz de Larrionaga Garcia, Joan Sánchez Munàrriz, Manuel Torres Sais**, estudiants (13 d'agost de 1936)
- A Almassora, al país Valencià, sant **Joan Agramunt Riera**, prevere de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (13 d'agost de 1936)
- A Albocàsser, al país Valencià, sants **Modest Garcia Martí**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (13 d'agost de 1936)
- A Barcelona, sant **Josep Bonet Nadal**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales (13 d'agost de 1936)
- A Picassent, al país Valencià, sant **Vicent Rubiols Castelló**, prevere (14 d'agost de 1936)
- Al Saler, al país Valencià, sant **Fèlix Yuste Cava**, prevere (14 d'agost de 1936)
- A Barbastre, Aragó, sant **Lluís Masferrer Vila**, prevere i denou **companys** màrtirs de la congregació de missioners fills de l'immaculat Cor de Maria (**Josep Maria Badia Mateu, Josep Figuera Beltran, Eduard Ripoll Diego, Francesc Maria Roure Ferró i Jesús Agustí Viela Ezcurdia**, lectors; **Josep Maria Amorós Hernández, Joan Baixeres**

Berenguer, Josep Maria Blasco Joan, Rafel Briega Morales, Francesc Castan Messeguer, Lluís Escaler Binefa, Ramon Illa Sàlvia, Lluís Lledó Teixidor, Manuel Martínez Jarauta, Miquel Massip González, Faustí Pérez Garcia, Sebastià Riera Coromina, Josep Maria Ros Florelisa i Alfons Sorribes Teixidor, estudiants, (15 d'agost 1936)

A la Torre d'en Besora, al País Valencià, sant **Josep Maria Peris Polo**, prevere de la societat de preveres operaris diocesans (15 d'agost de 1936)

A Madrid, santa **Maria del sagrari de sant Lluís Gonçaga (Elvira) Moragues Cantarero**, verge de l'orde de les Carmelites Descalces (15 d'agost de 1936)

A Madrid, sant Domenge (Agustí) Hurtado Soler, prevere del terciaris caputxins de la Maredeu dels Dolors (15 d'agost de 1936)

A Motril (Granada), Andalusia, sant **Vicent Soler**, prevere de l'orde dels agustins recolets (15 d'agost de 1936)

A la Palma de Gandia, al país Valencià, sant **Carmel Sastre Sastre**, prevere (15 d'agost de 1936)

A Tàrrrega, Catalunya, sant **Jaume Bonet Nadal**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales (15 d'agost de 1936)

A Dénia, al país Valencià, sant **Plàcid Garcia Gilabert**, religiós de l'orde dels germans Menors (16 d'agost de 1936)

A la població d'Almassora, sant **Enric Garcia Beltran**, diaca de l'orde dels germans Menors Caputxins (16 d'agost de 1936)

A Picassent, al País Valencià, sant **Gabriel (Josep Maria) Sanchis Mompó**, religiós dels terciaris caputxins de la Maredeu dels Dolors (16 d'agost de 1936)

A Castellfollit de la Roca, Catalunya, sant **Enric Canadell**, prevere de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (17 d'agost de 1936)

A Valdemoro, Madrid, sant **Francesc Arias Martín**, prevere, novici de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (18 d'agost de 1936)

A Barbastre (Osca), Aragó, sants **Jaume Falguerona Vilanova i Anastasi Bidurreta Labra**, religiosos de la congregació de missioners fills de l'immaculat cor de Maria (18 d'agost de 1936)

A Alcanyís, Aragó, sant **Martí Martínez Pasqual**, prevere de la societat de preveres operaris diocesans (18 d'agost de 1936)

A Rafelbunyol, al país Valencià, sant **Vicent Maria Izquierdo Alcón**, prevere (18 d'agost de 1936)

A la Llosa de Ranes, al país Valencià, sant **Francesc Ibàñez Ibàñez**, prevere (19 d'agost de 1936)

A la ciutat de Gandia, sant **Tomàs Sitjar Fortià**, prevere de la companyia de Jesús (19 d'agost de 1936)

Al Saler, al país Valencià, santes **Elvira de la Nativitat de la Mare de Déu Torrentaller Paraire**, i **companyes** verges de l'institut de germanes Carmelites de la Caritat (**Maria de la Maredeu de la Providència Calaf Miracle, Francesca de santa Teresa d'Amezua Ibaibarriaga, Maria dels Abandonats del santíssim Sagrament Giner Lister, Teresa de la mare del diví Pastor Chambó Palés, Agata de la Maredeu de les Virtuts Hernández Amorós, Maria dels Dolors de sant Francesc Xavier Vidal Cervera, Maria de les Neus de la santíssima Trinitat Crespo López i Rosa de la Maredeu del bon Consell Pedret Rull**) (19 d'agost de 1936)

- A Vallibona, als ports de Morella, al país Valencià, sant **Maties Cardona Messeguer**, prevere de l'orde dels clergues regulars de les escoles Pies (20 d'agost de 1936)
- A Xàtiva, al país Valencià, santa **Maria Climent Mateu**, verge (20 d'agost de 1936)
- A Alberic, al país Valencià, sant **Salvador Estrugo Solves**, prevere (20 d'agost de 1936)
- Al Morrot, Catalunya, sant **Ramon Peiró Victorí**, prevere de l'orde dels Predicadors (21 d'agost de 1936)
- A les Tavernes de la Vallidigna, al país Valencià, sants màrtirs **Constantí Carbonell Sempere**, prevere, **Pere Gelabert Amer** i **Ramon Grimaltós Monllor**, religiosos de l'orde de la companyia de Jesús (23 d'agost de 1936)
- A Vallibona, al país Valencià, sants **Florentí Pérez Romero**, prevere, i **Urbà Gil Sáez**, religiós, dels terciaris caputxins de la Marede Déu dels Dolors (23 d'agost de 1936)
- A Silla, al país Valencià, sant **Joan Maria de la Creu (Marià) Garcia Méndez**, prevere de la congregació de preveres del sagrat Cor de Jesús (23 d'agost de 1936)
- A Puçol, al país Valencià, santes **Petra Maria Victòria Quintana Argos** i **Serafina (Manuela Justa) Fernández Ibero**, verges de l'institut de germanes terciàries caputxines de la sagrada Família i màrtirs (23 d'agost de 1936)
- A València, sant **Lluís Urbano Lanaspà**, prevere de l'orde dels Predicadors (25 d'agost de 1936)
- A València, sant **Ambròs (Lluís) Valls Matamales**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (26 d'agost de 1936)
- A Dénia, al país Valencià, sant **Pere (Alexandre) Max Ginestar**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (26 d'agost de 1936)
- A Esplugues, Catalunya, sant **Fèlix Vivet Trabal**, religiós de la societat de sant Francesc de Sales (26 d'agost de 1936)
- A Picassent, al país Valencià, sant **Ferran González Añón**, prevere (27 d'agost de 1936)
- Entre Godella i Bétera, al país Valencià, sant **Ramon Martí Soriano**, prevere (27 d'agost de 1936)
- Al país Valencià, sants **Joan Baptista Faubel Cano** i **Artur Ros Montalt**, pares de família (28 d'agost de 1936)
- A la localitat de Vinalesa, sant **Aureli (Josep) Ample Alcaide**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (28 d'agost de 1936)
- A València, sant Constantí Fernández Àlvarez, prevere de l'orde dels Predicadors (29 d'agost de 1936)
- Al poble d'Hijar, Terol, sant **Francesc Monzón Romero**, prevere de l'orde dels Predicadors (29 d'agost de 1936)
- A Almeria, Andalusia, sants màrtirs **Diego Ventana Milan**, bisbe d'Almeria, i **Manuel Medina Olmos**, bisbe de Guàdix (30 d'agost de 1936)
- Entre la Pobla Tornesa i Vilafamés, sant **Joaquim (Josep) Ferrer Adell**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (30 d'agost de 1936)
- A Bilbao, al país Basc, sant **Vicent Cabanes Badenes**, preveres dels terciaris caputxins de la Mare de Déu (30 d'agost de 1936)
- A Almeria, Andalusia, sants **Edmigi (Isidor) Primo Rodríguez**, **Amali (Just) Zariquiegui Mendoza** i **Valeri Bernat (Marciarlo) Herrero Martínez**, germans de les escoles Cristianes (31 d'agost de 1936)

mes de setembre

- A Madrid, sants **Cristí (Miquel) Roca Huguet**, prevere, i **onze companys** màrtirs de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (**Procès (Joaquim) Ruiz Cascales**, **Eutimi (Nicolau)**)

- Aramendia Garcia, Canut (Josep) Franco Gómez, Dositeu (Guillem) Rubio Alonso, Cesari (Marià) Niño Pérez, Benjamí (Alexandre) Cobos Celada, Carmel (Isidor) Gil Arano, Cosme (Simó) Brun Ararà, Cecili (Enric) López López, Rufí (Crescenci) Lasheras Aizcorbe i Faustí (Antoni) Villanueva Igual**, religiosos (1 de setembre de 1936)
- A Paterna, al país Valencià, sant **Alfons Sebastià Vinyals**, prevere (1 de setembre de 1936)
- A Barcelona, sants **Pere Rivera**, prevere, de l'orde dels germans Menors Conventuals, i **Maria del Carme Moreno Benítez i Maria del Refugi Carbonell Muñoz**, verges de l'institut de les filles de Maria Auxiliadora (1 de setembre de 1936)
- A Orpesa, al país Valencià, sant **Josep Pasqual Carda Saporta**, prevere de la germandat dels preveres operaris diocesans (4 de setembre de 1936)
- A Teulada, al país Valencià, sant **Francesc Cendra Ivars**, prevere (4 de setembre de 1936)
- A Genovés, al país Valencià, sant **Bernat (Josep) Leda Grau**, religiós de l'orde dels germans Menors Caputxins (4 de setembre de 1936)
- A Gata de Gorgos, al país Valencià, sant **Dídac Llorca Llopis**, prevere (6 de setembre de 1936)
- A Carcaixent, al país Valencià, sant **Pasqual Torres Lloret**, pare de família (6 de setembre de 1936)
- A la ciutat de Gandia, al país Valencià, santa **Ascensió de sant Josep de Calassanç Lloret Marco**, verge de l'institut de germanes de les escoles Cristianes (7 de setembre de 1936)
- A Almeria, sants **Josep Cecili (Bonifaci) Rodríguez González, Teodomir Joaquim (Adrià) Sainz Sainz i Evenci Ricard (Eusebi Alonso) Urjurra**, germans de les escoles Cristianes (8 de setembre de 1936)
- A Alcoi, al país Valencià, sant **Marí Blanes Giner**, pare de família (8 de setembre de 1936)
- A Paterna, al país Valencià, sant **Ismael Escrihuela Esteve**, pare de família (8 de setembre de 1936)
- A Vila-real, al país Valencià, sant **Pasqual Fortuño Almela**, prevere de l'orde dels germans Menors (8 de setembre de 1936)
- A Bunyol, vora València, santes **Josepa de sant Joan de Déu Ruano Garcia i Maria dels Dolors de santa Eulàlia Puig Bonany**, verges de la congregació de germanetes dels ancians Desemparats (8 de setembre de 1936)
- A Barcelona, sant **Pere d'Alcàntara (Llorenç) Villanueva Larráyo**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (11 de setembre de 1936)
- A Genovés, al país Valencià, sant **Josep Maria Segura Penadés**, prevere (11 de setembre de 1936)
- A Almeria, Andalusia, sant **Aureli Maria (Benvingut) Villalón Acebrón**, germà de les escoles Cristianes (13 de setembre de 1936)
- A la Llosa de Ranes, sant **Pasqual Penadés Jornet**, prevere (15 de setembre de 1936)
- Al poble d'Òdena, Catalunya, sant **Ignasi Casanoves**, prevere de l'orde dels clergues regulars de les escoles Pies (16 de setembre de 1936)
- A Torís, al país Valencià, sants màrtirs **Laureà (Salvador) Ferrer Cardet**, prevere, **Benet (Manuel) Ferrer Jordà i Bernardí (Pau) Martínez Robles**, religiosos dels terciaris caputxins de la Mareddedéu dels Dolors (16 de setembre de 1936)
- Al poble del Castillo de Villamalefa, al país Valencià, sant **Joan Ventura Solsona**, prevere (17 de setembre de 1936)
- A Madrid, sant **Timoteu Valero Pérez**, prevere dels terciaris Caputxins de la Mareddedéu dels Dolors (17 de setembre de 1936)
- A Ciudad Real, sant **Carles Eraña Guruceta**, religiós de la companyia de Maria

- (18 de setembre de 1936)
Prop de Gandia, al país Valencià, sants **Ferran Garcia Cendra**, i **Josep Garcia Mas**, preveres
(18 de setembre de 1936)
- Al poble de Montserrat, al país Valencià, sants màrtirs **Ambròs (Salvador) Julià Ferrandis i Valentí (Vicent) Jaunsaràs Gómez**, preveres, i **Francesc (Just) Lerma Martínez, Ricard (Josep) López Mora i Modest (Vicent) Gay Zarzo**, religiosos terciaris caputxins de la Maredeu dels Dolors (18 de setembre de 1936)
- A Ciempozuelos, Madrid, sant **Jacint Hoyuelos González**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (19 de setembre de 1936)
- A Benifaió, al país Valencià, santa **Francesca Quallador Baixauli**, verge
(19 de setembre de 1936)
- A Madrid, santes **Maria de Jesús de la Iglesia i de Varo, Maria dels Dolors** i la seua germana **Consol Aguilar Mella i Díaz**, verges de l'institut de filles de Maria religiosos de les escoles Pies (19 de setembre de 1936)
- A Benisoda, al país Valencià, sants màrtirs **Vicent Galvis Gironés**, pare de família, i **Manuel Torró Garcia** (21 de setembre de 1936)
- Al poble de Montserrat, al país Valencià, sant **Carles Navarro**, prevere de l'orde dels clergues regulars de les escoles Pies (22 de setembre de 1936)
- Al mateix poble de Montserrat, sant **Germà Gozalbo Andreu**, prevere (22 de setembre de 1936)
- A Alzira, al país Valencià, sants màrtir **Vicent Pelufo Corts**, i **Josepa Moscardó Montalvà**, verge
(22 de setembre de 1936)
- Al poble de Bobaite, al país Valencià, sant **Vicent Sicluna Hernández**, prevere
(22 de setembre de 1936)
- A la població de Corbera, al país Valencià, santa **Maria de la Purificació Vidal Pastor**, verge i màrtir (22 de setembre de 1936)
- A Benissa, al país Valencià, sant **Vicent Ballester Far**, prevere (23 de setembre de 1936)
- A Benicalap, al país Valencià, santa **Sofia Ximénez**, mare de família, **Maria de la Purificació de sant Josep Ximénez i Maria Josepa del Rio Messa**, verges de l'institut de Carmelites de la Caritat (23 de setembre de 1936)
- A la població d'Albalat de la Ribera, al país Valencià, sant **Josep Ramon Pasqual Ferrer Botella**, prevere (24 de setembre de 1936)
- A Rotglà i Corbera al país Valencià, sant **Josep Maria Ferràndiz Hernández**, prevere
(24 de setembre de 1936)
- A la població de l'Olleria, al país Valencià, santa **Encarnació Gil Valls**, verge
(24 de setembre de 1936)
- A la ciutat d'Alzira, al país Valencià, sant **Josep Ramon Ferragut Girbés**, pare de família i màrtir
(24 de setembre de 1936)
- A la vila de Carrión de Calatrava (Ciudad Real), Castella la Manxa, sants **Joan-Pere (Josep) Bengoa Aranguren**, prevere, **Pau Maria (Pere) Leoz Portillo**, religiós de la congregació de la Passió i **Jesús Hita Miranda**, religiós de la companyia de Maria
(25 de setembre de 1936)
- A València, santes **Maria del Refugi (Teresa) Rosat Balasch i Maria del Calvari (Josepa) Romero Clariana**, verges de la congregació de germanes de la doctrina Cristiana
(26 de setembre de 1936)
- A València també, sant **Rafel Pardo Molina**, religiós de l'orde de Predicadors; amb ell celebrem també sant **Josep Maria Vidal Segur**, prevere del mateix orde (26 de setembre de 1936)

- Al Port de Canals, al país Valencià, santa **Crescència Vall Espí**, verge (26 de setembre de 1936)
- A Benifairó de la Vall d'igna, al país Valencià, santa **Maria de l'Oblit Noguera Albelda**, verge (26 de setembre de 1936)
- A Gilet, al país Valencià, sant **Bonaventura (Juli) Esteve Flors**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (26 de setembre de 1936)
- A Benifallim, al país Valencià, santa **Maria Jordà Botella**, verge (26 de setembre de 1936)
- A Madrid, sant **Lleó (Manuel) Legua Martí**, prevere dels terciaris caputxins de la Mare d'edéu dels Dolors (26 de setembre de 1936)
- A Sagunt, al país Valencià, sants **Josep Fenollosa Alcayna**, prevere, i **Fidel (Marià) Climent Sanchis**, religiós de l'orde dels germans Menors Caputxins (27 de setembre de 1936)
- A Gilet, al país Valencià, santes **Francesca Xaviera (Maria) Fenollosa Alcayna**, de l'institut de germanes terciàries Caputxines de la sagrada Família, i **Hermínia Martínez Amigó**, mare de família (27 de setembre de 1936)
- Al poble de Sant Feliu de Codines, a Catalunya, sant **Francesc Xavier Ponça Casallarch**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (28 de setembre de 1936)
- A Benillup, al país Valencià, santa **Amàlia Abat Casasempere**, mare de família (28 de setembre de 1936)
- A València, sant **Josep Terrats Comaposada**, religiós de l'orde de la companyia de Jesús (28 de setembre de 1936)
- A Gilet, al país Valencià, sant **Jaume Mestre Iborra**, prevere de l'orde dels germans Menors Caputxins (29 de setembre de 1936)
- A la ciutat de València, sants **Pau Bori Puig**, prevere, i **Vicent Sales Genovés**, religiós de l'orde de la companyia de Jesús (29 de setembre de 1936)
- A Paterna, al país Valencià, sant **Darius Hernández Morató**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús (29 de setembre de 1936)
- A Lleida, Catalunya, sant **Francesc de Paula Castelló Aleu**, laic natural d'Alacant (29 de setembre de 1936)

mes d'octubre

- A Rotglà i Corbera, al país Valencià, santa **Florència Caerols Martínez**, verge (1 d'octubre de 1936)
- A Villena, al país Valencià, sant **Àlvar Sanjuan Canet**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales (1 d'octubre de 1936)
- A la ciutat de Castelló de la Plana, sants **Francesc Carceller Galindo**, de l'orde dels clergues regulars de les escoles Pies, i **Isidor Bover Oliver**, de la germandat de preveres operaris diocesans, preveres (2 d'octubre de 1936)
- Al lloc de Sax, al país Valencià, sants **Elies i Joan Baptista Carbonell Mollà**, preveres i germans (2 d'octubre de 1936)
- Al poble de Silla, santa **Maria Guadalupe (Maria Francesca) Ricard Olmos**, religiosa de l'orde dels servents de Maria (2 d'octubre de 1936)
- A Madrid, sant **Crescenci Garcia Pobo**, prevere dels terciaris caputxins de la Mare d'edéu dels Dolors i màrtir (3 d'octubre de 1936)
- Al poble de Xeraco, al país Valencià, sant **Enric Morat Pellisser**, prevere i màrtir (4 d'octubre de 1936)
- Prop de Gandia, al país Valencià, sant **Josep Canet Giner**, prevere i màrtir (4 d'octubre de 1936)

- Al lloc de Bellreguard, al país Valencià, sant **Alfred Pellisser Muñoz**, religiós de l'orde de germans Menors i màrtir (4 d'octubre de 1936)
- A Benaguacil, al país Valencià, sant **Josep Llosar Balaguer**, religiós dels terciaris Caputxins de la Maredeu dels Dolors (8 d'octubre de 1936)
- Al poble de Turón, Astúries, sants màrtirs **Innocenci de la Immaculada (Manuel) Canoura Arnau**, prevere de la congregació de la Passió, i **huit companys** més dels germans de les escoles Cristianes (**Ciril Bertran (Josep) Sanz Tejidor, Marcià Josep (Filomè) López López, Victorià Pius (Claudi) Bernabé Cano, Julià-Alfred (Wilfrid) Fernández Zapico, Benjamí Hulià (Vicent) Alonso Andrés, August Andrés (Roman) Martín Fernández, Benet de Jesús (Hèctor) Valdivieso Sáez i Anicet Adolf (Manuel) Seco Gutiérrez** (9 d'octubre de 1934)
- A Barcelona, sant **Àngel Ramos Velázquez**, religiós de la societat de sant Francesc de Sales i màrtir (11 d'octubre de 1936)
- A Riba-roja de Túria, al país Valencià, sant **Josep González Huguet**, prevere i màrtir (12 d'octubre de 1936)
- Al poble de Massamagrell, al país Valencià, sant **Pacífic (Pere) Salcedo Pujades**, religiós de l'orde dels germans Menors Caputxins (12 d'octubre de 1936)
- A Paterna, al país Valencià, santa **Anna Maria Aranda Riera**, verge i màrtir (14 d'octubre de 1936)
- A València, sant **Narcís Baster**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús i màrtir (15 d'octubre de 1936)
- A Ciudad Real, Castella la Manxa, sant **Fidel Fuidio Rodríguez**, religiós de la societat de Maria (17 d'octubre de 1936)
- Al poble de la Nucia, al país Valencià, sant **Ramon Esteve Juli Bou Pasqual**, prevere (17 d'octubre de 1936)
- A Algemesí, al país Valencià, santa **Tàrsila Córdoba Belda**, mare de família (17 d'octubre de 1936)
- A Ciudad Real, Castella la Manxa, sants màrtirs **Ildefons Garcia Nozal i Justinià Cuesta Redondo**, preveres, i **Eufraasi de Celis Santos, Honorí Carracedo Ramos, Tomàs Cuartero Gascón i Josep Maria Cuartero Gascón**, religiosos de la congregació de la Passió (23 d'octubre de 1936)
- Al Saler, al país Valencià, sant **Leonard Olivera Buera**, prevere i màrtir (23 d'octubre de 1936)
- Al poble de Benimaclet, al país Valencià, sants **Ambròs Lleó (Pere) Lorente Vicent, Florenci Martín (Alvar) Ibáñez Lázaro i Honorat Andreu Zorraquino Herrero**, religiosos de l'institut dels germans de les escoles Cristianes (23 d'octubre de 1936)
- A la ciutat de Nules, al país Valencià, sant **Recared Centelles Abat**, prevere de la germandat de preveres operaris diocesans i màrtir (25 d'octubre de 1936)
- A Alzira, al país València, santes **Maria Teresa Ferragut Roig** i les seues filles **Maria de Jesús (Vicenta), Maria Verònica (Joaquima), Maria Felicitat Macià Ferragut**, verges de l'orde de les Clarisses Caputxines, i **Josepa de la Purificació (Ramona) Macià Ferragut**, verge de l'orde de les agustines Descalces (25 d'octubre de 1936)

- A Paterna, al país Valencià, sant **Salvador Mollar Ventura**, religiós de l'orde dels germans Menors (27 d'octubre de 1936)
- A Alzira, al país Valencià, sant **Salvador Damià Enguix Garés**, pare de família (28 d'octubre de 1936)
- Al poble de Gilet, al país Valencià, sant **Josep Ruiz Bruixola**, prevere (28 d'octubre de 1936)

mes de novembre

- A Madrid, sant **Joan Antoni Burró Mas**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (5 de novembre de 1936)
- Al poble del Saler, al país Valencià, santa **Maria del Carme Viel Ferrando**, verge i màrtir (5 de novembre de 1936)
- A Barcelona, sant **Aciscle Pina Piazuolo**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu i màrtir (10 de novembre de 1936)
- A la vila d'Alcúdia de Carlet, al país Valencià, sant **Josep Medes Ferris** (12 de novembre de 1936)
- A Simat de la Vallidigna, al país Valencià, sant **Joan Gongga Martínez** (13 de novembre de 1936)
- A Portitxol de Tavernes, vora Carcaixent, al país Valencià, santa **Maria del Patrocini de sant Joan Giner Gomis**, verge de l'institut de Maria Immaculada missioneres Claretianes (13 de novembre de 1936)
- A Madrid, santes **Maria del Refugi (Maria Gabriela) Hijosa Naveros i cinc companyes** verges de l'orde de la Visitació i màrtirs (**Teresa Maria (Laura) Cavestany Anduaga, Josepa Maria (Maria del Carme) Barrera Izaguirre, Maria Agnès (Agnès) Zudaire Galdeano, Maria Àngela (Martina) Olaizola Garagarza i Maria Engràcia (Josepa Joaquina) Lecuona Aramburu**) (18 de novembre de 1936)
- Al poble del Garraf, a Catalunya, sants màrtirs **Eliseu Garcia Garcia**, religiós de la societat de sant Francesc de Sales, i **Alexandre Planes Saurí** (19 de novembre de 1936)
- Prop de València, santa **Àngela de sant Josep (Francesca) Lloret Martí i catorze companyes** verges i màrtirs (**Maria del Sufragi (Antònia Maria) Orts Baldó, Maria dels Dolors (Maria de Montserrat) Llimona Planes, Teresa de sant Josep (Ascensió) Duart Roig, Isabel Ferrer Cebrià, Maria de l'Assumpció (Josepa) Mongoche Homs, Maria de la Concepció (Emília) Martí Lacal, Maria Gràcia (Paula) de sant Antoni, Cor de Jesús (Maria de la Purificació) Gómez Vives, Maria dels Socors (Teresa) Jiménez Baldoví, Maria dels Dolors (Gertrudis) Surís Brusola, Ignàsia del santíssim Sagrament (Josepa) Pasqual Pallardó, Maria del Roser (Caterina) Calpe Ibàñez, Maria de la Pau (Maria Isabel) López Garcia i Marcel·la de sant Tomàs (Àurea) Navarro**). Una d'elles era superiora general; les altres, religioses de la congregació de germanes de la doctrina Cristiana (20 de novembre de 1936)
- A Paterna, al país Valencià, sants **Elies (Julià) Torrijos Sánchez i Bertran (Francesc) Lahoz Moliner**, religiosos de l'institut de germans de les escoles Cristianes (22 de novembre de 1936)
- A Madrid, santa **Maria Cecília (Maria Felicitat) Cendoya Araquistain**, verge de l'orde de la Visitació (23 de novembre de 1936)
- A Paterna, al país Valencià, santa **Nicetes de santa Prudència Plaja Xifre i companyes (Paula de santa Anastàsia Isla Alonso, Antònia de sant Timoteu Gosens de Ibarra, Daria de santa Sofia Campillo Paniagua, Erundina de la Marededéu del Carme Colino Vega, Maria Consol Cunyat González, Concepció de sant Ignasi Odriozola Zabalía, Feliciana de la Marededéu del mont Carmel de Uribe Orbe, Concepció de santa**

Magdalena Rodríguez Fernández, Justa de Maria Immaculada Maria Goikoetxea, Clara de la Maredeu de l'Esperança Ezcurra Urrutia i Càndida de la Maredeu dels Àngels Cayuso González, verges de l'institut de germanes Carmelites de la Caritat i màrtirs (24 de novembre de 1936)

A Puebla de Híjar (Terol), Aragó, sant **Jacint Ignasi Serrano López**, de l'orde de Predicadors. També commemorem hui sant **Jaume Messeguer Burillo**, prevere del mateix orde (25 de novembre de 1936)

A Paracuellos del Jarama, Madrid, sants **Joan Jesús (Marià) Adradas Gonzalo**, prevere, i **catorze companys** màrtirs, religiosos de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu: **Guillem (Vicent) Llop Gayà, Climent Díaz Sahagun, Llätzer (Joan Maria) Mugica Goiburu, Martinià (Antoni) Meléndez Sánchez, Pere Maria Alcalde Negro, Julià Plazaola Artola, Hilari (Antoni) Delgado Vilchez**, religiosos professors; **Pere d'Alcàntara Bernalte Calzado, Joan Alcalde Alcalde, Isidre Martínez Izquierdo, Àngel Sastre Corporales**, novicis; **Josep Mora Velasco**, prevere i postulant; **Josep Ruiz Cuesta**, postulant i **Eduard Bautista Jiménez** (28 de novembre de 1936)

A Paterna, al país Valencià, sant **Lluís Campos Górriz**, màrtir (28 de novembre de 1936)

Al lloc del Saler, al país Valencià, sant **Alfred Simon Colomina**, prevere, de l'orde de la companyia de Jesús (29 de novembre de 1936)

Al lloc de Paracuellos del Jarama, Madrid, sant **Miquel Ruedas Megías i sis companys** religiosos de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu: **Dídac de Cadis (Santiago) Garcia Molina, Nicèfor Salvador del Rio, Ramon (Rafel) Tonceda Fernández**, religiosos; **Artur Donoso Murillo, Jesús Gesta de Piquer i Antoni Martínez Gil-Leonis**, professors (30 de novembre de 1936)

A València, sant **Josep Otín Aguiler**, prevere de la societat de sant Francesc de Sales (30 de novembre de 1936)

mes de desembre

A Paterna, al país Valencià, santa **Lluïsa Maria Frias Cañizares**, verge i màrtir (6 de desembre de 1936)

Al poble de Paterna, al país Valencià, sant **Josep Maria Zabal Blasco**, pare de família (8 de desembre de 1936)

Al poble de Llombai, al país Valencià, sant **Josep Ferrer Esteve**, prevere de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (19 de desembre de 1936)

A Paterna, sants **Ricard de los Ríos Fabregat, Julià Rodríguez Sánchez i Josep Giménez López**, preveres de la societat de sant Francesc de Sales i màrtirs (9 de desembre de 1936)

Al lloc del Vallés, al país Valencià, sant **Gonçal Vinyes Massip**, prevere i màrtir (10 de desembre de 1936)

A la població de Paterna, al país Valencià, sants màrtirs **Antoni Martín Hernández**, prevere, i **Agustí Garcia Calvo**, ambdós religiosos de la societat de sant Francesc de Sales (10 de desembre de 1936)

A la localitat del Saler, al país Valencià, santa **Maria del Pilar Villalonga Villalba**, verge i màrtir (11 de desembre de 1936)

A Barcelona, sant **Protasi (Antoni) Cubells Minguell**, religiós de l'orde hospitalari de sant Joan de Déu (14 de desembre de 1936)

Al país Valencià, sant **Pau Meléndez Gonzalo**, pare de família (23 de desembre de 1936)

A la ciutat de Santander, Cantàbria, sant **Alfred Parte**, prevere de l'orde de clergues regulars de les escoles Pies (27 de desembre de 1939)

En una nau anclada davant les costes de Santander, sant **Josep Maria Corbín Ferrer**, màrtir valencià (27 de desembre de 1936)

A Paterna, al país Valencià, sant **Josep Aparicio Sanz**, prevere i màrtir (29 de desembre de 1936)

Al poble de Paterna, al país Valencià, sants màrtirs **Enric Joan Requena**, prevere, i **Josep Perpinyà Nàger** (29 de desembre de 1936)

A la localitat de Sant Miquel dels Reis, al país Valencià, sant **Joan Baptista Ferreres Boluda**, prevere de l'orde de la companyia de Jesús (29 de desembre de 1936)

PERSECUCIÓ ALS CAMPS NAZIS

Tot seguit ve la memòria de la mortaldat que provocà el **nazisme** als **camp de concentració de Dachau, Auschwitz, Mauthausen, Stutthof, Sachsenhausen i Buchewald**, entre els anys 1939 i 1945:

mes de gener

Al camp de concentració de Dachau, sant **Marià Konopinski**, prevere (1 de gener de 1943)

Al camp de concentració de Dachau, sants **Josep Pawlowski** i **Casimir Grelewski**, preveres (9 de gener de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Emili Szranek**, prevere (13 de gener de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Antoni Swiadek**, prevere (25 de gener de 1945)

mes de febrer

Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Adalbert Nierychlewski**, prevere de la congregació de sant Miquel (7 de febrer de 1942)

Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Adalbert Nierychlewski**, prevere de la congregació de sant Miquel (7 de febrer de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Josep Zaplata**, religiós de la companyia missionera del sagrat cor Jesús (19 de febrer de 1945)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Vicent Frelichowski**, prevere (23 de febrer de 1945)

Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Timoteu Trojanowski**, prevere de l'orde dels germans Menors Conventuals (28 de febrer de 1942)

mes de març

Al camp de concentració de Dachau, sant **Narcís Turchan**, prevere de l'orde dels germans Menors (19 de març de 1942)

Al camp de concentració de Mauthausen, sant **Marcel Callo** (19 de març de 1945)

Al camp de concentració de Stutthof, prop de Gdansk, sants **Marià Gorecki** i **Bronislau Komorowski**, preveres (22 de març de 1940)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Hilari Januszewski**, prevere de l'orde dels carmelites Descalços (25 de març de 1945)

mes d'abril

Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Pere Eduard**, prevere (3 d'abril de 1942)

Al camp de concentració d'Auschwitz, santa **Celestina Farion**, verge de la congregació de petites serventes de Maria Immaculada (9 d'abril de 1944)

- Al camp de concentració de Dachau, sant **Bonifaci Zukowski**, prevere de l'orde dels germans Menors (10 d'abril de 1942)
- Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Semproní Ducki**, religiós de l'orde dels germans Menors Caputxins (11 d'abril de 1942)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Anastasi Pankiewicz**, prevere de l'orde dels germans Menors (20 d'abril de 1942)
- Al camp de concentració de Sachsenhausen, sant **Estanislau Kubista**, prevere de la societat del Verb diví, juntament amb sant **Ladislau Goral**, bisbe auxiliar de Lublín (26 d'abril de 1942)
- Al camp de concentració de Mauthausen, sant **Josep Cebula**, prevere de la congregació de missioners oblats de Maria Immaculada (28 d'abril de 1941)

mes de maig

- Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Boleslau Strzelecki**, prevere (2 de maig de 1941)
- Al camp de concentració de Dachau, sants **Enric Kaczorowski** i **Casimir Gostynski**, preveres (6 de maig de 1942)
- Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Antoni Bajewski**, prevere de l'orde dels germans Menors (8 de maig de 1941)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Esteve Grelewski**, prevere (9 de maig de 1941)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Miquel Wozniak**, prevere (16 de maig de 1942)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Estanislau Kubski**, prevere (18 de maig de 1942)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Josep Czempiel**, prevere (19 de maig de 1942)
- Al camp de concentració de Sachsenhausen, sant **Ladislau Demski**, laic (28 de maig de 1940)
- Al camp de concentració de Buchewald, passió de sant **Otó Neururer**, prevere (30 de maig de 1940)

mes de juny

- Al camp de concentració de Dachau, sant **Antoni Zawistowski**, prevere i **Estanislau Starowieyski** (4 de juny de 1942)
- Al camp de concentració de Sachsenhausen, sant **Innocenci Guz**, prevere de l'orde dels germans Menors Conventuals (6 de juny de 1940)

mes de juliol

- Al camp de concentració de Dachau, sant **Joan Nepomucè Chrzan**, prevere polac (1 de juliol de 1942)
- Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Josep Kowalski** (4 de juliol de 1942)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Cristí Gondek**, prevere de l'orde dels germans Menors (23 de juliol de 1942)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Tit Brandsma**, prevere de l'orde dels Carmelites, holandés (26 de juliol de 1942)
- Al camp de concentració d'Auschwitz, santa **Maria Climent de Jesús Crucificat Staszewska**, verge de l'orde de santa Úrsula (27 de juliol de 1943)
- Al camp de concentració de Dachau, sant **Miquel Ozieblowski**, prevere (31 de juliol de 1942)

mes d'agost

Al camp de concentració de Dachau, sant **Enric Krzysztofik**, prevere (4 d'agost de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Tadeu Dulny** (6 d'agost de 1942)

Al camp de concentració d'Auschwitz, santa **Teresa Beneta de la Creu (Edith Stein)**, filòsofa, mística, religiosa de l'orde de les Carmelites Descalces, màrtir i santa alemanya d'origen jueu (9 d'agost de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sants **Francesc Dzrewiecki**, de la congregació de la petita obra de la divina Providència, i **Eduard Grymala**, prevere (10 d'agost de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sants **Florià Stepniak**, de l'orde dels germans Menors Caputxins, i **Josep Straszewski**, preveres (12 d'agost de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, ordenació presbiteral de sant **Carles Leisner**, que moriria després a causa dels patiments suportats al camp de concentració (12 d'agost de 1945)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Ladislau Maczkowski**, prevere polac (20 d'agost de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Bru Zembol** (21 d'agost de 1942), sant **Francesc Dachtera**, prevere polac (23 d'agost de 1944), sant **Maximià Binkiewicz**, prevere (24 d'agost de 1942), sant **Domenge Jedrzejewski**, prevere (29 d'agost de 1942)

mes de setembre

Al camp de concentració de Dachau, sant **Adam Bargielski**, prevere (8 de setembre de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Ladislau Miegon**, prevere polonès (15 de setembre de 1942)

mes d'octubre

Al camp de concentració de Dachau, sant **Antoni Rewera**, prevere i màrtir (1 d'octubre de 1942)

Al camp de concentració d'Auschwitz, sant **Romà Sitko**, prevere i màrtir (12 d'octubre de 1942)

Al camp de concentració de Dachau, sants **Estanislau Mysakowski** i **Francesc Roslaniec**, preveres i màrtirs (14 d'octubre de 1942)

Al camp de concentració d'Auschwitz, sants **Anicet Koplinski**, de l'orde dels germans Menors Caputxins, i **Josep Jankowski**, de la societat de l'Apostolat Catòlic, preveres i màrtirs (16 d'octubre de 1941)

mes de novembre

Al camp de concentració de Dachau, sant **Bronislau Kostowski**, màrtir (27 de novembre de 1940)

Al camp de concentració de Dachau, sant **Ludovic Roque Gientyngier**, prevere i màrtir (30 de novembre de 1941)

mes de desembre

Al camp de concentració de Dachau, sant **Lluís Liguda**, prevere de la societat del Verb diví (8 de desembre de 1942)

MÀRTIRS POLONESOS

En paral·lel amb aquests màrtirs, als camps de concentració sota la tirania nazi, cal que esmentem alguns **altres màrtirs, sobretot polonesos**, que moriren arran de la invasió alemanya als territoris limítrofs, entre els anys 1940 i 1945:

mes de febrer

A Stutthif, prop de Gdynia, santa **Júlia Rodzinska**, verge de la congregació de germanes de sant Domenge (20 de febrer de 1945)

A Poznan, sant **Lluís Mzyk**, prevere de la societat del Verb diví (23 de febrer de 1942)

mes de març

A la vila de Berezwezc, sants **Miecislau Gohatkiewick, Ladislau Mackowiak i Estanislau Pyrtek**, preveres (4 de març de 1942)

A la ciutat de Majdanek, sant Emilià Kovc, prevere (25 de març de 1944)

A l'aldea de Ravensbrüch, santa **Natàlia Tulasiewicz**, que morí en un camp de concentració (31 de març de 1945)

mes d'abril

Al lloc de Majdanek, sant **Romà Archutowski**, prevere (18 d'abril de 1943)

mes de maig

A la ciutat de Witowo, sants **Josep Kusawa i Vicent Matuszewki**, preveres (23 de maig de 1940)

A la ciutat de Dzialdowo, sant **Julià Nowowiejski**, bisbe de Plock (28 de maig de 1941)

mes de juny

A l'aldea de Naumowicze, Grodno, santa **Maria Anna Biernacka**, mare de família (13 de juny de 1943)

mes de juliol

Al poble de Krystonopil, Ucraïna, santa **Tarsícia (Olga) Mackiv**, verge de la congregació de germanes esclaves de Maria Immaculada (18 de juliol de 1944)

Al camp de concentració de Dzialdowo, santa **Maria Teresa Kowalska**, verge de l'orde de Clarisses Caputxines (25 de juliol de 1941)

mes d'agost

Al camp de concentració de Dachau, sant **Alexis Sobaszek**, prevere (1 d'agost de 1942)

mes d'octubre

Al poble de Dzialdowo, Polònia, sant **Lleó Wetmanski**, bisbe auxiliari de Plock, tancat i mort en un camp de concentració (10 d'octubre de 1941)

A Linz, Àustria, sant **Eduard Detkens**, originari de Polònia que morí a la cambra de gas en esta persecució (10 d'octubre de 1942)

PERSECUCIÓ A RÚSSIA

I, finalment, recordem alguns dels màrtirs de la persecució que provocà el **règim comunista**, sobretot sota el president **Stalin, a Rússia** que s'allargaria fins als anys seixanta i setanta del segle XX, bastants d'ells en les famoses deportacions a **Sibèria**:

mes de gener

A Kharsk, prop de Tomsk, santa **Olímpia (Olga) Bidà**, verge, de la congregació de religiosos de sant Josep (28 de gener de 1952)

mes de febrer

Al camp de concentració prop de la ciutat d'Angarsk, sant **Pere Verhun**, prevere (7 de febrer de 1957)

mes de març

A Kírov, sant **Leónides Fedorov**, bisbe (7 de març de 1934)

A Leopoldov, a Eslovàquia, sant **Metodi Domenge Trcka**, prevere de la congregació del santíssim Redemptor (23 de març de 1959)

mes de maig

A Wladimir, sant **Climent Septyckyj**, prevere (1 de maig de 1951)

Al camp de concentració d'Oserlag, sant **Ivan Ziatyk**, prevere de la congregació del santíssim Redemptor (17 de maig de 1952)

Al camp de concentració de la ciutat de Javas, a Moldàvia, sant **Nicolau Cehelskij**, prevere (25 de maig de 1951)

mes de juliol

Al poble de Bielsk Podlaski, sant **Antoni Beszta-Borowski**, prevere (15 de juliol de 1943)

BIBLIOGRAFIA DEL SEGLE XX

- XII SEMANA ESPAÑOLA DE TEOLOGIA. *El movimiento ecuménico*. CSIC. Madrid, 1953
- ACEFRBI, A. 'La recepción del Vaticano II en un contexto nuevo', en *Concilium* 196 (1981), pp. 435-446. PPC. Madrid.
- ANCEL, Mons. *El movimiento obrero*. DDB. Bilbao, 1960
- BAHRT; H. 'La situación religiosa en Alemania', en *Arbor* 14 (1949), pp. 75-98
- BIGO, P. *La Iglesia i el Tercer Mundo*. Sígueme. Salamanca, 1975
- BUHLMANN, W. *La tercera iglesia a las puertas*. Ediciones paulinas. Madrid, 1976
- CASTILLO, J. M. *La Iglesia que quiso el Concilio*. PPC. Madrid, 2002
- CENTRO DE ESTUDIOS SOCIALES GODOFREDO KURTH. *La descristianización de las masas*. DDB. Bilbao, 1959
- COGUEL, F / DOMÉNECH, J. M. *El pensamiento político de Mounier*. Zero. Algorta, 1969
- DAUPHIN-MEUNIER, A. *La Iglesia y las estructuras económicas del mundo*. Casal i Vall. Andorra, 1959
- DE LUIS, R. *El Vaticano, cátedra de paz*. Febo. Madrid, 1945
- DOLLEANS, E. *Historia del movimiento obrero* (3 vols). Zero. Algorta, 1970
- FLORISTAN, C, TAMAYO J. J. *El Vaticano II. Veinte años después*. Cristiandad. Madrid, 1978
- GARCIA ESCUDERO, J. M. *Los sacerdotes obreros y el catolicismo francés*. Flors. Barcelona, 1954
- GIBELLINI, Rosino, *La teología del siglo XX*, Presencia teológica. Sal Terrae, Santander, 1998
- GARCIA ESCUDERO, *Antología teológica del siglo XX*, Presencia teológica. Sal Terrae. Santander, 2012
- GONZÁLEZ RUIZ, J. M. *La iglesia a la intemperie. Reflexiones postmodernas sobre la Iglesia*. Sal Terrae, Santander, 1986
- JAVIERRE, J. M. *Pío X*. Flors. Barcelona, 1951
- KÜNG, H. *Iglesia en concilio*. Sígueme. Salamanca, 1965
- LAMBERT, B. *El problema ecuménico*. Guadarrama. Madrid, 1963
- LAURENTIN, R. *Balance de las sucesivas sesiones del concilio II del Vaticano* (5 vols). Taurus. Madrid, 1964
- MARTÍN DESCALZO, J. L. *Un periodista en el Concilio*. PPC. Madrid, 1964
- MARTIN DECALZO. J. L. *El concilio de Juan y Pablo*. La Editorial Católica. Madrid, 1967
- MOONEY, Ch. F. *Theilhard de Chardin y el misterio de Cristo*. Sígueme. Salamanca, 1966
- MUÑOZ; R. *Nueva conciencia de la Iglesia en América Latina*. Sígueme. Salamanca, 1974
- PEREÑA, L. *En la frontera de la paz (del pensamiento de Pío XII sobre los fundamentos de la convivencia internacional)*. Euramérica. Madrid, 1961
- POULAT, E. *La crisis modernista (historia, dogma y crítica)*. Taurus. Madrid, 1974
- SALLERON, L. *Los católicos y el capitalismo*. Fomento de Cultura, València, 1953
- SIEFER; G. *Los sacerdotes obreros*. Nova Terra. Barcelona, 1965
- SMULDERS, P. *La visión de Teilhard de Chardin*. DDB. Bilbao, 1963
- TAMAYO, J. J. *Un proyecto de Iglesia para el futuro en España*. Ediciones Paulinas. Madrid, 1978
- THILS, G. *Historia doctrinal del movimiento ecuménico*. Rialp. Madrid, 1965
- TRACY, D., KÜNG, H., METZ, J. B. *Hacia el Vaticano III. Lo que está por hacer en la Iglesia*. Cristiandad. Madrid, 1978
- VILLAIN, M. *Introducción al ecumenismo*. DDB. Bilbao, 1962

TEOLOGIA DEL SEGLE XX

Acaba de morir (novembre de 2022), als 96 anys, el teòleg italià Rosino Gibellini, religiós de la congregació de la Sagrada Família de Natzaret. El nostre company de fatigues, el teòleg basc Xabier Picaza, que el coneixia a fons, dia d'ell que havia estat potser el millor historiador i editor de teologia del segle XX; i, en to de gràcia, comentava que, quan, preguntava a persones enteses en temàtica eclesiàstica com podria posar-se al dia de les notícies que corrien per Roma, al món i a l'església, li responien: 'Si vols seguir el pensament oficial, llig les encíclics dels papes. Però si vols saber de veritat què es pensa en l'església, llig els llibres de Rosino Gibellini'. Nosaltres, seguint esta mateixa indicació, modestament, hem anat a ell, i ens hem permès de reproduir-ne un article seu que duu per títol 'La teologia del segle XX. Quatre moviments teològics' i que és el colofó dels seus llibres *Antologia teològica del segle XX* i *La teologia del segle XX*.

La teologia del segle XX

'En la col·lecció d'assajos intitulada 'El pensament postmetafísic (1988) el teòleg Jürgen Habermas identifica quatre moviments en el recorregut de la filosofia del segle XX. Pot semblar que som concordistes, però també en el recorregut de la teologia del segle XX, s'hi podrien identificar quatre moviments teològics.

'El primer moviment seria així com la teologia dialèctica, que tingué continuació directa en la teologia de la Paraula de Karl Barth, i que té un paral·lel formal en altres àmbits del pensament, on la teologia se centra fenomenològicament en el tema que li és propi: la paraula de Déu.

'El segon moviment es podria caracteritzar com un gir antropològic en teologia, i s'expressa amb la teologia existencial de Bultmann, amb la teologia hermenèutica de Fuchs i Ebeling, amb la teologia de la cultura de Tillich i amb la teologia transcendental de Karl Rahner. En la conferència programàtica de Chicago (1966), acabat de cloure's el Concili II del Vaticà, Rahner afirmaria: 'En alguns aspectes concrets, quedarà molt de Karl Barth i de la seua gran obra; però en el conjunt, de tota la teologia protestant europea, Barth ha estat derrotat per Bultmann'. Amb Bultmann s'inicia una manera de fer teologia que atén a la historicitat del subjecte, a les preguntes existencials per les quals es mou la persona, als contextos culturals en què s'expressa, a l'estructura apriorística de l'esperit del món; en una paraula, a l'oient de la Paraula. La que, en l'àmbit catòlic seria definida com '*Nouvelle théologie*' contribuí a fer superar, la teologia catòlica, l'estrangulació escolàstica (per culpa de la qual el tomisme s'havia imposat com l'estatut científic del pensament cristià), obrint-la, d'una banda als nous mètodes històricocrítics de les fonts bíbliques i patrístiques, i, de l'altra, al diàleg amb la cultura i amb la filosofia. En un article que alçà gran polseguera, publicat a la revista parisina *Études* (1946), Jean Daniélou escrivia polèmicament: 'Historicitat i subjectivitat ... obliguen el pensament lògic a eixamplar-se. I és clar que la teologia escolàstica és aliena a estes categories'.

'En la dècada dels seixanta (potser el decenni més creatiu del segle XX des del punt de vista teològic i eclesial) preparat per la teologia de la història i pel debat (iniciat per D. Bonhoeffer i Gogarten) sobre cristianisme, modernitat i secularització, amb la teologia de l'esperança, la teologia política i la primera manifestació de formes de teologia de l'alliberació, va prenent cos, talment un aprofundiment del gir antropològic, un tercer moviment que obliga a assumir, a la teologia, una consciència política. En esta òptica, la teologia ja no descriu només la fe (amb

categories intel·lectuals, existencials i personalistes) com a adhesió, decisió o trobada, sinó que la percep en la dimensió política del seu fer-se praxi en la història i en la societat. És una característica que no es presenta només en la teologia política europea, sinó que es va afirmant en sector cada vegada més amplis i diferenciats. Jürgen Moltmann constata: 'La teologia llatinoamericana de l'alliberació, la teologia negra als estats Units, la teologia *Minjung* a Corea, la teologia feminista i moltes altres formes de la teologia mostren la necessitat i la fecunditat d'esta consciència política de la teologia cristiana'.

'Amb l'aparició, els darrers decennis del segle XX, de la teologia de l'alliberació (primerament a l'Amèrica llatina i entre la minoria negra dels estats Units i després en altres regions del Tercer Món), de la teologia de la inculturació a Africa i a Àsia (que planteja el problema de la relació entre evangeli i cultures no occidentals) i de la teologia feminista que inclou, per primer vegada, les dones com a subjecte del quefer teològic, i també amb l'obertura de les teologies confessionals a la teologia ecumènica i a la teologia de les religions, la teologia del segle XX és objecte d'un quart moviment, que la introdueix en una època ecumènica i planetària, el qual, segons l'anàlisi de Johan B. Metz és expressió d'una església 'mundial, arrelada en moltes cultures, i, en aquest sentit, policèntrica, en la qual, a més a més, l'herència europeu-occidental no està destinada a ser reprimida sinó a ser novament sol·licitada i desafiada'.

'Ha estat un recorregut treballós durant aquest segle dramàtic; també, però, un dels més evangèlics en la història de l'església cristiana (Congar), en què la teologia ha sentit, cada vegada amb major urgència, la necessitat, en la lògica de l'encarnació i de la redempció, d'eixir en defensa i posar-se al servei de tot allò que siga '*Humanum*'.

TEÒLEG A TEÒLEG

A continuació fem un breu repàs de llibres o de posicionaments de teòlegs que, en la nostra opinió, han marcat el pensament teològic del segle XX. Avisem que es tracta d'una selecció molt succinta, acompanyada generalment d'un breu comentari. Els ordenem per ordre cronològic. Advertim, a més a més, que n'hem fet d'una selecció molt personal.

1900

ADOLF VON HARNACK

L'essència del cristianisme

Déu com a pare i el valor infinit de l'ànima

Si Schleiermacher havia identificat en els seus *Discursos sobre la religió* (1799) l'essència de la religió en el 'pur sentiment de la dependència' de l'Infinit, que es podria traduir com la consciència de la creaturitat' (Vattimo), Harnack identifica, en les seues lliçons berlineses del canvi de segle (1899-1900) sobre el cristianisme, l'essència d'aquest en la paternitat de Déu i en el valor infinit de l'ànima.

1922

KARL BARTH

La carta als Romans

L'evangeli força de Déu per a la salvació

La carta als Romans, de K. Barth, pertany als grans llibres de teologia del segle XX. Tot i seguir els 16 capítol d'esta carta de sant Pau, no és pròpiament un comentari exeegètic, sinó un text

actualitzador i pràctic que té la intenció de desvetlar les consciències; no és un llibre sobre Pau, sinó amb Pau, per fer-ne escoltar la veu. Es caracteritza per un profund i radical sentit de la Transcendència, per la infinita diferència qualitativa entre Déu i l'home, Déu i món (Kierkegaard). La transcendència de Déu esdevé transcendència del missatge evangèlic 'en la multitud de les religions del món i de les visions del món'.

1940

El crepuscle dels déus

Ens referim a un capítol de la seua *Dogmàtica eclesial*, on Karl Barth afirma amb vigor que el coneixement, en la fe, de la unitat del Déu trinitari marca l'ensulsida de tot sistema politeista, idolàtric, i també ideològic, amb pretensions totalitàries, inclòs, naturalment, el nazisme; en aquest sentit dirà: 'El Tercer Reich d'Adolf Hitler s'esfondrarà en xocar amb la veritat de l'afirmació de la unitat de Déu'.

1950

Mozart i la bondat de la creació

K. Barth dedica un capítol per il·lustrar la bondat de la creació, tercer gran tema de la seua *Dogmàtica*, partint de la música de Mozart, a qui després dedicarà un assaig ple de gràcia (1956) on escriu poèticament:

'Potser els àngels, quan desitgen lloar Déu, toquen música de Bach, però no n'estic del tot segur; tanmateix, estic convençut que, quan es troben junts, toquen música de Mozart, i aleshores el Senyor es complau sobre manera escoltant-los'.

1956

La humanitat de Déu

Es tracta d'un conferència on Karl Bahrt parla del gir (o els girs), en la recerca de Déu, i que constitueix un exemple destacat del nou camí de la teologia evangèlica, fins a arribar a l'afirmació de la 'humanitat de Déu' que ell mateix havia anat consolidant en la seua *Dogmàtica*. Si l'Esser etern de Schleiermacher apareix com un Déu llunyà, el totalment altre, assimilable al déu dels filòsofs, el Déu de Jesucrist és 'el déu dels homes', sobre el qual escriu: "... la seua lliure afirmació de l'home, la seua lliure participació en la seua existència, la seua lliure intervenció a favor seu: esta és la humanitat de Déu ...!'

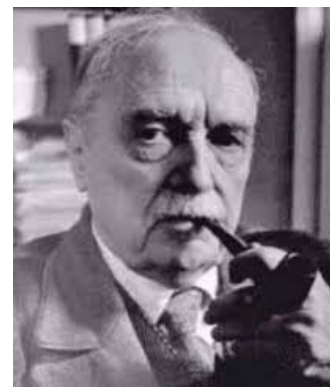
1921

RUDOLF BULTMANN

Història de la tradició sinòptica

R. Bultmann és considerat l'autor més important de l'anomenada 'antiga recerca del Jesús històric' que protagonitzà l'escepticisme històric durant la primera meitat del segle XX. Després de rebutjar com a fonts d'accès al Jesús històric els evangelis de Joan (Strauss), Mateu i Lluc (Weisse i Wilke) i, finalment, Marc (Wrede i Schmidt) R. Bultmann reprén la idea de Kähler de renunciar al Jesús històric, al qual no es pot accedir, i centrar-se en el Crist de la fe que és l'únic que importa.

En aquest sentit, Bultmann defensa la teoria de l'hel·lenització del judeocristianisme primitiu, que Pau de Tars introduí per influències de les religions místiques i el gnosticisme. I així, de ser un simple

mestre de preceptes morals i esperances apocalíptiques, Jesús de Natzaret fon sublimat per l'església hel·lenista en una figura de trets mítics. I així sosté que el relat històric que trobem als escrits neotestamentaris no resulta fiable. I és per això que R. Bultmann ha estat qualificat com el teòleg de la 'desmitificació'. Entre les seues obres més importants caldria destacar *La història de la tradició sinòptica* (1921), *Jesús* (Berlín, 1926) i *Relació de l'antic missatge sobre el Jesús històric* (1960)

Història i escatologia

Per 'escatologia' R. Bultmann no entén la història del món que, en el fons, és repetitiva, sinó la historicitat de l'existència. Sabem que el món no canvia, però sí que pot canviar l'actitud de l'home envers el món, i de fet canvia en la fe. El creient, incorporat a Crist, es transforma en una nova criatura, arriba al seu *ubi consistam* fora del flux de la història, es desmundanitza, per més que estiga en el món i visca en la història. La fe és renovació de l'existència; creure és comprendre que, encara que estiguem en el món, no pertanyem al món, sinó al Déu de la vida.

1957

Carta de K. Barth a R. Bultmann

Aquests dos grans teòlegs, K. Barth i R. Bultmann, tot i estar units pel vincle de la fe evangèlica, s'oposen arran del mètode teològic; i la seua contraposició s'expressa amb les imatges de la balena i l'elefant, incapaços d'entendre's. Barth és partidari d'una teologia 'objectiva', atenta als continguts objectius de la paraula de Déu expressats en el Nou Testament. Bultmann, en canvi, expressa la figura del 'subjecte creient' i, per tant, la seua és una teologia existencial: la teologia parla de Déu (i no sobre Déu) només en la mesura que té relació amb l'home.

1944

DIETRICH BAHNHOEFFER

Resistència i submissió

Tancat a la presó, acusat de conspirar contra el Führer, D. Bonhoeffer manté una llarga correspondència amb un amic seu, Bernhard Bethge, que publicaria més tard (1951) els escrits del seu amic amb el títol *Resistència i submissió*: resistència concreta al mal, submissió a la voluntat de Déu. És una obra que constitueix un dels textos clau de la teologia del segle XX, ja que es pregunta pel futur del cristianisme en el temps de la secularitat. D. Bonhoeffer es mou en la direcció d'un cristianisme que cal re-interpretar per a l'home de la modernitat: un cristianisme no de la fugida, sinó de la fidelitat al món, un cristianisme que cal viure en la responsabilitat, en la participació i en la solidaritat; un cristianisme universal en procés de des-occidentalització, que passa a altres pobles i esdevé capaç de noves paraules i de noves accions.

Jesús, l'home per als altres

Amb la teologia que elabora en la seua correspondència els seus darrers mesos de vida, abans de ser penjat per ordre de Hitler, D. Bonhoeffer en *Esbós d'un treball*, traça com ha de ser el futur del cristianisme amb la categoria 'ser(existir) per als altres'. I així, als antics títols de majestat de Jesús, Bonhoeffer n'hi afig un altre de profund i, a la vegada, comprensible: 'l'home per als altres', un títol que conté un impuls ètic, impedeix la fugida 'religiosa' del món i el predomini clerical; i, finalment, exalta Jesús amb una nova expressió carregada d'experiència concreta.

1952

PAUL TILLICH

El coratge d'existir

És destacable l'aportació de Paul Tillich a la filosofia de la religió amb molts assajos, entre els quals destaca el brillant (tot i que controvertit en algunes de les seues afirmacions) *El coratge de viure* (1952) on estudia la relació entre coratge com a expressió existencial i transcendència: la fe en la transcendència, que fa arrelar l'esser en la seua finitud, en l'infinít 'esser en si', dóna el coratge de ser, que es tradueix també en sentit existencial com a 'coratge d'existir'. Paul Tillich, també bon orador, ens deixà obres tan significatives com els tres volums de les seues *Converses religioses: Trontollen els fonaments de la terra* (1948), *El nou esser* (1955) i *L'etern ara* (1963)

1953

FRIEDRICH GOGARTEN

La secularització com a problema teològic

Per a aquest autor, la fe cristiana, vista des de l'Escriptura i la teologia, es fe que justifica; justifica l'home davant Déu, secularitza el món i el confia a l'autonomia i la responsabilitat de l'home. F. Gogarten introdueix la distinció entre secularització com a necessària i legítima conseqüència de la fe cristiana, i el secularisme com a degeneració de la secularització. Esta problemàtica seria abordada novament pel teòleg nord-americà Harvey Cox en *La ciutat secular* (1965) i, en l'àmbit catòlic, per Johan B. Metz en *Teologia del món* (1968).

1953

MARTIN BUBER

L'eclipsi de Déu

La controvèrsia sobre Déu travessa la filosofia i la teologia del segle XX. Entre altres, hi intervingué el filòsof i teòleg jueu Martin Buber defensant que, a la mort de Déu, es contraposa la imatge de l'eclipsi de Déu. Per a ell, Déu no ha mort sinó que s'ha eclipsat perquè s'hi ha interposat un vel entre ell i nosaltres, el vel d'un Ego omnipotent, per culpa del qual ha esdevingut un Allò i no un Tu a qui invocar ... Però Déu és el nom de la invocació. L'eclipsi no ateny la llum de Déu, sinó la nostra capacitat visual, obstaculitzada per alguna cosa que s'interposa entre l'ull i la font de la llum.

1961

ERNST FUCHS

El redescobriment del Nou Testament

Des de 1959 s'ha parlat sovint de 'nova hermenèutica' (J. Robinson) mentre E. Fuchs, també autor d'un tractat d'hermenèutica (1954), explica als teòlegs nord-americans la nova orientació hermenèutica que es donava a Europa, i que pressuposava el redescobriment del Nou Testament

(NT) que tindria lloc amb ocasió de la persecució nazi a Alemanya. El NT hi apareix talment un manual hermenèutic que ensenya la llengua per comunicar-se amb Déu, que il·lumina la nostra existència, desafia la mort i ens encamina cap a la pràctica de l'amor.

1946

OSCAR CULLMANN

Teologia de la història de la salvació

El teòleg evangèlic alsacià Oscar Cullmann situa els fets salvífics en un context temporal que és l'objecte d'anàlisi en la seua obra *Crist i el temps* (1946). Aquests fets salvífics son *kairoi*, 'oportunitats', temps propicis elegits per Déu per actuar a favor de l'home, i el seu entrellaçament esdevé una línia temporal ascendent que comença en la creació i puja cap a la parusia. Si la concepció grega del temps és circular i, doncs, repetitiva, la Bíblia mostra una concepció rectilínia del temps i de la història.

La concepció neotestamentària es desmarca també de la concepció judaica, segons la qual la línia del temps no té un centre, mentre que Crist representa precisament el centre de la línia ascendent del temps: ell és el *kairós* per excel·lència, on es compleix el temps anterior i es decideix del tot el temps futur. La cultura grega no coneix l'espera; el judaisme només viu de l'espera; el cristianisme primitiu, tal com s'expressa al NT, coneix la tensió entre un 'ja' i un 'encara no', un 'no complit encara plenament'. Esta teologia de la història trobà un ample ressò en l'àmbit de la teologia catòlica.

1937

MARIE-DOMINIQUE CHENU

L'evangeli en el temps

Després de la crisi modernista de començaments del segle XX, la renovació de la teologia catòlica comença, idealment, amb el llibre *Une école de théologie: le Saulchoir* (1937), on el dominicà Chenu, director de l'escola i historiador del pensament cristià, proposava les línies d'una reforma de la teologia; i, pel fet d'apartar-se de la teologia neoescolàstica, aquest llibre seria inclòs en *l'Índex de llibres prohibits*. La teologia hi era definida com la fe que es fa solidària amb el temps, talment un saber que escruta els signes del temps i que acompanya el camí de l'església en estat de missió, en el seu deure d'encarnar l'evangeli en el temps.

1938

HENRI DE LUBAC

L'església Catòlica

Aquest teòleg, jesuïta de l'escola de Lió, va escriure l'obra més significativa de la renovació cultural i eclesial promoguda per la teologia francesa abans del concili II del Vaticà, *Aspectes socials del dogma* (1938). Aquest llibre no pretén presentar globalment el catolicisme ni afronta el problema ecumènic, només aspira a posar de manifest i recuperar la dimensió social del catolicisme, perquè la catolicitat és socialitat i solidaritat total. Com a mostra, aquests significatius paràgrafs:

'... és l'església Catòlica: ni llatina, ni grega, sinó universal. Hereva de la *catholica bonitas* del mateix Déu, diu sempre, com en temps de sant Agustí, *Ego in omnibus linguis sum; mea est graeca, mea est syra, mea est hebraea, mea est omnium gentium, quia in unitate sum omnium gentium*. Res autènticament humà, d'onsevulla que vinga, li deu resultar estrany. El patrimoni de tots els pobles és el seu dot inalienable. Allà on es troben els desigs de l'home i els desitjos de

Déu, ella vol, ensenyant a l'home sempre el seu deure, omplir també al mateix temps i desbordar les aspiracions de tots els homes i de tots els temps. Arreplegar-ho tot, per salvar-lo i santificar-lo. Sigues qui sigues, no hi ha res d'excel·lent en tu que et pugui impedir d'acceptar la meua ajuda. Amb molta més raó, no hi ha res d'excel·lent que el catolicisme no estiga a punt de reivindicar-lo com a seu'.

'Veure el catolicisme com una religió entre altres, una disciplina més, per més que li afegim que és l'única religió verdadera, l'única disciplina eficaç, és equivocar-se sobre la seua essència o, almenys, quedar-se fora. El catolicisme és *la Religió*. És la forma que ha de revestir la humanitat per a ser, finalment, ella mateixa. Com a única realitat que, per a ser, no té necessitat d'oposar-se; és la cosa més contrària a una societat 'tancada'. Eterna i segura d'ella mateixa, com el seu fundador, la mateixa intransigència dels seus principis que li impedeixen sempre embolicar-se en els valors transitoris, li assegura una agilitat infinitament comprensiva, completament al revés d'eix exclusivisme i eixa rigidesa que caracteritzen l'esperit de secta. *Omnis gens secundum suam patriam in ecclesia psallit auctori*. L'església en qualsevol part es troba a casa, i cada u deu, a l'església, sentir-se com en casa. Així Crist ressuscitat, quan es manifesta als seus amics, pren el rostre de totes les races, i cadascú l'entén en la seua pròpia llengua ...'

1950

YVES CONGAR

Reforma de l'església

Yves Congar, frare dominicà (1904-1995) és un dels majors eclesiòlegs del segle XX, que obrí la teologia catòlica a l'ecumenisme. Presoner en un camp de concentració nazi, també seria objecte de censures eclesiàstiques. Solidari dels preveres obrers i de la causa de la justícia social, durant anys seria apartat de l'ensenyament universitari, sancionat i marginat, fins haver-se d'exiliar-se a Jerusalem. Un dels seus textos més significatius és *Falses i verdaderes reformes de l'església* (1950) que interpretava el floriment d'experiències i moviments, a l'església Catòlica, que donarien els seus fruits en el concili II del Vaticà.

Cal reconèixer, a aquest llibre, la importància decisiva que tingué per a la idea d'un concili de reforma de la vida de l'església, el concili 'pastoral' de Joan XXIII. El 1968, el pare Congar publicava la segona edició d'esta obra amb un pròleg memorable que, en aquell moment, il·luminava el gir conciliar que situava l'església en estat de reforma.

1946

JEAN DANIÉLOU

El misteri de la salvació de les nacions

Jesuïta francès (1905-1974), historiador i teòleg de l'Institut Catòlic de París, Jean Daniélou és, sobretot, l'autor del llibre *El misteri de la salvació de les nacions* (1946). Particularment sensible a la relació entre cristianisme i civilització, i també a la relació entre cristianisme i religions no cristianes, fon un pioner en el camp de la teologia cristiana, de la teologia de les religions i de la nova teologia de la missió que es desplegarien amplament en el segona meitat del segle XX

1965

ROMANO GUARDINI

La realitat de l'església: entre dos llibres

Prevere italoalemany (Verona 1885-Múnic 1968) viuria la major part de la seua vida a Alemanya, on publicaria, a principis del segle XX, un llibre que arreplegava les conferències que havia donat

sobre l'església: *El sentit de l'església* (1922) on trobem la cèlebre expressió: 'Un procés de gran transcendència ha començat. l'església desperta en les ànimes', que podríem assumir com a diagnòstic d'un dels trets de la teologia cristiana de la primera meitat del segle XX. Quaranta anys després, en concloure el concili II del Vaticà, R. Guardini publicava un segon llibre sobre l'església amb el títol *Església del Senyor* (1965) que permet captar el camí de l'església durant mig segle, i l'acollida del vell escriptor i teòleg de l'obertura múltiple que suposà el Concili per a l'església Catòlica.

1965

PIERRE TEILHARD DE CHARDIN

L'Aventura del món

L'obra filosòfica i teològica de Pierre Teilhard de Chardin, geòleg i paleontòleg de professió, publicada tota ella pòstumament, per la prohibició eclesiàstica de publicar-la en vida, conegué després de la seua mort (1955) una difusió extraordinària i suscità una mar de comentaris. Entre estes obres destaquen *El fenomen humà* (1955) i *El medi diví* (1957). L'univers de Teilhard és un cosmos en esdevenir un univers en evolució segons les lleis de complexitat-consciència que implica una estructura convergent del món fins a entreveure el punt terminal d'arribada del procés evolutiu: el punt Omega, vist ensems com a punt de maduració planetària; com a Omega diví, personal i transcendent, motor que fa

avançar el procés evolutiu i, finalment, com el Crist Omega de la revelació, principi de consistència de totes les coses (*in quo omnia constant*), punt personal terminal al qual tendeixen totes les coses, i que a totes elles donarà compliment i recapitulació (*ad quem omnia tendunt*), principi energètico-amoritzant que anima el procés del món i l'esdevenir del fenomen humà.

El pancristisme de Teilhard de Chardin

Els escrits d'aquest savi científic i teòleg, el jesuïta francès Pierre Teilhard de Chardin [1881-1955], circularen durant molt de temps clandestinament, ja que només foren publicats després de la seua mort. Al seu llibre *Cristianisme i evolució* [1945] escrivia:

' ... D'una manera general podríem dir que, si la preocupació dominant de la teologia durant els primers segles de l'Església fou determinar, intel·lectualment i místicament, la posició de Crist respecte de la Trinitat, el seu interès vital als nostres dies ha passat a analitzar i precisar les relacions d'existència i d'influència que vinculen el Crist amb l'univers ...' I en la seua obra més divulgada *El medi diví* [1926], escriuria:

' ... Cada una de les nostres obres, per la repercussió més o menys llunyana i directa que té sobre el món espiritual, concorre a realitzar el Crist en la seua totalitat mística ... En l'acció m'adheresc al poder creador de Déu; vaig coincidint amb ell; em faig no solament el seu instrument, sinó la seua prolongació vivent. I com que no hi ha res de tan íntim en un ésser com la seua voluntat, em confonc d'alguna manera, pel meu cor, amb el cor mateix de Déu ... Tot creixement que jo em done, o que done a les coses, es xifra en un augment del meu poder d'estimar i en algun progrés en el domini benaurat de Crist sobre l'univers. El nostre treball se'ns presenta, sobretot, com un mitjà de guanyar-nos el pa de cada dia. Però la seua virtut definitiva és molt més alta: gràcies al treball acabem en nosaltres el subjecte de la unió divina, i també per la seua mediació fem créixer d'alguna manera, en relació amb nosaltres, el terme diví d'esta unió, nostre senyor Jesucrist ... Artistes, obrers, savis, siga la que siga la nostra funció humana,

mitjançant una simple confrontació de les veritats fonamentals de la nostra fe i de l'experiència, ens veem conduïts a esta constatació: Déu és abastable, inesgotablement, en la totalitat de la nostra acció ...'

1963

HANS URS VON BALTHASAR

Només l'amor és creïble

Parlem ara d'un altre teòleg jesuïta, el suís Hans Urs von Balthasar (Lucerna 1905-Basilea 1988), autor d'un llibre molt breu amb el títol *Només l'amor és digne de crèdit* (1983), on precisa la seua posició teològica en el context de la història de la teologia cristiana. Segons ell, la teologia de l'edat patristica, medieval i del Renaixement recorregué la via cosmològica; la teologia de l'edat moderna ha fet un desplaçament i practica la via antropològica. Per a Urs von Balthasar, estes dos vies són interpretacions restrictives perquè assumeixen el cosmos i l'existència humana com criteris de justificació del cristianisme que, en canvi, té en si i mostra des de si la seua justificació. La via que proposa Hans Urs von Balthasar és la de l'amor: *Només l'amor és digne de crèdit*. En la revelació cristiana és l'amor absolut de Déu, que en Crist des de si mateix ix a l'encontre de l'home; Déu s'autopresenta en Crist en la glòria del seu amor absolut. Esta via assumeix el nom d'estètica teològica, no en el sentit d'una teologia estètica que mostre com el cristianisme promou el sentit estètic i les arts; sinó en un sentit més fort, tant subjectiu com objectiu. La fe cristiana, en el seu pol subjectiu, és percepció i visió de la forma; i, en el seu pol objectiu, és tal com apareix en la figura històrica de Crist, com a paraula de Déu feta home, revelació de la glòria de Déu i de la seua voluntat salvífica universal.

Malgrat el seu reconegut magisteri a Berlín, la seua doctrina fon mal vista per l'autoritat eclesiàstica que li prohibí continuar exercint-hi la docència, perquè les seues idees no encaixaven amb les formulacions tradicionals catòliques. Von Balthasar insistia dient que l'església no podia aparèixer davant el món com una enemiga o com una fortalesa tancada; al contrari, havia d'assimilar els nous sistemes i deixar-se interpel·lar per a renovar els tresors oblidats. Arran del concili II del Vaticà, però, la seua figura fon reconeguda; i amb els teòlegs Henri de Lubac i Josep Ratzinger (futur papa Benet XVI), fundaria la revista teològica *Communio*.

1984

KARL RAHNER

Sobre la infal·libilitat de Déu

Experiències d'un teòleg catòlic

Podríem afirmar, sense cap gènere de dubte, que ens trobem davant el major teòleg catòlic. Jesuïta alemany (1904-1984) fon el qui major influència tindria en els debats del concili II del Vaticà. La seua obra major és *Fonaments de la fe cristiana*, i és considerat també un dels teòlegs associats a l'escola del pensament emergent (*Nouvelle Théologie*) que havia estat objecte de crítica per part del papa Pius XII en l'encíclica *Humani generis* (1950) com a tendències neomodernista. Un assaig important seu és *La Trinitat* on defensa que, en el cristianisme, la Trinitat econòmica (relacionada amb l'home) és la mateixa Trinitat immanent (Déu mateix). I que la plenitud de l'existència humana es produeix quan hom rep el do diví del mateix Déu, present en el temps com a gràcia. Per a K. Rahner, la doctrina central del cristianisme gira, així, al voltant de la gràcia, que és ensems l'element constitutiu de la realitat objectiva de la revelació (la Paraula proclamada) i el principi subjectiu de l'escolta (gràcies l'Esperit Sant). Esta gràcia és, segons K. Rahner, una modificació permanent de l'home vers una existència sobrenatural.

El seu paper durant el concili II del Vaticà fon tan important que hom el considera el seu mateix pare. Ell seria un dels precursors més bel·ligerants del canvi en l'església Catòlica que havia preconitzat Joan XXIII. Respecte del nostre episcopat diria significativament: '... la majoria dels bisbes espanyols pensen que nosaltres [els bisbes centreeuropeus] hem vingut a abolir el concili I del Vaticà; són una mena de monofsites papals que ens consideren, a nosaltres, partidaris de la reforma, talment uns nestorians episcopalistes'...

K. Rahner és el teòleg que ha fet, amb les seues obres *Escrits de teologia* (1954-1984) i el seu *Curs fonamental de la fe* (1976), el gir antropològic pel qual la teologia presta sempre atenció a l'oïent de la Paraula. En el seu darrer discurs, pronunciat solemnement poques setmanes abans de morir a la universitat de Friburg (1984) hi trobem tot el seu pensament teològic, resumit en estes categories centrals: incomprendibilitat de Déu, autocomunicació de Déu a l'home i relació entre mort i vida eterna. Cal advertir, però, que els seus escrits solen ser una mica impenetrables (diguem-ne incomprendibles, com diria ell) si no es disposa d'una bona base teològica.

1965

Missió i gràcia

Són de K. Rahner estes sàvies reflexions, realistes i premonitòries, sobre la situació del cristianisme en el nostre món Occidental:

'És un fet que (potser a part del món ibèric) ja no hi ha països cristians. En qualsevol lloc del món i en qualsevol lloc en relació amb el món, el cristianisme està en una situació de diàspora, segons uns graus variables, naturalment! Efectivament, pertot arreu, els cristians constitueixen una minoria numèrica, almenys si parlem d'un cristianisme realment viscut; de fet en cap part exerceix ja una funció de *leadership* que li permeta deixar d'una manera potent i sensible la petjada dels ideals cristians en la vida secular. Fins i tot podríem dir que estem, sens el menor dubte, en un període en què aquest procés s'intensificarà encara més, malgrat les raons que es podrien adduir en aquest cas ... La cristiandat de tipus rural i individualista que caracteritzava l'edat mitjana i els temps moderns està en vies de desaparició segons un ritme d'acceleració creixent, precisament perquè les causes generatives d'aquest procés, a Occident, sempre estan en actiu i no n'han esgotat l'eficàcia...'

1965

WOLFHART PANNENBERG

Teologia i raó

En la història de la teologia s'han donat múltiples tensions entre fe i raó. Per a W. Pannenberg la raó no és una magnitud homogènia; no hi ha 'la' raó, sinó diferents classes de raó. La raó de Tomàs d'Aquino o la de Luter no són la raó sense més. Nosaltres, ara, estem en diàleg amb la raó moderna. Per a la moderna raó històrica, la comprensió definitiva de cada esdeveniment només s'obté en l'horitzó del futur de la realitat en la seua totalitat, és a dir del seu fi últim. La raó històrica està orientada al futur, com la fe en virtut de la seua dimensió escatològica. Raó i fe mostren que estan en continuïtat, no en contrast ... El propòsit (modern però il·lustrat), de W. Pannenberg es presenta com un vast i sistemàtic intent de refundació de la teologia cristiana, en vistes a una reconciliació entre fe cristiana i raó crítica.

1964

JÜRGEN MOLTMANN

El Déu de l'esperança

Jürgen Moltmann, sent professor de teologia sistemàtica a Bonn, publicava la seua *Teologia de l'esperança. Investigacions sobre els fonaments i sobre les implicacions d'una escatologia cristiana* (1964). No es tracta d'un tractat sobre l'esperança com a virtut teològica, sinó un estudi de teologia escatològica, on els temes centrals del cristianisme son tractats en clau de futur, promesa, esperança i missió. Al pròleg del llibre, W. Moltmann escriurà: '... el Déu de l'èxode i de la resurrecció és un Déu que té el futur com a característica essencial. El seu nom és el nom d'un itinerari...'

Encara més representatiu del seu pensament és el llibre *El Déu crucificat* (1972) escrit amb el pensament posat en l'absurd del patiment humà. Cap teòleg del segle XX que haja conegut Auschwitz, Hiroshima, l'arxipèlag Gulag ha ofert una aportació tan decisiva com Moltmann. Diu així:

'... la resposta de la teologia de la Creu ... mostra la participació de Déu en la passió del món ... La creu és interpretada com a 'esdeveniment de Déu', com a 'història de Déu' i com a 'història de la història humana'; per ella la història humana està en Déu, no de manera hegeliana (Déu en la història com procés de l'Esperit), sinó de manera cristiana, la història en Déu: ' ... tota història humana, per molt determinada que estiga per la culpa i la mort, està assumida en esta 'història de Déu', és a dir en la Trinitat, i és integrada en el futur de la 'història de Déu'. No hi ha cap patiment que, en esta història de Déu, no siga sofriment de Déu, així com tampoc no hi ha cap mort que no haja esdevingut mort de Déu en la història sobre el Gòlgota ... Per això tampoc no hi ha vida, ni felicitat ni alegria que no s'integren, per la seua història, en la història eterna, en l'alegria infinita de Déu ...' Quin goig de discurs de la fe!

1967

JOHANN B. METZ

El projecte d'una nova teologia política

El projecte d'una teologia política, la formulà aquest teòleg catòlic de Münster en la seua obra *Teologia del món* (1968), en el marc de les relacions entre església i món, entés com realitat social en el seu esdevenir històric. El seu projecte efectuava un gir en la teologia: de la teologia existencial (Bultmann) i de la teologia antropològico-transcendental (Rahner) a una teologia que tenia com a finalitat desplegar les implicacions públiques i socials del missatge cristià. Esta nova teologia porta més de trenta anys de debat teològic per tot Europa.

1970

'Memòria' com a concepte fonamental del cristianisme

El projecte d'una teologia política com a teologia fonamental pràctica s'articula en tres categories fonamentals: memòria, narració i solidaritat. Per memòria entenem la facultat de recordar els continguts del recordar; segons Metz es refereix als continguts de la memòria cristiana mobilitzats amb una funció pràctica, no una memòria en sentit nostàlgico-romàntic sinó com memòria 'perillosa' en la mesura que posa en qüestió el present, desperta esperances adormides, obre horitzons de futur i crida a l'acció.

Cristians i jueus després d'Auschwitz

El tema 'Després d'Auschwitz' ha estat objecte d'intensa reflexió també en la teologia política de Metz. El teòleg de Münster reflexiona, en un dels seus llibres, sobre el cristianisme com a religió dels vencedors, sobre la feblesa messiànica del cristianisme i sobre la carència d'oposició política en la història del cristianisme.

En camí cap a una església mundial

Emprant una reflexió de K. Rahner sobre el concili II del Vaticà com a transició vers una 'església mundial', Johann B. Metz esbossà, a grans trets, una història de l'església i de la teologia en la perspectiva d'una església 'mundial culturalment policèntrica' que constitueix tot un text de referència en la teologia actual.

1972

EDWARD SCHILLEBEECKX

Dimensions de la salvació cristiana

La salvació cristiana (l'oferta per Déu en Jesucrist) és salvació dels homes (cf. *Un déu dels homes*, de Piet Schoonenberg, 1969), i ha de posar-se en relació amb el sencer sistema de coordenades dins el qual l'home pot ser realment home. I estes coordenades són: a) la constant antropològica: un ésser humà sà i íntegre en un ambient ecològic; b) la constant de co-humanitat com un 'ésser amb' els altres homes; c) la constant social en la mesura que la identitat personal humana exigeix estructures i institucions que facen possible la llibertat de l'home i la realització dels valors; d) la constant cultural, que deriva del caràcter històric de l'home i que es tradueix en una recerca de sentit; e) la constant de la relació entre teoria i praxi, que caracteritza la vida humana, feta de reflexió i d'acció; f) la constant utòpica i religiosa, que dóna la totalitat de sentit a l'home i a la història que es construeix fatigosament.

1970

Déu futur de l'home

Ens complau de reproduir uns interessants paràgrafs d'aquest llibre d'Edward Scxhillebeeckx *Déu futur de l'home*:

'No tot l'univers dels homes pertany de fet a la comunió sacramental de l'església, ni tan sols encara que entenguéssim com a tal 'comunió' la totalitat de les denominacions cristianes. L'església ha anat deixant, cada vegada més, una 'església nacional' (*Volkskirche*, 'església d'estat') per esdevenir una 'església de diàspora'. I, en tot cas, tenint en compte el pluralisme obvi de la societat actual, l'església s'anirà convertint gradualment en una 'església de voluntaris', a la qual es pertany en virtut d'una elecció i decisió més personal. Per tant, en l'única societat hi ha també un gran nombre de persones no cristianes, que treballen completament al marge de la religió en l'edificació d'un món més digne per a l'home ...'

1963

MARTIN LUTHER KING

Tinc un somni

No parlem ara d'un teòleg, per més que l'autor en sabia, de teologia, i molta. Llegim el cèlebre discurs que pronuncià el pastor baptista afroamericà Martin Luther King en el moment central de la 'marxa a Washington pels drets civils':

'Somie que, un dia, en els rojos tossals de Geòrgia, els fills dels antics esclaus i els fills dels antics amos d'esclaus podran seure junts a la taula de la germanor. Somie que, un dia, fins i tot l'estat de Mississipi, un estat que se sufoca amb la calor de la injustícia i l'opressió, esdevindrà un oasi de llibertat i justícia. Somie que els meus quatre fills viuran un dia en un país on no seran jutjats pel color de la pell sinó pels trets de la seua personalitat. Hui tinc un somni!

Somie que, un dia, a l'estat d'Alabama, el governador de la qual escup frases d'enfrontament entre les races i d'anul·lació dels negres, esdevinga un lloc on els infants negres puguen unir les mans amb els infants blancs i caminar units, com a germans i germanes. Hui tinc un somni! Somie que, un dia, les valls seran cims, i els tossals i les muntanyes seran planes, els llocs més escarpats seran anivellats i els tortuosos seran adreçats, i la glòria de Déu serà revelada i s'unirà tot el gènere humà. Esta és la nostra esperança. esta és la fe amb què retorne al Sud.

Amb esta fe podrem esculpir, de les muntanyes de la desesperança, una pedra d'esperança. Amb esta fe podrem transformar el so discordant de la nostra nació en una bella simfonia de fraternitat. Amb esta fe podrem treballar junts, pregar junts, lluitar junts, anar a la presó junts, defensar junts la llibertat, sabent que, algun dia, serem lliures. Aqueix serà el dia en què tots els fills de Déu podran cantar l'himne amb un sentit nou: 'El meu país és teu, dolça terra de llibertat, a tu et cante. Terra de llibertat on els meus pares moriren, terra orgull dels pelegrins, que en cada costat de la muntanya repique la llibertat'. I si els estats Units volen ser una gran nació, això haurà de tornar-se realitat.

Per això, que repique la llibertat des del cim de les muntanyes prodigioses de nova Hampshire. Que repique la llibertat des de les poderoses muntanyes de l'estat de Nova York. Que repique la llibertat de les alçades de les Allegheny de Pensilvània. Que repique la llibertat des de les muntanyes Rocoses de Colorado, cobertes de neu! Que repique la llibertat des dels dolços pendents de Califòrnia!

No sols això, però. Que repique la llibertat des de la muntanya de Pedra de Geòrgia! Que repique la llibertat des de la muntanya Lookout de Tennessee! Que repique la llibertat des de cada petit tossal i muntanya de Missisipi! Des de cada aiguavessant, que repique la llibertat!

Quan repique la llibertat i la deixem repicar en cada aldea i en cada masia, en cada estat i en cada ciutat, podrem accelerar l'arribada del dia, quan tots els fills de Déu, negres i blancs, jueus i gentils, protestants i catòlics, puguen unir-se les mans i cantar les paraules del vell espiritual negre: Lliures, per fi! Lliures a la fi! Gràcies a Déu omnipotent, som lliures ja!..'

1969

TEOLOGIA DE L'ALLIBERAMENT

GUSTAVO GUTIÉRREZ

La fe com a praxi d'alliberació

El primer esbós de la teologia de l'alliberació fon presentat per Gustavo Gutiérrez (1968) poc abans de la conferència de l'episcopat latino-americà de Medellín (Colòmbia), que arreplegaria, i completaria, l'obra *Teologia de la liberación* (1971) que introduïa una nova perspectiva en la teologia cristiana. El 1974 la prestigiosa revista *Concilium* presentà aquest nou moviment teològic en l'àmbit internacional. Ací tenim un text significatiu d'aquest nou corrent que duu per nom *Teologia de l'alliberació*, el capdavanter de la qual és l'hispanoamericà G. Gutiérrez, que va escriure el llibre del mateix títol [1972] on, entre altres coses, diu:

'... La qüestió del desenvolupament troba, en efecte, el seu vertader lloc en la perspectiva més global, més profunda i més radical de l'alliberació. Només en aquest marc, el desplegament adquireix el seu sentit autèntic i troba possibilitats de plasmació ... [El procés d'alliberament] situat en esta perspectiva apareix com una exigència del desplegament de totes les dimensions de l'home. D'un home que es va fent al llarg de la seua existència i de la història ... Finalment, el terme 'desenrotllament' limita i obnubila una mica la problemàtica teològica que es troba present en el procés així designat. Al contrari, parlar d'alliberament permet un altre tipus d'aproximació, que ens condueix a les fonts bíbliques que inspiren la presència i l'actuació de l'home en la història.'

'A la Bíblia, el Crist ens és presentat com aportant-nos l'alliberació. Crist salvador allibera l'home del pecat, arrel última de tota ruptura d'amistat, de tota injustícia i opressió, i el fa autènticament lliure, és a dir que pugui viure en comunió amb ell, fonament de tota fraternitat humana ... Parlar d'una teologia de l'alliberació és cercar una resposta a l'interrogant: quina relació hi ha entre la salvació i el procés històric de l'alliberació de l'home?' I un altre pensador, Georges Casalis, acaba comparant Ernesto Che Guevara, mort en els combats per l'alliberació de Bolívia, amb el mateix Jesús de Natzaret. Diu així, seguint un símil perillosament extret de la carta de Pau als *Filipencs* 2, 6-8:

'... Res no s'assembla tant a la vida i a la mort de Jesús com la del Che, el qual no considerà un privilegi al qual aferrar-se el fet de ser igual a Fidel [Castro], viure feliç amb la família, com a ministre en 'el primer país lliure d'Amèrica', sinó que voluntàriament s'anorrea a si mateix partint cap a l'exili en un país hostil i estranger. Es féu en tot semblant als camperols anònims que lluitaven per l'alliberament del seu poble, compartí sense reserves ni vacil·lacions totes les circumstàncies de la seua perillosa vida, fins que trobà la mort en les selves bolivianes, traït pels seus mateixos amics i perseguit per les forces armades de l'imperialisme ...'

1973

DESMOND TUTU

També jo tinc dret a existir

Una de les figures eclesials i teològiques més representatives del cristianisme negre sud-africà és l'arquebisbe anglicà Desmond Tutu, nòbel de la pau 1984 per la seua lluita contra l'*apartheid*. En esta obra, Desmond Tutu explica els treballs fets per la teologia negra, una teologia de la reconstrucció (1992) de Charles Villa-Vicencio, teòleg de la ciutat del Cap. Esta mateixa teologia, la trobarem desplegada per la Comissió de la veritat i la reconciliació, presidida i presentada pel

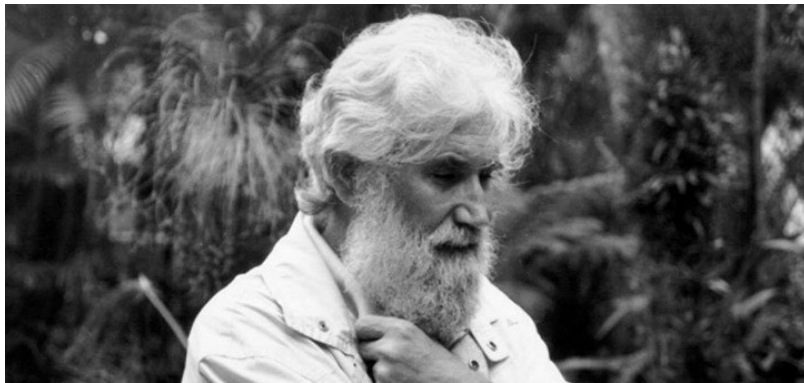
mateix Desmond Tutu en l'obra *No hi ha futur sense perdó* (1999) i, també, en la biografia de Nelson Mandela, *Un llarg camí cap a la llibertat* (1994).

1986

LEONARDO BOFF

Mètode de la teologia de l'alliberació

La teologia de l'alliberació va entendre, des del principi, que era una manera nova de fer teologia, tot indicant-ne les bases epistemològiques. Un estudi sobre el mètode de la teologia de l'alliberació, la féu el teòleg brasiler Clodovis Boff en en el llibre *Com fer teologia de l'alliberació* (1986) en col·laboració amb el seu germà Leonardo Boff, el més conegut teòleg brasiler, que pertany a la primera generació de la teologia latino-americana de l'alliberació i que havia escrit, molt abans, el llibre *Jesucrist l'Alliberador* (1972)

1989

JON SOBRINO

Companys de Jesús.

L'assassinat-martiri dels jesuïtes salvadorenys

El salvatge assassinat de sis preveres jesuïtes, professors de la universitat catòlica americana del Salvador (UCA), commogué l'església i el món. Entre les víctimes hi era Ignacio Ellacuria, autor de l'obra *La conversión de la iglesia al reino de Dios* (1985). El teòleg, i també jesuïta i company d'Ignacio Ellacuria, Jon Sobrino, fa memòria d'aquests màrtirs en nom de la companyia de Jesús a Centreamèrica, i aprofita per fer unes puntualitzacions defensant la teologia de l'alliberació que constitueixen una herència inestimable.

1988

ALOYSIUS PIERIS

Teologia asiàtica de l'alliberació

Segons aquest teòleg de Sri Lanka, la teologia cristiana a Àsia es caracteritza per dos pols: a) el de la realitat del Tercer Món, és a dir la situació de pobresa opressora en què viuen els pobles d'Àsia, i que representa el context socioeconòmic comú a la teologia del Tercer Món, i b) el pol de l'asiaticitat, és a dir el context específicament asiàtic de la cultura i de les religions, que no pot no diferenciar la teologia asiàtica de l'africana i la llatinoamericana. També la teologia de l'alliberació a Àsia està cridada a situar-se en el seu context intercultural i interreligiós, activant el nucli soteriològic o el centre alliberador de les cultures i les religions asiàtiques.

1976

EDMUND CHIA

La teologia de l'harmonia yinyang

El teòleg malai Edmund Chia, reunint els escrits de diversos teòlegs coreans, reuneix en forma de síntesi les diferents veus asiàtiques, tot esbossant una teologia de l'harmonia que té la seua raó en la utilització del símbol xinés del 'yin-yang' en el seu valor universal, i en la consegüent actitud mental del 'y-y' que es diferencia de l'actitud occidental el 'o-o'. La teologia asiàtica és conscient, com cap altra teologia, del fet de la diversitat i d'oposicions populars que s'han de reconciliar en l'harmonia, la qual resulta ser, juntament amb la plenitud d'humanitat, una de les categories centrals de la teologia asiàtica.

1975

RAIMON PANIKKAR

L'espiritualitat cosmoteàndrica

Ramon Panikkar, filòsof i teòleg indocatalà, fon un insigne estudiós de les religions del món. Situant-se equidistant com a 'catòlic i indú' dins l'ecumenisme i practicant un diàleg intrareligiós, introduí categories innovadores per a un diàleg entre Occident i Orient. La innovació de major abast és l'espiritualitat cosmoteàndrica, que viu en 'plenitud de vida' les tres dimensions o la dimensió trina de la realitat: divina, humana i còsmica. Si el teondrisme és la doctrina patristica de la unitat entre el diví (TEO) i l'humà (ANDRÓS) en Jesús el Crist, Panikkar proposa a tot home de viure en síntesi el Te-antropo-cosmisme, l'espiritualitat cosmoteàndrica

1983

CHRISTOS YANNARAS

Ortodòxia eclesial i civilització occidental, hui

Christos Yannaras és un filòsof i un teòleg ortodox de la capital grega, Atenes, que presentà l'ortodòxia, comparant-la amb l'Occident i que publicà en el llibre *Abecedari de la fe* (1983). Per a aquest teòleg neo-hel·lènic, 'Occident' no té un sentit estrictament geogràfic, sinó que designa la civilització moderna que s'ha imposat al món sencer des d'Europa occidental; mentre que el terme 'ortodox' no és usat en sentit confessional estricte sinó en el sentit d'una referència constant a la fe universal 'catòlica' de l'església indivisa ... Yannaras considera que una autèntica contribució a l'esforç de conciliació de les esglésies consistiria a treballar per a fer re-emergir esta ortodòxia que es revela talment una ortopraxi a través dels sants, els sagraments i l'art litúrgic, signe de la vida autèntica.

1975

ELIZABETH SCHÜSSLER FIORENZA

Teologia feminista: l'ekklesia de les dones

Es donà a conèixer publicant a la revista *Theological Studies* un article 'Feminist Theologie as a critical theologie of liberation', que era expressió, d'un intens itinerari de reflexions innovadores que ha donat lloc a tota una biblioteca d'estudis bíblics, històrics, antropològics i de teologia sistemàtica. En la seua darrera obra *En memòria d'ella* (1983) exposa la visió d'un 'discipulat entre iguals' dins de l'església i d'una democràcia radical en la societat, en el context de les diferents tendències de la teologia i la filosofia feministes.

1968

JOSEPH RATZINGER-BENET XVI

Estructures de l'esser cristià

L'obra seua *Introducció al cristianisme* (1968) aplega les lliçons sobre el *Credo* que ell donà als alumnes de la universitat de Tubinga. En l'anàlisi de Ratzinger, són sis els axiomes fonamentals que caracteritzen el cristianisme: 1. El cristianisme s'adreça a l'individu però obrint-lo al tot: l'existència cristiana és una existència oberta. 2. L'existència cristiana denota essencialment el pas de ser per a u mateix a ser per als altres. 3. Per al cristianisme, Déu és el totalment Altre, és el Màxim, però es manifesta en el Mínim (en la creu de Crist). 4. El Mínim remet al Màxim de la sobreabundància: si el Màxim es revela en el Mínim, la sobreabundància n'és la mesura; el més del necessari és el necessari i el diví. 5. La revelació cristiana té el caràcter de definitivitat, però obre a l'esperança del futur. 6. El cristianisme afirma la primacia del rebre sobre el fer, el do sobre les prestacions. La positivitat cristiana és acollida d'un do que activa la iniciativa i la responsabilitat. La fe és una opció fonamental respecte de la realitat, és un dir en la vida i un posar-se en relació amb la totalitat, incognoscible, de la realitat. En la fe l'home comprén que l'amor el precedeix i li fa possible una existència oberta que, en l'esperança, busca el tot.

1970

Del seu llibre *Fe i futur*, copiem aquests interessants paràgrafs:

'... De l'església de hui eixirà també, ara, una església que ha perdut molt. Es farà petita, haurà de començar completament de nou. Ja no podrà omplir molts dels edificis construïts en la conjuntura més propícia. En minvar el nombre dels seus adeptes, perdrà molts dels seus privilegis en la societat.

S'haurà de presentar ella mateixa, de forma molt més accentuada que fins ara, com a comunitat voluntària, a la qual només s'hi arriba per una decisió lliure. Com a comunitat petita, haurà de necessitar, de manera molt més accentuada, la iniciativa dels seus membres particulars.

Coneixerà també, sens dubte, formes ministerials noves i consagrarà sacerdots cristians provats que romandran en la seua professió: en moltes comunitats petites, per exemple en els grups socials homogenis, la pastoral normal es realitzarà d'esta forma. Al costat d'això, el sacerdot plenament dedicat al ministeri com fins ara, seguirà sent indispensable. Tornarà a trobar el seu nucli autèntic en la fe i en la pregària, i tornarà a experimentar els sagraments com a culte diví, no com a problema d'estructuració litúrgica. Serà una església interioritzada, sense reclamar-ne el mandat polític i flirtejant tan poc amb l'esquerra com amb la dreta.

Serà una situació difícil. Perquè aquest procés de cristal·lització i aclaració li costarà moltes forces valuoses. L'empobrirà, la transformarà en una església dels petits. El procés serà tant més difícil perquè hauran de suprimir-se tant la tancada parcialitat sectària com l'obstinació jactanciosa. Podem predir que tot això necessitarà temps. El procés haurà de ser llarg i penós.

1990

Ja cardenal arquebisbe de Munic, J. Ratzinger parla del futur de l'església en moments de crisi. I entre altres coses, en diu estes, tan interessants:

'... Potser ha arribat el moment de dir adéu a una església clerical. Possiblement estem davant una nova època de la història de l'església molt diferent, on tornem a veure una cristiandat semblant a aquell gra de mostassa que ja està sorgint en petits grups, aparentment poc significatius, però que passen la vida lluitant contra el mal, i tractant de retornar el Bé al món: estan donant entrada a Déu en el món.

'He comprovat que, en Alemanya, també hi ha nous moviments religiosos d'aquest gènere, però no voldria citar noms concrets. Probablement no hi haurà conversions en massa al cristianisme, no es donaran canvis que poguessen ser considerats exemplars per a la història, però hi ha una presència nova i molt forta de la fe, que dóna ànims als homes. Ara hi ha més dinamisme, més alegria. Hi ha una presència nova de la fe, plena de significat, per al món' ...

1999

Del seu llibre *Déu i el món*, prenem aquest interessant diàleg entre el cardenal J. Ratzinger (i futur papa Benet XVI) i el seu home de confiança i biògraf seu, R. Seewald

R. SEEWALD: Fa molts anys parlàveu en terme profètics sobre l'església del futur: l'església (dieu aleshores) '... es reduirà en les seues dimensions, caldrà recomençar novament. D'esta prova, però, n'eixirà una església que haurà tret una gran força del procés de simplificació que haurà travessat, de la renovada capacitat per mirar dins seu'. Quina és la perspectiva que ens espera a Europa?

J. RATZINGER: Per començar, l'església 'es reduirà numèricament'. Quan fiu esta afirmació, em plogueren de tot arreu reptoxes de pessimisme. I hui [...] cada vegada son més els qui admeten la disminució del percentatge dels cristians batejats a l'Europa actual: en una ciutat com Magdeburg el percentatge dels cristians és només del 8% de la població total, incloses totes les confessions cristianes.

Les dades estadístiques mostren tendències irrefutables. En aquest sentit es redueix la possibilitat d'identificació entre poble i església en determinades àrees culturals. N'hem de pendre nota amb senzillesa i realisme. L'església de masses pot ser una cosa molt bonica, però no és necessàriament l'única modalitat de ser de l'església. L'església dels tres primers segles era petita, sense que, per això, fos una comunitat sectària. Al contrari, no estava tancada en ella mateixa, sinó que sentia una gran responsabilitat respecte dels pobres, els malalts, respecte de tothom. En el seu si, hi trobaven lloc tots aquells que es nodrien d'una fe monoteista, a la recerca d'una promesa. Esta consciència de no ser un club tancat, sinó d'estar oberts a la comunitat en el seu conjunt, sempre ha estat un component no eliminable de l'església.

Al procés de reducció numèrica que estem veent hui, haurem de fer-hi front també precisament explotant noves formes d'obertura a l'exterior, noves modalitats de participació d'aquells que estan fora de la comunitat dels creients. No tinc res en contra de les persones que durant l'any no han trepitjat l'església i van (una nit) a la missa del Gall per Nadal, o, amb ocasió d'una altra festivitat, perquè també esta és una forma d'acostar-se a la llum. Hi deu haver, per tant, formes diverses d'implicació i participació..!

1986

HANS KÜNG

Cap a una teologia ecumènica de les religions

Davant la proposta d'una teologia basada sobre el teocentrisme/soteriocentrisme, definida ara com a teologia pluralista de les religions, Hans Küng respon mostrant-se ferm en la crítica a la proposta de Knitter i de Hick que qualifica de liberalisme teològic, i que, segons ell, suposaria la pèrdua de la identitat cristiana; i proposa, a canvi, una teologia ecumènica de les religions que manté units el teocentrisme/soteriocentrisme dialògic, que no renuncia al caràcter normatiu i definitiu de la veritat cristiana. Esta posició, que exposa després de diverses formes, representa la línia general d'una teologia cristiana de les religions.

1997

HANS KÜNG

El misteri del cristianisme

El teòleg suís Hans Küng, professor de teologia a la universitat de Tübinga, ha practicat l'ecumenisme des de les seues primeres obres: *La justificació* (1957), *L'església* (1967); i, els darrers decennis, s'ha dedicat al diàleg entre les religions amb l'exigent proposta *Projecte per a una ètica mundial* (1990), i, amb amplex i documentats estudis, *El judaisme* (1992), *El cristianisme* (1997) i *L'islam* (2005) realitzats sobre una base històricoteològica i amb un esperit obert a una teologia de la pau. Del seu llibre *El cristianisme. Essència i història* (1997) prenem aquests inspirats paràgrafs:

'Si al final del nostre balanç històric fem una mirada retrospectiva a la història dramàtica del cristianisme que descorre en diverses vetes, si tornem a actualitzar tot allò que hem sentit sobre el paradigma judeocristià i apocalíptic, sobre l'hel·lenista-greco-rus, sobre el catòlico-romà, sobre el reformador protestant, i, finalment, sobre el modern il·lustrat, em concedireu que [afirme que] de cap manera he silenciat les desviacions respecte del missatge original, de l'origen, de la bona essència original, ni tampoc dels espantosos desplegaments errats ni dels signes de decadència ni dels crims i vicis monstruosos dels representants cristians, sinó que els he abordats amb claredat. No cal esmentar novament les persecucions de jueus ni les caces d'heretges, ni les guerres santes ni les cremes de bruixes, ni tots els altres crims perpetrats en nom del cristianisme!'

'Al mateix temps, però, he tractat d'exposar amb claredat que no es pot presentar la història del cristianisme només com una història de rufians i de criminals, talment una història criminal, sinó que, en honor a la realitat, ha de ser narrada com una història en la qual irromp contínuament l'essència del cristianisme, malgrat tota la càrrega no 'essencial'. Així u no pot llevar-se de damunt la pregunta següent: per què ha sobreviscut sempre en la seua història aquest cristianisme, malgrat tota la càrrega d'elements no cristians? Perquè, com un gran corrent que comença modest en algun lloc i s'ha gravat sense parar en el passatge ascendent, així esta religió s'ha adaptat contínuament als nous paisatges culturals. Durant el seu procés ha viscut grans caigudes, ha passat per tombs, i ella mateixa ha desencadenat canvis socials d'abast històric universal. Però, potser no hi hem de veure també el corrent de bondat, compassió, servicialitat, atenció que discorre des de la font, des de l'evangeli, a través de la història? Ho admet. Quantitats ingents de rocall, cudols, fang i desferres s'han aglomerat en el camí al llarg dels segles. Però, han estat corrompudes del tot estes aigües de la font de l'origen, com afirmaven molts? I com s'explica que no es perdés l'essència del cristianisme, sinó que Jesucrist i la seua causa fossen recognoscibles en tot moment com a orientació, mesura i ideal per a la vida concreta de l'individu i de la comunitat de fe, per a les relacions amb els seus semblants, amb la societat humana i, finalment, amb Déu?

Estrany l'esperit del Natzarè fon capaç d'imposar-ser també en persones, institucions i constitucions fracassades sempre que es tractava, no de paraules, sinó del seguiment pràctic, perquè la veritat del cristianisme no és només veritat de coneixement, sinó veritat de vida. Com és que ni emperadors pagans ni dictadors 'cristians', ni papes àvids de poder ni inquisidors sinistres, ni bisbes mundanitzats ni teòlegs fanàtics han estat capaços d'apagar eix esperit? Per què la jerarquia mai no pogué marginar per complet la diaconia, ni la dogmàtica el seguiment de Crist? Què té est esperit perquè ell haja motivat, empés, durant tots els segles, en un moviment singular, persones a trencar amb totes les esclerosis culturals, socials, polítiques, en una paraula: paradigmàtiques, i a pendre's a pit els ideals cristians primitius d'un amor als altres, pròxims i llunyans? Misteri estrany de la història: monjos i sants de l'església antiga s'hi troben amb teòlegs i bisbes cortesans, un Francesc d'Assís al costat d'Innocenci III i Bonifaci VIII, un Martí Luter vora Lleó X, una Caterina de Siena i una Teresa de Jesús al costat de grans inquisidors, un Blai Pascal enmig de l'absolutisme francès, un bisbe Ketteler en un temps de repressió de la qüestió social, un Karl Barth, un Dietrich Bonhoffer i un Alfred Delp oposant resistència al cristianisme cultural aburguesat i al nacionalsocialisme; per no parlar de figures dels nostres dies com Joan XXIII, Willem Visser't Hooft, Martí Luther King, Helder Camara i la mare Teresa de Calcuta'.

'Tots aquests noms coneguts estan ací només com a representants dels innombrables desconeguts, els noms dels quals no estan consignats en la història de cap església i que, tanmateix, constitueixen la força oculta del cristianisme, la seua autèntica història espiritual. Aquell moviment de fe d'innombrables desconeguts al llarg dels segles que s'orienten pels valors, les mesures i les actituds de l'Home de Natzarè: que han après d'ell que davant de Déu són benaurats els pobres, els qui no actuen amb violència, els qui tenen fam i set de justícia, els compassius, els pacificadors, els qui són perseguits a causa de la justícia, els qui han après d'ell a tractar amb deferència i a repartir, a poder perdonar i a penedir-se, a exercir el mirament i la renúncia, a socórrer. Ells manifesten fins a hui que el cristianisme, quan es deixa orientar de veritat pel seu Crist i permet que ell li done força, és capaç d'oferir una pàtria espiritual, una llar de la fe, de l'esperança i de l'amor. Posen de manifest en el dia a dia del món que és possible viure valors suprems, normes absolutes, les motivacions més profundes i els ideals més elevats. Sí, que és possible superar des de la profunditat de la fe en Crist també el patiment i la culpa, la desesperació i la por. No, esta fe en Crist no és un pur consol pel més enllà, sinó una base per a la protesta i la resistència contra situacions d'injustícia, ací i ara, sustentada i enfortida per un desig insaciable del 'totalment Altre'.

'Ho admet: per a criminòlegs i patòlegs del cristianisme, esta història dels cristians, oculta a vegades, és tan poc interessant com per a determinats periodistes que van a la caça i captura de la sensació de cada dia. En efecte, és molt més fàcil informar de l'escàndol d'un bisbe o del viatge d'un papa que de dirigents (homes i dones) inserits en les seues comunitats que es desgasten en el servei a joves i a majors i que presten el seu servei amb cor joiós i vida honrada. I són precisament estes dones i aquests homes, ordenats o no, els qui promouen la causa de Jesucrist. Sí, hi hagué una vegada i un altre temps, com vérem, en què l'autèntic cristianisme era poc observable en la vida i en les maquinacions de jerarquies i teòlegs; però on existiren també aquells innombrables cristians, gairebé sempre desconeguts ('gent petita', però també alguns bisbes, teòlegs i, sobretot, preveres i membres d'ordes religiosos) que mantenien despert l'esperit de Jesucrist'.

'Quin és aquest esperit, quina força és esta que opera pertot arreu? Es redueix només a pura casualitat? No, per al cristià creient està en joc, ací, sens dubte, alguna cosa més. Per a ell és clar que és eix esperit de Jesucrist que actua amb poder, que no es tracta d'un esperit humà

profà, sinó de l'Esperit Sant, de l'esperit, de la força i el poder de Déu: presència de l'esperit de Déu en el cor dels creients, i així també en la comunitat de fe. Eix esperit procura no sols que es parli, que s'investigue, que s'informe i s'ensenyi sobre el cristianisme, sinó que se l'experimente en el cor i se'l visca i realitzi en la vida; bé o malament, en consonància amb la manera dels homes, i confiant en eix esperit de Déu. Per això els cristians tenen raons per pensar que el cristianisme compta amb un futur també en el tercer mil·lenni després de Crist, que competeix a eixa comunitat de fe i d'esperit una espècie pròpia d'infal·libilitat que no es basa en el fet que algunes autoritats no cometin faltes o erren en determinades situacions, sinó en el fet que, malgrat totes les faltes i els errors, pecats i vicis, la comunitat dels creients la manté en la veritat de Jesucrist a través del seu Esperit.

És curiós; a u li ve al pensament el famós consell del fariseu Gamaliel, contemporani de Jesús i mestre de la Llei, que comptava amb un gran prestigi entre el poble. Ell (almenys així ens ho transmet el llibre dels *Fets dels apòstols*) hauria dit al tribunal del Sanedrí de Jerusalem, després de la detenció dels apòstols: '... perquè si esta idea o esta obra és dels homes, es destruirà; però, si és de Déu, no aconseguireu destruir-la. No siga que us trobeu lluitant contra Déu mateix (*Fets 5, 38s*)

1989

GUSTAVO GUTIÉRREZ

El Déu de la vida

La tasca de la teologia és 'dir Déu' en la conversació humana. En la teologia del segle XX, Déu ha estat dit de múltiples maneres: el totalment 'altre' de la teologia dialèctica (Barth); la 'il·luminació de l'existència' de la teologia existencial (Bultmann); el nom de la invocació (Buber); el poder del ser que dóna el coratge d'existir (P. Tílich); el misteri sant que acull amb la gràcia (Rahner); el nom d'un itinerari (Moltmann); un nom públic de la teologia política (Metz); el poder de la relacionalitat de la teologia feminista (Ruether); el Déu de la vida de la teologia de l'alliberació (Gutiérrez). El teòleg llatinoamericà tractà aquest tema, que és un motiu de la seua teologia, en el breu llibre *El Déu de la vida* (1989) i el reprengué en el congrés de Lovaina en *L'umbral del tercer mil·lenni* (1990).

1990

DAVID TRACY

En el llindar del tercer mil·lenni, donar nom al present

Segons aquest teòleg nord-americà de Chicago, en l'actualitat circulen dos definicions del present, diverses i contraposades. Per als neoconservadors i els fonamentalistes, la modernitat és un 'experiment frustrat', i per això cal tornar a la sana tradició. També per als qui defineixen el present com a postmodernitat, la modernitat és un temps que cal superar, sense retornar a la tradició; es tracta, en canvi, de demolir el *statu quo* a favor del *fluxus quo*. Si la tradició tenia un centre, la postmodernitat es caracteritza per la 'pèrdua de centre'; però així descobreix l'altre, la diferència, els oprimits i els marginats 'el revers de la història' (Gutiérrez). Per al teòleg de Chicago, la teologia 'en el llindar del tercer mil·lenni' viu en la tensió entre modernitat i postmodernitat; però, en una nova conversació global, ha d'obrir-se a l'altre. El resultat podria ser una nova solidaritat en la lluita per l'autèntic temps de la justícia.

1981

CARDENAL ROGER ETCHEGARAY

Discurs a l'assemblea episcopal francesa

El bascofrancés Roger Marie Elie Etchegaray (1922-1919), cardenal president de la conferència episcopal francesa, en el seu discurs al plenari de l'episcopat, parlà amb realisme i seny sobre la situació religiosa de França cap a finals del segle XX:

'... No tenim per què amagar-nos-ho: la nostra església no ha fet més que començar el seu èxode ... Ja no sentim, sota els nostres passos, aquell *humus* cristià que ha nodrit tantes generacions. El poble que lentament avança té més pocs practicants, menys militants i són menys nombrosos els seus fills per catequitzar.

Els preveres que acompanyen el poble són més escassos, majors i debilitats per la sobrecàrrega o la dispersió de les tasques ... Ara ens adonem que el desfament entre l'evangeli i el món és molt major que la nostra memòria col·lectiva no s'imaginava [...] És dur, però també entusiasmador, saber-nos contemporanis de Crist i dels apòstols...

1996

ELS BISBES DE FRANÇA

Proposar la fe en la societat actual

En una carta oberta als catòlics de França, els seus bisbes fan unes reflexions assenyades. Heus-ne ací alguns dels paràgrafs més significatius:

'... No podem passar per alt els preocupants índexs relatius al descens de la pràctica religiosa, la pèrdua d'una certa memòria cristiana i les dificultats del relleu. Estan en joc el lloc i el mateix esdevenidor de la fe en la nostra societat [...] Rebutgem tota nostàlgia d'èpoques passades, en les quals el principi d'autoritat semblava imposar-se de manera indiscutible. No somiem amb una impossible tornada a allò que s'anomena 'cristiandat'.

'La crisi per la qual travessa hui l'església no es deu, en bona mesura, a la repercussió, en la mateixa església i en la vida dels seus membres, d'un conjunt de canvis socials i culturals ràpids, profunds i de dimensions mundials. Estem canviant de món i de societat. Un món desapareix, i n'ergeix un de nou, sense que hi haja cap model preestablert per a la seua construcció. Els antics equilibris són a punt de desaparèixer i els nous es constitueixen amb dificultats'.

'Ara bé, durant tota la història (especialment a Europa) l'església s'ha solidaritzat profundament amb els equilibris antics i amb la figura del món que desapareixia. L'església no sols es trobava ben inserida en aqueix món, sinó que havia contribuït àmpliament a la seua constitució, mentre que la figura del món que hi ha en construcció se'ns escapa ...'

1998

JEAN M. TILLARD

El teòleg Jean M. Tillard, en el seu llibre *Som nosaltres els últims cristians?* fa estes lúcides reflexions sobre l'actual situació social del cristianisme:

'Sent lúcids, tot duu a pensar que hi ha esglésies locals, fins i tot nuclis importants d'esglésies locals que estan a punt de desaparèixer del mapa de la cristiandat. Què queda de les esponeroses esglésies locals de l'Àfrica de sant Agusti, tret d'una llista de seus fictícies per als bisbes titulars? Què queda, a l'actual Turquia, de la bella església siro-jacobita, lloc emblemàtic dels cristianisme des de l'alba dels temps patristics? Què queda dels cristians de l'Alta Mesopotàmia, durant molt de temps tan radiants? Un religiós assumpcionista que era de pas

notava: '... només queden 'antigues esglésies que serveixen de granja, de corrals per al bestiar i, simplement, de comissaries de policia ...'

'Al nostre Occident nord-americà, hi ha temor que, una vegada desapareguda la generació de cristians practicants, es tancaran cada vegada més llocs de culte, i això (prenem nota) tindrà com a efecte concomitant la reducció de la visibilitat de l'església. Ara bé, la visibilitat provoca almenys l'efecte de mantenir viva una pregunta, la del perquè d'esta obra, la del sentit de les seues assemblees, per més que ara només reuneixen vellets canosos [...] Som nosaltres els darrers cristians? Certament som els últims d'un estil de cristianisme. No som els últims cristians ...'

TEÒLEGS DE CASA

1967

BARTOMEU XIBERTA ROQUETA

Natural de Santa Coloma de Farnés (1897, la Selva-Terrassa, Vallès Occidental (1967), era un teòleg carmelita calçat. Comença els estudis al convent d'Olot, els seguí al convent d'Onda (la Plana) i completa la carrera a Roma amb el doctorat en teologia amb una exitosa tesi *Clavis Ecclesiae* (1922) que tingué molt de ressò a Europa i que anticipà el pensament eclesiològic de la constitució *Lumen gentium* del concili II del Vaticà. Fon professor de la universitat Gregoriana fins que Mussolini l'expulsà d'Itàlia; passa aleshores uns anys als Països Baixos i retorna després al seu país terminada la guerra civil.

El pare Xiberta redescobrí i revaloritzà els mestres carmelitans medievals, especialment catalans, sobre els qual publicà les obres monumentals *De scriptoribus scholasticis s. XIV ex ordine Carmelitarum* (1932) i *Guiu de Terrena carmelita de Perpinyà* (1932); té també publicats estudis sobre la penitència i sobre les doctrines cristològiques *Tractatus de Verbo incarnato* (1954), *El yo de Jesucristo, Conflicto entre dos cristologies*, un *Enchiridion de Verbo incarnato* (1957) i una *Introductio in sacram theologiam* (1949); la seua obra darrera, *La Tradición y su problemática actual* (1964), anava dedicada al tema de la revelació. Participà molt activament en la comissió preparatòria del concili II del Vaticà; comissari general de l'orde carmalità a Catalunya, caigué greument malalt (1964) d'un ictus apoplètic del qual moriria després, paraplàgic i amb demència. Proclamat servent de Déu (1997), té ara obert el seu procés de beatificació.

1976

JOAN BAPTISTA MANYÀ ALCOVERRO

Joan Baptista Manyà Alcoverro (Gandesa, Alt Camp, 1884- Tortosa, Baix Ebre, 1976), fetes les primeres lletres al seu poble, passà al seminari de Tortosa, del qual no guardà massa bon record. De la seua abundant bibliografia, en destacaríem els cinc volums de la seua *Theologumena*, on condensa el seu pensament, derivat del profund coneixement que tenia de l'obra de sant Tomàs d'Aquino, sobretot la seua *Summa theologica* que mai no deixà de rellegir.

Esta obra màxima, *Theologumena*, feta de reflexions i comentaris perspicasos sobre punts discutits en matèria teològica, ens ha arribat en cinc volums, escrits en un pulcríssim llatí escolàstic. Suposem que ell optà per escriure la seua obra en llatí perquè esta era encara la llengua comuna entre escriptors en matèria teològica, i ell la dominava a la perfecció. Les classes que donaria al seminari de Castelló, el curs 1962-1963 (les últimes del seu magisteri) foren exclusivament en llatí; potser per evitar de fer-les en castellà, llengua en què només havia escrit

una obra, a finals de la guerra civil, *Meditaciones marianas en las ergástulas del SIM*, (Tortosa 1943), suposem que per les circumstàncies del moment.

En català publicaria (1936 i 1948)), abans i després de la guerra civil, la seua obra filosòfica *El talent* (dos volums, 1947 i 1957), i, posteriorment la seua obra més coneguda *Enllà de la mort* (1960), arran de la qual, alguns dels historiadors de la teologia l'adscriviren entre els defensors d'una certa 'il·luminació agònica'. Segons ell, efectivament, en el moment de morir l'home fa la seua opció definitiva, a favor o en contra de Déu: en el precís moment matemàtic de la mort, hi distingia dos moments lògics diferenciats (final de la vida terrena i inici del més enllà) en què l'home s'enfronta al seu destí final, d'adhesió o de refús de Déu.

Dels quatre volums que conservem de les seues *Theologumena*, el volum I, *De Deo cooperante*, tracta de l'influx de Déu en les operacions de les creatures, sobretot lliures, resseguint els posicionaments dels diversos teòlegs en estes qüestions, des de Tomàs d'Aquino als molinistes; hi veem la seua decidida adhesió al pensament tomista. En el volum II, *De ratione peccati poenam aeternam inducentis*, partint, com fa sempre, del pensament de sant Tomàs, apunta la doctrina que després ampliarà sobre l'opció definitiva de l'home que decidirà la seua sort darrera

El volum III, *De Christo beato simulque patiente*, planteja com és possible que Crist, amb la seua doble naturalesa com a Déu i com a home, pogués conciliar la tristesa profunda dels seus patiments (*Christo patiente*) amb el seu permanent goig beatífic (*Christo beato*), que termina amb un breu capítol dedicat a la possible visió de Déu per part de la Mare de Déu.

En el volum IV, *De visione Dei*, Mn. Joan Baptista Manyà, partint de la psicologia intel·lectual de l'home, hi descriu opinions tan dispars com les de sant Agustí, sant Tomàs d'Aquino, Gaetà, Duns Escot i Kant, amb un apèndix dedicat a la funció de la psicologia de la hipòstasis, en Jesús de Natzaret, home i Déu.

Finalment no podem afegir res, en relació amb el *Volum V*, de les *Theologumena* que no hem pogut consultar ja que es troba en procés d'edició, si mai s'edita. El seu original, el conserva la Fundació Manyà, però no l'hem pogut consultar. Només sabem que hi aplega diversos 'Opuscles' que l'autor dedicà a algunes qüestions teològiques del moment. Potser mai no sabrem què devia opinar sobre la nova teologia que s'anava gestant arran del concili II del Vaticà. Moria santament a Tortosa, onze anys després d'acabar aquest, en l'estrenada predemocràcia, el dia 22 de desembre de 1976. Els seus deixebles segurament no seguirem el seu pensament teològic, però mai no l'oblidarem com a persona i com a amic.

TEOLOGIA DEL SEGLE XX
BIBLIOTECA ESSENCIAL

primers anys

1900, ADOLF VON HARNACK, *L'essència del cristianisme*

1902, Alfred LOISY, *L'evangeli i l'església*

1904, MAURIS BLONDEL, *Història i dogma*

anys deu

1918, ROMANO GUARDINI, *L'esperit de la litúrgia*

1919, KARL BARTH, *La carta als Romans*

anys vint

1922, ROMANO GUARDINI, *El sentit de l'església*

1927, MARTIN HEIDEGGER, *Fenomenologia i cristianisme*

anys trenta

1932, ODO CASEL, *El misteri del culte cristià*

1932, KARL BARTH, *Dogmàtica eclesial*

1933, RUDOLF BULTMANN, *Creure i comprendre*

1935, JACQUES MARITAIN, *Humanisme integral*

1937, DIETRICH BONHÖFFER, *El preu de la gràcia*

1937, ROMANO GUARDINI, *El Senyor. Reflexions sobre la persona i la vida de Jesucrist*

1937, MARIE-DOMINIQUE CHENU, *Una escola de teologia: le Saulchoir*

1937, HENRI DE LUBAC, *Catolicisme. Els aspectes socials del dogma*

1937, YVES CONGAR, *Cristians desunits. Principis d'un ecumenisme catòlic*

1939, DIETRICH BONHÖFFER, *Vida en comunitat*

anys quaranta

1941, RUDOLF BULTMANN, *Nou testament i mitologia. El problema de la desmitificació de l'anunci neotestamentari*

1941, KARL RAHNER, *Oient de la Paraula*

1946, HENRI DE LUBAC, *El misteri del terme sobrenatural*

1946, JEAN DANIELOU, *El misteri de la salvació de les nacions*

1946, OSCAR CULLMANN, *Crist i el temps*

1946, GUSTAVE THILS, *Teologia de les realitats terrestres*

1949, DIETRICH BONHÖFFER; *Ètica*

anys cinquanta

1950, EDITH STEIN, *Esser finit i esser etern*

1950, YVES CONGAR, *Falses i verdaderes reformes en l'església*

1951, DIETRICH BONHOFFER, *Resistència i submissió*

1951, PAUL TILLICH, *Teologia sistemàtica*

1952, PAUL TILLICH, *El coratge d'existir*

- 1953, RUDOLF BULTMANN, *Teologia del Nou Testament*
1953, JEAN DANIELOU, *Assaig sobre el misteri de la història*
1954 BERNHARD HÄRING, *La llei de Crist*
1954, KARL RAHNER, *Escrits de teologia*
1955, TEILHARD DE CHARDIN, *El fenòmen humà*
1956, KARL BARTH, *La humanitat de Déu*
1957, TEILHARD DE CHARDIN, *El medi diví*
1959, PAUL TILLICH, *Teologia de la cultura*
1959, PAUL EVDOKIMOV, *L'ortodòxia*

anys seixanta

- 1961, HANS URS VON BALTHASAR, *Glòria, una estètica teològica*
1963, HANS URS VON BALTHASAR, *Només l'amor és digne de fe*
1964, MARIE DOMINIQUE CHENU, *L'evangeli i el temps*
1964, JÜRGEN MOLTSMANN, *Teologia de l'esperança. Investigacions sobre els fonaments i les implicacions d'una escatologia cristiana*
1964, EDWARD SCHILLEBEECKX, *Sondatges teològics*
1965, HARVEY COX, *La ciutat secular*
1966, PAUL TILLICH, *El futur de les religions*
1967, HANS KÜNG, *L'església*
1968, JOSEPH RATZINGER, *Introducció al cristianisme*
1968, Johann B. METZ, *Teologia del món*
1969, GUSTAVO GUTIÉRREZ, *Teología de la liberación*
1969, TEILHARD DE CHARDIN, *Com jo crec. Escrits teològics*

anys setanta

- 1971, GUSTAVO GUTIÉRREZ, *Teología de la liberación. Perspectivas*
1972, BERNARD LONERGAN, *Mètode en teologia*
1972, LEONARDO BOFF, *Jesucristo el liberador. Ensayo de cristología crítica para nuestro tiempo*
1972, JÜRGEN MOLTSMANN, *El Déu crucificat. La creu de Crist, fonament i crítica de la teologia cristiana*
1973, WOLFHART PANNENBERG, *Epistemologia i teologia*
1973, HANS URS VON BALTHASAR, *Teodramàtica*
1974, EDWARD SCHILLEBEECKX, *Jesús, la història d'un vivent*
1974, HANS KÜNG, *Ser cristià*
1976, KARL RAHNER, *Curs fonamental sobre la fe. Introducció al concepte de cristianisme*
1976, JON SOBRINO, *Cristología desde Amérioca Latina. Esbozo a partir del seguimiento del Jesús histórico*
1977, EDWARD SCHILLEBEECKX, *Crist i els cristians. Gràcia i alliberament.*
1977, JOHAN B. METZ, *La fe en la història i en la societat*
1978, RAIMON PANIKKAR, *El diàleg intrareligiós*
1978, CLODOVIS BOFF, *Teologia y práctica. Teología de lo político y sus mediaciones*
1979, GUSTAVO GUTIÉRREZ, *La fuerza histórica de los pobres*

anys vuitanta

- 1980, JÜRGEN MOLTSMANN, *Contribucions sistemàtiques a la teologia*

- 1982, YVES CONGAR, *Diversitat i comunió*
 1984, HARVEY COX, *La religió en la ciutat secular. Cap a una teologia postmoderna*
 1985, IGNACIO ELLACURÍA, *Conversión de la iglesia al reino de Dios*
 1985, HANS URS VON BALTHASAR, *Teològica*
 1986, JÜRGEN MOLTMANN, *Déu en la creació. Doctrina ecològica de la creació*
 1986, OSCAR CULLMANN, *La unitat a través de la diversitat. El seu fonament i el problema de la seua realització*
 1988, WOLFHART PANNENBERG, *Teologia sistemàtica*

anys noranta

- 1990, IGNACIO ELLACURÍA-JON SOBRINO, *Mysterium liberationis. Conceptos fundamentales de la teología de la liberación*
 1990, HANS KÜNG, *Proyecto per a una ètica mundial*
 1993, LEONARDO BOFF, *La dignidad de la tierra. Ecología, mundialización, espiritualidad. La emergencia de un nuevo paradigma*
 1995, HARVEY COX, *Foc del cel. El sorgiment de l'espiritualitat pentecostal i la reconfiguració de la religió en el segle XXI*
 1995, JÜRGEN MOLTMANN, *La vinguda de Déu. Escatologia cristiana*
 1996, WOLFHART PANNENBERG, *Teologia i filosofia. La seua relació a la llum de la història comuna*
 1997, JOHAN B. METZ, *Sobre el concepte de la nova teologia política (1967-1997)*
 1999, DESMOND TUTU, *No hi ha futur sense perdó*

REVISTES

- Anales valentinos*, València, des de 1957; des de 2014, publicats conjuntament amb la revista *Escritos del Vedat*
Concilium, des de 1965
Qüestions de vida cristiana, Montserrat, des de 1959
Revista Catalana de Teologia, científica, d'exègesi, patristica, científica, teologia litúrgia, història de l'església i ciències religioses, Barcelona.
Revista Española de Teología, Madrid, des de 1940
Revista de la Facultad de Teología de la Pontificia Universidad de Salamanca, Salamanca, des de 1962
Selecciones de Teologia, Madrid, des de 1961
Scripta theologica, revista de la Facultad de Teología de la Universidad de Navarra, Pamplona,

CRISTIANISME ALTERNATIU

UN CAS SINGULAR: EL PARE CORBATÓ

Josep Domenge Maria Pasqual Corbató Chillida va nàixer a Bell-lloc (Plana Alta, 1862), de pares d'ascendència vila-realenca. Fidel seguidor de les idees paternes, en esclatar la tercera guerra carlina (1872-1876) fugí de sa casa sobtadament per tal d'entrar en combat al costat dels carlins. En ser rebutjat, amb dotze anys i fingint una edat major, va ser finalment admés en les files de l'exèrcit legitimista. Capturat després de la batalla de Miravet (1876), va passar per diverses presons; i, en acabar la contesa (tercera guerra carlina, 1876), ingressà al col·legi de Sant Josep de Tortosa, on estudià Humanitats, i, després, passà al seminari dominicà de Belchite (Terol), on ingressà a l'orde de Predicadors (1879) i on fou ordenat prevere (1886). Dos anys després marxava a València, deixava l'hàbit dominicà i assumia una capellania que li oferia el cardenal arquebisbe de València Antolí Monescillo Viso (1877-1892).

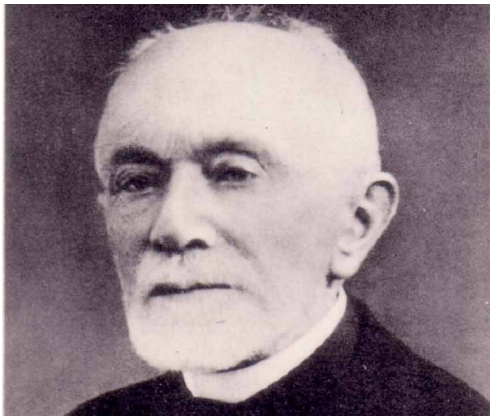
Actiu propagador de l'absolutisme, el pare Corbató començà aleshores una intensa activitat literària com a teòric de l'integrisme religiós, i dirigí diverses publicacions periòdiques de signe espanyolista com *El Valenciano* (1893). El 1894 va haver de fugir a França i s'establí a París, durant quatre anys acollit a la protecció del pretendent carlista, Carles Maria Isidre de Borbó. Quan torna a València, sota els auspicis del cardenal Sebastià Herrero y Espinosa de los Monteros (1897-1903), hi funda la Congregació de la Milícia de la Creu, formada per clergues i laics que tenien com a òrgan d'expressió la revista *La Señal de la Victoria* (1905-1911), publicació que va haver de ser suspesa (1907) pels enfrontaments ideològics del mateix Corbató amb l'arquebisbe de València, l'asturià Victorià Guisasola Menéndez (1904-1914). La revista que hem esmentat és testimoni de les constants controvèrsies que el pare Corbató mantenia amb la jerarquia valenciana a causa de les seues idees absolutistes.

Finalment, el 1910, el pare Corbató es retirava a la població de Benimàmet (Horta de València), des d'on començava una nova publicació quinzenal, *Tradición y Progreso*, que pretenia ser veu del catolicisme oficial, i va continuar polemitzant en defensa dels valors tradicionalistes, de manera que la revista acabaria suspesa al cap de dos anys. D'altra banda, Corbató Chillida havia centrat part del seu activisme al voltant de la figura de sant Josep, pel qual sentia molta devoció. Però el volum on van ser recopilats els seus escrits, durant el pontificat de l'arquebisbe asturià Victorià Guisasola y Menéndez (1904-1914) fou inclòs en l'índex dels llibres prohibits (1907). El pare Corbató Chillida, finalment, moria als cinquanta-un anys, en esta població de l'Horta valenciana (1913). Les seues publicacions, inclosos també molts textos inèdits, van ser dipositats a l'arxiu del reial col·legi del *Corpus Christi* de València (1963).

És realment soprenent la capacitat de treball d'est home. Podem resseguir els títols de les obres que publicaria; encara dins del segle XIX: *León XIII, los carlistas y la monarquía liberal* (València, 1894); *Cuestiones candentes sobre la sumisión al poder civil* (València, 1896); *Dios, patria y rey, o catecismo del carlista* (Palma, 1896); *Los consejos del cardenal Sancha o apología católica del carlismo* (Barcelona 1899); *El urbionismo* (València, 1899); i dels pocs anys que visqué del segle XX, aquests altres: *Carlismo y españolismo. Primera serie* (València 1900); *El catolicismo Cristiano católico* (València 1901); *El españolismo de Aparici Guijarro* (València 1901); *Regionalismo españolista* (València 1902); *Regla galeata de los hermanos de la Milícia de la Cruz, o forma de vida*

religiosa-política de la nueva orden de los Crucifiqueros (València 1903); *El espíritu del carlismo* (Barcelona 1903); *Revelación de un secreto, o introducción a la Milicia de la Cruz* (València 1903); *Apología del gran monarca* (València 1904); *Exposición a don Carlos de Borbón* (València 1904); *Impresiones españolistas de un viaje de propaganda* (València 1904); *Observacions apologéticas sobre la vida y costumbres del P. José Domingo Corbató* (València 1904); *Luisito Sarrià o el hijo de la lavandera* (València 1904); *Meditaciones religiosopolíticas de un español proscrito* (sic) (València 1904); *Los carlotraidores* (amb els fullets *Llaves*, *Memoria postuma del general Soliva* y *Los vendidos*) (València 1904); *Memorias, impresiones y pronósticos de un español proscrito* (sic) (València 1905); *Integrismo y españolismo. Síntesis de la política tradicionalista fundamental* (València 1905); *La cuestión de la buena prensa* (València 1905 sota el pseudònim de Francisco Maria Cruz); **El inmaculado san José** (1907), [títol condemnat per l'església, segons el pare Garcia Villoslada, i posat a l'índex de llibres prohibits per la Inquisició]; *La verdad acerca de una desautorización* (València 1912); i *Lecturas clásicas en prosa y verso* (París 1912)

EL MODERNISME (1903-1914)

El mateix any 1907, el papa (sant) **Pius X**, pel decret *Lamentabili* (1907), condemnava l'anomenat genèricament '**Modernisme**', consistent en un conjunt de proposicions descartades pel magisteri eclesiàstic i procedents, en part, d'escrits d'alguns autors, sobretot d'**Alfred Loisy** (principalment les contingudes en les seues obres *L'Évangile et l'Église* [1902] i *Autour d'un petit livre* [1903]; com també opinions que hi havia escrites en obres dels teòlegs Eduard Le Roy, Ernest Dimnet i Albert Houtin (*La question biblique chez les catholiques de France au XIXe siècle* [1902])).

Lamentablement estes proposicions condemnades (o desautoritzades) són, en part, conclusions deduïdes de les obres esmentades, encara que no foren tretes puntualment dels seus autors. Un conjunt de proposicions sustentades en l'esperit de l'època que són condemnades '*prout sonant*' (segons el seu sentit literal). Un complement del decret, el constitueixen l'encíclica *Pascendi dominici gregis* (DH 3475-3500) i el jurament antimodernista (DH 3537-3550), l'obligació del qual seria suspesa per sant Pau VI (1967).

En el decret *Lamentabili*, en tractar els 'errors modernistes' Pius X es referia, sobretot, a temes com l'exègesi allunyada del magisteri oficial de l'Església, la inspiració i la inerrància de la sagrada Escripura, el concepte de la revelació i del dogma, la persona de Jesucrist, els sacraments, la constitució de l'Església i la immutabilitat de les veritats religioses. En suport seu el mateix papa publicaria l'encíclica *Pascendi dominici gregis* (1907) on tracta novament l'anomenat 'Modernisme' exposat ara en forma de sistema. Aquest conjunt d'idees, que l'Església declara heterodoxes, no el proposà com a tal cap dels anomenats 'modernistes', i hom considera que el pare Johannes B. Lemius OMI en redactà la part dogmàtica, mentre el jesuïta cardenal Louis Billot, la part pràctica.

De 1910 és també una carta del mateix papa *Ex quo nono* (EH 3553-3556), adreçada als delegats apostòlics a Bizanci, Grècia, Egipte i Mesopotàmia, sobre els anomenats 'errors dels orientals'. Es tracta del famós tema del '*Filioque*', és a dir la processó de l'Esperit Sant del Pare i del Fill; i també d'altres punts com l'existència del purgatori, el dogma de la Immaculada Concepció de la verge Maria, la constitució de l'Església, el primat del papa com a successor de sant Pere, i la

manera d'entendre el sagrament de l'eucaristia. Les opinions d'aquests 'orientals' mereixen, de part de l'església oficial, la censura de 'errors greus'.

ADVERTIMENTS DOCTRINALS (1914-1958)

Els papes següents, **Benet XV** (1914-1922) i **Pius XI** (1922-1939) no emeteren sentències contràries a opinions teològiques de l'incipient segle XX. Només caldria exceptuar una certa condemna del '**socialisme**' que s'esmuny en l'encíclica *Quadragesimo anno* de Pius XI que diu: '... El socialisme, considerat com a doctrina, com a fet històric, o com a 'acció', si realment continua sent socialisme, tot i les concessions a la veritat i a la justícia que hem dit abans, és incompatible amb els dogmes de l'església Catòlica, perquè concep la mateixa societat com a totalment aliena a la veritat cristiana. La seua concepció de la societat i del caràcter social de l'home és absolutament aliena a la veritat cristiana ... Socialisme religiós i socialisme cristià són termes contradictoris. Ningú no pot ser, a la vegada, bon catòlic i autèntic socialista ...' (DH 3742-3744)

Pius XII (1939-1958) publicà molts documents importants, sobretot cartes encíclicues, entre les quals destacaríem la *Mystici corporis* (1943, sobre el misteri de l'Església), la *Divino afflante Spiritu* (1943, sobre la presència i l'actuació de l'Esperit Sant en l'Església), la *Mediator Dei* (1947, sobre la sagrada litúrgia), i la ***Humani generis*** (1949, sobre nous desplegaments i perills de la teologia del segle). En un decret del sant Ofici, de 28 de gener de 1949, arriba a condemnar el **comunisme**. I així, a la pregunta de si és lícit (a un catòlic) inscriure's en el partit comunista, el decret respon taxativament: 'No. El comunisme és materialista i anticristià, i els caps comunistes ... tant en la doctrina com en l'acció, es mostren hostils a Déu, a la religió autèntica i a l'església de Crist' (DH 3890-3891); a la pregunta sobre si és lícit de publicar, difondre o llegir llibres, revistes, periòdics o fulls que defensen la doctrina i l'acció dels comunistes o escriure sobre ells, la resposta és també: 'No. Estan prohibits, en efecte, pel dret Canònic (cànon 1399)'. I, finalment, a la pregunta de si poden ser admesos als sagraments els que han fet algun dels actes esmentats en els números anteriors, la resposta és també: 'No segons els principis de caràcter general referents a la negativa a rebre els sagraments als qui no tenen la predisposició requerida'. Finalment afirma, aquest document, que els qui professen la doctrina materialista i anticristiana dels comunistes, i, sobretot, els qui la defensen i la propaguen, per aquest mateix fet, com a apòstates de la fe catòlica, incorren en l'excomunió...' Més clar, l'aigua.

Durant el pontificat de Pius XII van ser advertits diversos teòlegs que, després, amb el concili II del Vaticà serien la columna vertebral de la nova doctrina conciliar.

CANVI D'ACTITUD (1959-1978)

El nou papa (sant) **Joan XXIII** no estava per condemnes ni advertiments, i per això deixa d'anatematitzar cap doctrina. La seua actitud suposa un respir i un inici de canvi, que bé calia. Un altre to respiren les seues excel·lents cartes encíclicues *Mater et magistra* (1959) i *Pacem in terris* (1963), en la darrera de les quals, significativament, fa una defensa decidida del **dret de les minories nacionals** al seu desplegament total, on ensenya de forma clara que: '... en tal materia ha de afirmar-se decididament que tot allò que es puga fer per reprimir la vitalitat i el desplegament de tals minories ètniques, viola greument la justícia ... Respon, en canvi, del tot a allò que demana la justícia, que els poders públics s'apliquen eficaçment a afavorir els valors humans d'estes minories, especialment la seua llengua, cultura, tradicions i recursos i iniciatives econòmiques ...' (DH 3989)

De (sant) **Pau VI** destacariem la seua actitud respectuosa, per exemple, en la instrucció *Sancta mater Ecclesia*, respecte de les opinions sobre la veritat històrica dels evangelis on, simplement, recomana la prudent aplicació dels actuals mètodes científics (DH 4402-4409), igualment respecte de les opinions teològiques sobre l'eucaristia en l'encíclica *Myterium fidei* (DH 4410-4419). En l'encíclica *Populorum progressio* adverteix sobre el **liberalisme** sense fre que condueix a la dictadura (DH 4451). Curiosament, però, es mostrarà molt conservador quant a moral sexual, com ho demostra en la seua encíclica *Humanae vitae* (1968) parlant de l'acte conjugal i el control de la natalitat (DH 4475-4479) que alçaria una gran polseguera. Bo és el seu suport al pensament teològic de l'església americana aplegada a **Medellín**, i especialment important el seu suport a una 'opció pels pobres' (DH 4480-4496). Es mostra, però, novament inflexible respecte del nou pensament teològic en qüestions trinitària i cristològica (DH 4520-4522), el concepte d'infal·libilitat de l'església (DH 4530-4549); i, en moral sexual, mostrant-se obertament contrari a considerar legítimes l'homosexualitat i la masturbació (DH 4583-4589)

JOAN PAU II (des de 1978)

Cal afirmar, d'entrada, la rica aportació d'aquest papa al tractament de les **qüestions socials**, on es mostra clarament aperturista. En aquest sentit ressaltariem la seua consideració del **capitalisme** com a error històric. Valenta és la seua posició, en la línia de la *Populorum progressio* del seu antecessor, en la seua penetrant crítica del **consumisme** i en l'exigència de superar la **política de blocs**; són també importants teològicament els seus conceptes '**estructura de pecat**' i '**solidaritat**'. (DH 4810-4819). Molt positiva és la recapitulació que fa dels enunciats fonamentals de Lleó XIII, recordant el camí seguit per les transformacions socials fins a 1989, tot dilucidant l'obligació social que pesa sobre la propietat, i, també, les relacions entre estat, economia i cultura (DH 4900-4914)

El parèntesi, però, que representen, d'alguna manera, els papes (sant) Joan XXIII (1958-1963), (sant) Pau VI (1963-1978) i Joan Pau I (1978), en matèria doctrinal, es trenca amb l'arribada al papat de Joan Pau II (1978-2005) que, per posar ordre en la sala, nomena el teòleg Joseph Ratzinger (1931-2022) per al dicasteri de la Doctrina de la fe, l'antiga 'Inquisició'. D'entre els seus posicionaments, destacariem la seua ferma oposició a la **teologia** llatinoamericana **de l'alliberació**, divulgada pels teòlegs Leonardo Boff, Jon Sobrino o Ernesto Cardenal, segons demostra en la instrucció *Liberatatis nuntius* (1984), on es nega a acceptar com a vàlid l'anàlisi marxista i la lluita de classes (DH 4730-4741); també s'oposa frontalment a les intervencions en el tema de la procreació humana (DH 4799-4806); ens sembla pobra també l'acceptació del lloc que hauria d'ocupar la dona, en la societat i, sobretot, en l'església, tal com es defineix en la carta *Mulieris dignitatem* (DH 4830-4849).

La famosa **Declaració de Colònia** (1989) i les publicacions subsegüents, publicades regularment en la revista de teologia centreeuropea **Concilium**, donaren peu a la instrucció de Joan Pau II *Donum veritatis* (1990) sobre la vocació eclesial dels teòlegs (DH 4870-4885) que, naturalment, és una resposta a les propostes de teòlegs centreeuropeus de la línia de Hans Küng. En aquest mateix sentit es posiciona, el mateix papa, en l'encíclica *Veritatis splendor* (1993) on s'enfronta a qüestions fonamentals de la **teologia moral** que han acabat provocant una seriosa crisi en el pensament teològic i en la praxi eclesial (DH 4950-4971) en posicionar-se en sentit alternatiu en temes controvertits com la llibertat davant la llei, la consciència davant la veritat, l'opció fonamental i l'acte moral.

Durant el llarg pontificat d'aquest papa, alguns dels millors teòlegs del moment, que tingueren gran protagonisme en la preparació i desplegament del concili II del Vaticà, foren

forçats a abandonar la càtedra, a callar o, almenys, a deixar d'escriure. Entre aquests, podríem esmentar Henrie de Lubac (1896-1991), el dominicà Yves Congar (1904-1995), els jesuïtes Hans Urs von Balthasar (1939-1988) i Karl Rahner (1904-1984), el dominicà Edward Schillebeeckx (1914-1009), el professor Hans Küng (1928-1999), Johann B. Metz (1928-2019) i, sobretot, la nodrida nòmina de sud-americans partidaris de la teologia de l'alliberació: el franciscà Leonardo Boff (1938), Jon Sobrino (1938) i Gustavo Gutiérrez (1928-1994); finalment, també quedaren marcats, almenys sota sospita, bisbes tan exemplars com el brasiler Helder Camara (1909-1999) o el català Pere Casaldàliga Pla (1928-2020)

